

2027

මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය

අනුර කුමාර දිසානායක

මුදල්, ක්‍රමසම්පාදන සහ ආර්ථික සංවර්ධන අමාත්‍ය

2026 ජූනි

මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය 2027

අනුර කුමාර දිසානායක

මුදල්, ක්‍රමසම්පාදන සහ ආර්ථික සංවර්ධන අමාත්‍ය

2026 ජූනි

2024 අංක 44 දරන රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනතේ 11 වන වගන්තිය ප්‍රකාරව මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය 2027 ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී.

මුදල්, ක්‍රමසම්පාදන සහ ආර්ථික සංවර්ධන අමාත්‍යාංශයේ රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සම්පාදනය කරන ලදී

I කොටස - මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය 2027

1.	හැඳින්වීම	1
2.	රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක සහ ප්‍රමුඛතා	2
3.	වගකීම් සහිත රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණයේ අරමුණු සමඟ මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය මාර්ගයේ අනුකූලතාව	7
4.	මූල්‍ය ක්‍රමෝපායට සාපේක්ෂව කාර්යසාධනය ඇගයීම	7
4.1	මධ්‍යකාලීන වශයෙන් මූල්‍ය ක්‍රමෝපායෙහි ඉදිරිය පිළිබඳ ඇගයීම	7
4.2	පෙර මුදල් වර්ෂය සඳහා වූ රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක සමඟ අනුකූල වීම පිළිබඳ ඇගයීම	8
4.3	2026 මුදල් වර්ෂයේ අපේක්ෂිත රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක සමඟ අනුකූල වීම පිළිබඳ ඇගයීම	10
4.4	ඉදිරි මුදල් වර්ෂය සහ ඊට පසුව එළඹෙන මුදල් වර්ෂ හතරක් සඳහා අපේක්ෂිත රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්කවලට අනුකූල වීම පිළිබඳ ඇගයීම	12
4.5	පවත්නා මුදල් වර්ෂය සහ ඉදිරි මුදල් වර්ෂය සඳහා රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්කවලට අනුකූල නොවීමේ අවදානම පිළිබඳ ඇගයීම	14
5.	පසුගිය වසර ත්‍රිත්වය තුළ ගනු ලැබූ රාජ්‍ය මූල්‍ය තීරණවල සාර්ව ආර්ථික බලපෑම	15
5.1	රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය සහ ණය පහත හෙලීම	15
5.2	ආදායම් උපයා ගැනීම සහ එහි සාර්ව ආර්ථික බලපෑම	15
5.3	රාජ්‍ය වියදම් කළමනාකරණය සහ එහි සාර්ව ආර්ථික බලපෑම	16
5.4	සාර්ව ආර්ථික ස්ථාවරත්වය සහ විශ්වාසනීයත්වය නැවත ගොඩ නැගීම	16
5.5	කෙටිකාලීන අවදානම් සහ අනපේක්ෂිත කම්පනවල බලපෑම	16

II කොටස - මූල්‍ය අවදානම් පිළිබඳ ප්‍රකාශය 2027

1.	හැඳින්වීම	21
2.	මූල්‍ය අවදානම්	21
3.	අපේක්ෂිත රාජ්‍ය මූල්‍ය පීඩනයන්	22
4.	මූල්‍ය අවදානම්වල ප්‍රධාන ප්‍රභවයන්	23
(අ)	සාර්ව ආර්ථික අවිනිශ්චිතතාවය හේතුවෙන් පැන නඟින මූල්‍ය අවදානම්	23
(ආ)	රජය සතු ව්‍යවසායයන්ගෙන් පැන නඟින මූල්‍ය අවදානම්	29
(ඇ)	රාජ්‍ය ණය, ඇපකර සහ උප-ණය ලබාදීමෙන් පැන නඟින මූල්‍ය අවදානම්	34
(ඈ)	ස්වභාවික ආපදා සහ දේශගුණික විපර්යාස හේතුවෙන් පැන නඟින මූල්‍ය අවදානම්	39
(ඉ)	රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයන්ගෙන් (PPPs) පැන නඟින මූල්‍ය අවදානම්	43
(ඊ)	මූල්‍ය අංශයෙන් පැන නඟින මූල්‍ය අවදානම්	46
5.	සමාජනිය	48
	ඇමුණුම I	51
	ඇමුණුම II	52
	ඇමුණුම III	54
	ඇමුණුම IV	56
	ඇමුණුම V	57

I කොටස

මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය 2027

මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය 2027

1. හැඳින්වීම

2024 අංක 44 දරන රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත ප්‍රකාරව මුදල් අමාත්‍යවරයා විසින් මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය (Fiscal Strategy Statement) සකස් කළ යුතු වේ. මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශයේ අරමුණු වන්නේ: (i) වාර්ෂික අයවැය සකස් කිරීමට පෙර රජයේ මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය පිළිබඳ විධිමත් ප්‍රකාශයක් පාර්ලිමේන්තුව සහ මහජනතාව වෙත ඉදිරිපත් කිරීම; (ii) ඉදිරි වාර්ෂික අයවැය සඳහා උපායමාර්ගික මහපෙත්වීම් ලබා දීම; (iii) රාජ්‍ය මූල්‍ය කාර්යසාධනය අපක්ෂපාතීව ඇගයීමට ලක් කළ හැකි පදනම සැකසීම; (iv) මූල්‍ය ක්‍රමෝපායට සාපේක්ෂව අත්කරගත් කාර්යසාධනය පිළිබඳ පාර්ලිමේන්තු අධීක්ෂණය ශක්තිමත් කිරීම; සහ (v) රාජ්‍ය මූල්‍ය විනිවිදභාවය සහ වගවීම ඉහළ නැංවීමය.

මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය අනුමැතිය සඳහා අමාත්‍ය මණ්ඩලය වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතුය. එමඟින් රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක සහ ප්‍රතිපත්ති, රාජ්‍ය ණය තිරසාර මට්ටමකට අඩු කිරීම සඳහා යෝජිත කාලරාමුව, මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුව, මූල්‍ය ක්‍රමෝපායට සාපේක්ෂව කාර්යසාධනය ඇගයීම, රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් සඳහා බලපාන ප්‍රධාන මූලාශ්‍ර සහ මූල්‍ය තිරණවලින් සිදුවන සාර්ව ආර්ථික බලපෑම පැහැදිලි කළ යුතුය. අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය අනුමත කළ පසු, මුදල් අමාත්‍යවරයා විසින් සෑම වසරකම ජුනි මස 30 වැනිදා හෝ ඊට පෙර එය පාර්ලිමේන්තුවේ දී ප්‍රකාශයට පත් කළ යුතුව ඇත. රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනතට අනුකූලව, 2027 වසරට අදාළ වාර්ෂික අයවැය ද මෙම මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය පදනම් කරගෙන සකස් කළ යුතු වේ. අමාත්‍යවරයා පාර්ලිමේන්තුව තුළ සිදු කරනු ලබන ප්‍රකාශයෙන් අනතුරුව, මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වෙබ් අඩවියෙහි ප්‍රකාශයට පත් කිරීම ද අනිවාර්ය වේ.

ආර්ථික පසුබිම

දිට්වා සුළු කුණාටුව සහ මැදපෙරදිග අර්බුදය හේතුවෙන් ඇති වූ සමාජ-ආර්ථික බලපෑම්වලට මුහුණ දීමෙන්ම, දේශීය මෙන්ම විදේශීය යන දෙඅංශයෙහිම ඇති වූ කම්පනයන්ට ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව පෙන්වීම කර ඇත. පවතින ගැටුම්කාරී තත්ත්වය සහ ගෝලීය මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ තත්ත්වයන් දැඩි වීම; ඉන්ධන, විදුලිය, ගෑස්, ප්‍රවාහන සහ පොහොර ඇතුළු අනෙකුත් අත්‍යවශ්‍ය අතරමැදි සහ ආහාර ද්‍රව්‍යවල මිල ගණන් ඉහළ යාමට හේතු වී ඇති අතර, එමඟින් සාර්ව-

රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් තවදුරටත් උත්සන්න කරනු ලබයි. වැඩි වූ තෙල් මිල හේතුවෙන් 2026 වසරේ පළමු මාස හතර තුළ ආනයන වියදම සියයට 25.2 කින් ඉහළ ගොස් ඇ.ඩො. බිලියන 8.2 ක් දක්වා වර්ධනය විය. විනිමය අනුපාතිකය 2026 වසරේ මැයි මස අවසානය වන විට, වසරේ මේ දක්වා කාලය තුළ සියයට 5.4 කින් කැපී පෙනෙන ලෙස අවප්‍රමාණය විය. 2026 වසරේ අප්‍රේල් මාසයේ දී පමණක්, ඉන්ධන ආනයනය පෙර වසරේ සමාන කාල පරිච්ඡේදය හා සසඳන විට සියයට 149.9 කින් කැපී පෙනෙන ලෙස ඉහළ ගොස් ඇ.ඩො. මිලියන 886 ක් දක්වා ළඟා විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, 2026 වසරේ ජනවාරි-අප්‍රේල් කාලය තුළ වෙළෙඳ හිඟය 2025 වසරේ අදාළ කාල සීමාව තුළ පැවැති ඇ. ඩො. බිලියන 2.3 ක සිට ඇ. ඩො. බිලියන 3.7 ක් දක්වා පුළුල් විය. 2026 වසරේ මැයි මාසයේ දී මතුපිට උද්ධමනය සියයට 5.5 ක් දක්වා ඉහළ යන ලදී. 2026 වසරේ මැයි මාසයේ දී සංචාරක ව්‍යාපාරයෙන් ලද ලැබීම් සියයට 5.1 කින්, ඇ.ඩො. මිලියන 155.7 ක් දක්වා අඩු විය. කෙසේ වුවද, 2026 වසරේ පළමු මාස පහ තුළ විදේශ ශ්‍රමික ජේෂ්ණ සියයට 26.0 කින් වර්ධනය විය.

විදේශ අංශයෙහි සිදුවන මෙම ප්‍රවණතාවයන්ට ප්‍රතිචාර දැක්වීම සඳහා රජය රු. බිලියන 100 ක සහන පැකේජයක් හඳුන්වා දෙන ලදී. මීට අමතරව, එක්දින ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතිකය පදනම් අංක 100 කින් සියයට 8.75 ක් දක්වා ඉහළ නංවමින්, 2026 වසරේ මැයි මස 26 වන දින දැඩි මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරයකට එළඹෙන ලදී. මෙය, 2025 වසරේ මැයි මස 21 වන දින සිට පවත්වාගෙන යනු ලැබූ ලිහිල් මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරයෙන් සැලකිය යුතු අපගමනය වීමක් සනිටුහන් කරනු ලබයි. 2024 සහ 2025 යන වසර ද්විත්වයෙහිදීම ආර්ථිකයේ සියළු අංශ පුරා පැතිරුණු සියයට 5 ක වර්ධනයක් අත්කර ගනිමින් සහ ඒක පුද්ගල දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය ඇ.ඩො. 5,000 සීමාව ඉක්මවා යමින් 2025 වසරේ දී, ආර්ථිකය ස්ථාවර විය. 2025 වසරේ පැවති අඩු පොලී අනුපාත, ඉදිකිරීම්, නිෂ්පාදන, ප්‍රවාහන සහ අනෙකුත් ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් නැවත යථා තත්ත්වයට පත් වීම සඳහා රුකුලක් විය. වී, එළවළු, කිරි සහ කිරි නිෂ්පාදන ක්ෂේත්‍රයන්හි දැක්වූ ඉහළ කාර්යසාධනය, සංචාරක අංශයේ පුනරුදය සහ බාහිර අංශයේ ක්‍රියාකාරකම් වර්ධනය වීම මෙම ආර්ථික වර්ධනය සඳහා දායක විය.

2024 වසරේ දී සියයට 4.4 ක් වූ සේවා වියුක්ති අනුපාතිකය 2025 වසරේ දී සියයට 3.9 ක් දක්වා අඩු විය. විදේශ අංශයේ ජංගම ගිණුම, අඛණ්ඩව තුන්වන

වසරටත් අතිරික්තයක් සනිටුහන් කරමින්, 2024 වසරේ පැවති ඇ. ඩො. බිලියන 1.2 ක අතිරික්තයේ සිට 2025 වසරේ දී ඇ.ඩො. බිලියන 1.7 ක අතිරික්තයක් වාර්තා කරන ලදී. කෙසේ වුවද, 2025 වසරේ පළමු මාස හතර තුළ ඇ.ඩො. මිලියන 1,124.4 ක අතිරික්තයක් වාර්තා කළ ජංගම ගිණුමේ ශේෂය වෙනුවට, 2026 වසරේ සමාන කාල පරිච්ඡේදය තුළ ජංගම ගිණුම ඇ. ඩො. මිලියන 0.9 ක හිඟයක් වාර්තා කරන ලදී.

ගෝලීය වශයෙන් වන අවිනිශ්චිතතාවයන් තීව්‍ර වී ඇති පසුබිමක, ශ්‍රී ලංකාව සිය ප්‍රතිසංස්කරණ ගමනේ ඊළඟ අදියර වෙත පිවිසෙන මොහොතක, 2027 වසර සඳහා වන මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය සාර්ව ආර්ථික ස්ථාවරත්වය සුරක්ෂිත කිරීම සඳහා පැහැදිලි සැලැස්මක් සපයනු ලබයි. සාර්ව ආර්ථික ස්ථාවරත්වය තුළ අත්කර ගත් අසීරු ජයග්‍රහණ පිළිබිඹු කරමින්, 2025 වසරේ රාජ්‍ය මූල්‍ය සමස්ථයන් එහි වාර්ෂික ඇස්තමේන්තු ඉක්මවා යන ලදී. කෙසේ වුවද, දිව්වා සුළි කුණාටුවේ රාජ්‍ය මූල්‍ය බලපෑම හේතුවෙන් 2026 වසරේ දී මෙලෙස අත් කරගත් ප්‍රගතිය තාවකාලිකව බිඳ වැටෙනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරෙන අතර, ඒ සඳහා රු. බිලියන 500 ක අතිරේක ප්‍රතිපාදනයක් වෙන් කිරීමට ද සිදුව ඇත. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, 2026 වසරේ දී ප්‍රාථමික ශේෂය දළ දේශීය නිෂ්පාදනයෙන් සියයට 2.1 ක් දක්වා අඩු වනු ඇතැයි පුරෝකථනය කර ඇති අතර, ප්‍රාථමික වියදම් ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 13.7 ක් දක්වා ඉහළ යනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. මෙය රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත යටතේ ප්‍රාථමික වියදම් සඳහා නියම කර ඇති සියයට 13.0 ක උපරිම සීමාව ඉක්මවා යාමකි. කෙසේ වෙතත්, මධ්‍යකාලීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්කයන්ට අනුකූලව රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය අඛණ්ඩව සිදුවන බැවින්, 2027 වසරේ සිට මෙම අපගමනය යථා තත්ත්වයට පත්වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

මධ්‍යකාලීන වශයෙන් අඛණ්ඩව ණය අඩු කරගැනීම අරමුණු කරගත් 2027 වසර සඳහා වන මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය , ද.දේ.නි.යෙන් අවම වශයෙන් සියයට 2.6 ක ප්‍රාථමික අතිරික්තයක් ඉලක්ක කිරීම, රජයේ ආදායම ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 15 කට වඩා ඉහළ නැංවීම සහ අනාගතයේ දී වර්ධනය වෙමින් කිරීම සඳහා රාජ්‍ය ආයෝජන ඉහළ නංවන අතරම රාජ්‍ය වියදම් තාර්කිකකරණය කිරීම මත පදනම් වී ඇත.

රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත යටතේ පනවා ඇති රාජ්‍ය මූල්‍ය වගකීම් විධිවිධාන මඟින්, මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශයේ සහ මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුවේ අන්තර්ගතය සම්බන්ධයෙන් නිශ්චිත අවශ්‍යතා ස්ථාපිත කර ඇත. රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත මඟින් දක්වා ඇති පරිදි මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශයේ තිබිය යුතු අවම අන්තර්ගතය ඇමුණුම I යටතේ සංකීර්ණව දක්වා ඇත.

2. රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක සහ ප්‍රමුඛතා

2027-2031 කාලය සඳහා රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තියේ ප්‍රධාන අරමුණ වන්නේ රාජ්‍ය ණය තිරසාර මට්ටමකට

ගෙන ඒමය. සාර්ව ආර්ථික ස්ථාවරත්වය පවත්වා ගනිමින් සහ ආර්ථික වර්ධනය නැවත යථා තත්ත්වයට පමුණුවන අතරම, රාජ්‍ය ආදායම උපයා ගැනීම ඉහළ නැංවීම, පුනරාවර්තන වියදම් තාර්කිකකරණය කිරීම සහ දළ මූල්‍යයනය අවශ්‍යතා අවම කිරීම මඟින් මෙය සාක්ෂාත් කරගනු ඇත. සැලසුම්ගත ණය අඩු කිරීමේ ඉලක්ක, ස්ථාවර හා තිරණාත්මක ප්‍රතිපත්තිමය ක්‍රියාමාර්ග මඟින් ඉදිරි වසරවල දී සහතික කරනු ඇත.

රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය මෙහෙයවනු ලබන්නේ 2026-2031 කාලය ආවරණය වන රජයේ මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුව සහ මෙය තවදුරටත් පුළුල් වන ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන යටතේ එළඹ ඇති එකඟතා මඟින් වන අතර, ලෝක බැංකුව සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව ඇතුළු අනෙකුත් සංවර්ධන පාර්ශවකරුවන් සමඟ එළඹ ඇති එකඟතාවයන් ද මඟිනි.

රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත යටතේ, රජය වගකිවයුතු රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ මූලධර්මවලට අනුකූලව කටයුතු කිරීමට බැඳී සිටියි. ණය තිරසාරභාවය, රාජ්‍ය මූල්‍ය සංචිත පවත්වාගෙන යාම, රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් විවක්ෂණශීලී ලෙස කළමනාකරණය, රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණයේ විනය, විනිවිදභාවය සහ වගවීම, වාර්ෂික මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශයක් සහ වසර පහක කාලයක් සඳහා වසරක් පාසා යාවත්කාලීන වන මූල්‍ය රාමු ඔස්සේ මධ්‍යකාලීන වශයෙන් රාජ්‍ය මූල්‍ය සැලසුම්කරණය, සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය කාර්යසාධනය ඵලදායී ලෙස සුපරීක්ෂණයට ලක් කිරීම මෙයට ඇතුළත් වේ.

මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය, රාජ්‍ය මූල්‍ය අරමුණු සහ ප්‍රමුඛතා සන්නිවේදනය කිරීම සඳහා වන ප්‍රධානතම මෙවලම ලෙස ක්‍රියා කරයි. රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත යටතේ, මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය මඟින් ප්‍රධාන රාජ්‍ය මූල්‍ය දර්ශක සඳහා මිණිය හැකි ඉලක්ක ස්ථාපිත කළ යුතුය. එම ඉලක්ක අතරට (i) ණය අඩු කිරීමේ අරමුණ, එනම් ණය තිරසාර මට්ටම්වල පවත්වා ගැනීම සඳහා වන රාජ්‍ය ණය අඩු කිරීමේ සැලැස්ම සහ කාලරාමුව, (ii) ණය අඩු කිරීමට පහසුකම් සැලසීම සඳහා අයවැය වසර සහ ඉදිරි වසර හතර සඳහා වන ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්ක, සහ (iii) මෙම අරමුණු සමඟ අනුකූල වන ප්‍රාථමික වියදම් සීමාව ආදිය ඇතුළත් වේ. ජාතික ආරක්ෂාව, ආර්ථික සුරක්ෂිතතාව, මහජන සෞඛ්‍යය හෝ මහජන ආරක්ෂාව සුරක්ෂිත කිරීම සඳහා තාවකාලික සහ ඉලක්කගත අතිරේක වියදම් අවශ්‍ය වන අනපේක්ෂිත හදිසි අවස්ථා හෝ ස්වභාවික විපත්වල දී හැර, මෙම පනත ක්‍රියාත්මක කරන පළමු වසර පහ තුළ ප්‍රාථමික වියදම් ද.දේ.නි. යෙන් සියයට 13 කට වඩා අඩුවෙන් පවත්වා ගැනීමට ද රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත මඟින් තවදුරටත් නියම කර ඇත.

රාජ්‍ය මූල්‍ය විනය පිරිහීම හේතුවෙන් 2022 වසරේ හටගත් ආර්ථික අර්බුදය මඟින්, පැහැදිලිව නිර්වචනය කරන ලද ඉලක්ක වටා ගොඩනැඟුණු රීති මත පදනම් වූ රාජ්‍ය මූල්‍ය රාමුවක් පැවතීමේ අවශ්‍යතාවය පැහැදිලි

විය. තෝරාගත් රාජ්‍ය මූල්‍ය සමස්තයන් ත්‍රිත්වය වන ණය අඩු කිරීමේ අරමුණ, ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්කය සහ ප්‍රාථමික වියදම් සීමාව මඟින් ජාත්‍යන්තරව පිළිගත් රාජ්‍ය මූල්‍ය මෙවලම් සමූහයක් නිරූපණය කෙරේ. මේවා සැලසුම් කර ඇත්තේ තිරසාර නොවන ලෙස ණය එකතු වීම, අඛණ්ඩව පවතින ප්‍රාථමික හිඟයන් සහ පාලනයකින් තොර මෙන්ම ඵලදායී නොවන වියදම් වර්ධනය ඇතුළු රටේ දිගුකාලීන රාජ්‍ය මූල්‍ය දුර්වලතාවයන්ට සාමූහිකව විසඳුම් සෙවීම සඳහා ය.

මෙම රාජ්‍ය මූල්‍ය සමස්තයන් සියල්ල එක්ව, රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනතේ රාජ්‍ය මූල්‍ය වගකීම් රාමුවේ ක්‍රියාත්මක වීමේ යාන්ත්‍රණය සකසන අතර, එමඟින් රාජ්‍ය මූල්‍ය තිරසාරභාවය සහ නැවත ගොඩනැගුණු මහජන විශ්වාසය කරා යන ව්‍යුහගත මෙන්ම විනිවිදභාවයෙන් යුත් සැලැස්මක් සපයනු ලබයි. මෙම රාජ්‍ය මූල්‍ය රාමුව නිසි පරිදි ක්‍රියාත්මක වන්නේ එක් එක් රාජ්‍ය මූල්‍ය සමස්තයන් තනි තනිව ක්‍රියාත්මක වීමෙන් පමණක් නොව, දිගුකාලීන සාර්ව ආර්ථික ස්ථාවරත්වය කරා යොමු වූ ඒකාබද්ධ අරමුණු සමූහයක් මඟින් රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය මෙහෙයවන බව සහතික කරන ඒවායේ අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාවය තුළිනි.

ණය මට්ටම පහත හෙළිමේ අරමුණ : රාජ්‍ය මූල්‍ය තිරසාරභාවය සඳහා යන මාවත කඩිනම් කිරීම

ණය මට්ටම පහත හෙළිමේ අරමුණ, රාජ්‍ය මූල්‍ය රාමුවේ මූලිකම පදනම ලෙස පවතින අතර, එමඟින් රාජ්‍ය ණය තිරසාර මට්ටමක් දක්වා පහත හෙළිම සඳහා වූ පැහැදිලි සහ දිගුකාලීන ප්‍රයත්නයන් ස්ථාපනය කරනු ලබයි. ඉහළ මට්ටමක පවතින රාජ්‍ය ණය ප්‍රමාණයන් ආර්ථික වර්ධනය සීමා කරන අතර, සමස්ත ආර්ථිකය පුරා ණය ගැනීමේ පිරිවැය ඉහළ නංවයි. එමෙන්ම එය, හිඟ අයවැය සම්පත් ණය සේවාකරණය සඳහා යොමු කරන අතර අනාගත ප්‍රතිපත්තිමය තීරණ සඳහා ඇති අවකාශය සීමා කරනු ලබයි. එබැවින්, ණය අඩු කිරීම සඳහා රජය දක්වන කැපවීම හුදෙක් රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්කයක් පමණක් නොව, එය ආර්ථිකයෙහි ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව සහ තමන්ගේම ප්‍රතිපත්තිමය තේරීම් පිළිබඳ ස්වෛරීභාවය නැවත ස්ථාපනය කිරීම සඳහා ද සපුරාලිය යුතු පූර්ව අවශ්‍යතාවයකි.

මෙතෙක් ප්‍රගතිය

ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන ආරම්භ වූ දා සිට ණය කළමනාකරණය සම්බන්ධයෙන් පැහැදිලි සහ කඩිනම් ප්‍රගතියක් අත්කර ගෙන ඇත. රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණ කාර්යාලයේ දත්තවලට අනුව, 2024 වසරේ දී ද.දේ.නි.යේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 103.2 ක් වූ රාජ්‍ය ණය ප්‍රමාණය, 2025 වසරේ දී සියයට 98.3 දක්වා අඩු වී ඇති අතර, එය තනි වසරක් තුළ ප්‍රතිශතාංක 4.9 ක අඩුවීමක් වාර්තා කරනු ලබයි. මෙයින් පිළිබිඹු වන්නේ ආදායම් මත පදනම් වූ රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය අඛණ්ඩව සිදු කිරීම, සාර්ථක ණය ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය

සහ සාර්ව ආර්ථික ස්ථාවරත්වය නැවත ස්ථාපනය වීම යන කරුණුවල සාමූහික බලපෑමයි.

ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන මඟින් 2032 වසර වන විට සමස්ත රාජ්‍ය ණය ප්‍රමාණය ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 95 ට වඩා පහත හෙළිමේ ප්‍රමාණාත්මක ඉලක්කයක් ස්ථාපනය කරන ලදී. ණය ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය බොහෝ දුරට අවසන් වෙමින් පවතින බව පිළිබිඹු කරන ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ නවතම පුරෝකථනයන්, ණය තවදුරටත් පහළ යනු ඇතැයි බව පෙන්වා දෙන අතර, එමඟින් දිගුකාලීන රාජ්‍ය මූල්‍ය පුරෝකථනයන් හා බැඳී පවතින අවිනිශ්චිතතාවයන්ට සාර්ථකව මුහුණදීමට දීමට විචක්ෂණශීලී ආරක්ෂිත සංවිතයක් සපයනු ලබයි.

අපේක්ෂා කළ ප්‍රමාණයට වඩා ඉදිරියෙන් පවතින ප්‍රගතිය

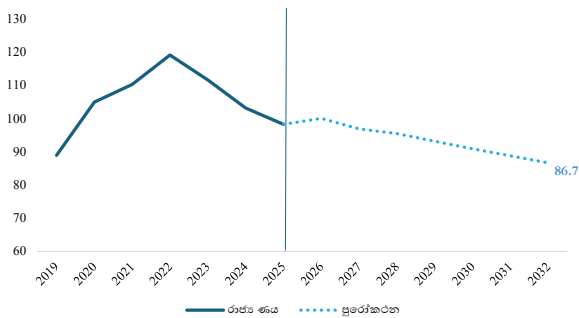
මැනකාලීන ණය අඩු වීමේ වේගය අනුව, වත්මන් රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති සහ ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාත්මක කිරීම අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යන්නේ නම්, 2032 වසර වන විට රාජ්‍ය ණය, ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 95 ට වඩා අඩු මට්ටමකට ලඟා කර ගැනීමේ අන්තර්කාලීන රාජ්‍ය ණය ඉලක්කය අපේක්ෂිත කාලයට වඩා කලින් ලඟා කර ගත හැකි බව නිරීක්ෂණය වේ. කෙසේ වුවද, කෙටිකාලීන ප්‍රතිඵල උදෙසා අනිසි ලෙස රාජ්‍ය මූල්‍ය විනය ලිහිල් කිරීම, මේ දක්වා ලබා ඇති ප්‍රගතිය අවදානමට ලක් කරනු ඇත. ඒ අනුව, රජය විසින් 2032 වසර සඳහා වන ද. දේ.නි. යෙන් සියයට 95 ට වඩා පහළ මට්ටමකට ලඟා කර ගත යුතු දැනට පවතින රාජ්‍ය ණය ඉලක්කය නෛතිකමය වශයෙන් බැඳී පවතින රාජ්‍ය මූල්‍ය පදනම ලෙස එලෙසම පවත්වා ගනු ඇත. එසේ වුවද, මෙම පුරෝකථනයන් පදනම් වී ඇත්තේ මූලික සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් මත වන අතර, විශේෂයෙන්ම මැදපෙරදිග සිදුවීම් සහ ඒවායින් ගෝලීය හා දේශීය ආර්ථිකයන්හි ඉදිරි දැක්මට එල්ල විය හැකි බලපෑම් හේතුවෙන් පැන නඟින අවදානම් සහ අවිනිශ්චිතතාවලට මෙම පුරෝකථනයන් යටත් වනු ඇත.

දිගුකාලීන ඉදිරි දැක්ම

2032 වසර වන විට රාජ්‍ය ණය ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 95 ට වඩා පහළ අගයකට ගෙන ඒම වැදගත් සන්ධිස්ථානයක් නිරූපණය කළ ද, එය මෙහි අවසාන ගමනාන්තය නොවේ. ප්‍රමාණවත් රාජ්‍ය මූල්‍ය සංචිත සහ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම සඳහා රාජ්‍ය ණය ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 60 ට වඩා අඩු මට්ටමකට ලඟා කර ගත යුතු අතර, වත්මන් පුරෝකථනයන්ට අනුව එම සීමාවට ලඟා විය හැක්කේ 2040 දශකයේ මුල් භාගයේ දී පමණ වනු ඇත. ඒ අනුව, ණය පහළ මට්ටමකට ගෙන ඒම යනු කිසිදු තනි වැඩසටහනකට, අයවැය වක්‍රයකට හෝ රජයකට පමණක් සීමා නොවූ, පරම්පරා ගණනාවක් පුරා දිවෙන ප්‍රයත්නයන් සමූහයක් බව පැහැදිලි වේ.

රූපසටහන 1 | රාජ්‍ය ණය

(ද.දේ.නි.යේ % ලෙස)

මූලාශ්‍ර: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව (දත්ත: 2019 - 2023), රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණ කාර්යාලය (දත්ත: 2024-2025), ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ 5 වන හා 6 වන සමලෝචන (දත්ත 2026 - 2032)

ආයතනික විධිවිධාන

රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනතට අනුකූලව ණය නිරසාරභාවය පිළිබඳ විශ්ලේෂණයන් සිදු කිරීමට මෙන්ම එම විශ්ලේෂණයන් ප්‍රකාශයට පත් කිරීම සඳහා මුදල් අමාත්‍යාංශය තම ධාරිතාව ඉහළ නංවමින් සිටින අතර, එමඟින් මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය සකස් කිරීම සඳහා මනා පදනමක් සපයනු ලබයි. රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් කළමනාකරණය ශක්තිමත් කිරීම සඳහා, රජය විසින් රජයේ ඇපකර සඳහා වන ව්‍යවස්ථාපිත උපරිම සීමාව ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 15 සිට සියයට 7.5 දක්වා අඩු කර ඇති අතර, එම ඇපකර නිකුත් කිරීම සහ අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා නව ක්‍රමවේදයක් හඳුන්වා දී ඇත. එමඟින් අසම්භාව්‍ය බැරකම් ආශ්‍රිත අවදානම් අවම කරනු ඇත.

2024 සහ 2025 කාලය තුළ දී රාජ්‍ය ණය ප්‍රමාණය ප්‍රතිශතය 4.9 කින් සැලකිය යුතු ලෙස අඩු කර ගැනීමට හැකි වීම, ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන යටතේ ක්‍රියාත්මක කරන ලද තීරණාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණවල සාර්ථකත්වය සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය විනය යළි ස්ථාපනය කිරීමට රජය දක්වන ලද ප්‍රයත්නයන් පිළිබිඹු කරයි. කෙසේ වුවද, ඉදිරියේ දී ණය නිරසාරභාවය තහවුරු කිරීම තවදුරටත් ප්‍රධාන ප්‍රමුඛතාවයක් ලෙස පවතින අතර, ඒ සඳහා ණය අඩු කිරීමේ අරමුණ අඛණ්ඩව, ප්‍රමුඛතම පදනම ලෙස පැවතිය යුතුය. එමඟින් ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්කය, ප්‍රාථමික වියදම් සීමාව මෙන්ම සියලුම ආදායම්, වියදම් සහ ණය ගැනීමේ තීරණ මෙහෙයවිය යුතුය.

ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්කය: ණය අඩු කිරීමේ අරමුණ සහ වාර්ෂික අයවැයකරණය අතර සබැඳියාව

රජයේ ණය අඩු කිරීමේ අරමුණ සහ වාර්ෂික අයවැයට අදාළ තීරණ ගැනීමේ අතර ප්‍රධාන මෙහෙයුම් සම්බන්ධකය ලෙස ප්‍රාථමික ශේෂය ක්‍රියා කරයි. අයවැය වසර සහ ඉදිරි මුදල් වසර හතර සඳහා ප්‍රාථමික අතිරික්ත ඉලක්කයන් නියම කිරීම තුළින්, විවිධ

සැලසුම්කරණ පරාසයන් හරහා රාජ්‍ය මූල්‍ය විනය පවත්වා ගැනීම තහවුරු කරමින් රජය සිය දිගුකාලීන ණය නිරසාරභාවය පිළිබඳ න්‍යාය පත්‍රය ක්‍රියාත්මක කළ හැකි වාර්ෂික වගකීම් බවට පරිවර්තනය කරයි.

රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත අනුව, රජය මෙම ඉලක්කයට අනුකූල වනවා ද යන්න නිරීක්ෂණය කිරීමටත්, එම ඉලක්කය ළඟා කර ගැනීමට ඇති විය හැකි ඕනෑම අවදානමක් පිළිබඳව පාර්ලිමේන්තුව දැනුවත් කිරීමටත්, අවශ්‍ය අවස්ථාවල දී එම ගැටලු විසඳීමට ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමටත් රජය බැඳී සිටී. අනපේක්ෂිත අයුරින් කම්පන ඇති වුවහොත්, ණය අඩු කිරීමේ අරමුණ සමඟ අනුගතවීම පවත්වා ගැනීම සඳහා මධ්‍ය කාලීන මූල්‍ය රාමුව සහ ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්කය නැවත සංශෝධනය කිරීම අවශ්‍ය විය හැකිය.

ආර්ථික අර්බුදය ආරම්භයේ සිට ක්‍රියාත්මක කළ ආදායම් පාදක කරගත් නිරසාර රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය හේතුවෙන් ප්‍රාථමික ශේෂය මෑත වසරවලදී සැලකිය යුතු ලෙස වර්ධනය වී ඇත. 2024 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 2.2 ක් වූ ප්‍රාථමික අතිරික්තය 2025 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 5.4 ක් දක්වා ඉහළ ගිය අතර, එය අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණවල ප්‍රබල බලපෑම පිළිබිඹු කරයි.

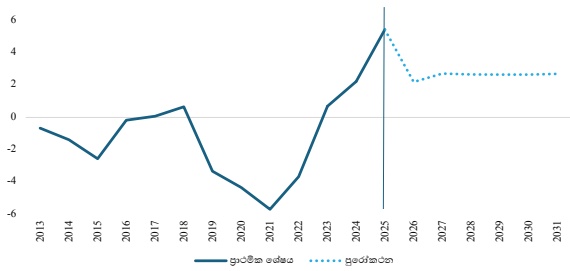
රජය 2027 වසරේ සිට ද. දේ. නි. යෙන් සියයට 2.6 ක ප්‍රාථමික අතිරික්තයක් වාර්ෂිකව ළඟා කර ගැනීමේ ඉලක්කයක් ස්ථාපනය කර ඇති අතර 2031 වසර දක්වා මධ්‍ය කාලීන මූල්‍ය රාමුවට අදාළ කාලය තුළ අවම වශයෙන් මෙම මට්ටම පවත්වා ගනු ඇත. ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහනෙහි පස්වන සහ හයවන සමාලෝචනයේ ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද නවතම ණය නිරසාර විශ්ලේෂණයට අනුව, වසර 2027-2031 කාල සීමාව තුළ ද. දේ. නි. යෙන් අවම වශයෙන් සියයට 2.3 ක ප්‍රාථමික අතිරික්තයක් පවත්වා ගැනීම, 2032 වසර වන විට රාජ්‍ය ණය ද. දේ. නි. යෙන් සියයට 95 ට වඩා අඩු කිරීමට උපකාරී වීමට ප්‍රමාණවත් වේ.

2025 වසරේ ප්‍රාථමික අතිරික්තයේ සාධනීය වර්ධනය ඉතිහාසගත වැදගත් ජයග්‍රහණයක් සනිටුහන් කළද, ඉදිරි කාලසීමාව සඳහා එක් වරක් පමණක් බලපාන හෝ තාවකාලික ක්‍රියාමාර්ග මත රඳා නොසිට, ව්‍යුහාත්මක ආදායම් වැඩිදියුණු කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග සහ වියදම් තාර්කිකකරණය මගින් සහාය ලබා ගනිමින් මෙම ප්‍රගතිය ස්ථාවර සහ දිගුකාලීන පදනමක් මත තහවුරු කර ආයතනගත කිරීම කෙරෙහි රජයේ අවධානය යොමු වී ඇත.

පාර්ලිමේන්තුව, මහජනතාව සහ ජාත්‍යන්තර හවුල්කරුවන් හට රාජ්‍ය මූල්‍ය කාර්යසාධනය තක්සේරු කිරීම සඳහා විනිවිදභාවයෙන් යුත් සහ මිණිය හැකි මිණුම් ලකුණක් සපයමින් ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්කය, ණය නිරසාරභාවය සම්පූර්ණයෙන්ම යථා තත්ත්වයට පත් වන තෙක් ප්‍රධාන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආරක්ෂක සීමාව ලෙස අඛණ්ඩව ක්‍රියා කරනු ඇත.

රූපසටහන 2 | ප්‍රාථමික ශේෂය

(ද.දේ.නි.යේ % ලෙස)

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව

ප්‍රාථමික වියදම් සීමාව : රාජ්‍ය මූල්‍ය විනය ක්‍රියාත්මක කිරීම

පළමු වසර පහ තුළ ඇස්තමේන්තුගත ද. දේ. නි. යෙන් සියයට 13 නොඉක්මවන ප්‍රාථමික වියදම් සීමාව, රාජ්‍ය මූල්‍ය විනය පවත්වා ගැනීම සඳහා බලපාන වඩාත්ම සෘජු මෙවලම වේ. මෙය ණය අඩු කිරීමේ අරමුණ සහ ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්කය, අයවැය සැකසීම හා ක්‍රියාත්මක කිරීම පාලනය කිරීමට බැඳී පවතින මෙහෙයුම් සීමාවක් බවට පරිවර්තනය කරන අතර එමඟින් රාජ්‍ය වියදම් පාලනයට සහාය ලබාදෙමින්, ණය අඩු කිරීමේ තීරණාත්මකය ලෙස කැපවීමේ ප්‍රගතියට ද දායක වේ.

2027 වසරට අයවැය සඳහා ප්‍රාථමික වියදම් සීමාව ද. දේ. නි. යෙන් සියයට 12.9 ක් ලෙස ඇස්තමේන්තුගත කර ඇති අතර එය ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්කයට සහ ද. දේ. නි. යෙන් සියයට 15.5 ක ආදායම් පුරෝකථනයට අනුකූල වන අතර එය රු. බිලියන 5,064 ක නාමික අගයට සමාන වේ. වසර 2027-2031 කාල සීමාව සඳහා, ප්‍රාථමික වියදම් සීමාවේ දර්ශක සීමාව ද. දේ. නි. යෙන් සියයට 13 කටත් වඩා අඩු මට්ටමක පවත්වා ගෙන යනු ලැබේ. අයවැය සැලසුම් කිරීමේ, සකස් කිරීමේ සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ සෑම අදියරකදීම ම මෙම සීමාව සැලකිල්ලට ගත යුතුය.

රූපසටහන 3 | ප්‍රාථමික වියදම

(ද.දේ.නි.යේ % ලෙස)

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව

ස්ථාපිත මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුවෙහි ඉලක්කවලට අනුකූලතාවය, විධිමත් අනුකූලතා තක්සේරුවක් මඟින් මෙහෙයවනු ලබමින් නවතම ආර්ථික දත්ත සහ යාවත්කාලීන කරන ලද සාර්ව ආර්ථික සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය පුරෝකථන ඇතුළත් කරමින්, ඉදිරි වර්ෂයන් සඳහා ප්‍රාථමික වියදම් සීමාව මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය යාවත්කාලීන කිරීමේ ක්‍රියාවලිය හරහා වාර්ෂිකව සංශෝධනය කළ යුතුය.

අතිරේක රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක

රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත යටතේ ප්‍රධාන වශයෙන් සපුරාලිය යුතු රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක සහ ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ විස්තීරණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන යටතේ ඵලදායී එකඟතාවයන්ට අමතරව, රජය සිය ණය පුළුල් ලෙස අඩු කිරීම සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය තීරසාර අරමුණු සඳහා සහාය වීම සඳහා අතිරේක රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක ස්ථාපිත කර ඇත. 2026 වසරේ සිට රජයේ ආදායම ද. දේ. නි. යෙන් සියයට 15 ට වඩා වැඩි කිරීම, කළමනාකරණය කළ හැකි මට්ටම්වලට වියදම් තාර්කිකරණය කිරීම, 2027 වසරේ සිට රාජ්‍ය ආයෝජන ද. දේ. නි. යෙන් සියයට 4 ට වඩා ඉහළ නැංවීම සහ 2028 වසරේ සිට අයවැය හිඟ සියයට 5 ට වඩා අඩු මට්ටමක පවත්වා ගැනීම මෙයට ඇතුළත් වේ.

මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුව

රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනතෙහි 12 වන වගන්තියට අනුව, ඉදිරි මුදල් වර්ෂය සහ ඊළඟ මුදල් වර්ෂ හතර සඳහා මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුව සකස් කිරීම සහ එය මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය තුළ ප්‍රකාශයට පත් කිරීම අවශ්‍ය වේ. පහත වගුව 1 හි වසර 2026-2031 කාලපරිච්ඡේදය සඳහා මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුව ඉදිරිපත් කර ඇති අතර, ඉදිරි 2027 අයවැය සඳහා ප්‍රධාන පරාමිතීන් ගෙනහැර දක්වමින් 2031 වසර දක්වා විහිදෙන නවතම පුරෝකථන සපයයි.

මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුවෙහි පුරෝකථන රාජ්‍ය මූල්‍ය වගකීම් රාමුවට අනුකූල වීම අවශ්‍ය වේ. වසර පහක අඛණ්ඩ කාලයක් සඳහා මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුව වාර්ෂික පදනමින් යාවත්කාලීන කෙරෙන අතර, සැලැස්මට අනුව කාර්යසාධනය අඛණ්ඩව අධීක්ෂණය කිරීමට සහ ඕනෑම සැබෑ හෝ පුරෝකථනය කළ අගයන්ගෙන් වෙනස් වීම් සඳහා ප්‍රතිචාර වශයෙන් නිවැරදි කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත මඟින් රජයට වගකීමක් පවරයි.

වගුව 1| මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුව 2026-2031

ද.දේ.නි.යේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස (වෙනත් ආකාරයකින් සඳහන් නොකළහොත්)

දර්ශකය	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
	තාවකාලික	සංශෝධිත ඇස්තමේන්තුව	ඇස්තමේන්තුව	පුරෝකථන			
මුළු ආදායම් සහ ප්‍රදාන	16.7	15.8	15.5	15.5	15.5	15.5	15.5
මුළු ආදායම	16.6	15.7	15.4	15.4	15.4	15.4	15.4
බදු ආදායම	15.4	14.4	14.2	14.2	14.2	14.2	14.2
බදු නොවන ආදායම	1.2	1.3	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2
ප්‍රදාන	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
සමස්ථ වියදම	19.0	21.4	20.0	19.8	19.5	19.2	19.0
වර්තන වියදම්	16.0	16.6	15.6	15.5	15.1	14.9	14.7
පොළී නොවන වර්තන වියදම්	8.3	8.9	8.5	8.5	8.5	8.5	8.5
පොළී වියදම	7.6	7.7	7.1	6.9	6.6	6.3	6.2
ප්‍රාග්ධන වියදම් සහ ශුද්ධ ණයදීම	3.0	4.8	4.4	4.4	4.4	4.4	4.4
එයින් රාජ්‍ය ආයෝජන	3.1	4.8	4.4	4.4	4.4	4.4	4.4
ප්‍රාථමික ශේෂය*	5.4	2.1	2.6	2.6	2.6	2.6	2.6
අයවැය ශේෂය	-2.3	-5.6	-4.5	-4.3	-4.0	-3.8	-3.5
සටහන් අයිතමයන්:							
නාමික ද.දේ.නි. (රු. බිලියන)	32,751	36,037	39,294	42,839	46,689	50,879	55,443
නාමික ද.දේ.නි. (වර්ධන වේගය)	8.8	10.0	9.0	9.0	9.0	9.0	9.0
මූර්ත ද.දේ.නි. (වර්ධන වේගය)	5.0	3.8	4.2	4.1	4.0	4.0	4.0
ද.දේ.නි. අවධමනකය (ප්‍රතිශත වෙනස)	3.7	6.0	4.6	4.7	4.8	4.8	4.8
ප්‍රාථමික වියදම (ද.දේ.නි.යේ % ලෙස)	11.4	13.7	12.9	12.9	12.9	12.9	12.9
ප්‍රාථමික වියදම (රු. බිලියන)	3,730	4,940	5,064	5,526	6,022	6,564	7,151

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව

* පොළී ගෙවීම් හැර

සාර්ව ආර්ථික උපකල්පන

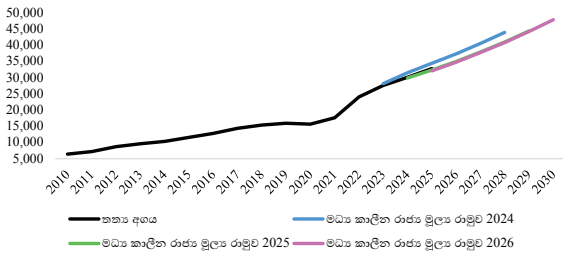
මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුවෙහි ඇතුළත් රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක සහ පුරෝකථන නාමික ද. දේ. නි. යේ ප්‍රතිශතයන් ලෙස ප්‍රකාශ කරනු ලබන අතර, ඒවා ගණනය කරනු ලබන්නේ ප්‍රධාන රාජ්‍ය මූල්‍ය සංඛ්‍යාත්මක අගයන් නාමික ද. දේ. නි. සඳහා වන පුරෝකථන අගයන්ගෙන් බෙදීම මගින් වේ. මෙම නාමික ද. දේ. නි. පුරෝකථන පදනම් වී ඇති මූලික සාර්ව ආර්ථික උපකල්පන වගුව 1 හි දක්වා ඇත.

2024, 2025 සහ 2026 වසරවල මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුවේ සකස් කිරීමේ දී භාවිතා කරන ලද නාමික ද. දේ. නි. යේ පුරෝකථන රූප සටහන 4 හි දැක්වේ. සෑම අනුක්‍රමික මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුවෙහි යාවත්කාලීන කිරීමක් සමඟම, නවතම සැබෑ ආර්ථික ප්‍රතිඵල ඇතුළත් කිරීම සඳහා සහ අනාගතය ඉලක්ක කරගත් පුරෝකථන සඳහා පදනම් වන උපකල්පන තවදුරටත්

සුදුසු ද යන්න නැවත ඇගයීමට ලක් කිරීම සඳහා සාර්ව ආර්ථික පුරෝකථන සංශෝධනය කරනු ලැබේ. 2024 වසරේ සැප්තැම්බර් සහ 2025 වසරේ ජූලි අතර කාල සීමාවේ ශ්‍රී ලංකාවේ පැවති අවධමනකාරී තත්ත්වයන් පිළිබිඹු කරමින්, අනුක්‍රමික මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුව තුළ නාමික ද. දේ. නි. යේ පුරෝකථන පහළ අගයන් කරා සංශෝධනය කර ඇත. උදාහරණයක් ලෙස, 2026 වසර සඳහා නාමික ද. දේ. නි. පිළිබඳ ඇස්තමේන්තුව 2025 වසරේ මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුවෙහි රු. බිලියන 34,951 සිට 2026 වසරේ දී රු. බිලියන 34,754 ක් දක්වා පහළ අගයකට සංශෝධනය කරන ලදී. මෙම සංශෝධන සිදු කර තිබුණ ද, නවතම මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමු සංස්කරණ ද්විත්වය අතර පවතින සමීපස්ථ බව ගැළපීමෙන් පෙනී යන්නේ 2025 මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුව සඳහා පදනම් වූ සාර්ව ආර්ථික උපකල්පන පසුකාලීන සැබෑ ආර්ථික ප්‍රතිඵලයන් මගින් පුළුල් ලෙස තහවුරු වී ඇති බවයි. මෙය, වෙනස් වෙමින්

පවතින ආර්ථික තත්ත්වයන්ට අනුකූලවන ලෙස රාජ්‍ය මූල්‍ය සැලසුම්කරණය පවත්වා ගැනීම සඳහා, සාර්ව ආර්ථික පුරෝකථනයන් කාලානුරූපව යාවත්කාලීන කිරීමේ වැදගත්කම අවධාරණය කරයි.

රූපසටහන 4 | නාමික දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය
(රු. බිලියන)

මූලාශ්‍ර: ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව (නතය අගයන්), රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව (පුරෝකථන)

3. වගකීම් සහිත රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණයේ අරමුණු සමඟ මූල්‍ය ක්‍රමෝපායයේ අනුකූලතාව

පහත දක්වා ඇති පරිදි, රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක සහ ප්‍රතිපත්ති සුදුසු හා වගකීම් සහගත රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණයේ අරමුණු සමඟ දැඩි ලෙස අනුකූල වේ.

(අ) ණය තිරසාරභාවය: ශ්‍රී ලංකාව 2025 වසරේ දී ඉතිහාසයේ වාර්තා වූ ඉහළම ප්‍රාථමික අතිරික්තය වන ද. දේ. නි. යෙන් සියයට 5.4 ක ප්‍රාථමික අතිරික්තයක් වාර්තා කළ අතර, මෙය ප්‍රධාන වශයෙන් ද. දේ. නි. යෙන් සියයට 16.7 ක් වූ රාජ්‍ය ආදායමේ ඉහළ කාර්යසාධනය මත පදනම් වී ඇත. ණය ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය සම්පූර්ණ වීමේ අවසන් අදියරට ළඟා වී ඇති පසුබිම තුළ, රජය රාජ්‍ය මූල්‍ය ස්ථාවරත්වය ආරක්ෂා කිරීම සහ අනාගත පරපුර මත පැටවෙන පීඩනය අවම කිරීම සඳහා ණය අඩු කිරීමේ ක්‍රියාවලිය අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමට දැඩි ලෙස කැපවී සිටී.

(ආ) රාජ්‍ය මූල්‍ය සංචිත : ආර්ථිකයට සැලකිය යුතු ලෙස බලපෑම් සිදු කළ අහිතකර සිදුවීම් ද්විත්වය මඟින් රාජ්‍ය මූල්‍ය සංචිතවල තීරණාත්මක වැදගත්කම මැනවින් පැහැදිලි විය. 'දිව්‍යා' සුළි කුණාටුවෙන් අනතුරුව සහන සැලසීම සහ ප්‍රතිසංස්කරණ කටයුතු සඳහා මෙන්ම, මැදපෙරදිග අර්බුදයෙන් ඇතිවන ආර්ථික බලපෑම අවම කිරීම සඳහා රජය විසින් අරමුදල් යොදවන ලදී. අනපේක්ෂිත කම්පනයන්ට මුහුණ දීමේ දී, රටේ මධ්‍යකාලීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවයට හානියක් නොවන පරිදි, කඩිනමින් සහ ඵලදායී ලෙස ප්‍රතිචාර දැක්වීමට රජයට ඇති හැකියාව කෙරෙහි රාජ්‍ය මූල්‍ය සංචිත මඟින් ඉටුවිය යුතු අත්‍යවශ්‍ය කාර්යභාරය මෙම සිදුවීම් ද්විත්වය මඟින් පැහැදිලි වේ. අහිතකර සිදුවීම් හමුවේ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ශක්තිමත් කිරීම සඳහා සහ අර්බුදකාරී කාලසීමාවන් තුළ දී හදිසි සහ බොහෝ විට දැඩි/පීඩාකාරී ප්‍රතිපත්තිය නිවැරදි කිරීමේ පියවරයන් ගැනීමේ අවශ්‍යතාව අවම කිරීම සඳහා, රජය විසින් මෙවැනි සංචිත නැවත ගොඩ නැංවීම සහ පවත්වාගෙන යාම වෙනුවෙන් අඛණ්ඩවම අරමුණු සහගත ලෙස ප්‍රතිපාදන සලසනු ඇත.

(ඇ) විනය, විනිවිදභාවය, වගවීම සහ සුපරීක්ෂණය: මනා රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණයට විනය, විනිවිදභාවය සහ වගවීම ඇතුළත් වේ. කාර්යසාධනය අධීක්ෂණය සහ මහජනතාවට වගවීම සඳහා වන ක්‍රමවත් යාන්ත්‍රණයන් මඟින් සහාය ලබන රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක සහ ප්‍රතිපත්ති පැහැදිලිව අර්ථ දක්වා ඇත. විනිවිදභාවයෙන් යුත් වාර්තාකරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූල වීම සහ ස්වාධීන සුපරීක්ෂණය සඳහා ඇති විවෘතභාවය, රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණය කෙරෙහි වන මහජන විශ්වාසය සහ සුරක්ෂිතභාවය ඉහළ නැංවීමට හේතු වේ.

(ඈ) දිගුකාලීන සැලසුම්කරණය : මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය වාර්ෂිකව ප්‍රකාශයට පත් කිරීම සහ වසර පහක කාලයක් සඳහා අදාළ වන වසරක් පාසා යාවත්කාලීන වන මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමු මඟින් රජය සිය රාජ්‍ය මූල්‍ය සැලසුම්කරණය සඳහා වන කාලය ක්‍රමයෙන් පුළුල් කරමින් සිටියි. එමඟින්, රාජ්‍ය ආයෝජනවල වර්ධනය අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාම කෙරෙහි විශේෂ අවධානයක් යොමු කරමින්, ස්ථාවරත්වය, පුරෝකථනය කිරීමේ හැකියාව සහ රාජ්‍ය සම්පත් කාර්යක්ෂමව බෙදී යාම ප්‍රවර්ධනය කරනු ලබයි.

4. මූල්‍ය ක්‍රමෝපායට සාපේක්ෂව කාර්යසාධනය ඇගයීම

4.1 මධ්‍යකාලීන වශයෙන් මූල්‍ය ක්‍රමෝපායෙහි ඉදිරිය පිළිබඳ ඇගයීම

රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක සහ ප්‍රමුඛතා පිළිබඳ ඡේදයේ දක්වා ඇති රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්කවලට අනුකූලව, රජයේ මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය මෙහෙයවනු ලබන්නේ රාජ්‍ය ණය අඩු කිරීමට මෙන්ම ආර්ථික ස්ථාවරත්වය හා වර්ධනය ඉහළ නැංවීමට සහාය වීම පිණිස අඛණ්ඩ ප්‍රාථමික අතිරික්තයන් ළඟා කර ගැනීම සඳහාය. මෙම ක්‍රමෝපාය මඟින් ප්‍රධාන වශයෙන් පහත සඳහන් ප්‍රමුඛතාවයන් අවධාරණය කෙරේ:

- **රාජ්‍ය ණය අඩු කිරීම :** 2032 වසර වන විට රාජ්‍ය ණය ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 95 ට වඩා අඩු මට්ටමකට ගෙන ඒමේ අරමුණ රාජ්‍ය මූල්‍ය රාමුව සමඟ අනුකූල වේ. නවතම පුරෝකථනයන්ට අනුව, මූලික අවස්ථාවන් යටතේ, රාජ්‍ය ණය 2030 වසර වන විට ද.දේ.නි.යෙන් ආසන්න වශයෙන් සියයට 91 ක් දක්වා අඩු වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. මෙය 2032 වසර වන විට රාජ්‍ය ණය සියයට 95 ට අඩු කිරීමේ ඉලක්කය නියමිත කාලයට පෙරාතුවම ළඟා කර ගැනීම පිළිබඳව පිළිඹිබු කරනු ලබයි.
- **රාජ්‍ය ආදායම් ඉලක්කය පවත්වා ගැනීම:** 2025 වසරේ දී, රජයේ ආදායම් ඉලක්කය ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 16.7 ක් දක්වා ප්‍රතිශතාංක 1.6 කින් ඉක්මවා ගිය අතර, මෝටර් රථ, දේශීය ක්‍රියාකාරකම් මත එකතු කළ අගය මත බද්ද සහ විදේශ වෙළෙඳාම මත බදු මඟින් ඉහළ ආදායම් ලැබීම මේ සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. මධ්‍යකාලීන වශයෙන් රාජ්‍ය ආදායම ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 15.5 ක්

පමණ වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරයි. රාජ්‍ය ආදායම මෙම මට්ටමේ හෝ ඊට ඉහළින් පවත්වා ගැනීම මඟින් ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයෙහි ධාරිතාව ඉහළ නැංවීමට අපේක්ෂා කෙරෙන අතර, එමඟින් ණය ගැනීම් මත යැපීම අවම කරන අතරම රජයේ පොදු සේවා, මෙහෙයුම් සහ ආයෝජන සඳහා වැඩි පිරිවැයක් දැරීමට රජයට හැකියාව ලැබෙනු ඇත.

- **රජයේ වියදම් කළමනාකරණය කිරීම:** 2025 වසරේ සිට ඉදිරියට, ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 13 ක් ලෙස නියම කර ඇති ව්‍යවස්ථාපිත උපරිම සීමාවට වඩා අඩුවෙන් ප්‍රාථමික වියදම් පවත්වා ගැනීම, විවක්ෂණශීලී ලෙස වියදම් කළමනාකරණය, කාර්යක්ෂම අයුරින් සම්පත් වෙන්කිරීම සහ මනා විනයකින් යුතුව වියදම් සිදු කිරීම පිළිබඳව රජය සතු අඛණ්ඩ කැපවීම නිරූපණය පිළිබිඹු කරනු ලබයි.
- **රාජ්‍ය ආයෝජන ඉහළ නැංවීම:** සමස්ත වියදම් සීමාව තුළ රැඳෙමින්, දිගුකාලීන ආර්ථික වර්ධනය සහ ඵලදායීතා වර්ධනයන් සඳහා යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය සහ ප්‍රාග්ධන ආයෝජනවල ඇති වැදගත්කම මැනවින් පෙන්වා දෙමින්, 2027 වසරේ සිට ඉදිරියට රාජ්‍ය ආයෝජන ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 4 කට වඩා ඉහළ මට්ටමක පවත්වා ගැනීමට රජය සැලසුම් කරනු ලබයි.
- **ප්‍රාථමික අතිරික්තයන් පවත්වා ගැනීම:** මැනකාලීන වශයෙන් අත් කරගත් රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රගතිය මත පදනම්ව, 2027 වසරේ සිට ඉදිරියට ද.දේ.නි.යෙන් අවම වශයෙන් සියයට 2.6 ක ප්‍රාථමික අතිරික්තයක් පවත්වා ගැනීමට රජය අපේක්ෂා කරයි. ඉහළ ආදායම් වර්ධනය සහ අපේක්ෂිත ප්‍රමාණයට වඩා අඩුවෙන් ක්‍රියාවට නංවන ලද ප්‍රාග්ධන වියදම් හේතුවෙන් 2025 වසරේ දී වාර්තා වූ ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 5.4 ක ඉතිහාසයේ ඉහළම ප්‍රාථමික අතිරික්තය, රාජ්‍ය මූල්‍ය තිරසාරභාවය යළි ස්ථාපනය කිරීමටත්, ණය බර අඩු කිරීමටත්, රාජ්‍ය මූල්‍ය සංචිත නැවත ගොඩනැගීමටත්, ප්‍රාථමික අතිරික්තයන් අඛණ්ඩව පවත්වා ගැනීමේ ඇති වැදගත්කම මැනවින් පෙන්වා දෙනු ලබයි.
- **අයවැය හිඟ අවම කිරීම:** 2027 වසරේ සිට ඉදිරියට සමස්ත අයවැය හිඟය ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 5 කට වඩා අඩු මට්ටමකට ක්‍රමයෙන් අඩු කිරීමට රජය බලාපොරොත්තු වේ. විශේෂයෙන්ම, රාජ්‍ය ආදායම වර්ධනය වීම, පුනරාවර්තන වියදම් සීමා කිරීම සහ ප්‍රාග්ධන වියදම් සිදු කිරීම පහළ මට්ටමක පැවතීම ආදිය හේතුවෙන්, අයවැය හිඟය දැනටමත් ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 2.3 ක් දක්වා අඩු වී ඇත. එය 1956 වසරෙන් පසු වාර්තා වූ අඩුම අයවැය හිඟයයි. අයවැය හිඟය අඛණ්ඩව මෙලෙස අඩු කිරීමට කටයුතු කිරීම ණය ස්ථාවරත්වයට දායක වීමටත්, ණය ගැනීමේ පිරිවැය සහ ඉහළ අවදානමක් භාර ගැනීම වෙනුවෙන් ලැබිය යුතු අමතර ප්‍රතිලාභය එනම් අවදානම් වාරික අඩු කිරීමටත්, ආයෝජක විශ්වාසය ශක්තිමත් කිරීමටත් හේතු වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රධාන අරමුණු පහක් මත පදනම් වී ඇත: රාජ්‍ය ආදායම් උත්පාදනය පුළුල් කිරීම,

විවක්ෂණශීලී ලෙස වියදම් කළමනාකරණය තහවුරු කිරීම, රාජ්‍ය ආයෝජන ඉහළ නැංවීම, සාධනීය මට්ටමක රාජ්‍ය මූල්‍ය ශේෂයන් පවත්වා ගැනීම සහ ප්‍රාථමික අතිරික්තයන් අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාම එම අරමුණු වේ. මෙම අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීම මඟින් මනා රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණයක් පවත්වා ගැනීමටත්, ආර්ථික වර්ධනය ප්‍රවර්ධනය කිරීමටත්, දිගුකාලීන රාජ්‍ය මූල්‍ය තිරසාරභාවය ආරක්ෂා කිරීමටත් රජය බලාපොරොත්තු වේ.

4.2 පෙර මුදල් වර්ෂය සඳහා වූ රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක සමඟ අනුකූල වීම පිළිබඳ ඇගයීම

2025 වසරට අදාළ රාජ්‍ය මූල්‍ය සාරාංශයෙහි (fiscal outturn) අපේක්ෂිත ඉලක්කයන් සැලකිය යුතු ලෙස ඉක්මවා ගිය අතර, එහිදී ප්‍රාථමික අතිරික්තය ඉතිහාසයේ එහි ඉහළම අගය වන ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 5.4 ක් වාර්තා කරන ලදී. මෙය සියයට 2.3 ක් වූ අපේක්ෂිත ඉලක්කය ප්‍රතිශතාංක 3.1 කින් ද, 2024 වසරට අදාළ අගය ප්‍රතිශතාංක 1.4 කින් ද ඉක්මවා යාමකි.

2025 වසරේ දී, රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයේ වර්තන ගිණුම ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 0.7 ක අතිරික්තයක් වාර්තා කළ අතර, එය ශ්‍රී ලංකා ඉතිහාසයේ මෙවැනි අතිරික්තයක් වාර්තා වූ ප්‍රථම අවස්ථාව වේ. ආරම්භක පුරෝකථනයන් ඉක්මවා ගිය ආදායම් උපයා ගැනීම සහ මනා පුනරාවර්තන වියදම් කළමනාකරණය මෙම කාර්යසාධනය ළඟා කර ගැනීමට උපකාරී වූ අතර, එමඟින් දැනට ක්‍රියාත්මක වන රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිසංස්කරණවල සඵලතාවය සහ විවක්ෂණශීලී ලෙස වියදම් කළමනාකරණය කිරීම මැනවින් පිළිබිඹු වේ.

2025 වසරේ සමස්ත ශේෂය ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 2.3 ක හිඟයක් වාර්තා කළ අතර, එය ඇස්තමේන්තුගත කර තිබූ ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 6.7 ක හිඟයට සහ 2024 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 6.8 ක හිඟයට වඩා කැපී පෙනෙන ලෙස පහළ අගයකි. මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය යටතේ, සමස්ත අයවැය හිඟය 2028 වසරේ සිට ඉදිරියට ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 5 කට වඩා අඩු මට්ටමක පවතිනු ඇතැයි පුරෝකථනය කර ඇත. විශේෂයෙන්ම, රාජ්‍ය ආදායමේ සැලකිය යුතු වර්ධනයක් සහ අපේක්ෂිත ප්‍රමාණයට වඩා වියදම් අඩුවීම හේතුවෙන්, 2025 වසරේ අත්කරගත් රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයෙහි මෙම ප්‍රගතිය මඟින් එම සීමාව නියමිත කාලයට පෙරාතුවම ළඟා කර ගැනීමට ඇති හැකියාව පිළිබඳ පිළිබිඹු වේ.

2025 වසරේ තෙවන කාර්තුවේ මුල් කාලයේ දී උද්ධමනයේ ඇති වූ සුළු වර්ධනය , බොහෝ දුරට ස්ථාවරව පැවති විනිමය අනුපාතිකය සහ අඛණ්ඩව පහත වැටුණු පොලී අනුපාතික හේතුවෙන්, 2025 වසරේ දී සියයට 8.8 ක් වූ නාමික ද.දේ.නි.යේ වර්ධනය සියයට 7.1 ක් වූ පුරෝකථනය ඉක්මවා යන ලදී. එමෙන්ම, කෘෂිකර්මය, කර්මාන්ත සහ සේවා යන අංශයන්හි අපේක්ෂිත ප්‍රමාණයට වඩා සිදු වූ වර්ධනය හේතුවෙන් සියයට 5.0 ක් ලෙස වාර්තා වූ මූර්ත ද.දේ. නි.ය ද පුරෝකථනය කරන ලද සියයට 3.5 ක් වූ වර්ධනය ඉක්මවා යන ලදී. කෘෂිකර්මය, කර්මාන්ත සහ සේවා යන අංශයන් පිළිවෙළින් සියයට 1.4 කින්, සියයට 7.8 කින් සහ සියයට 3.3 කින් වර්ධනය විය.

වගුව 2 | 2025 කාර්යසාධනය ඇගයීම

දර්ශකය	රු. බිලියන			ද.දේ.නි.යේ % ලෙස	
	2025 අයවැය	2025 ^(අ)	අයවැය සමඟ වෙනස	2025 අයවැය	2025 ^(අ)
මුළු ආදායම් සහ ප්‍රදාන	4,990	5,486	496	15.1	16.7
මුළු ආදායම	4,960	5,449	489	15.0	16.6
බදු ආදායම	4,590	5,049	459	13.9	15.4
ආදායම් බදු	1,167	1,139	-28	3.5	3.5
භාණ්ඩ හා සේවා මත බදු	2,772	3,198	426	8.4	9.8
විදේශ වෙළෙඳාම මත බදු	651	712	61	2.0	2.2
බදු නොවන ආදායම	370	400	30	1.1	1.2
ප්‍රදාන	30	36	6	0.1	0.1
මුළු වියදම	7,190	6,230	-960	21.8	19.0
වර්තන වියදම	5,886	5,232	-654	17.8	16.0
පොළී නොවන වර්තන වියදම්	2,936	2,732	-204	8.9	8.3
වැටුප් හා වේතන	1,230	1,164	-66	3.7	3.6
භාණ්ඩ හා සේවා	416	335	-81	1.3	1.0
සහනාධාර හා පැවරුම්	1,290	1,233	-57	3.9	3.8
පොළී වියදම	2,950	2,501	-449	8.9	7.6
ප්‍රාග්ධන වියදම් හා ශුද්ධ ණයදීම්	1,304	998	-306	4.0	3.0
එයින් රාජ්‍ය ආයෝජන	1,315	1,016	-299	4.0	3.1
වර්තන ගිණුමේ ශේෂය*	-926	217	1,143	-2.8	0.7
ප්‍රාථමික ශේෂය**	750	1,756	1,006	2.3	5.4
අයවැය ශේෂය	-2,200	-745	1,455	-6.7	-2.3
සටහන් අයිතමයන් :					
නාමික ද.දේ.නි.(රු.බිලියන)	33,000	32,751	(249)		
නාමික ද.දේ.නි.(වර්ධන වේගය)	10.0	8.8	(1.2)		
මූර්ත ද.දේ.නි. (වර්ධන වේගය)	3.0	5.0	2.0		
ද.දේ.නි. අවධමනකය (ප්‍රතිශත වෙනස)	6.7	3.7	(3.0)		
ප්‍රාථමික වියදම (රු. බිලියන)	4,240	3,730	(510)		
ප්‍රාථමික වියදම (ද.දේ.නි.යේ % ලෙස)	12.8	11.4	(1.5)		

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව

^(අ) නාවකාලික

* පොළී ගෙවීම් ඇතුළත් වේ. රාජ්‍ය ආයෝජන සහ ශුද්ධ ණය දීම් හැර

** පොළී ගෙවීම් හැර

2025 වසරේ ප්‍රදාන ද ඇතුළු සමස්ත රාජ්‍ය ආදායම රු. බිලියන 5,486 ක් වූ අතර, එමඟින් රු. බිලියන 4,990 ක් වූ අයවැය ඇස්තමේන්තුව, රු. බිලියන 496 කින් ඉක්මවා යන ලදී. මෙය, ද.දේ.නි.යෙන්

සියයට 16.7 ක් වන අතර එය පුරෝකථනය කර තිබූ සියයට 15.1 ක මට්ටමට වඩා ප්‍රතිශතාංක 1.6 කින් වර්ධනය වීමකි. බදු ආදායම ද. දේ. නි.යෙන් සියයට 15.4 ක් දක්වා වර්ධනය වූ අතර, එය 1997 වසරෙන්

පසු වාර්තා වූ ඉහළම මට්ටම මෙන්ම සියයට 13.9 ක් වූ අයවැය ඇස්තමේන්තුවට වඩා ප්‍රතිශතයක 1.5 කින් වර්ධනය වීමකි. මෙම කැපී පෙනෙන ප්‍රගතිය සඳහා බදු ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිසංස්කරණ, මනා බදු පරිපාලනය සහ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්වල ඇති වූ සැලකිය යුතු වර්ධනය උපකාරී විය.

භාණ්ඩ හා සේවා මත බදු සහ විදේශ වෙළෙඳාම මත බදු යන බදු ද්විත්වයෙන් ම ලැබුණු ආදායම්, එම බදු සඳහා අදාළ පුරෝකථනයන් ඉක්මවා යන ලදී. මෝටර් රථ සඳහා පනවා තිබූ තාවකාලික ආනයන සීමාවන් ඉවත් කිරීම, නිෂ්පාදන බදු, එකතු කළ අගය මත බද්ද සහ රේගු ආනයන බදු ආදිය ඉහළ ආදායම් එකතු කර ගැනීමට දායක විය. ආදායම් බද්දෙන් ලද ආදායම පුරෝකථනයන්ට බොහෝ දුරට අනුකූල වූ අතර, එය වාර්ෂික ඇස්තමේන්තුවෙන් සියයට 97.6 ක් ලඟා කර ගන්නා ලදී. 2025 වසරේ සමස්ත වියදම රු. බිලියන 6,230 ක් වූ අතර, එය රු. බිලියන 7,190 ක් වූ පුරෝකථනයට වඩා බෙහෙවින් අඩු අගයක් වූ අතර මෙය පුරෝකථනය කර තිබූ ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 21.8 ක මට්ටමට සාපේක්ෂව ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 19.0 ක් වේ. මෙලෙස අපේක්ෂිත ප්‍රමාණයට වඩා අඩුවෙන් වියදම් සිදු වීමට හේතු සාධක කිහිපයක් බලපාන ලද අතර, මනා විනයකින් යුතුව වියදම් පාලනය කිරීම, ප්‍රසම්පාදන ප්‍රමාදයන් හේතුවෙන් ප්‍රාග්ධන වියදම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී සිදු වූ ප්‍රමාදයන් සහ සහනාධාර තාර්කිකරණය කිරීම ඒ අතර වේ. මීට අමතරව, 2024 වසරේ දෙසැම්බර් මස 6 වැනි දින සම්මත කරන ලද , 2025 වසරේ පළමු මාස හතර පමණක් ආවරණය වන පරිදි වූ අතුරු සම්මත ගිණුම හේතුවෙන්, නව වැඩසටහන් ආරම්භ කිරීම සීමා වූ අතර එලදායී ලෙස ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කාලය මාස හතක් හෝ අටක් දක්වා කෙටි කාලයකට සීමා විය. මේ අනුව, මූලික ඇස්තමේන්තුගත කරන ලද වියදම් ඉලක්ක සපුරා ගැනීම ව්‍යුහාත්මකව දුෂ්කර වූ අතර ඒ හේතුවෙන් වියදම් නිසි ලෙස ක්‍රියාවට නැංවීම සීමා විය. ප්‍රාථමික වියදම ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 12.8 සිට සියයට 11.4 දක්වා ප්‍රතිශතයක 1.4 කින් අඩු වීම මඟින් මෙය තවදුරටත් පැහැදිලි වන අතර, එයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු යේ ප්‍රාග්ධන වියදම් ක්‍රියාත්මක කිරීම අඩු වීමය.

4.3 2026 මුදල් වර්ෂයේ අපේක්ෂිත රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක සමඟ අනුකූල වීම පිළිබඳ ඇගයීම

2026 වසරේ ජනවාරි මස සිට අප්‍රේල් මස දක්වා කාලය මත පදනම්ව වර්තමාන මුදල් වර්ෂය සඳහා රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක සමඟ අපේක්ෂිත අනුකූලතාවය තක්සේරු කරනු ලබයි . 2025 වසරේ දී වාර්තා වූ අපේක්ෂිත ප්‍රමාණයට වඩා ඉහළ කාර්යසාධනයක් දැක්වූ රාජ්‍ය ආදායම සහ ප්‍රාථමික ශේෂය මත පදනම්ව, රජය 2026 වසරට ප්‍රවේශ වූයේ අතිරේක රාජ්‍ය මූල්‍ය අවකාශයක් ද සමඟිනි. 'දිව්වා' සුළි කුණාටුව සහ මැදපෙරදිග අර්බුදය හේතුවෙන් ඇති වූ ආර්ථික බලපෑම්වලට ප්‍රතිචාර වශයෙන්, රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත යටතේ වන බැහැර වීමේ වගන්තිය (escape clause) බලාත්මක කරන ලද අතර, තාවකාලික මෙන්ම

ඉලක්කගත සහන සැපයීම සඳහා මෙම රාජ්‍ය මූල්‍ය සංචිතයෙන් කොටසක් යොදවන ලදී. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, 2026 වසර සඳහා වූ ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්කය ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 2.1 ක් දක්වා අඩුවන පරිදි සංශෝධනය කරන ලදී. අපේක්ෂිත ප්‍රමාණයට වඩා අඩුවෙන් ප්‍රාග්ධන වියදම් ක්‍රියාත්මක වීම සහ මෝටර් වාහන ආශ්‍රිත බදු මඟින් ඉහළ ආදායම් ප්‍රමාණයක් රැස් කරගැනීමට හැකිවීම හේතුවෙන්, 2026 වසරේ පළමු මාස හතර තුළ වාර්තා වූ ප්‍රාථමික අතිරික්තය රු. බිලියන 863 ක් වන අතර, එය සමස්ත වසර සඳහාම වූ රු. බිලියන 360 ක ඉලක්කය සැලකිය යුතු ලෙස අභිබවා යාමකි.

2026 වසරේ පළමු මාස හතරේ රාජ්‍ය මූල්‍ය කාර්යසාධනය මඟින් 2026 වසරට අදාළ සංශෝධිත ඉලක්කය සපුරා ගත හැකි මට්ටමක පවතින බවත්, 2027 වසරේ සිට ඉදිරියට ද.දේ.නි.යෙසියයට 2.6 ක් වූ මධ්‍යකාලීන ප්‍රාථමික අතිරික්ත අරමුණ සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා රජයට හැකියාව පවතින බවත් පිළිබිඹු වේ. 2026 වසරේ පළමු මාස හතර තුළ දී, සියලුම ප්‍රධාන බදු ආදායම් කාණ්ඩවල වර්ධනය, සැලකිය යුතු පරතරයකින් ඇස්තමේන්තුගත වර්ධන අනුපාතිකයන් ඉක්මවා ගිය අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස එම කාලසීමාව තුළ ප්‍රදාන ද ඇතුළත් සමස්ත රාජ්‍ය ආදායම සියයට 34.6 ක වර්ධනයක් වාර්තා කරන ලදී. බදු නොවන ආදායම, සමස්ත රාජ්‍ය ආදායමෙන් සාපේක්ෂව සුළු කොටසක් නිරූපණය කළ ද, ප්‍රධාන වශයෙන්ම ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ ලාභ ලැබීම් හේතුවෙන් සියයට 73.3 ක කැපී පෙනෙන වර්ධනයක් වාර්තා කරන ලදී. එලෙසම සමස්ත ආදායම් ව්‍යුහය තුළ සුළු කොටසකට පමණක් දායකත්වයක් දක්වන ප්‍රදාන, එම කාලසීමාව තුළ සියයට 39.4 කින් අඩු විය. 2026 වසරේ පළමු මාස හතර තුළ දී 2026 වසර සඳහා වන වාර්ෂික ආදායම් ඇස්තමේන්තුවෙන් සියයට 36.9 ක් ලඟාකරගෙන ඇති බැවින්, ඉදිරි මාසවල දී අපේක්ෂිත ඉහළ ආදායම් ලැබීම් ද සමඟින්, ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 15.8 ක් වූ 2026 වසරට අදාළ ආදායම් ඉලක්කය සපුරා ගැනීම සඳහා ආදායම් කාර්යසාධනයට හැකියාවක් පවතී. 2026 වසරේ පළමු කාර්තුවේ ප්‍රදාන ද ඇතුළත් සමස්ත රාජ්‍ය ආදායමෙහි ප්‍රමාණය පළමු කාර්තුවට අදාළ ද.දේ. නි.යෙන් සියයට 16.4 ක් විය. වියදම් සිදු කිරීම බොහෝ දුරට පාලනය කර ඇති අතර, 2026 වසරේ පළමු මාස හතරේ සමස්ත වියදම, වාර්ෂික ඇස්තමේන්තුවෙන් සියයට 24.5 ක් සහ ප්‍රාථමික වියදම සියයට 22.2 ක් නිරූපණය කරයි. වැටුප් හා වේතන මෙන්ම සහනාධාර සහ පැවරුම් අපේක්ෂිත පුරෝකථනයට වඩා ඉහළ කාර්යසාධනයක් පෙන්වීම හේතුවෙන්, එම කාලසීමාව තුළ පුනරාවර්තන වියදම් අයවැය ඇස්තමේන්තුවලට වඩා වේගයෙන් වර්ධනය විය. පොලී වියදම් සහ ප්‍රාග්ධන වියදම් ද ඇස්තමේන්තුගත වර්ධන අනුපාතිකයන්ට වඩා ඉහළ මට්ටමක පවතී.

මෑත වසරවල දී පවත්වාගෙන ආ, මහත් පරිශ්‍රමයකින් ලඟාකරගත් රාජ්‍ය මූල්‍ය විනය නැගී එන අභිතකර තත්ත්වයන්ට ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ඉහළ නංවා ඇති අතර, 'දිව්වා' සුළි කුණාටුවෙන් සහ මැදපෙරදිග අර්බුදයෙහි බලපෑම්වලට ප්‍රතිචාර දැක්වීම සඳහා

ප්‍රමාණවත් රාජ්‍ය මූල්‍ය අවකාශයක් ද ලබා දෙන ලදී. එසේ වුවද, මැදපෙරදිග අර්බුදය තවදුරටත් උග්‍ර වුවහොත්, වසරේ ඉතිරි කාලය තුළ වියදම් පීඩනය තිබූ විට හැකි අතර, එමඟින් 2026 වසරේ පළමු මාස හතර තුළ ලබාගත් ඉහළ රාජ්‍ය මූල්‍ය කාර්යසාධනය යම් දුරකට දුර්වල වීමේ සම්භාවිතාවයක් පවතී. සුළු කුණාටුවෙන් අනතුරුව නැවත යථා තත්ත්වයට පත් කිරීමේ සහ සහන සැලසීමේ කාර්යයන්ට අවස්ථාව සැලසීම සඳහාත්, මැදපෙරදිග ගැටුමෙන් පැන නැඟුණු ඉහළ ඉන්ධන මිලෙන් අතුරු බලපෑම් සමනය කිරීම සඳහාත් රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය තාවකාලිකව ලිහිල් කිරීම හේතුවෙන්, රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත යටතේ නියම කර ඇති ප්‍රාථමික වියදම් උපරිම සීමාව ඉක්මවා යාමට සිදු විය. ඒ අනුව, සුළු කුණාටුවෙන් පසු සහන සැලසීමේ සහ ප්‍රතිසංස්කරණ කටයුතු සඳහා ඉහළ රාජ්‍ය මූල්‍ය කාර්යසාධනය මඟින් අරමුදල් සපයනු ලබන පරිපූරක අයවැයක් වෙන් කර ඇත. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, ප්‍රාථමික වියදම් නියමිත සීමාවට වඩා ප්‍රතිශතයක 0.7 කින් ඉක්මවා යනු ඇතැයි ඇස්තමේන්තු කර ඇති අතර, එය 2026 වසරේ දී ද.දේ. නි.යෙන් සියයට 13.7 ක් දක්වා ළඟා වනු ඇත. මීට අමතරව, මැදපෙරදිග අර්බුදය මඟින් ඇති විය හැකි

අහිතකර ආර්ථික බලපෑම්වලට මුහුණ දීම සඳහා, වියදම් සීමාවට බලපෑමක් නොවන පරිදි 2026 අයවැයට අදාළ වියදම් නැවත වෙන්කිරීම (reallocation) ඔස්සේ ද අරමුදල් සපයා ඇත. කෙසේ වුවද, 'පශ්චාත් ආපදා අවශ්‍යතා ඇගයීම -2026' (Post Disaster Need Assessment -2026) වාර්තාවේ දක්වා ඇති නැවත යථා තත්ත්වයට පත් කිරීම සඳහා වන අවශ්‍යතා සහ ආංශික ප්‍රමුඛතාවයන්ට අනුකූලව ප්‍රතිසංස්කරණ වියදම් සඳහා ප්‍රමුඛතාවය දීම තුළින්, 2027 වසරේ දී ප්‍රාථමික වියදම් නැවතත් ද.දේ. නි.යෙන් සියයට 13 ක සීමාව දක්වා ගෙන ඒමට හැකිවනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

2026 වසරේ පළමු මාස හතර තුළ සමස්ත ශේෂය, රු. බිලියන 105 ක අතිරික්තයක් වාර්තා කළ අතර එය 2025 වසරේ සමාන කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී වාර්තා වූ රු. බිලියන 262 ක හිඟ සමඟ සැසඳීමේ දී එක් වසරක් තුළ ලඟා කරගත් රු. බිලියන 367 ක කැපී පෙනෙන වර්ධනයකි. මෙම සුවිශේෂී වර්ධනය මඟින් විශේෂයෙන්ම මෝටර් රථ ආශ්‍රිත බදු මඟින් ලැබුණු ඉහළ බදු ආදායම මත පදනම් වූ සාධනීය ආදායම් කාර්යසාධනය සහ 2026 වසරේ පළමු මාස හතර තුළ මනා විනයකින් යුතුව වියදම් පාලනය යන කරුණු ද්විත්වයෙහි ඒකාබද්ධ ප්‍රතිඵලය පිළිබිඹු වේ.

වගුව 3 | 2026 කාර්යසාධනය ඇගයීම

රු.බිලියන

දර්ශකය	2025		2026		අයවැයගත වර්ධනය %	ජන - අප්‍රේල් වර්ධනය %	ලඟා කරගැනීම (අයවැයෙහි % ලෙස)
	අයවැය	ජන - අප්‍රේල්	අයවැය	ජන - අප්‍රේල් ^(අ)			
මුළු ආදායම් සහ ප්‍රදාන	4,990	1,455	5,300	1,958	6.2	34.6	36.9
මුළු ආදායම	4,960	1,453	5,270	1,957	6.3	34.7	37.1
බදු ආදායම	4,590	1,349	4,910	1,777	7.0	31.7	36.2
ආදායම් බදු	1,167	274	1,210	310	3.7	13.2	25.6
භාණ්ඩ හා සේවා මත බදු	2,772	881	3,056	1,214	10.2	37.8	39.7
විදේශ වෙළෙඳාම මත බදු	651	194	644	253	(1.1)	30.2	39.3
බදු නොවන ආදායම	370	104	360	181	(2.7)	73.3	50.2
ප්‍රදාන	30	1.4	30	0.8	-	(39.4)	2.8
මුළු වියදම	7,190	1,716	7,557	1,853	5.1	8.0	24.5
වර්තන වියදම	5,886	1,603	5,838	1,685	(0.8)	5.1	28.9
පොළී නොවන වර්තන වියදම්	2,936	809	3,221	927	9.7	14.6	28.8
වැටුප් හා වේතන	1,230	361	1,323	415	7.6	14.8	31.3
භාණ්ඩ හා සේවා	416	102	401	95	(3.6)	(7.6)	23.6
සහනාධාර හා පැවරුම්	1,290	345	1,497	418	16.0	20.9	27.9
පොලී වියදම	2,950	794	2,617	758	(11.3)	(4.6)	29.0
ප්‍රාග්ධන වියදම් හා ශුද්ධ ණයදීම්	1,304	113	1,719	169	31.8	49.3	9.8
එයින් රාජ්‍ය ආයෝජන	1,315	115	1,730	161	31.6	39.4	9.3
වර්තන ගිණුමේ ශේෂය*	(926)	(150)	(568)	273			
ප්‍රාථමික ශේෂය**	750	533	360	863			
අයවැය ශේෂය	(2,200)	(262)	(2,257)	105			
සටහන් අයිතමයන්:							
ප්‍රාථමික වියදම (රු. බිලියන)	4,240	922	4,940	1,096	16.5	18.8	22.2

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව

^(අ) තාවකාලික
 * පොලී ගෙවීම් ඇතුළත් වේ. රාජ්‍ය ආයෝජන සහ ශුද්ධ ණය දීම හැර
 ** පොලී ගෙවීම් හැර

4.4 ඉදිරි මුදල් වර්ෂය සහ ඊට පසුව එළඹෙන මුදල් වර්ෂ හතරක් සඳහා අපේක්ෂිත රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්කවලට අනුකූල වීම පිළිබඳ ඇහියීම

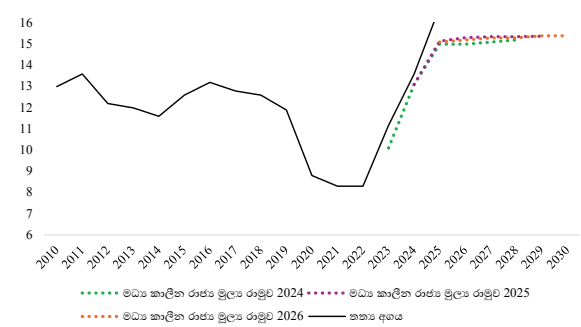
මැදපෙරදිග අර්බුදය සහ 'දිට්ටා' සුළි කුණාටුව ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථික දැක්මට සැලකිය යුතු අවදානමක් එල්ල කරයි. කෙසේ වුවද, 'දිට්ටා' සුළි කුණාටුවේ අහිතකර බලපෑමවලට මුහුණ දීම සඳහා වෙන් කරන ලද පරිපූරක අයවැය හේතුවෙන් 2026 වසරේ සමස්ත රාජ්‍ය මූල්‍ය දර්ශකවල යම් කැපී පෙනෙන අපගමනයන් සිදු වුවද, ඉදිරි වසර පහ සඳහා පුරෝකථනය කරන ලද රාජ්‍ය මූල්‍ය දර්ශක බොහෝ දුරට අපගමනය වීමකින් තොරව පවතින බව මෑත වසරවල ඉහළ රාජ්‍ය මූල්‍ය කාර්යසාධනය මඟින් පෙන්වුම් කරනු ලබයි. 2026 වසරේ මුල් මාස හතර තුළ රාජ්‍ය මූල්‍ය දර්ශකවල කැපී පෙනෙන ප්‍රගතියක් පැවතිය ද, 2026 වසරේ රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක සපුරා ගැනීම සහ 2027 වසර මෙන්ම ඉන් ඉදිරි සිව් වසර සඳහා වන රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්කයන්ට අනුකූල වීම, දැනට ක්‍රියාත්මක වන ප්‍රතිසංස්කරණ අඛණ්ඩව ඉදිරියට ගෙනයෑම සහ විශේෂයෙන්ම මැදපෙරදිග අර්බුදය හේතුවෙන් පැන නඟින බාහිර හා අභ්‍යන්තර අවිනිශ්චිතතාවන් එලදායී ලෙස කළමනාකරණය කිරීම මත බොහෝ දුරට රඳා පවතී.

ඒ අනුව, මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය ඉලක්ක සපුරා ගැනීම සඳහා අඛණ්ඩව රාජ්‍ය ආදායම වර්ධනය කර ගැනීම සහ වියදම් මනා විනයකින් යුතුව කළමනාකරණය කිරීම තවදුරටත් අත්‍යවශ්‍ය වේ. කෙසේ වුවද, හෝමුස් සමුද්‍ර සන්ධිය භාවිතයට ගත නොහැකි පරිදි වැසී යාම සහ තීරණාත්මක නිෂ්පාදන පහසුකම්වලට සිදු වූ හානි හේතුවෙන් තෙල් සැපයුමට එල්ල වූ බාධාවන් මඟින් මැදපෙරදිග අර්බුදය, ගෝලීය ආර්ථික සැලකිය යුතු ලෙස අවිනිශ්චිතතාවයකට පත් කරන ලදී. ශ්‍රී ලංකාව මුළුමනින්ම තෙල් ආනයනය කරන රටක් ලෙස මෙම ප්‍රවණතාවයන් හමුවේ දැඩි අවදානමකට ලක්ව පවතී. එබැවින්, මධ්‍යකාලීන රාජ්‍ය මූල්‍ය දැක්ම බොහෝ දුරට රඳා පවතිනුයේ මෙම අර්බුදය පවතින කාලසීමාව සහ එහි ක්‍රියාත්මක වීම මෙන්ම, ඒ හරහා ගෝලීය බලශක්ති වෙළෙඳපොළට සහ සැපයුම් දාමයන්ට එල්ල වන බලපෑම මතය.

රාජ්‍ය ආදායම

මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුවට අනුව, ප්‍රදාන ද ඇතුළු සමස්ත රාජ්‍ය ආදායම 2025 වසරේ පැවති දශක දෙකකට පසු ඉහළම මට්ටම වූ ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 16.7 ක මට්ටමේ සිට 2026 වසරේ දී සියයට 15.8 ක් දක්වා මඳක් අඩු වනු ඇතැයි පුරෝකථනය කෙරෙන අතර, මෙම අනුපාතිකය 2031 වසර දක්වා බොහෝ දුරට වෙනස් නොවී පවතිනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. පුරෝකථනය කරන ලද මෙම අඩු වීම මඟින් ප්‍රධාන වශයෙන්ම පිළිබිඹු වන්නේ, 2025 වසරේ දී වාහන ආනයනය නැවත ආරම්භ කිරීමත් සමඟ ලැබුණු එක් වරක් පමණක් ලැබෙන බදු ආදායම් වර්ධනයෙන් අනතුරුව, ආදායම් ඉපයීම සාමාන්‍ය තත්ත්වයට පත්වීමය.

රූපසටහන 5 | මුළු ආදායම (ද.දේ.නි.යේ % ලෙස)

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව

2022 වසරේ අර්බුදය පවතින සමය වන විට සමස්ත ආදායම ද.දේ.නි.යේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 8.4 ක් දක්වා අඩු වී තිබූ අතර, එය ලෝකයේ අවම මට්ටමවලින් එකක් බවට පත් විය. එතැන් පටන් දියත් කරන ලද බදු ප්‍රතිපත්ති සහ ආදායම් පරිපාලන ප්‍රතිසංස්කරණ මාලාවක් මඟින් බදු පදනම සැලකිය යුතු ලෙස පුළුල් කර ඇති අතර, බදු ජාලය පුළුල් කිරීමට සහ බදු මහභරීම්, අහිමිවීම් මෙන්ම බදු පැහැර හැරීම් අවම කිරීමට කටයුතු කර ඇත. මීට අමතරව, ක්‍රමෝපාය සංවර්ධන ව්‍යාපෘති පනත සහ කොළඹ වරාය නගර ආර්ථික කොමිෂන් සභා පනත සඳහා සිදුකළ සංශෝධන ඇතුළු ඉලක්කගත ව්‍යවස්ථාදායක ප්‍රතිසංස්කරණ මඟින්, බදු සහන ලබා දීම සඳහා රීති මත පදනම් වූ නිර්ණායක හඳුන්වා දී ඇති අතර, එය බදු ආදායම් අවම කිරීමට දායක වී ඇත. කෙසේ වුවද, බාහිර මෙන්ම දේශීය වශයෙන් පවතින අවිනිශ්චිතතාවන් සැලකිල්ලට ගැනීමේ දී, ආදායම් කාර්යසාධනයේ මෙම ප්‍රගතිය අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යෑම තවදුරටත් අභියෝගාත්මක වනු ඇත.

මැදපෙරදිග භූ-දේශපාලනික ආතතීන් උග්‍රවීම සහ ඒ හේතුවෙන් ගෝලීය වෙළෙඳපොළට හා බලශක්ති වෙළෙඳපොළට එල්ල වන බාධාවන්, ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්වලට සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිඵලවලට අහිතකර ලෙස බලපෑ හැකිය. එසේ වුවද, 2026 වසරේ පෙබරවාරි මස 28 වැනි දින මැදපෙරදිග ගැටුම ආරම්භ වූයේ වුවද, 2026 මාර්තු සහ අප්‍රේල් යන මාස දෙකේදී ම ධනාත්මක වර්ධනයක් වාර්තා කරමින් ආදායම් එකතු කිරීම කැපී පෙනෙන ඔරොත්තු දීමේ හැකියාවක් පෙන්වුම් කරන ලදී. මීට අමතරව, මෑතක දී උද්ධමනයේ ඇති වූ සුළු වශයෙන් ඉහළ යෑම, විශේෂයෙන්ම පරිභෝජනය සහ ආදායම මත පදනම් වූ බදු හරහා, නාමික වශයෙන් ආදායම් වර්ධනයට යම් දායකත්වයක් සැපයීමට ඉඩ ඇත. මෙම සාධක මඟින් අවදානම් යම් දුරකට මඟහරවා ගත හැකි වුවද, මධ්‍යකාලීන ආදායම් ඉලක්ක සපුරා ගැනීම අවසාන වශයෙන් රඳා පවතිනුයේ බදු ප්‍රතිපත්ති සහ ආදායම් පරිපාලන ප්‍රතිසංස්කරණ අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක කිරීම මෙන්ම දේශීය හා බාහිර ආර්ථික තත්ත්වයන්ගේ විකාශනය මතය.

රාජ්‍ය වියදම් සහ ප්‍රාථමික වියදම් උපරිම සීමාව

එලදායි රාජ්‍ය වියදම් කළමනාකරණය සහ දැනට ක්‍රියාත්මක වන රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා ප්‍රයත්නයන්හි සංයෝජනයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, සමස්ත වියදම 2024 වසරේ පැවති ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 20.4 ක මට්ටමේ සිට 2025 වසරේ දී සියයට 19.0 ක් දක්වා ක්‍රමයෙන් අඩු කර ගැනීම සඳහා දායක විය. මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුවට අනුව, 2026 වසරේ දී සමස්ත වියදම ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 21.3 ක් දක්වා ඉහළ යනු ඇතැයි පුරෝකථනය කෙරෙන අතර, ප්‍රධාන වශයෙන්ම 'දිව්වා' සුළි කුණාටුව හේතුවෙන් ඇති වූ ක්ෂණික සහන සහ ප්‍රතිසංස්කරණ අවශ්‍යතාවලට මුහුණ දීම සඳහා පරිපූරක ඇස්තමේන්තුවක් මඟින් සිදුකළ වෙන්කිරීම් මෙයට හේතු විය. ඉන් අනතුරුව, 2027 වසරේ දී සමස්ත වියදම ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 20 ක් පමණ දක්වා අඩු වෙනු ඇතැයි පුරෝකථනය කරන අතර, අත්‍යවශ්‍ය වියදම් අවශ්‍යතාවලට අවස්ථාව සලසමින් රාජ්‍ය මූල්‍ය විනය පවත්වාගෙන යෑමට රජය දක්වන උත්සාහයන්ට අනුකූලව, මධ්‍යකාලීන වශයෙන් එය ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 19.5 ක් පමණ වන මට්ටමක ස්ථාවර වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

පරිපූරක ඇස්තමේන්තුව හා සම්බන්ධ වියදම් ඉහළ යාමට අනුකූලව, 2025 වසරේ පැවති ද. දේ.නි.යෙන් සියයට 16.0 ක මට්ටමේ සිට පුනරාවර්තන වියදම් 2026 වසරේ දී සියයට 16.6 ක් දක්වා ඉහළ යනු ඇතැයි පුරෝකථනය කෙරේ. ඉන් අනතුරුව, 2025 වසරේ දී ද. දේ.නි.යෙන් සියයට 7.6 ක් වූ පොලී වියදම්, 2031 වසර වන විට ද. දේ.නි.යෙන් සියයට 6.2 ක් දක්වා පමණ අඩු වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කිරීම හේතුවෙන්, 2031 වන විට පුනරාවර්තන වියදම් සියයට 14.7 ක් දක්වා පහත වැටෙනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. 2025 වසරේ ද.දේ. නි.යෙන් සියයට 3.0 ක මට්ටමේ පැවති ප්‍රාග්ධන වියදම් සහ ශුද්ධ ණය දීම 2031 වසර වන විට ද.දේ. නි.යෙන් සියයට 4.4 ක් දක්වා පමණ ඉහළ යනු ඇතැයි පුරෝකථනය කෙරෙන අතර, එයින් සුළි කුණාටුවෙන් පසු ප්‍රතිසංස්කරණ හා පුනරුත්ථාපන අවශ්‍යතා මෙන්ම දිගුකාලීන රාජ්‍ය ආයෝජන කෙරෙහි රජය අඛණ්ඩව අවධානය දක්වන බව පිළිබිඹු වේ.

ප්‍රාථමික (පොලී නොවන) වියදම්, 2025 වසරේ පැවති ද. දේ.නි.යෙන් සියයට 11.4 ක මට්ටමේ සිට 2026 වසරේ දී සියයට 13.7 ක් දක්වා ඉහළ යනු ඇතැයි පුරෝකථනය කෙරේ. බලපෑමට ලක්වූ පවුල් සහ ව්‍යාපාර වෙත සහනාධාර සැපයීමට සහ පොදු යටිතල පහසුකම් නැවත ගොඩනැගීම සඳහා පරිපූරක අයවැය මඟින් අරමුදල් වෙන් කිරීම හේතුවෙන්, ප්‍රාථමික වියදම්වලට ව්‍යවස්ථාපිත උපරිම සීමාව ඉක්මවා යන ලදී. මෙය 2027 වසරේ දී නැවතත් ද. දේ. නි.යෙන් සියයට 12.9 ක් දක්වා ලඟා වෙනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරෙන අතර, නව මූල්‍ය වගකීම් රාමුවේ පළමු වසර පහ පුරාම ද. දේ.නි.යෙන් සියයට 13 ක් වූ ව්‍යවස්ථාපිත උපරිම සීමාවේ හෝ එයට මදක් අඩු මට්ටමක ප්‍රාථමික වියදම පවත්වා ගැනීමට නියමිතය.

ප්‍රාථමික ශේෂය

රාජ්‍ය ආදායම් සහ ප්‍රාථමික වියදම් පිළිබඳ ඉහත පුරෝකථනයන් මත පදනම්ව, ද.දේ.නි.යෙන් අවම වශයෙන් සියයට 2.6 ක් වන ප්‍රාථමික අතිරික්ත ඉලක්කය 2027 වසරේ සිට ඉදිරියට ලඟා කර ගැනීමට සහ පවත්වාගෙන යෑමට අපේක්ෂිතය. කෙසේ වුවද, රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත යටතේ වන බැහැර කිරීමේ වගන්තිය (escape clause) බලාත්මක කිරීම සහ බලපෑමට ලක්වූ පවුල් හා ව්‍යාපාර වෙත පැවරුම් ලබා දීමට මෙන්ම පොදු යටිතල පහසුකම් නැවත ගොඩනැගීමට සහය වීම පිණිස පරිපූරක අයවැයක් වෙන් කිරීම පිළිබිඹු කරමින්, මධ්‍යකාලීන රාජ්‍ය මූල්‍ය රාමුව මඟින් 2026 වසර සඳහා ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 2.1 ක අඩු අගයක් සහිත ප්‍රාථමික අතිරික්තයක් පුරෝකථනය කරනු ලබයි.

මධ්‍යකාලීනව ප්‍රාථමික අතිරික්තය සඳහා වන මූල්‍ය රාමුව මඟින් කරන ලද පුරෝකථන, ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 2.3 ක් වන ණය-ස්ථායීකරණ ප්‍රාථමික අතිරික්තයට වඩා තරමක් වැඩි අගයක් ගන්නා අතර, එමඟින් වර්ධනය, උද්ධමනය සහ ආදායම ආදියෙහි කෙටි කාලීන දැක්ම සමඟ සම්බන්ධ අවාසිසහගත අවදානම් සමනය කිරීම සඳහා අමතර රාජ්‍ය මූල්‍ය අවකාශයක් සපයනු ලබයි. ප්‍රාථමික වියදම්, ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්කය නිවැරදි ආකාරයෙන් සපුරා ගැනීමට අවශ්‍ය මට්ටමට වඩා තරමක් පහළින් පවත්වා ගැනීම මඟින් මෙය සාක්ෂාත් කරගනු ලබයි. මෙලෙස ගොඩනගන ලද ස්ථාවරත්වය අපේක්ෂිත රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිඵල සාක්ෂාත් කර ගැනීමේ සම්භාවිතාව ඉහළ නංවයි. මෙම ස්ථාවරත්වයේ ප්‍රමාණය තත්‍ය රාජ්‍ය මූල්‍ය කාර්යසාධනය සහ නැගී එන ආර්ථික තත්ත්වයන් මත පදනම්ව ඉදිරි වසරවලදී සකස් කළ හැකිය. මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය පුරෝකථනවලින් පෙනී යන පරිදි 2027 දක්වා ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලෙහි ඉතිරි වැඩසටහන් කාල සීමාව තුළ සහ ඉන් අනතුරුව 2031 වසර දක්වා මධ්‍යකාලීන පුරෝකථන කාලය තුළ ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්කය අඛණ්ඩව සපුරා ගැනීමට අපේක්ෂා කෙරේ. එමෙන්ම, මධ්‍යකාලීන කාල පරාසය පුරා ද.දේ.නි.යෙන් අවම වශයෙන් සියයට 2.6 ක ප්‍රාථමික අතිරික්තයක් පවත්වා ගැනීමට රජය අදහස් කරනු ලබයි.

සමස්ත ශේෂය

රාජ්‍ය ආදායම් ඉහළ කාර්යසාධනය, වියදම් මනා විනයක් සහිතව කළමනාකරණය කිරීම සහ අපේක්ෂිත ප්‍රමාණයට වඩා අඩුවෙන් සිදු වූ ප්‍රාග්ධන වියදම් පිළිබිඹු කරමින්, සමස්ත ශේෂය 2024 වසරේ දී පැවති ද.දේ.නි.යෙන් සියයට -6.8 ක මට්ටමේ සිට 2025 වසරේ දී සියයට -2.3 ක් දක්වා සැලකිය යුතු ලෙස අඩු විය. 2028 වසරේ දී සපුරා ගත යුතුව තිබූ සමස්ත ශේෂ ඉලක්කය නියමිත කාලයට පෙර 2025 වසරේදී ම සපුරා ගැනීමෙන් අනතුරුව, 'දිව්වා' සුළි කුණාටුව හා සම්බන්ධ සැලසුම් නොකළ වියදම් හේතුවෙන් සමස්ත වියදම ද.දේ.නි.යෙන්

සියයට 21.4 ක් දක්වා වැඩි වීම හේතුවෙන්, 2026 වසරේ දී සමස්ත හිඟය ද.දේ.නි.යෙන් සියයට -5.6 ක් දක්වා පුළුල් වනු ඇතැයි ඇස්තමේන්තු කර ඇත. මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුවට අනුව, 2027 වසරේ සිට ඉදිරියට සමස්ත ශේෂය ද.දේ.නි.යෙන් සියයට -5 කට වඩා අඩු මට්ටමක පවතිනු ඇතැයි පුරෝකථනය කෙරේ. මධ්‍යකාලීන වශයෙන් සමස්ත හිඟය මෙම සීමාවට වඩා අඩුවෙන් පවත්වාගෙන යෑම, මෑත වසරවලදී මහත් පරිශ්‍රමයකින් ලබාගත් රාජ්‍ය මූල්‍ය ස්ථාවරත්වය රැකගැනීම සඳහා තීරණාත්මක වනු ඇත.

රාජ්‍ය ණය

රාජ්‍ය ණය පිළිබඳ නවතම පුරෝකථනයන් මඟින් 2022 වසරේ පැවති ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 119.2 සිට 2032 වසර වන විට එය සියයට 86.7 ක් පමණ දක්වා අඩු වීමක් පෙන්නුම් කරන අතර, 2032 වසර වන විට ණය ප්‍රමාණය ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 95 ක ණය අඩු කිරීමේ මූලික ඉලක්කයට වඩා පහළ මට්ටමකට ගෙන ඒමේ අරමුණට අනුකූල වේ. විශාල බාහිර කම්පනයන් සිදු නොවන්නේ නම්, මෙම ඉලක්කය සපුරා ගැනීම සඳහා ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්කයට සහ ප්‍රාථමික වියදම් උපරිම සීමාවට අනුකූල වීම බෙහෙවින් උපකාරී වනු ඇත.

4.5. පවත්නා මුදල් වර්ෂය සහ ඉදිරි මුදල් වර්ෂය සඳහා රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්කවලට අනුකූල නොවීමේ අවදානම පිළිබඳ ඇගයීම

අනුකූල නොවීම පිළිබඳ තක්සේරුව මඟින් රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත යටතේ ස්ථාපිත කර ඇති රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්කවලින් අපගමනය වූ අවස්ථා දෙකක් ආවරණය කරයි: එනම් වත්මන් 2026 මුදල් වර්ෂය තුළ ප්‍රාථමික වියදම් උපරිම සීමාව ඉක්මවා යාම සහ 2026 වසරේදී ම ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්කයට වඩා අඩු අගයක් පැවතීමයි. මෙම බැහැරවීම් ද්විත්වයම දිටවා සුළු කුණාටුව සහ මැදපෙරදිග ගැටුම් හේතුවෙන් හටගත් අසාමාන්‍ය මෙන්ම අනපේක්ෂිත රාජ්‍ය මූල්‍ය අවශ්‍යතා ඇතිවීම සෘජුවම සිදු වූ අතර, මේවා ස්වභාවයෙන්ම තාවකාලික තත්ත්වයන් ලෙස තක්සේරු කර ඇත.

පවත්නා මුදල් වර්ෂය තුළ අනුකූල නොවීම

ප්‍රාථමික වියදම් සීමාව

ජාතික ආරක්ෂාවට, ජාතික ආර්ථිකයේ ආරක්ෂාවට හෝ මහජන සෞඛ්‍යයට සහ ආරක්ෂාවට සැලකිය යුතු තර්ජනයක් සිදු කළ හැකි අනපේක්ෂිත සිදුවීම්වල දී හෝ ස්වාභාවික ආපදාවක දී පමණක් අසම්භාව්‍ය බැරකම් සඳහා අයවැය ලේඛනයේ ඇතුළත් කර ඇති සීමාවට වඩා වැඩි මුදලක් අතිරේක, තාවකාලික සහ හඳුනාගත් වියදම් වෙනුවෙන් ආණ්ඩුවට වියදම් දැරීමට සිදුවන අවස්ථාවල දී හැර රාජ්‍ය මූල්‍ය වගකීම් රාමුව ක්‍රියාත්මක වන පළමු වසර පහ තුළ ප්‍රාථමික වියදම ඇස්තමේන්තුගත ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 13 නොඉක්මවිය යුතු බව රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනතෙහි සඳහන් කර ඇත. 2026 වසරේ දී ප්‍රාථමික වියදම ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 13.7 දක්වා ළඟා වනු ඇතැයි

ඇස්තමේන්තුගත කර ඇති අතර, ඒ අනුව ප්‍රතිශතයක 0.7 කින් ප්‍රාථමික වියදම සඳහා වන ව්‍යවස්ථාපිත උපරිම සීමාව ඉක්මවා යනු ඇත. මෙම අපගමනය සිදුවන්නේ සුවිශේෂී සහ අනපේක්ෂිත වියදමක් වෙන්කිරීමක් හේතුවෙනි. එහිදී දිටවා සුළු කුණාටුව හේතුවෙන් ඇති වූ හදිසි සහන සේවා, පුනරුත්ථාපනය සහ ප්‍රතිසංස්කරණ කටයුතු සඳහා ප්‍රතිපාදන සැපයීමට පරිපූරක අයවැයක් අනුමත කරන ලදී. පශ්චාත් ආපදා අවශ්‍යතා තක්සේරුව (Post Disaster Need Assessment) මඟින් හඳුනාගත් ප්‍රමුඛතාවලට අනුව, මෙම ප්‍රතිපාදන බලපෑමට ලක් වූ කුටුම්භ සහ ව්‍යාපාර වෙත ආධාර පිරිනැමීම සහ හානියට පත් පොදු යටිතල පහසුකම් ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම සඳහා යොමු කරන ලදී.

රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත යටතේ ඇති බැහැර වීමේ වගන්තිය (escape clause) රජය විසින් බලාත්මක කර ඇති අතර, එමඟින් මෙවැනි තත්ත්වයන් යටතේ ප්‍රාථමික වියදම් උපරිම සීමාව තාවකාලිකව සහ ඉලක්කගත ලෙස ඉක්මවා යාමට අවසර දෙනු ලැබේ. මෙම ප්‍රතිපාදනය නොමැති පසුබිමක, සැබෑ ජාතික හදිසි අවස්ථාවක් පවතින කාල සීමාවක් තුළ වියදම් සීමාවන් ඒ ආකාරයෙන්ම දැඩි ලෙස පවත්වාගෙන යාමට උත්සාහ කළේ නම්, එයින් දරාගත නොහැකි සමාජීය සහ ආර්ථික පිරිවැයක් සිදුවීමට ඉඩ තිබුණි.

ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්කය

මෙම වියදම් පීඩනයන්හි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, 2026 වසර සඳහා වූ ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්කය ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 2.3 සිට 2.1 දක්වා අඩුවන ලෙස සංශෝධනය කර ඇත. ප්‍රධාන වශයෙන්ම අපේක්ෂා කළ මට්ටමට වඩා අඩුවෙන් සිදු වූ ප්‍රාග්ධන වියදම් සහ රාජ්‍ය ආදායමේ ඉහළ කාර්යසාධනය පිළිබිඹු කරමින්, 2026 වසරේ පළමු මාස හතර තුළ ප්‍රාථමික අතිරික්තය රු. බිලියන 863 ක් ලෙස ඇස්තමේන්තු කර ඇති අතර, එය සමස්ත වසර සඳහාම වූ රු. බිලියන 360 ක ඉලක්කය සැලකිය යුතු ලෙස ඉක්මවා යාමකි. වසරේ මේ දක්වා කාලය තුළ ලබා ඇති මෙම ප්‍රතිඵලය, සංශෝධිත 2026 ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්කය තවදුරටත් ළඟා කර ගත හැකි මට්ටමක පවතින බවට විශ්වාසය තැබීමට සාධාරණ පදනමක් සපයනු ලබයි.

නිවැරදි කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග සහ සාමාන්‍ය තත්ත්වයට පත්වීමේ මාවත

2027 වසරේ සිට ඉන් ඉදිරියට ප්‍රාථමික වියදමෙහි උපරිම සීමාව සහ ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්කය යන ඉලක්ක ද්විත්වයටම අනුකූල වීමට රජය කැපවී සිටියි. පහත සඳහන් ක්‍රියාමාර්ග මඟින් මෙම කැපවීම තහවුරු තහවුරු කරනු ලබයි. දිටවා සුළු කුණාටුව ආශ්‍රිත ප්‍රතිසංස්කරණ කටයුතු සඳහා 2026 වසරේ දී වෙන් කරන ලද අතිරේක වියදම් ස්වභාවයෙන්ම තාවකාලික මෙන්ම නැවත සිදු නොවන ඒවා වේ. 2026 වසරට අදාළ පශ්චාත් ආපදා අවශ්‍යතා තක්සේරු (PDNA) වාර්තාව මඟින් හඳුනාගෙන ඇති ආංශික ප්‍රමුඛතාවලට අනුකූලව ප්‍රතිසංස්කරණ වියදම් සඳහා

ප්‍රමුඛතාවය ලබා දීම තුළින්, 2027 වසර සඳහා වන ප්‍රාථමික වියදම ව්‍යවස්ථාපිත සීමාව තුළ පවතින පරිදි, ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 12.9 දක්වා නැවත අඩු කර ගැනීමට හැකි වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. මැදපෙරදිග අර්බුදය හේතුවෙන් ඇති වූ බාහිර අහිතකර බලපෑම් මධ්‍යයේ වුවද, රාජ්‍ය ආදායමෙහි කාර්යසාධනය ශක්තිමත් ස්ථාවරත්වයක් පෙන්වීම කර ඇති අතර, 2026 වසරේ මාර්තු සහ අප්‍රේල් යන මාසවල දී ධනාත්මක වර්ධනයක් වාර්තා කර ඇත. දැනට ක්‍රියාත්මක වන ප්‍රතිසංස්කරණ අඛණ්ඩව ඉදිරියට ගෙනයාම තුළින් ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස දළ වශයෙන් සියයට 15.5 ක් වන මධ්‍යකාලීන ආදායම් පුරෝකථනය ළඟා කර ගැනීමට දායකත්වයක් ලැබෙනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 5.4 ක ඉතිහාසයේ ඉහළම ප්‍රාථමික අතිරික්තය ද ඇතුළුව, 2025 වසරේදී ලබාගත් ඉහළ සහ ඉලක්ක ඉක්මවා ගිය රාජ්‍ය මූල්‍ය කාර්යසාධනය, මධ්‍යකාලීන වශයෙන් ණය අඩු කිරීමේ සැලැස්මට හානියක් නොවන පරිදි 2026 වසරේ දී සිදුවූ අපගමනයන් දරා ගැනීමට ප්‍රමාණවත් රාජ්‍ය මූල්‍ය ස්ථාවරත්වයක් නිර්මාණය කර ඇත.

2027 ඉදිරි මුදල් වර්ෂය තුළ අනුකූල නොවීම

2027 මුදල් වර්ෂය සඳහා රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්කවලින් බැහැරවීමක් අපේක්ෂා නොකෙරේ. දැනට ක්‍රියාත්මක වන රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිසංස්කරණ අඛණ්ඩව ඉදිරියට පවත්වා ගෙනයාම සහ තවදුරටත් විශාල අනපේක්ෂිත බාහිර බලපෑම් සිදු නොවේයැයි මත පදනම්ව, ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස අවම වශයෙන් සියයට 2.6 ක් වන ප්‍රාථමික අතිරික්ත ඉලක්කය සහ ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 12.9 ක් වන ප්‍රාථමික වියදමෙහි උපරිම සීමාව යන අවශ්‍යතාවයන් ද්විත්වයම සපුරාලීමට හැකිවනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. මෙම තක්සේරුවට එල්ල විය හැකි ප්‍රධාන අහිතකර අවදානම ලෙස, මැදපෙරදිග අර්බුදය පවතින කාලසීමාව හා එහි නිව්‍යතාවය සහ ඒ හේතුවෙන් ගෝලීය බලශක්ති වෙළෙඳපොළ, දේශීය උද්ධමනය මෙන්ම රාජ්‍ය ආදායම් කාර්යසාධනය කෙරෙහි ඇති විය හැකි බලපෑම පවතියි.

5. පසුගිය වසර ත්‍රිත්වය තුළ ගනු ලැබූ රාජ්‍ය මූල්‍ය තීරණවල සාර්ව ආර්ථික බලපෑම

2023-2025 කාලසීමාව තුළ ක්‍රියාත්මක කරන ලද රාජ්‍ය මූල්‍ය තීරණ, ශ්‍රී ලංකාවේ සාර්ව ආර්ථික ගමන් මඟ හැඩගැස්වීමෙහිලා ප්‍රධානතම භූමිකාවක් ඉටු කර ඇත. රජයේ ණය ප්‍රමාණය ද.දේ.නි.යෙහි හි ප්‍රතිශතයක් ලෙස දළ වශයෙන් සියයට 119.2 දක්වා ළඟා වීම, මූර්ත ද.දේ.නි.ය සියයට 7.3 කින් සංකෝචනය වීම, විදේශ සංචිත අවම මට්ටමකට පත් වීම සහ උද්ධමනය ඉතිහාසයේ ඉහළම මට්ටම දක්වා ඉහළ යාම හේතු පාදක වූ 2022 වසරේ පෙර නොවූ විරූ ආර්ථික අර්බුදයෙන් අනතුරුව, ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ විස්තීර්ණ අරමුදල් පහසුකම යටතේ පුළුල් රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකග්‍රතා වැඩසටහනක් (ඇමුණුම

II) ආරම්භ කරන ලදී. ඉන් අනතුරුව ගත වූ වසර තුනක කාලය තුළ දක්නට ලැබුණු සාර්ව ආර්ථික ප්‍රතිඵලවලින් මෙම රාජ්‍ය මූල්‍ය තීරණවල සෘජු සහ වක්‍ර බලපෑම් පිළිබිඹු වේ.

5.1 රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය සහ ණය පහත හෙළීම

2023-2025 කාලය තුළ ගනු ලැබූ රාජ්‍ය මූල්‍ය තීරණවල වඩාත්ම සෘජු සාර්ව ආර්ථික බලපෑම වන්නේ රාජ්‍ය ණය තීරසාරභාවය නැවත ස්ථාපනය කිරීමය. අඛණ්ඩව රාජ්‍ය ආදායම් ඉහළ නැංවීම, වියදම් විවක්ෂණශීලී ලෙස කළමනාකරණය සහ සාර්ථකව අවසන් කිරීමට ආසන්න විදේශ ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම ආදිය මගින්, 2022 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස දළ වශයෙන් සියයට 119.2 මට්ටමේ පැවති රාජ්‍ය ණය ප්‍රමාණය 2024 වසරේ දී සියයට 103.2 දක්වා ද, 2025 වසරේ දී තවදුරටත් සියයට 98.3 දක්වා ද අඩු විය. මෙය වසර තුනක් ඇතුළත රාජ්‍ය ණය ප්‍රමාණයෙහි සිදු වූ ප්‍රතිශතක 20 ක පමණ සැලකිය යුතු අඩු වීමකි. මේ මගින්, 2032 වසර වන විට රාජ්‍ය ණය ප්‍රමාණය ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 95 ට වඩා අඩු මට්ටමකට ගෙන ඒම සඳහා වූ ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලෙහි විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන යටතේ එකඟ වී ඇති අන්තර්කාලීන ඉලක්කය සපුරා ගැනීම සඳහා ශ්‍රී ලංකාව ස්ථාවර මාවතකට අවතීර්ණ වී ඇති අතර, වත්මන් පුරෝකථනවලට අනුව මෙම ඉලක්කය නියමිත කාලයට පෙර ළඟා කර ගත හැකි වනු ඇති බවට පැහැදිලිය. මෙම කාලසීමාව තුළ ප්‍රාථමික ශේෂය කැපී පෙනෙන ලෙස වර්ධනය වූ අතර, අර්බුදයට පෙර පැවති අඛණ්ඩ ප්‍රාථමික හිඟයන්ගෙන් මිදී 2024 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 2.2 ක අතිරික්තයක් දක්වා ද, 2025 වසරේ දී ඉතිහාසයේ ම ඉහළම අගය වන සියයට 5.4 ක අතිරික්තයක් දක්වා ද ළඟා විය. මෙම වර්ධනය සඳහා බදු ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිසංස්කරණ, මනා ආදායම් පරිපාලනය මෙන්ම සහනාධාර සහ පැවරුම් තාර්කිකීකරණය කිරීම යන කරුණු දායක විය. අඛණ්ඩව ප්‍රාථමික අතිරික්තයක් ළඟා කර ගැනීම, ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස ණය ප්‍රමාණය ස්ථාවර කිරීමට සහ ඉන් අනතුරුව එය තවදුරටත් පහත හෙළීම සඳහා අවශ්‍ය පසුබිම සකස් කිරීමට බලපෑ තීරණාත්මක සාධකයක් විය.

5.2 ආදායම් උපයා ගැනීම සහ එහි සාර්ව ආර්ථික බලපෑම

එකතු කළ අගය මත බද්ද, සමාජ ආරක්ෂණ දායකත්ව බද්ද, ආදායම් බද්ද සහ නිෂ්පාදන බදු ප්‍රතිසංස්කරණ මෙන්ම බදු පරිපාලනයේ සිදුකළ වැඩිදියුණු කිරීම් ද ඇතුළුව 2023-2025 කාලය තුළ ක්‍රියාත්මක කරන ලද රාජ්‍ය ආදායම ඉහළ නැංවීමට දායක වූ ක්‍රියාමාර්ග හේතුවෙන්, ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස රාජ්‍ය ආදායම සැලකිය යුතු ලෙස වර්ධනය විය. අර්බුදයේ දරුණුතම අවස්ථාව වූ 2022 වසරේ දී පැවති ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 8.4 මට්ටමේ වූ රාජ්‍ය ආදායම, 2025 වසරේ දී සියයට 16.7 දක්වා වර්ධනය වූ අතර, මෙය දශක දෙකකට ආසන්න කාලයක් තුළ වාර්තා වූ ඉහළම අගය මෙන්ම මෑත වසරවල දී

ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල යටතේ වැඩසටහනකට එළඹී රටවල් අතරින් වඩාත්ම වේගවත් අයුරින් රාජ්‍ය ආදායම යථා තත්වයට පත්වීම පිළිබිඹු කළ අවස්ථාවකි. මෙලෙස රාජ්‍ය ආදායම යථා තත්වයට පත්වීමෙහි සාර්ව ආර්ථික බලපෑම් පොදුවේ ගත් කල ධනාත්මකය. අයවැය හිඟ සහ ඒ හා සම්බන්ධ රජයේ ණය ගැනීමේ අවශ්‍යතාවය අවම කිරීම මගින්, රාජ්‍ය ආදායම ඉහළ නැංවීමට හැකි වීම දේශීය පොලී අනුපාත සැලකිය යුතු ලෙස පහළ යාමට දායක විය. මූල්‍යයන අවශ්‍යතාවයයන් අඩු වීම හේතුවෙන්, අර්බුදකාරී කාලසීමාව තුළ දක්නට ලැබුණු පෞද්ගලික අංශයට ණය ලබා ගැනීමට තිබූ බාධාකාරී ස්වභාවය ලිහිල් වූ අතර, එමගින් පෞද්ගලික ආයෝජන නැවත යථා තත්වයට පත්වීම සඳහා අවකාශය නිර්මාණය විය. අඩු පොලී අනුපාත හේතුවෙන් ණය සේවාකරණ පිරිවැය ද අඩු වූ අතර, එමගින් රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකග්‍රතා ක්‍රියාවලිය තවදුරටත් ශක්තිමත් වී, වඩාත් ඵලදායී වියදම් සඳහා අයවැය ප්‍රතිපාදන යොමු කිරීමට හැකි විය.

5.3 රාජ්‍ය වියදම් කළමනාකරණය සහ එහි සාර්ව ආර්ථික බලපෑම්

2023-2025 කාලය තුළ රාජ්‍ය වියදම් සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියාවට නංවන ලද රාජ්‍ය මූල්‍ය තීරණවලට පුනරාවර්තන වියදම් තාර්කිකීකරණය කිරීම, රාජ්‍ය අංශයේ වැටුප් පාලනය කිරීම, ඉලක්කගත කිරීමකින් තොරව පොදුවේ ලබා දුන් සහනාධාර අඩු කිරීම සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත යටතේ ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස ප්‍රාථමික වියදම් සඳහා සියයට 13 ක උපරිම සීමාවක් හඳුන්වා දීම ආදිය ඇතුළත් විය. 2024 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 20.4 ක් වූ සමස්ත වියදම 2025 වසරේ දී සියයට 19.0 දක්වා අඩු වූ අතර, ප්‍රාථමික වියදම ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 11.4 දක්වා අඩු විය. එය ව්‍යවස්ථාපිත උපරිම සීමාව රාජ්‍ය වියදම තුළ ඉතා සාධනීය මට්ටමක පැවතීමකි.

මූර්ත ද.දේ.නි.යෙහි වර්ධනය අඛණ්ඩව දෙවන වසරටත් 2025 වසරේ දී සියයට 5.0 ක් වාර්තා කළ එය පුරෝකථනය කළ අගය සැලකිය යුතු ලෙස අභිබවා යාමකි. එමෙන්ම එයින් කෘෂිකර්මාන්ත, කර්මාන්ත සහ සේවා යන ක්ෂේත්‍ර පුරා පැතිරුණු පුළුල් වර්ධනයක් පිළිබිඹු විය. මේ ප්‍රතිඵලය මගින්, රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය විශ්වසනීය මධ්‍යකාලීන රාජ්‍ය රාමුවක් තුළ ක්‍රියාත්මක වන විට සහ ඒ හා සමගාමීව මුදල් ප්‍රතිපත්තිය හා ව්‍යුහගත ප්‍රතිසංස්කරණයන්හි සහාය ලැබෙන විට, කෙටිකාලීන ආර්ථික ප්‍රකෘතිමත් වීම අනිවාර්යයෙන්ම අධිල නො විය යුතු බව පිළිබිඹු වේ.

5.4 සාර්ව ආර්ථික ස්ථාවරත්වය සහ විශ්වාසනීයත්වය නැවත ගොඩ නැගීම

සාර්ව ආර්ථික ස්ථාවරත්වය සැලකිය යුතු ලෙස නැවත ස්ථාපිත වීම 2023-2025 කාලය තුළ ක්‍රියාවට නංවන ලද රාජ්‍ය මූල්‍ය තීරණවල සමස්ත ප්‍රතිඵලය වේ. මෙම ස්ථාවර වීමේ ප්‍රධාන දර්ශකයන්ට පහත දැ ඇතුළත් වේ:

උද්ධමනය: නම්‍යශීලී උද්ධමන ඉලක්කකරණ රාමුව (Flexible Inflation Targeting framework) යටතේ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් සිය මුදල් ප්‍රතිපත්තිය දැඩි කිරීමට සමගාමීව රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය ක්‍රියාත්මක කිරීම හේතුවෙන් උද්ධමනය අර්බුදකාරී කාලසීමාවේ පැවති උපරිම මට්ටමේ සිට වේගවත්ව සහ අඛණ්ඩව අඩු අගයකට ලඟා වීමට බෙහෙවින් දායක විය. මෙයින් අනතුරුව 2024 වසරේ සැප්තැම්බර් මාසය සහ 2025 වසරේ ජූලි මාසය අතර කාලය තුළ අවධමනය සහිත කාලසීමාවක් දක්නට ලැබුණි.

විදේශ විනිමය අනුපාතිකය: විදේශ අංශයෙහි විශ්වාසය නැවත ගොඩ නැගීම, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වෙළෙඳපොළෙන් මිලදී ගැනීම් සිදු කිරීම ඔස්සේ විදේශ සංචිත ශක්තිමත් වීම සහ විදේශ ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම යන කරුණු හේතුවෙන් 2025 වසරේ දී විනිමය අනුපාතිකය සියයට 10 කට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයකින් අධිප්‍රමාණය විය. මෙම අධිප්‍රමාණය වීම උද්ධමනය පාලනය වීම සඳහා දායක වූ අතර, විදේශ විනිමය ණය සේවාකරණය සඳහා වන රුපියල්වලින් දැරිය යුතු පිරිවැය අඩු කිරීමට ඉවහල් විය.

විදේශ අංශය: ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලෙහි වැඩසටහන් කාලසීමාව තුළ විදේශ සංචිත ක්‍රමයෙන් නැවත ගොඩනැගුණු අතර, එමගින් ශ්‍රී ලංකාව විදේශ අංශයෙහි කම්පනවලට ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ශක්තිමත් වී විදේශ අංශයෙන් ඇතිවිය හැකි කම්පනවලට ඇති අවදානම අඩු විය. අපනයන පුළුල් වූ අතර, සංචාරක අංශය ආශ්‍රිත ඉපයීම් සැලකිය යුතු ලෙස යථා තත්වයට පත් වූ අතර, විදේශ ප්‍රේෂණ සාධනීය මට්ටමක පැවතුණි. මේ සියල්ලෙහි සමස්ත බලපෑම හේතුවෙන් 2025 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 1.6 ක ජංගම ගිණුමේ අතිරික්තයක් ඇති විය.

ආයෝජක විශ්වාසය: විදේශ අංශයෙහි ණය සාර්ථකව ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමට ආසන්න මට්ටමේ පැවතීම, ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලෙහි විස්තීරණ අරමුදල් පහසුකම් වැඩසටහන නියමිත පරිදි පවත්වාගෙන යාම සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය තහවුරු කිරීම පිණිස පවතින රජයේ ප්‍රයත්නයන්, ශ්‍රී ලංකාවේ ණය ගෙවීමේ හැකියාව පිළිබඳ තක්සේරුව සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ නැංවීමට දායක විය. පාලනය හා බැඳුණු බැඳුම්කර (Governance-Linked Bond) ඇතුළුව, ප්‍රතිව්‍යුහගත කරන ලද ණය මෙවලම්වල කොන්දේසිවලින් සහ සහනදායී මූල්‍යකරණයට ඇති ප්‍රවේශය වැඩිදියුණු වීමෙන් මෙය පිළිබිඹු විය.

5.5 කෙටිකාලීන අවදානම් සහ අනපේක්ෂිත කම්පනවල බලපෑම

2023-2025 රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය තුළින් අත්කරගත් සාර්ව ආර්ථික ජයග්‍රහණ, අනපේක්ෂිත ප්‍රධාන කම්පන දෙකකට හාජනය වී ඇත: එනම් 2025 වසරේ ඇති වූ දිව්‍යා සුළි කුණාටුව සහ 2026 වසරේ මැදපෙරදිග අර්බුදයයි. මෙම කම්පන සඳහා රජය දැක්වූ රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිවාරයන් වන සුළි කුණාටුව ආශ්‍රිත ප්‍රතිසංස්කරණ සඳහා වූ අතිරේක වියදම් සහ මැදපෙරදිග අර්බුදයෙහි

බලපෑම් අවම කිරීම සඳහා වූ අයවැය ප්‍රතිපාදන නැවත වෙන් කිරීම් හේතුවෙන්, 2026 වසරේ දී රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා සැලැස්ම තාවකාලිකව අභියෝගයකට ලක්ව ඇත. මෙම රාජ්‍ය මූල්‍ය තීරණවල සාර්ව ආර්ථික බලපෑම් අතරට, ප්‍රතිසංස්කරණ වියදම් හා සම්බන්ධ සමස්ත ඉල්ලුමේ තාවකාලික ඉහළ යාමක්, ඉහළ ඉන්ධන පිරිවැය හේතුවෙන් උද්ධමනය කෙරෙහි ඇති වන පීඩනය සහ සමස්ත හිඟය කෙටිකාලීනව 2026 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 5.9 ක් දක්වා පුළුල් වීම ඇතුළත් වේ. පසුගිය වසර ත්‍රිත්වය පුරා ක්‍රියාත්මක කරන ලද රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග, සාර්ව ආර්ථික ස්ථාවරත්වය නැවත ස්ථාපනය කිරීමට සහ තිරසාර ආර්ථික වර්ධනය සඳහා අවශ්‍ය පදනම ශක්තිමත් කිරීමට සැලකිය යුතු දායකත්වයක් ලබා දී ඇත. රාජ්‍ය මූල්‍ය ශේෂයන්ගේ වර්ධනය, උද්ධමන පීඩනය මධ්‍යස්ථ වීම, විදේශ

අංශය ස්ථාවර වීම සහ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් ක්‍රමයෙන් යථා තත්ත්වයට පත්වීම යන කරුණු සමස්තයක් ලෙස රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා උපායමාර්ගයේ ඵලදායීතාවය පිළිබිඹු කරයි. මෙතෙක් අත් කරගෙන ඇති ප්‍රගතිය එසේ වුවද, සාර්ව ආර්ථික ස්ථාවරත්වය ආරක්ෂා කර ගැනීමට සහ යම් යම් අවස්ථාවල දී ඇතිවන දේශීය හා බාහිර අවදානම්වලට එරෙහිව ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ඉහළ නැංවීම සඳහා රාජ්‍ය මූල්‍ය විනය පවත්වා ගැනීම, රාජ්‍ය ඉහළ නැංවීම, රාජ්‍ය වියදම් ආශ්‍රිත කාර්යක්ෂමතාව ඉහළ නැංවීම සහ ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණ ඉදිරියට ගෙනයාම තවදුරටත් අත්‍යවශ්‍ය වේ. දිගුකාලීන ණය තිරසාරභාවය තහවුරු කර ගැනීම, ආයෝජක විශ්වාසය වර්ධනය කිරීම සහ සියලු දෙනාට ප්‍රතිලාභ සැලසෙන ස්ථාවර ආර්ථික වර්ධනයක් ළඟා කර ගැනීම සඳහා මෙම ප්‍රමුඛතාවයන්ට අඛණ්ඩව අවධානය යොමු කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.

II කොටස

**මූල්‍ය අවදානම් පිළිබඳ ප්‍රකාශය
2027**

1. හැඳින්වීම

2024 අංක 44 දරන රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනතේ 11(5)(ඊ) වගන්තිය යටතේ දක්වා ඇති පරිදි මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය මගින්, එම පනතේ 10 වැනි වගන්තියේ දක්වා ඇති අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා පවතින ප්‍රධාන මූල්‍ය අවදානම්වලට අදාළ මූල්‍ය නිශ්චිතව සඳහන් කිරීමට මෙන්ම එම අවදානම්වලින් ඇති විය හැකි රාජ්‍ය මූල්‍ය බලපෑම ඇස්තමේන්තු කිරීමට අවශ්‍ය වේ. 2026 වසරේ දී ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද මූල්‍ය අවදානම් පිළිබඳ පළමු ප්‍රකාශය මත පදනම්ව, මෙම අවශ්‍යතා යටතේ ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද දෙවන ප්‍රකාශය වන්නේ 'මූල්‍ය අවදානම් පිළිබඳ ප්‍රකාශය 2027' යි.

මූල්‍ය අවදානම් පිළිබඳ ප්‍රකාශය නූතන රාජ්‍ය මූල්‍ය පාලනයේ ප්‍රධානතම මෙවලමක් වේ. මෙහි අරමුණ වන්නේ රාජ්‍ය මූල්‍ය ක්ෂේත්‍රය මුහුණ දෙන අවදානම් පිළිබඳව රජයට, පාර්ලිමේන්තුවට සහ මහජනතාවට පැහැදිලි මෙන්ම විනිවිදභාවයකින් යුත් තක්සේරුවක් ලබා දීම සහතික කිරීමයි. මෙම අවදානම් සැබැවින්ම පැන නැඟුනහොත්, රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයට අදාළ සම්ප්‍රදායන්, මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශයේ ඇතුළත් මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුව තුළ දක්වා ඇති ඉලක්ක සහ පුරෝකථනයන්ට වඩා වෙනස් විය හැකිය. මෙම අවදානම් හඳුනා ගැනීම, තක්සේරු කිරීම සහ හෙළිදරව් කිරීම මගින්, සාක්ෂි මත පදනම් වූ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය සඳහා මූල්‍ය අවදානම් පිළිබඳ ප්‍රකාශය උපකාරී වන අතර, එමගින් පාර්ලිමේන්තු අධීක්ෂණය ද ශක්තිමත් කරනු ලබයි. එමෙන්ම, එය රාජ්‍ය මූල්‍ය වගවීම සහ දිගුකාලීන තිරසාරභාවය වෙනුවෙන් රජය දරනු ලබන ප්‍රයත්නයන් පිළිබඳව ද තහවුරු කරයි.

2027 මූල්‍ය අවදානම් පිළිබඳ ප්‍රකාශය මගින් මූල්‍ය අවදානම් කාණ්ඩ හයක්: (i) සාර්ව ආර්ථික අවිනිශ්චිතතාව; (ii) රජය සතු ව්‍යවසායයන් (SOEs); (iii) රාජ්‍ය ණය, ඇපකර සහ උප ණය දීම; (iv) රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වයන්; (v) දේශගුණය සහ ස්වාභාවික ආපදා ආශ්‍රිත අවදානම්; සහ (vi) මූල්‍ය අංශයේ අවදානම්, ඔස්සේ මූල්‍ය අවදානම් පිළිබඳව තක්සේරු කරනු ලබන අතර, 2026 වසරට අදාළ මූල්‍ය අවදානම් පිළිබඳ ප්‍රකාශයෙහි ඇතුළත් කළ මූල්‍ය අවදානම් ප්‍රමාණයට වඩා වැඩි පරාසයක මූල්‍ය අවදානම් සහ එම අවදානම් පිළිබඳ පුළුල් විශ්ලේෂණයක් ඇතුළත් කර ඇත. මෙම ප්‍රකාශය මගින් රජයේ මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුවෙහි ඇති පුරෝකථිත අගයන්ගෙන් රාජ්‍ය මූල්‍ය කාර්යසාධනය සැලකිය යුතු ලෙස බැහැර වීමට හේතු විය හැකි ප්‍රධාන මූල්‍ය අවදානම් මූල්‍ය පිළිබඳව අනාවරණය කරනු ලබයි.

2. මූල්‍ය අවදානම්

මූල්‍ය අවදානම් යනු මූල්‍ය තත්ත්වය, පුරෝකථනයන්ගෙන් වෙනස් වීමට හේතු විය හැකි සාධක වේ. ඒවාට අනුපේක්ෂිත ලෙස වියදම් වැඩිවීම, රාජ්‍ය ආදායම අඩු වීම, වියදම් සඳහා වන අවශ්‍යතා ඉහළ යාම හෝ පුරෝකථනය කළ මට්ටම්වලින්

ඔබ්බට ණය සැලකිය යුතු ලෙස වෙනස් වීම යනාදියට හේතු විය හැකි කම්පනයන් හෝ සිදුවීම් ඇතුළත් වේ. ප්‍රායෝගිකව, අපේක්ෂා කළ ප්‍රමාණයට වඩා ආර්ථික වර්ධනය අඩාල වීම, විනිමය අනුපාතය හෝ පොලී අනුපාතවල විචලනයන්, අසම්භාව්‍ය බැරකම් ඇති වීම හෝ සැලසුම් නොකළ වියදම් දැරීමට සිදුවීම ආදිය ඔස්සේ මූල්‍ය අවදානම් ඇතිවිය හැකිය. රාජ්‍ය මූල්‍ය විනය පවත්වා ගැනීමට සහ මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුවේ අඛණ්ඩභාවය ආරක්ෂා කිරීමට, මෙම අවදානම් හඳුනා ගැනීම, තක්සේරු කිරීම සහ කළමනාකරණය කිරීම අත්‍යාවශ්‍ය වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශය විවිධ ප්‍රමාණයේ නොයෙකුත් අවදානම්වලට නිරාවරණය වී ඇත. ආර්ථිකය තුළ මුල් බැස ඇති ව්‍යුහාත්මක දුර්වලතාවයන් හේතුවෙන් සාර්ව ආර්ථික අවදානම් පැන නඟින අතර අපනයන පදනම පුළුල් නොවීම, සංචාරක ව්‍යාපාරය සහ විදේශ ප්‍රේෂණ මත අධික ලෙස රඳා පැවතීම සහ ආනයනික බලශක්තිය මත අධික ලෙස යැපීම මීට ඇතුළත් වේ. තවද, භූදේශපාලනික නොසන්සුන්තාවය සහ ගෝලීය බලශක්ති වෙළෙඳපොලෙහි පවතින ඉහළ අවිනිශ්චිතතාවය හේතුවෙන් මෙම තත්ත්වය තවදුරටත් උග්‍ර වී ඇත.

රජය සතු ව්‍යවසායයන්ගෙන් පැන නඟින මූල්‍ය අවදානම් තවදුරටත් තීරණාත්මක සහ සැබැවින්ම අවධානයට ලක්විය යුතු ක්ෂේත්‍ර ලෙස පවතී. බලශක්තිය, ජල සහ ගුවන් සේවා යන අංශවල අවදානම් පවතින අතර, එම තත්ත්වයන් තවදුරටත් පිරිහීම හේතුවෙන් නැවත ප්‍රාග්ධනීකරණය කිරීමේ අවශ්‍යතා හෝ රජයේ අයවැයෙන් සෘජුවම ප්‍රතිපාදන හෝ මූල්‍යමය ආධාර සැපයීමට රජයට බැඳීම් ඇති විය හැකිය. ඊට අමතරව, රජය සතු ව්‍යවසායයන් හා සම්බන්ධ ණය, ඇපකර සහ උප-ණය දීමේ අවදානම් සැලකිය යුතු මට්ටමක පවතී. රජයේ ඇපකරවල නොපියවූ ශේෂය තව දුරටත් අසම්භාව්‍ය බැරකම් ඇතිවිය හැකි ප්‍රභවයක් ලෙස දැක්විය හැකි ය.

රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වයන් (PPP) සඳහාම වෙන්වූ නීතියක් හඳුන්වාදීම සහ රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වය සඳහාම සුවිශේෂී වූ ඒකකයක් ස්ථාපිත කිරීම මගින් රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව සඳහා වන ආයතනික රාමුව ශක්තිමත් කිරීමෙහිලා සැලකිය යුතු ප්‍රගතියක් අත්කරගෙන ඇත. කෙසේ වුවද, ප්‍රවේශමෙන් කළමනාකරණය නොකළහොත්, රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ගිවිසුම්වල ඇතුළත් කර ඇති අසම්භාව්‍ය බැරකම් ඔස්සේ රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වයන් මගින් මූල්‍ය අවදානම් ඇති විය හැකිය. මීට අමතරව, දේශගුණික හා ස්වාභාවික ආපදා ආශ්‍රිත අවදානම් වඩාත් පුළුල් ලෙස වෙනමම තක්සේරු කර ඇත. ගංවතුර, නියඟ, නායයෑම් සහ සුළි සුළංවලට ශ්‍රී ලංකාව නිරන්තරයෙන් නිරාවරණය වීම හේතුවෙන් නැවත ගොඩනැඟීමේ ක්‍රියාකාරකම් සඳහා වන වියදම්, සහන සැලසීම සඳහා දැරිය යුතු වියදම්, රාජ්‍ය ආදායම අඩු වීම සහ රජය සතු ව්‍යවසායයන්ගේ අසම්භාව්‍ය බැරකම් ඔස්සේ සැලකිය යුතු රාජ්‍ය මූල්‍ය පිරිවැයක් ජනනය වේ.

මූල්‍ය පද්ධති ස්ථාවරත්වය රාජ්‍ය මූල්‍යයට ඇති කළ හැකි බලපෑම පිළිබඳ කරමින්, මූල්‍ය අවදානම් පිළිබඳ ප්‍රකාශය 2027 මඟින් ප්‍රථම වරට මූල්‍ය අංශයේ අවදානම් වෙනම විශේෂී අවදානම් කාණ්ඩයක් ලෙස ඇගයීමට ලක්කරනු ලබයි.

මෙම ප්‍රකාශයේ ඇතුළත් ඇගයීම්වල සාරාංශයක් පහත සඳහන් මූල්‍ය අවදානම් සම්භාවිතාවය සහ බලපෑම නිරූපනය කරන ප්‍රමුඛතා සිතියම (Fiscal Risk Heat Map) මඟින් ඉදිරිපත් කර ඇති අතර, එමඟින් අවදානම් ඇගයීමට ලක්කර එම අවදානම් සිදුවීමේ සම්භාවිතාව සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය බලපෑම අනුව අවදානම් ප්‍රමුඛතාගත

කර ඇත. මූල්‍ය අවදානම් කාණ්ඩ හය අතුරින්, සාර්ව ආර්ථික අවදානම් සහ දේශගුණික හා ස්වාභාවික ආපදා ආශ්‍රිත අවදානම්, සිදුවීමේ ඉහළ සම්භාවිතාවයක් සහිතව රාජ්‍ය මූල්‍ය පද්ධතියට ඉහළ බලපෑමක් එල්ල කළ හැකි බව මෙම සිතියම මඟින් පෙනේ. රජය සතු ව්‍යවසායයන්ගෙන් පැන නගින අවදානම්, සිදු වීමේ මධ්‍යස්ථ සම්භාවිතාවයක් සහිතව වඩාත් ඉහළ රාජ්‍ය මූල්‍ය බලපෑමක් ඇති කළ හැකි අතර ණය, ඇපකර සහ උප-ණය දීම් මඟින් මධ්‍යස්ථ රාජ්‍ය මූල්‍ය බලපෑමක් ඇතිවිය හැකි අතර සහ සිදුවීමේ සම්භාවිතාවය මධ්‍යස්ථ වේ.

මූල්‍ය අවදානම් පිළිබඳ තක්සේරුවේ සාරාංශය

සිදුවීමේ සම්භාවිතාවය

	කලාතුරකින් සිදුවිය හැකි (<10%)	සිදුවිය හැකි (10-50%)	බොහෝ දුරට සිදුවිය හැකි (> 50%)
රාජ්‍ය මූල්‍ය කෙරෙහි ඇති කළ හැකි බලපෑම			
වැඩි (ද.දේ.නි. යෙන් >1%)		රජය සතු ව්‍යවසායයන්	සාර්ව ආර්ථික අවිනිශ්චිතතාවයන් දේශගුණික විපර්යාස සහ ස්වාභාවික ආපදා
මධ්‍යස්ථ (ද.දේ.නි. යෙන් 0.1-1%)		ණය, ඇපකර, සහ උප-ණය දීම්	
අඩු (ද.දේ.නි. යෙන් <0.1%)		රාජ්‍ය - පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වයන්	

3. අපේක්ෂිත රාජ්‍ය මූල්‍ය පීඩනයන්

මධ්‍යකාලීනව රාජ්‍ය මූල්‍ය කෙරෙහි අඛණ්ඩව බලපෑමක් එල්ල කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන ව්‍යුහාත්මක සහ අලුතින් පැන නගින රාජ්‍ය මූල්‍ය පීඩනයන් රාශියකට රජය මුහුණ දී සිටියි. මෙම පීඩනයන් මඟින් රාජ්‍ය මූල්‍ය තත්ත්වය සඳහා ක්ෂණික කම්පන අනිවාර්යයෙන්ම ඇති නොකරයි. ඒවා මඟින් නිරූපණය වන්නේ කළින් හඳුනාගත හැකි බැඳීම් වන අතර ඒවා නිසි ලෙස කළමනාකරණය නොකළහොත් රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය සිදුවන ශීඝ්‍රතාවයට මෙන්ම ප්‍රාථමික අතිරික්තය සහ ණය පහත හෙළීමේ අරමුණ සපුරා ගැනීමට රජයට ඇති හැකියාවට බාධා එල්ල විය හැකිය.

ණය සේවාකරණය, මධ්‍යකාලීන වශයෙන් පවතින වඩාත්ම වැදගත් රාජ්‍ය මූල්‍ය පීඩනයන්ගෙන් එකක් ලෙස තවදුරටත් පවතී. ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සාර්ථකව නිම කිරීමට සහ දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස පොලී වියදම් අඩු කර ගැනීමට හැකි වුවද, ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ණය තවමත් ඉහළ මට්ටමක පවතින අතර, ණය සේවාකරණ පිරිවැය රජයේ ආදායමෙන් සැලකිය යුතු කොටසක් භාවිතයට ගනු ලබයි. ප්‍රාථමික අතිරික්ත ඉලක්කය අඛණ්ඩව පවත්වා ගැනීම සහ කල් පිරෙන බැඳීම් ප්‍රතිමූල්‍යකරණය

කළමනාකරණය කිරීම සඳහා අඛණ්ඩ මූල්‍ය විනයක් පැවතීම අවශ්‍ය වන අතර, අනෙකුත් ක්ෂේත්‍රවල සැලසුම් නොකළ වියදම් සඳහා සීමිත අවකාශයක් පමණක් පවතී.

සමාජ ආරක්ෂණ පීඩනයන්ද අඛණ්ඩව ඉහළ මට්ටමක පවතිනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. ලෝක බැංකුවේ 2026 මැයි ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධනය පිළිබඳ යාවත්කාලීන කිරීමේ ප්‍රකාශනයට (World Bank Sri Lanka Development Update - May 2026) අනුව, 2025 වසරේ දී මෙරට කුටුම්භයන්ගෙන් තුනෙන් එකක් පමණ මධ්‍යස්ථ හෝ දැඩි ආහාර අනාරක්ෂිතභාවයකට මුහුණ දී ඇති අතර එය 2019 වසරේ දී වාර්තා වූ මට්ටමට සාපේක්ෂව තුන් ගුණයකි. නාමික වශයෙන් වැටුප් වැඩි වී ඇතත්, උද්ධමනය සමඟ ගලපන ලද සැබෑ වැටුප අර්බුදයට පෙර පැවති මට්ටමට වඩා තවමත් අඩු මට්ටමක පවතින අතර, එමඟින් අස්වැසුම ඇතුළු ඉලක්කගත ආදායම් සහායයන් සහ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩසටහන් සඳහා ඉල්ලුම අඛණ්ඩව පවතී. විශේෂයෙන්ම ජනගහනයෙන් වඩාත්ම අවදානමට ලක්විය හැකි කොටස් අතර, කුටුම්භ ආදායම සහ ජීවන තත්ත්වයන් යථා තත්ත්වයකට පත්වීම තවමත් අසම්පූර්ණ මට්ටමක පවතින බැවින්, මෙම පීඩනයන් මධ්‍යකාලීනව අඛණ්ඩව පැවතීමට ඉඩ ඇත.

ජනගහනයේ සංයුතිය පිළිබඳ පීඩනයන් දිගු කාලීන රාජ්‍ය මූල්‍ය අභියෝගයක් ලෙස වර්ධනය වෙමින් පවතී. ශ්‍රී ලංකාවේ ජනගහනය වේගයෙන් වයස්ගත වෙමින් පවතින අතර, එමඟින් රජයේ විශ්‍රාම වැටුප් ගෙවීම්, සෞඛ්‍ය සේවා සහ වැඩිහිටියන් ඉලක්ක කරගත් සහායක වැඩසටහන් සඳහා ඇති ඉල්ලුම වැඩි වේ. අඩුවන උපත් අනුපාත සහ වැඩ කරන වයසේ ජනගහනය විදේශ ගත වීම මෙන්ම, ජනගහනය වයස්ගත වීම, දිගු කාලීනව ආදායම් පදනමේ වර්ධනය සීමා කරන අතරම, පුනරාවර්තන වියදම් මත අඛණ්ඩ ඉහළ පීඩනයක් ඇති කරනු ඇත.

දේශගුණික අනුවර්තනය සහ ආපදා ප්‍රතිසංස්කරණ අපේක්ෂිත රාජ්‍ය මූල්‍ය පීඩනයේ සැලකිය යුතු කොටසක් සඳහා දායකත්වය දක්වයි. දරුණු ආපදා තත්ත්වයන්ගෙන් පැන නඟින ප්‍රතිසංස්කරණ අවශ්‍යතා, ප්‍රාග්ධන වියදම් කෙරෙහි ක්ෂණික මෙන්ම අඛණ්ඩ පීඩනයක් ඇති කරයි. වඩාත් පුළුල් ලෙස බලන කල, කාලයත් සමඟ දේශගුණික හා ආපදා අවදානම්වලට නිරාවරණය වීම අවම කිරීම සඳහා ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව සහිත යටිතල පහසුකම්, වෙරළ සංරක්ෂණය, පූර්ව අනතුරු ඇඟවීමේ පද්ධති සහ කෘෂිකාර්මික අනුවර්තනය සඳහා අඛණ්ඩ රාජ්‍ය ආයෝජන අවශ්‍ය වේ. එල් නිනෝ සහ ලා නිනා චක්‍ර (El Niño and La Niña cycles) මෙම අවදානමේ වැදගත් සාධකයක් ලෙස රජය විසින් හඳුනාගෙන ඇත. මන්දයත් මෙම රටා සාමාන්‍ය තත්ත්වයට වඩා වියළි හෝ තෙත් කාලගුණික තත්ත්වයන් ඇති කිරීමට නැඹුරුවක් දක්වන අතර යම් වර්ෂයක නියඟ හෝ ගංවතුර ඇතිවීමේ සම්භාවිතාව ඉහළ නැංවිය හැකිය. මෙම ක්‍රියාවලි බොහෝ විට මාස කිහිපයකට පෙර පුරෝකථනය කළ හැකි බැවින්, ඉහළ අවදානමක් සහිත වර්ෂයන් කළින් හඳුනාගෙන ඒ අනුව අයවැය සැලසුම් කිරීමෙන් මෙම පුරෝකථන වඩා හොඳින් භාවිතා කිරීමට කටයුතු යොදමින් පවතී. මෙම අනුවර්තන සඳහා භාවිතා කරන ආයෝජන මඟින් නිරූපනය වන්නේ රාජ්‍ය වියදම් අවශ්‍යතාවන්හි සිදුවන ව්‍යුහාත්මක වැඩිවීමක් වන අතර, මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය යටතේ දක්වා ඇති ප්‍රාථමික වියදම් සීමාව තුළ ඒවා කළමනාකරණය කර ගැනීමට සිදුවනු ඇත.

යටිතල පහසුකම් සහ රාජ්‍ය ආයෝජන පීඩනය දේශගුණික අනුවර්තනයෙන් ඔබ්බට විහිදී යයි. වසර ගණනාවක් පුරා පවතින පරිදි ප්‍රමාණවත් නොවන ආයෝජන හේතුවෙන් එකතු වී ඇති යටිතල පහසුකම් හිඟය සහ ආර්ථික අර්බුදය හේතුවෙන් ප්‍රාග්ධන වියදම් තාර්කිකරණය කිරීමට සිදුවීමෙන්, දිගුකාලීන ආර්ථික වර්ධනය සඳහා අවශ්‍ය වන රාජ්‍ය ආයෝජන අඛණ්ඩව ඉහළ නැංවීම අත්‍යාවශ්‍ය වේ. 2027 වසරේ සිට රාජ්‍ය ආයෝජන ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 4 ට වඩා ඉහළ මට්ටමක පවත්වා ගැනීමේ ඉලක්කය මෙම ප්‍රමුඛතාවය මඟින් පිළිබිඹු කරයි. කෙසේ වුවද, ප්‍රාථමික වියදම් සීමාව පවත්වා ගනිමින් මෙම ඉලක්කය සපුරා ගැනීම සඳහා සමස්ත වියදම් සංයුතිය ප්‍රවේශමෙන් කළමනාකරණය කිරීම සහ රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව සහ අනෙකුත් යාන්ත්‍රණ හරහා පෞද්ගලික අංශයේ ආයෝජන ආකර්ෂණය කර ගැනීමට අඛණ්ඩ උත්සාහයන් ගැනීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.

රජය සතු ව්‍යවසායයන් ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ සහ ප්‍රතිසංස්කරණ කිරීමේ පිරිවැය, ඉදිරියේ දී අපේක්ෂිත රාජ්‍ය මූල්‍ය පීඩනයන්හි ප්‍රභවයන් නියෝජනය කරයි. රජය සතු ප්‍රධාන ව්‍යවසායයන්ගේ මූල්‍ය කාර්යසාධනය වැඩිදියුණු වී තිබුණ ද, බොහෝ ව්‍යවසායයන් තවදුරටත් මූල්‍ය සහාය අවශ්‍ය වීම හෝ සැලකිය යුතු ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණ පිරිවැයකට මුහුණ දීමේ ප්‍රවණතාවයක් පවතී. පාඩු ලබන ආයතනවල ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සඳහා වන විභවය ඇතුළුව දැනට ක්‍රියාත්මක වන ප්‍රතිසංස්කරණ වැඩසටහන මඟින්, මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුව තුළ කළින් සැලසුම් කළ යුතු එකවරක් පමණක් සිදුවන (one-off) රාජ්‍ය මූල්‍ය පිරිවැයක් ඇති විය හැකිය.

සමස්තයක් ලෙස ගත් කල, මෙම පීඩනයන් මඟින් මධ්‍යකාලීනව රාජ්‍ය මූල්‍ය විනය පවත්වා ගැනීමේ සහ ප්‍රාථමික අතිරික්ත ඉලක්කය ආරක්ෂා කර ගැනීමේ වැදගත්කම මැනවින් පෙන්වා දෙයි. මෙම තරඟකාරී ඉල්ලීම් කළමනාකරණය කළ යුතු සැලැස්ම මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය මඟින් සපයනු ලබන අතර, එහිදී වියදම් ප්‍රවේශමෙන් ප්‍රමුඛතාගත කිරීම, ආදායම් පදනම අඛණ්ඩව වර්ධනය කිරීම සහ ණය අඩු කිරීමේ අරමුණින් බැහැර නොවී එල්ලවන පීඩනයන්ට ඔරොත්තු දීම සඳහා ප්‍රමාණවත් රාජ්‍ය මූල්‍ය ස්චාරක්ෂක පවත්වා ගැනීම සඳහා ප්‍රමුඛතාවය ලබා දෙනු ලැබේ. මෙම පීඩනයන් කල්තියා කළමනාකරණය කිරීමට අපොහොසත් වුවහොත්, බලාපොරොත්තු නොවන පීඩාකාරී අවස්ථාවන් සඳහා ප්‍රතිචාර දැක්වීම පිණිස අවශ්‍ය වන රාජ්‍ය මූල්‍ය අවකාශය සීමා විය හැකි අතර, පූර්ණ රාජ්‍ය මූල්‍ය තිරසාරභාවය කරා ළඟාවීමේ වේගය ද අඩු විය හැක.

4. මූල්‍ය අවදානම්වල ප්‍රධාන ප්‍රභවයන්

(අ.) සාර්ව ආර්ථික අවිනිශ්චිතතාවය හේතුවෙන් පැන නඟින මූල්‍ය අවදානම්

රටක රාජ්‍ය මූල්‍ය තත්ත්වය බොහෝ දුරට එහි සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් මත රඳා පවතින අතර, ප්‍රධාන ආර්ථික විචලනයන්හි සිදුවන වෙනස්වීම් හේතුවෙන් රාජ්‍ය මූල්‍ය පුරෝකථනයන්හි නිරවද්‍යතාවය සැලකිය යුතු ලෙස දුර්වල විය හැකිය. ගෝලීය සහ දේශීය ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්වල, විනිමය අනුපාතිකයන්ගේ සහ භාණ්ඩ මිල ගණන්වල පවතින උච්ඡාවචනයන් හේතුවෙන්, සැබෑ ආදායම් සහ වියදම්, ඒවායේ පුරෝකථනය කරන ලද අගයන්ගෙන් වෙනස් විය හැක. ආපදාවක් හෝ වෙනත් බාහිර කම්පනයක් ඇති වූ විට ලැබෙන රජයේ ආදායම්, පුරෝකථනයන්ට සාපේක්ෂව අඩු විය හැකි අතර, හදිසි ප්‍රතිචාර සහ නැවත යථා තත්ත්වයට පැමිණීම සඳහා වන අවශ්‍යතා හේතුවෙන් අනපේක්ෂිත වියදම් පීඩනයන් සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ යා හැකිය. මීට අමතරව, පොලී අනුපාත, උද්ධමනය සහ විනිමය අනුපාත ඇතුළු ප්‍රධාන සාර්ව ආර්ථික විචලනයන්හි සිදුවන උච්ඡාවචනයන් හේතුවෙන්, ණය ලබා ගැනීමේ පිරිවැය සහ ණය සේවකරණ බැඳීම් කෙරෙහි බලපෑම් ඇති විය හැකි අතර, එමඟින් සමස්ත රාජ්‍ය මූල්‍ය තිරසාරභාවය කෙරෙහි අවදානම් ඇති විය හැක. සංචාරක ව්‍යාපාරය,

විදේශ ශ්‍රමික ප්‍රේෂණ සහ ආනයනික බලශක්තිය මත අධික ලෙස යැපීම, සහ ශ්‍රී ලංකාවේ සීමිත අපනයන පදනම හේතුවෙන් මෙම අවදානම්වලට ශ්‍රී ලංකාව නිරාවරණය වීමේ ප්‍රවණතාව තවදුරටත් ඉහළ යයි.

අයවැය පුරෝකථනයන්හි හඳුනානොගත්, අනපේක්ෂිත අසාමාන්‍ය තත්ත්වයන් සැබෑ වශයෙන් සිදු වීම, ආර්ථික පුරෝකථන සඳහා භාවිතා කරන ආකෘතීන් සහ ප්‍රතිපත්තිමය උපකල්පනයන්හි අන්තර්ගත දෝෂ සහ පක්ෂග්‍රාහී නැඹුරුව මෙන්ම, මූලික පුරෝකථනවලට ඇතුළත් නොකළ පසුකාලීනව සිදුකළ ප්‍රතිපත්තිමය තීරණ ඇතුළු ප්‍රධාන සාධක කිහිපයක් හේතුවෙන්, එවැනි අපගමනයන් ඇති විය හැකිය. මෑත වසරවල දී, ශ්‍රී ලංකාව, 2019 පාස්කු ඉරුදින ප්‍රහාරය, කොවිඩ්-19 වසංගතය, විදේශ විනිමය අර්බුදය, 'දිත්වා' සුළි කුණාටුව සහ දැනට පවතින මැදපෙරදිග ගැටුම් ඇතුළු දරුණු අහිතකර කම්පන මාලාවකට මුහුණ දෙන ලදී. මේ පසුබිම තුළ, පසුගිය දශකය තුළ ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධාන ආර්ථික හා රාජ්‍ය මූල්‍ය පුරෝකථනයන්හි නිරවද්‍යතාවය පිළිබඳ විචාරාත්මක ඇගයීමක් මෙම කොටස මගින් ඉදිරිපත් කරන අතර, මධ්‍යකාලීනව රටේ අපේක්ෂිත රාජ්‍ය මූල්‍ය කාර්යසාධනය කෙරෙහි සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇති කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන අවිනිශ්චිතතාවයන්හි මූලික ප්‍රභවයන් පිළිබඳව ද විමර්ශනය කරනු ලබයි.

පුරෝකථනවල කාර්යසාධනය විශ්ලේෂණය

සාර්ව ආර්ථික පුරෝකථනවල කාර්යසාධනය

ආර්ථික තත්ත්වයන් ස්ථාවරව පවතින විට පුරෝකථනවල නිරවද්‍යතාව සාමාන්‍යයෙන් ඉහළ මට්ටමක පවතී. ස්වභාවයෙන්ම වඩා විශාල අපගමනයන්ට ලක්විය හැකි දිගුකාලීන පුරෝකථනවලට සාපේක්ෂව, කෙටිකාලීන පුරෝකථන වැඩි නිරවද්‍යතාවයක් පෙන්නුම් කරයි. විශාල පරිමාණයේ අහිතකර කම්පනවලින් තොර කාලපරිච්ඡේදයක් වූ 2015 සිට 2019 දක්වා කාලය තුළ දී නාමික දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ පුරෝකථන, සුළු අඩු ඇස්තමේන්තු කිරීම් කිහිපයක් හැරුණු විට, බොහෝදුරට නිවැරදි වූ බැවින්, එම කාලසීමාව තුළ දී මෙම තත්ත්වය පැහැදිලිව නිරීක්ෂණය විය. කෙසේ නමුත්, 2019 සිට 2022 දක්වා කාලසීමාව මෙම ප්‍රවණතාවෙන් සම්පූර්ණයෙන්ම බැහැර වූවක් විය; පාස්කු ඉරුදින ප්‍රහාරය, කොවිඩ්-19 වසංගතය, දරුණු විදේශ විනිමය අර්බුදය සහ පුළුල් ආර්ථික අවපාතය ඇතුළු අනුක්‍රමිකව පැමිණ, එකිනෙක මත සංයෝග වෙමින් තිබූ වූ අනපේක්ෂිත කම්පන මාලාවක් හේතුවෙන්, මූර්ත දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ සැබෑ අගයයන් අයවැය පුරෝකථනයන්ට වඩා සැලකිය යුතු ලෙස පහළ මට්ටමක පැවතුණි. විශේෂයෙන්ම 2022 වසරේ සිදු වූ ආර්ථික සංකෝචනය පෙර නොවූ විරූ තත්ත්වයක් වූ අතර, එය 2020 කොවිඩ්-19 වසංගත වසරේ දී වාර්තා වූ ආර්ථික හානිය පවා අහිඬවා යන ලදී. මෙම තත්ත්වය තවදුරටත් සංකීර්ණ කරමින්, සැපයුම් අංශයේ ඇති වූ බාධාවන්, ගෝලීය බලශක්ති මිල ඉහළ යාම, රුපියල අවප්‍රමාණය වීම සහ පෙර පවත්වාගෙන ගිය ලිහිල් මුදල් ප්‍රතිපත්තියේ ප්‍රමාද වූ

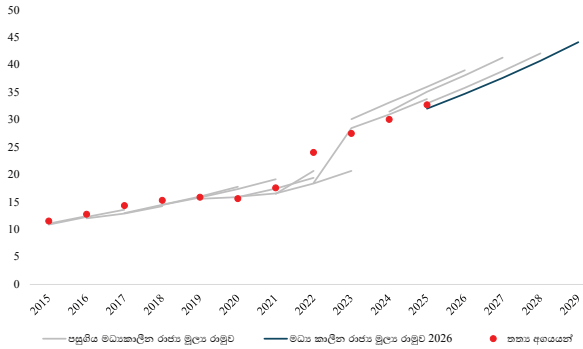
බලපෑම යනාදිය හේතු කොට ගෙන, 2022 වසරේ දී උද්ධමනය ශීඝ්‍රයෙන් ඉහළ ගිය අතර, ඒ හේතුවෙන් නාමික දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ වර්ධනය තාවකාලිකව විකෘති ලෙස ඉහළ යාමක් සිදු වූ අතර, ඒ අනුව එම කාල පරිච්ඡේදයේ පුරෝකථනයන් අර්ථ නිරූපණය කිරීම විශේෂයෙන් දුෂ්කර විය.

ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහනට අනුකූලව ක්‍රියාත්මක කරන ලද ආදායම් පාදක කරගත් රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා ගමන්මඟ සහ පුළුල් පරාසයක විභිදුණු ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණ උපායමාර්ගවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, ආර්ථිකය ක්‍රමයෙන් යථා තත්ත්වයට පත්වීමේ අදියර කරා යොමු විය. මූර්ත දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ වර්ධනය 2024 වසරේ දී සියයට 5.0 ක් දක්වා නැවත ඉහළ ගිය අතර, එය මුල් අපේක්ෂාවන් සැලකිය යුතු ලෙස අහිඬවා යාමකි. ආනයන සීමාවන් ක්‍රමයෙන් ඉවත් කිරීම සහ දේශීය පරිභෝජනය ශක්තිමත් වීම හේතුවෙන්, 2025 වසරේ දී ද වර්ධන වේගය සියයට 5.0 ක මට්ටමේ පවත්වා ගනිමින්, මෙම ආර්ථික පුනර්ජීවනය අඛණ්ඩව පැවතුණි. එසේ වුවද, 2024 වසරේ සැප්තැම්බර් මාසයේ සිට 2025 වසරේ ජූලි මස දක්වා කාලය තුළ සෘණ උද්ධමන තත්ත්වයක් අඛණ්ඩව පැවති අතර, එය රටේ නාමික දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ අපේක්ෂිත වර්ධනයට අහිතකර ලෙස බලපෑම් කළ බැවින්, මධ්‍යකාලීන පුරෝකථනයන් කිහිපවතාවක්ම වඩා අඩු අගයයන්ට සංශෝධනය කිරීමට සිදු විය. 2026 වසර සඳහා වන අයවැය ප්‍රකාශයට පත් කරන විට, රට ආර්ථික පුනර්ජීවන ගමන්මඟ තුළ සාපේක්ෂ ස්ථාවරත්වයක් සහ සංයමගීලී ශුභවාදී බවක් ලඟා කරගෙන තිබූ අතර, ප්‍රධාන සාර්ව ආර්ථික දර්ශක හරහා රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවයේ ප්‍රතිලාභ ක්‍රමයෙන් ප්‍රකාශයට පත්වෙමින් තිබුණි.

කෙසේ වුව ද, යථා තත්ත්වයට පත් වූ ආර්ථිකයේ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව පරීක්ෂාවට ලක් කළ අනපේක්ෂිත සිදුවීම් කිහිපයක් හේතුවෙන් ඉදිරි දැක්ම තවදුරටත් සංකීර්ණ විය. 'දිත්වා' සුළි කුණාටුව හේතුවෙන් රටේ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්වලට මෙන්ම සමාජ ව්‍යුහයට ද දැඩි හානියක් සිදු වූ අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස නැවත ගොඩනැඟීම් හා යථා තත්ත්වයට පත් කිරීමේ කටයුතු සඳහා සහාය වීම පිණිස රජයට 2025 වසරේ අයවැය ප්‍රතිපාදන වලින් කොටසක් නැවත ප්‍රමුඛතාගත කිරීමටත්, 2026 වසර සඳහා රු. බිලියන 500 ක අතිරේක ප්‍රතිපාදනයක් වෙන් කිරීමටත් සිදු විය. මෙම අතිරේක ප්‍රතිපාදන 2026 වසර තුළ එකරැස් වූ අතිරික්ත මුදල් ශේෂයන් මගින් මූල්‍යයනය කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ. ඒ සමඟම, මැදපෙරදිග කලාපයේ උත්සන්න වෙමින් පවතින ගැටුම්කාරී තත්ත්වය, ගෝලීය තෙල් මිල ගණන් ඉහළ නැංවීම, සංචාරක කර්මාන්තයට බාධා ඇති කිරීම, විදේශ ශ්‍රමික ප්‍රේෂණ අඩු වීමේ හැකියාවක් ඇති කිරීම, සහ ප්‍රධාන අපනයන වෙළෙඳපොළවලට අහිතකර බලපෑම් එල්ල කිරීම හරහා රටේ සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් තවදුරටත් දුර්වල කරමින් පවතී. මෙම සියලු සාධක, ඉදිරියේ දී ආර්ථික පුනර්ජීවනයේ නිරසාරභාවයට සහ එහි වේගයට සැලකිය යුතු අවදානමක් එල්ල කරයි.

රූපසටහන 6 | නාමික දළ දේශීය නිෂ්පාදනය - පුරෝකථන අගයන්ට එදිරිව තත්‍ය අගයන්

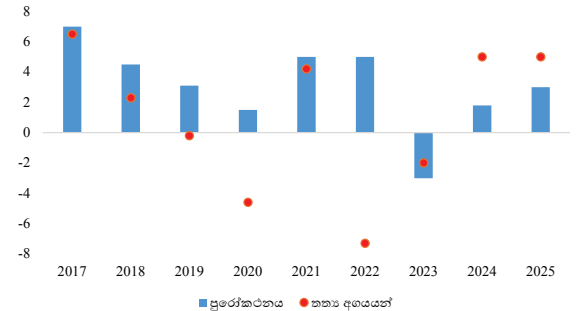
(රු. ට්‍රිලියන)

මූලාශ්‍ර : රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව (පුරෝකථනය), ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව

රූපසටහන 7 | මූර්ත දළ දේශීය නිෂ්පාදනයේ වර්ධනය - අයවැය වර්ෂයට එදිරිව තත්‍ය අගයන්

(ද.දේ.නි.යේ % ලෙස)

මූලාශ්‍ර : රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව (පුරෝකථනය), ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව

රාජ්‍ය මූල්‍ය පුරෝකථනයන්

රාජ්‍ය ආදායම

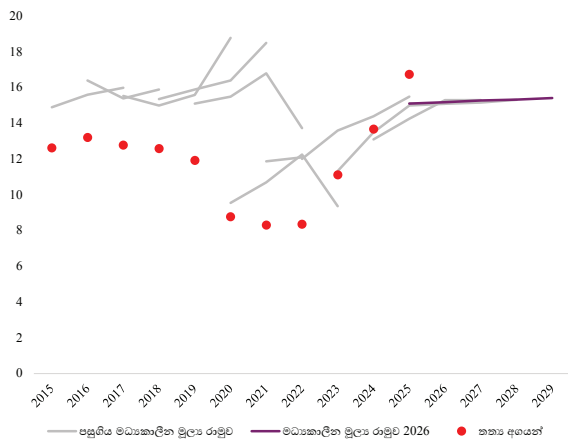
රූපසටහන 8 හි නිරූපණය වන පරිදි, 2015 සිට 2022 දක්වා කාලය තුළ සකස් කරන ලද එක් එක් මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය රාමුව මඟින් අඛණ්ඩව පෙන්වුම් කරන ආකාරයට, පුරෝකථනය කරන ලද ආදායම් මට්ටම්, සැබෑ ආදායම් ඉක්මවා ගොස් ඇත. කෙසේ නමුත්, මෙම රටාව සාර්ව ආර්ථික පුරෝකථනයන්හි සිදු වූ මූලික දෝෂයක් ලෙස අර්ථ නිරූපණය නොකළ යුතු අතර, එය අයවැය සකස් කරන අවස්ථාවේ දී අපේක්ෂා කරන ලද විභව ආදායම් මට්ටම්, ළඟා කරගැනීමට අඛණ්ඩව අපොහොසත් වීමක් ලෙස අර්ථකථනය කළ යුතුය. ආදායම් එක් රැස්කිරීම අඩාල කළ අනපේක්ෂිත ආර්ථික කම්පන, සැලසුම් කරන ලද ඇතැම් බදු ප්‍රතිපත්තිමය ක්‍රියාමාර්ග ක්‍රියාත්මක නොකිරීම, සහ බදු අනුකූලතාවයේ අපේක්ෂිත වැඩි දියුණුව බදු පරිපාලනයේ පැවති හිඬුස් හේතුවෙන් ප්‍රමාද වීම ඇතුළු සාධක කිහිපයක්, මෙම නැවත නැවතත් සිදු වූ ආදායම් හිඟය සඳහා හේතු විය.

2023 වසරේ සිට, මෙම අධිකක්ෂේරු කිරීමේ නැඹුරුව සැලකිය යුතු ලෙස නිවැරදි වී ඇති අතර, සැබෑ ආදායම් බොහෝ දුරට අයවැය පුරෝකථනවලට අනුකූලව හෝ ඒවා ඉක්මවා ගොස් ඇත. මෙම කැපී පෙනෙන දියුණුව සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වූයේ රජය විසින් බදු ප්‍රතිපත්ති සහ පරිපාලනමය ප්‍රතිසංස්කරණ තීරණාත්මක ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීම වන අතර, එමඟින් දළ දේශීය නිෂ්පාදනයට සාපේක්ෂව රාජ්‍ය ආදායම් අනුපාතය සැලකිය යුතු සහ තිරසාර මට්ටමකින් ඉහළ නැංවීමට අවස්ථාව සැලසුණි.

2025 වසරේ දී මුළු ආදායම් සහ ප්‍රදාන, දළ දේශීය නිෂ්පාදනයෙන් සියයට 16.7 ක් දක්වා ඉහළ ගිය අතර, එය දශක දෙකකට ආසන්න කාලයක් තුළ වාර්තා වූ ඉහළම මට්ටම සනිටුහන් කරයි. මෙම ප්‍රතිඵලය මඟින් බදු ප්‍රතිපත්ති සහ පරිපාලනමය ක්‍රියාමාර්ගවල අඛණ්ඩ බලපෑම පිළිබිඹු කරන අතර, දශක අඩකට ආසන්න කාලයක් පවත්වාගෙන ගිය මෝටර් රථ ආනයන සීමාවන් ලිහිල් කිරීමත් සමඟ, වාහන සඳහා වූ අධික ඉල්ලුම හේතුවෙන් ආදායම් වේගයෙන් ඉහළ යාම ද මේ සඳහා තවදුරටත් පිටිවහලක් විය. මෙම ශක්තිමත් ආදායම් කාර්යසාධනය සඳහා ආර්ථිකයේ ශීඝ්‍ර පුනර්ජීවනය ද සහාය වූ අතර, එහි දී දළ දේශීය නිෂ්පාදනයේ වර්ධනය, 2024 සහ 2025 යන වසර දෙකෙහි දීම සියයට 5 ක් දක්වා ළඟා වෙමින්, එම වසර දෙක සඳහා මීට පෙර ඉදිරිපත් කර තිබූ වඩාත් මධ්‍යස්ථ වර්ධන පුරෝකථනයන් අභිබවා යන ලදී. මෙම අපේක්ෂිත මට්ටමට වඩා ශක්තිමත් වූ මෙම ආර්ථික වර්ධනය මඟින් පුළුල් බදු පදනමක් නිර්මාණය වූ අතර, ආදායම් එක් රැස්කිරීමේ අඛණ්ඩ ඉහළ කාර්යසාධනය සඳහා සැලකිය යුතු දායකත්වයක් ද ලැබුණි.

රූපසටහන 8 | සමස්ත ආදායම සහ ප්‍රදාන

(ද.දේ.නි.යේ % ලෙස)

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව

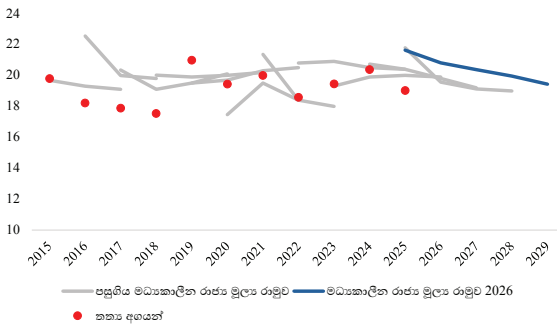
රාජ්‍ය වියදම්

රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණය සම්බන්ධයෙන් පවත්වාගෙන යනු ලබන ස්ථාවර සහ විනයගරුක ප්‍රවේශය පිළිබිඹු කරමින්, දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස වියදම් පුරෝකථනයන් පසුගිය වසර ගණනාවක් පුරාම සාමාන්‍යයෙන් ස්ථාවර මට්ටමක පවතී. අයවැය ඇස්තමේන්තුවලට සාපේක්ෂව සැබෑ වියදම්, සාමාන්‍යයෙන් පුරෝකථනය කරන ලද අගයන්ට අනුකූලව හෝ ඊට වඩා අඩු මට්ටමක පැවතුණු අතර, අත්‍යවශ්‍ය වියදම් අවශ්‍යතාවලට ප්‍රමුඛතාව ලබා දීම සහතික කරන අතරම වියදම් තාර්කිකීකරණය කිරීම සඳහා රජය විසින් ගෙන ඇති අඛණ්ඩ ප්‍රයත්නයන් මේ සඳහා පිටිවහලක් විය. ආදායම් කාර්යසාධනය අපේක්ෂිත මට්ටමට වඩා අඩු වූ කාලපරිච්ඡේදයන්හි දී, වියදම් සීමා කිරීම සඳහා රජය කඩිනම් හා කාලෝචිත ක්‍රියාමාර්ග ගනු ලැබූ අතර, එමඟින් රාජ්‍ය මූල්‍ය තිරසාරභාවය සුරක්ෂිත කරමින් සමස්ත අයවැය ඉලක්ක සමඟ පුළුල් අනුකූලතාවක් පවත්වා ගෙන යාමට හැකි විය.

මෑත වසරවල දී රාජ්‍ය ආයෝජන, අයවැයෙහි ඇස්තමේන්තුගත මට්ටමට වඩා අඩුවෙන් ක්‍රියාත්මක වීම කෙරෙහි, අයවැය අනුමත කිරීමේ ප්‍රමාදයන්, දීර්ඝ වූ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලීන්, සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී මතු වන වෙනත් බාධාවන් ඇතුළු සාධක රාශියක් බලපාන ලදී. සාමාන්‍යයක් ලෙස ගත් කල, රාජ්‍ය ආයෝජනවල ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අනුපාතය ඇස්තමේන්තුගත අගයට වඩා දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 0.1 කින් පමණ අඩුවෙන් පවතින අතර, සැලසුම් කරන ලද ප්‍රාග්ධන වියදම් වඩාත් ඵලදායී හා කාලෝචිත ලෙස ක්‍රියාවට නැංවීම සහතික කිරීම සඳහා රාජ්‍ය ආයෝජන කළමනාකරණ පද්ධති තවදුරටත් අඛණ්ඩව ශක්තිමත් කිරීමේ අවශ්‍යතාවය මෙයින් අවධාරණය කෙරේ.

රූපසටහන 9 | සමස්ත වියදම

(ද.දේ.නි.යේ % ලෙස)

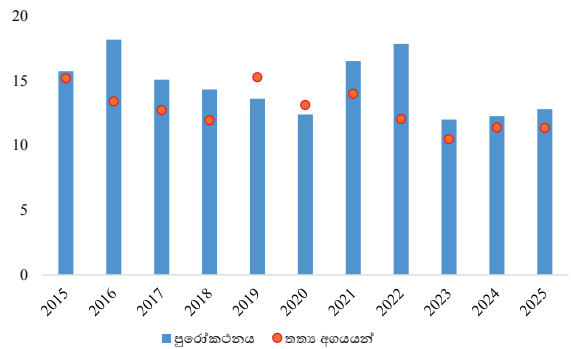
මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව

විශේෂ සමාජ වියදම් අවශ්‍යතා හේතුවෙන් 2019 සහ 2020 වසරවල සිදු වූ තාවකාලික ඉහළ යාම් හැරුණු විට, පසුගිය දශකය පුරා ප්‍රාථමික වියදම්, සාමාන්‍යයෙන් අයවැයෙහි ඇස්තමේන්තුගත

මට්ටම්වලට වඩා අඩු මට්ටමක පැවති අතර, එය රාජ්‍ය මූල්‍ය විනය පවත්වාගෙන යාම සඳහා වූ අඛණ්ඩ කැපවීම පිළිබිඹු කරයි. 2024 අංක 44 දරන රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත මඟින්, ප්‍රාථමික වියදම් සඳහා දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 13 ක උපරිම සීමාවක් හඳුන්වා දෙමින් මෙම කැපවීම තවදුරටත් ශක්තිමත් කරන ලදී. කෙසේ නමුත්, 'දිත්වා' සුළු කුණාටුවෙන් පසු පැන නැගුණු ප්‍රතිසංස්කරණ අවශ්‍යතා සහ ගෝලීය බනිජතෙල් මිල ඉහළ යාම හේතුවෙන් අවශ්‍ය වූ අතිරේක සමාජ ආරක්ෂණ ක්‍රියාමාර්ග හේතුවෙන්, 2026 වසරේ දී මෙම උපරිම සීමාව තාවකාලිකව ඉක්මවා යනු ඇතැයි අපේක්ෂා කළ ද, අයවැය සම්පත් උපායමාර්ගිකව නැවත වෙන් කිරීම හරහා රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා ගමන්මඟ සුරැකීමට රජය අඛණ්ඩව කැපවී සිටී.

රූපසටහන 10 | ප්‍රාථමික වියදම

(ද.දේ.නි.යේ % ලෙස)

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව

'දිත්වා' ආශ්‍රිත ප්‍රතිසංස්කරණ හා යථා තත්ත්වයට පත්කිරීමේ කටයුතු

'දිත්වා' සුළු කුණාටුව හේතුවෙන් සිදුවූ ව්‍යාසනය මඟින් ඇති වූ සුවිශේෂී තත්ත්වයන් සැලකිල්ලට ගනිමින්, ආපදාවට ලක් වූ ප්‍රදේශවල යථා තත්ත්වයට පත්කිරීමේ හා ප්‍රතිසංස්කරණ කටයුතු සඳහා පාර්ලිමේන්තුව විසින් 2026 වසරට රු. බිලියන 500 ක අතිරේක ප්‍රතිපාදනයක් අනුමත කරන ලදී. කෙසේ නමුත්, මෙම පුනරුත්ථාපන වැඩසටහනේ විශාලත්වය සහ සංකීර්ණත්වය හේතුවෙන්, එම සියලු කටයුතු 2026 මුදල් වර්ෂය තුළ නිම කිරීමට හැකියාවක් නොපවතී. 2026 වසර සඳහා අනුමත කරන ලද අතිරේක ප්‍රතිපාදනයෙන් උපයෝජනය නොකළ ශේෂයක් පැවතියහොත් එය 2027 වසර වෙත ගෙන යාම සඳහා රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත යටතේ නීතිමය ප්‍රතිපාදන නොමැති බැවින්, නිම කිරීමට ඉතිරිව ඇති කටයුතු සඳහා අවශ්‍ය අරමුදල් ප්‍රමාණය 2026 වසර අවසානයේ දී සිදු කරනු ලබන තක්සේරුවකින් අනතුරුව තීරණය කරනු ලැබේ. එවැනි අවශ්‍යතාවලින් කොටසක් 2027 වසරට අදාළ ප්‍රාථමික වියදම් සීමාව තුළ කළමනාකරණය කරගැනීමට හැකි වුවද, ඉතිරි කටයුතු නිම කිරීම සඳහා අතිරේක අයවැය ප්‍රතිපාදන අවශ්‍ය විය හැකි අතර, එම ප්‍රතිපාදන ප්‍රමාණය සහ ඒවා අවශ්‍ය වන කාලය මෙම අවස්ථාවේදී අවිනිශ්චිතව

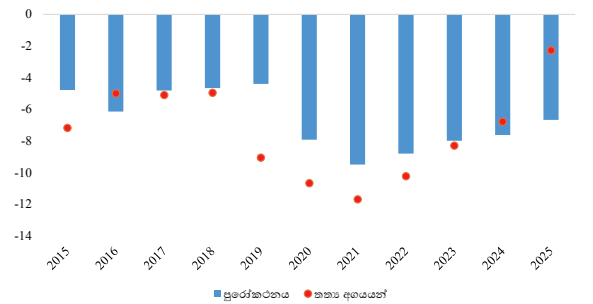
පවතී. මෙවැනි තත්ත්වයක් යටතේ, රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනතේ විධිවිධානවලට යටත්ව, පාර්ලිමේන්තුව විසින් අනුමත කරන ලද අතිරේක ප්‍රතිපාදනය යටතේ 2026 වසරේ දී ආරම්භ කරන ලද 'දිත්වා' ප්‍රතිසංස්කරණ හා යථා තත්ත්වයට පත්කිරීමේ කටයුතු නිම කිරීමට අදාළ වියදම් සඳහාම පමණක්, 2027 වසරේ දී, පරිපූරක ඇස්තමේන්තුවක් මගින් පාර්ලිමේන්තුව වෙතින් අනුමැතිය ලබා ගැනීමට කටයුතු කළ හැකිය.

අයවැය ශේෂය සහ ප්‍රාථමික ශේෂය

සමස්ත අයවැය ශේෂය මගින් ආදායම් සහ වියදම්වල ශුද්ධ බලපෑම නිරූපණය වන අතර, එහි පුරෝකථනය සෘජුවම ඉහත දැක්වුණු ආදායම් සහ වියදම් පුරෝකථන අගයන්ගෙන් ව්‍යුත්පන්න වේ. පසුගිය දශකය තුළ, අයවැය ශේෂයේ පුරෝකථන දෝෂය සාමාන්‍යයක් ලෙස සැබෑ අගයන්ගෙන් සියයට 1.0 ක සීමාව තුළ පැවති අතර, එය රාජ්‍ය මූල්‍ය පුරෝකථනවල සාධාරණ මට්ටමේ නිරවද්‍යතාවයක් පිළිබිඹු කරයි. මෙම පරාසය ඉක්මවා ගිය අපගමනයන්, ආර්ථිකය අහිතකර බාහිර හෝ දේශීය කම්පනවල දැඩි බලපෑමට ලක් වූ සුවිශේෂී වසරවලට පමණක් සීමා විය. අනුක්‍රමිකව පැමිණි අහිතකර කම්පන මාලාවකින් සනිටුහන් වූ 2019 සිට 2022 දක්වා කාලපරිච්ඡේදය හැරුණු විට, පසුගිය දශකය පුරා සැබෑ අගයන් සාමාන්‍යයෙන් පුරෝකථනය කරන ලද අගයන්ට වඩා පහළ මට්ටමක පැවතුණි. මෙම පෙර නොවූ විරූ කම්පන මාලාවේ ආරම්භය සනිටුහන් වූ 2019 වසරේ දී ඉහළම පුරෝකථන දෝෂය වාර්තා විය. 2025 වසරේ දී සියයට 4 කට වැඩි පුරෝකථන දෝෂයක් වාර්තා වූ අතර, එයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වූයේ ආදායමේ කැපී පෙනෙන සැලකිය යුතු කාර්යසාධනයයි. සැලසුම් කළ මට්ටමට සාපේක්ෂව ප්‍රාග්ධන වියදම් ප්‍රමාණවත් පරිදි ක්‍රියාත්මක නොවීම සහ වියදම් කාර්යක්ෂම ලෙස කළමනාකරණය කිරීම මගින් ද මෙම තත්ත්වය තවදුරටත් ශක්තිමත් වූ අතර නිරීක්ෂණය කළ පුරෝකථන දෝෂයට ධනාත්මක දායකත්වයක් ලැබුණි. 2025 වසරේ දී දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 2.3 කට සමාන වූ රාජ්‍ය මූල්‍ය හිඟය, 1956 වසරෙන් පසු එහි වාර්තා වූ අඩුම මට්ටමට ළඟා විය.

රූපසටහන 11 | අයවැය ශේෂය

(ද.දේ.නි.යේ % ලෙස)

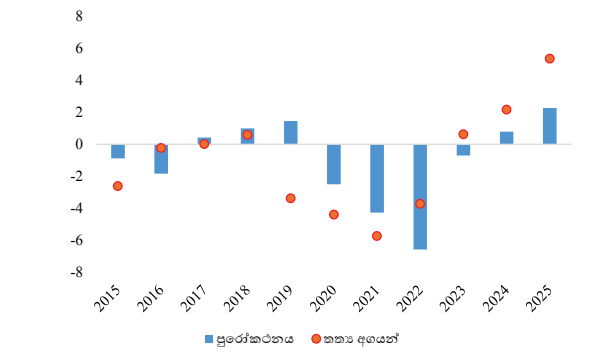

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව

ප්‍රාථමික ශේෂය රජයේ සෘජු පාලනය යටතේ පවතින රාජ්‍ය මූල්‍ය තත්ත්වයේ කොටස නිරූපණය කරන බැවින්, එය රාජ්‍ය මූල්‍ය තිරසාරභාවය පිළිබඳ ප්‍රධාන දර්ශකයක් ලෙස ක්‍රියා කරයි. ප්‍රාථමික ශේෂය සඳහා වන වසර දහයක සාමාන්‍ය පුරෝකථන දෝෂය, අධිකක්සේරු කිරීම් සහ අවතක්සේරු කිරීම් එකිනෙක පුළුල් ලෙස තුලනය කරගනිමින් කාලයත් සමඟ සමතුලිත වීමේ ප්‍රවණතාවක් පෙන්නුම් කළ ද, 2022 වසරේ සිට පැහැදිලි වෙනසක් දක්නට ලැබේ: එනම්, වැඩිදියුණු වෙමින් පවතින විවක්ෂණශීලී රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණය පිළිබිඹු කරමින්, සැබෑ ප්‍රතිඵල අඛණ්ඩව පුරෝකථනයන්ට වඩා ඉහළ කාර්යසාධනයක් අත් කරගෙන ඇත. මෙම වැඩිදියුණු වූ විනය හේතුවෙන් 2023 වසරේ සිට ප්‍රාථමික අතිරික්තයක් වාර්තා වූ අතර, 2025 වසරේ දී එය දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 5.4 ක ඓතිහාසික ඉහළම මට්ටමකට ළඟා විය. මෙය ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉතිහාසය තුළ මෙතෙක් වාර්තා වූ විශාලතම ප්‍රාථමික අතිරික්තය වන අතර, රජයේ ණය තිරසාරභාවය පිළිබඳ තත්ත්වය ශක්තිමත් වී ඇති බව අවධාරණය කරන සුවිශේෂී සන්ධිස්ථානයක් ද වේ.

රූපසටහන 12 | ප්‍රාථමික ශේෂය

(ද.දේ.නි.යේ % ලෙස)

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව

අවස්ථා සහ සංවේදිතා විශ්ලේෂණය: මධ්‍ය කාලීනව ඇතිවිය හැකි අවදානම් සහ අවනිශ්චිතතාවයන්ගේ ප්‍රභවයන්

ඉහත විශ්ලේෂණයන් තුළින් අවධාරණය කරන පරිදි, රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉදිරි දැක්ම, ස්වභාවයෙන්ම, අනපේක්ෂිත කම්පනවලට ගොදුරු වීමේ හැකියාවක් පවතී. දේශීය වශයෙන් සලකා බැලීමේ දී, ඉහත සඳහන් කරන ලද 'දිත්වා' සුළි කුණාටු ප්‍රතිසංස්කරණ වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රමාදයන්, රාජ්‍ය මූල්‍ය තත්ත්වය කෙරෙහි මෙන්ම ආර්ථිකය යථා තත්ත්වයට පත්වීමේ වේගය කෙරෙහි ද අඛණ්ඩව අහිතකර ලෙස බලපෑමක් එල්ල කරමින් පවතී. මධ්‍යකාලීනව, අයවැය ප්‍රතිඵල තවදුරටත් වෙනස් කළ හැකි ප්‍රධාන බාහිර අවදානම් පහතින් දක්වා ඇත.

අයවැයෙහි ඉදිරිපත් කර ඇති රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රක්ෂේපණයන් පදනම් වී ඇත්තේ, එකිනෙකට පරස්පර

සාධක සහ අවිනිශ්චිතතාවයන් පුළුල් පරාසයක් මනාව තුළනය කරමින් ප්‍රවේශමෙන් ක්‍රමාංකනය කරන ලද මූලික අවස්ථා පදනමක් (central case scenario) මතය. ආර්ථික හා රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉදිරි දැක්ම හැඩගස්වන විචල්‍යයන් රැසක් අතුරින්, ඉදිරි වසර පහ තුළ සුවිශේෂී බලපෑමක් ඇති කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන ප්‍රධාන සාධක කිහිපයක් පහත දැක්වේ:

- **භූ දේශපාලනික අස්ථාවරත්වය:** මැදපෙරදිග කලාපයේ පවතින ගැටුම් මෙන්ම අනෙකුත් කලාපීය සහ අභ්‍යන්තර ගැටුම් හේතුවෙන් පැන නැඟී ඇති දීර්ඝකාලීන අවිනිශ්චිතතාව, ගෝලීය ආර්ථික ස්ථාවරත්වයට සැලකිය යුතු අවදානමක් ඇති කරයි. එමඟින්, ගෝලීය ආර්ථික වර්ධනයේ ගමන්මඟ, ජාත්‍යන්තර ප්‍රාග්ධන වෙළෙඳපොළ, දේශසීමා හරහා සිදුවන වෙළෙඳ ප්‍රවාහයන් සහ බලශක්ති මිල ගණන් කෙරෙහි අහිතකර බලපෑම් ඇති වීමට ශක්‍යතාවක් පවතියි.
- **වෙළෙඳ ප්‍රතිපත්ති ගැටළු:** 2 වන කොටසේ සඳහන් කර ඇති වෙළෙඳ ප්‍රතිපත්තිමය අවදානම්වලට අමතරව, එම තත්ත්වයේ සංකීර්ණතාවය වඩා ඉහළ නංවන සාධකයක් වන්නේ, තීරුබදු නොවන ආනයන බදු ක්‍රමයෙන් ඉවත් කිරීම සහ ආනයන සීමා කිරීම් වැනි විදේශ විනිමය කළමනාකරණ ක්‍රියාමාර්ග ලිහිල් කිරීම යනාදිය ඇතුළත් දේශීය වෙළෙඳ ලිහිල්කරණයේ වේගයයි. ආර්ථික ලිහිල්කරණය සඳහා මෙය අත්‍යවශ්‍ය වුවද, මෙම සංක්‍රාන්තීය විදේශීය අංශය පිළිබඳ ඉදිරි දැක්ම වඩාත් සංකීර්ණ කරන අතර, එමඟින් අපනයන ඉපයීම්, ආනයන පිරිවැය සහ විදේශ විනිමය සංචිත කෙරෙහි පීඩනයක් ද එල්ල විය හැකිය.
- **භාණ්ඩ මිල ගණන්වල උච්ඡාවචනය:** මධ්‍ය-කාලීනව, ගෝලීය බනිජතෙල්, ආහාර සහ පොහොර මිල ගණන්වල හැසිරීම ඉතා අවිනිශ්චිතව පවතින අතර, එමඟින් ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථික හා රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉදිරි දැක්මට සැලකිය යුතු අවදානමක් එල්ල වේ. බනිජතෙල් මිල අඛණ්ඩව ඉහළ යාම මඟින් බලශක්ති ආනයන පිරිවැය ඉහළ යන අතර, විදේශ විනිමය සංචිත කෙරෙහි පීඩනයක් ඇති කරමින්, පුළුල් උද්ධමන පීඩනයන් ඇති වීම උත්තේජනය කිරීම ද සිදු කරයි. එසේම, ආහාර මිල ගණන් ඉහළ යාම ජීවන වියදම ඉහළ යාමට හේතු විය හැකි අතර, සමාජ සහනාධාර සඳහා අතිරේක වියදම් දැරීමට ද රජයට අවශ්‍යතාවයක් එල්ල විය හැකිය. පොහොර මිල ඉහළ යාම කෘෂිකාර්මික ඵලදායිතාවයට සහ දේශීය ආහාර සුරක්ෂිතතාවයට අහිතකර ලෙස බලපානු ඇත. සමස්තයක් ලෙස ගත් කල, ගෝලීය භාණ්ඩ මිල ගණන්වල පවතින අඛණ්ඩ උච්ඡාවචනයන්, ජංගම ගිණුම් හිඟය පුළුල් කිරීමට, විනිමය අනුපාතය දුර්වල කිරීමට සහ ණය ලබාගැනීමේ පිරිවැය ඉහළ නැංවීමට හේතු විය හැකි අතර, එමඟින් මධ්‍යකාලීනව, සාර්ව ආර්ථික

ස්ථාවරත්වයට සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය තිරසාරභාවයට සැලකිය යුතු අවදානම් ඇති කරයි.

- **ජන සංයුතියේ වෙනස්වීම්:** 3 වන කොටසේ දැනටමත් සඳහන් කර ඇති වියදම් පීඩනයන්ට (විශ්‍රාම වැටුප්, සෞඛ්‍ය සේවා සහ වැඩිහිටි සහනාධාර) අමතරව, ජන සංයුතියේ ප්‍රවණතාවයන් රාජ්‍ය ආදායම් පදනමට ද අවදානමක් ඇති කරයි. මෑත කාලීනව නිරීක්ෂණය වූ විදේශයන්ට සංක්‍රමණය වීමේ ප්‍රවණතාවයන්, උපත් අනුපාත පහත වැටීම සහ ජනගහන වර්ධනය මන්දගාමී වීම යනාදිය අඛණ්ඩව පැවතුනහොත්, එමඟින් ශ්‍රම බලකායේ ප්‍රමාණය සහ එහි නිෂ්පාදන ධාරිතාව හැකිලීම සිදු විය හැකි අතර, එය දිගුකාලීන ආර්ථික වර්ධනයට සහ බදු පදනමට ද අහිතකර ලෙස බලපානු ඇත.

සාර්ව-රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් කළමනාකරණය කිරීම සඳහා ගනු ලබන පියවර

1 වන කොටසේ විස්තර කර ඇති ආර්ථික පුනර්ජීවනය මත ගොඩනැගෙමින්, ආදායම් පාදක රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය කේන්ද්‍ර කරගත් රජයේ මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය, ණය තිරසාරභාවය පිළිබඳ අරමුණු සමඟ බද්ධ වී ඇති මධ්‍යකාලීන ආදායම් ඉලක්ක සමඟ තවදුරටත් දැඩි ලෙස අනුගතව පවතී.

මෙම ප්‍රගතිය හමුවේ වුව ද, පෙර සඳහන් කළ පරිදි, විදේශීය අංශයෙන් සාර්ව-රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් පැනනැඟීම සඳහා ඉහළ සම්භාවිතාවක් පවතින බව රජය හඳුනාගන්නා ලදී. මෙම භූ දේශපාලනික අවදානමට ක්ෂණික ප්‍රතිචාරයක් ලෙස, ඉහළ යන බලශක්ති පිරිවැයේ බලපෑම අවම කිරීම සඳහා ජනතාවට සහ බලශක්ති සැපයුම්කරුවන්ට සහාය වීම පිණිස රජය විසින් ඉලක්කගත සහන පැකේජයක් හඳුන්වා දෙන ලදී. මීට සමගාමීව, දේශීය මිල ස්ථාවරත්වය තහවුරු කිරීම සඳහා ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාත ඉහළ නැංවීමටත්, බලශක්ති අංශය තුළ පිරිවැය-නිරූපිත මිලකරණ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීමටත්, එමෙන්ම, විදේශ විනිමය සංචිත තිරසාර මට්ටමක පවත්වා ගනිමින්, ඇමරිකානු ඩොලරයට සාපේක්ෂව රුපියල අවප්‍රමාණය වීම කළමනාකරණය කිරීම සඳහා ප්‍රතිපත්ති හඳුන්වා දීමටත් පියවර ගෙන ඇති අතර, එමඟින් මෙවැනි බාහිර අහිතකර බලපෑම් හමුවේ සාර්ව ආර්ථික ස්ථාවරත්වය සුරක්ෂිත කර ගැනීම අරමුණු කර ගෙන ඇත.

2025 වසරේ දී සහ 2026 වසරේ පළමු මාස පහ තුළ දී කැපී පෙනෙන රාජ්‍ය මූල්‍ය කාර්යසාධනයක් වාර්තා කර තිබුණ ද, නැවත නැවතත් පැන නඟින බාහිර හා දේශීය අවදානම්වලට සාර්ථකව මුහුණ දීම සඳහා, රජය තම රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය ඉහළ නැංවීමේ ප්‍රයත්නයන් තවදුරටත් ශක්තිමත් කළ යුතුය. මෙහිදී, ප්‍රාථමික වියදම් දළ දේශීය නිෂ්පාදනයෙන් සියයට 13 නොඉක්මවන මට්ටමක පවත්වා ගැනීම සමඟම,

මධ්‍යකාලීන ආදායම් ක්‍රමෝපාය සකස් කර ක්‍රියාත්මක කිරීම, අඛණ්ඩ රාජ්‍ය මූල්‍ය තිරසාරභාවයක් තහවුරු කිරීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය වනු ඇත. රාජ්‍ය ආයෝජන වැඩසටහන සම්පූර්ණයෙන්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමට රජය අඛණ්ඩව කැපවී සිටින අතර, මෙහි දී වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී ඇති විය හැකි බාධක අවම කිරීම කෙරෙහි දැඩි අවධානයක් යොමු කරමින්, මධ්‍යකාලීන හා දිගුකාලීන වශයෙන්, ආර්ථිකයේ වර්ධනය එහි ලඟ කරගත හැකි ඉහළම මට්ටමට ගෙන යාමට අරමුණු කෙරේ.

පෞද්ගලික අංශයේ ආයෝජන සහ තිරසාර ආර්ථික වර්ධනයක් සඳහා හිතකර පරිසරයක් නිර්මාණය කිරීමේ අරමුණින්, රජය පුළුල් ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණ සක්‍රියව ක්‍රියාත්මක කරමින් සිටී. අපනයන විවිධාංගීකරණය, විදේශ සෘජු ආයෝජන ආකර්ෂණය කර ගැනීම, ඩිජිටල් පරිවර්තනය, බලශක්ති අංශයේ ප්‍රතිසංස්කරණ සහ ප්‍රවාහන යටිතල පහසුකම් වැඩිදියුණු කිරීම ප්‍රධාන ප්‍රතිසංස්කරණ ප්‍රමුඛතා අතර වේ. මෙම ප්‍රතිසංස්කරණ මඟින් සැමට ප්‍රතිලාභ සැලසෙන සහ පුළුල් පදනමක් සහිත ආර්ථික වර්ධනයක් දිරිමත් කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන අතරම, සමාජයේ අවදානමට ලක්විය හැකි කණ්ඩායම්වලට ප්‍රමාණවත් ආරක්ෂාවක් සහතික කිරීමට ද අපේක්ෂා කෙරේ. එමඟින් මධ්‍යකාලීනව, සාර්ව ආර්ථික ස්ථාවරත්වය තිරසාරව පවත්වා ගැනීමට දායකත්වයක් ලැබෙනු ඇත.

ශ්‍රම වෙළෙඳපොළ සංවර්ධනයේ ඇති තීරණාත්මක වැදගත්කම හඳුනා ගනිමින්, ශ්‍රම බලකා සහභාගීත්වය දිරිගැන්වීම සහ සමස්ත ශ්‍රම බලකා සහභාගීත්ව අනුපාතය ඉහළ නැංවීම සඳහා රජය ඉලක්කගත ප්‍රතිපත්ති හඳුන්වා දෙමින් සිටී. රජයේ සංවර්ධන අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය ආයතනික යටිතල පහසුකම් සහ කාර්ය මණ්ඩල ධාරිතාව ගොඩනැඟීම අරමුණු කරගත්, ප්‍රධාන කාර්යසාධන දර්ශක (KPIs) මත පදනම් වූ ප්‍රතිසංස්කරණ රාමුවක් මඟින් මෙහෙයවනු ලබන දැනුම මත පදනම් වූ ආර්ථික වර්ධන න්‍යාය පත්‍රයක් මඟින් මෙම ප්‍රයත්නයන්ට තවදුරටත් සහාය ලැබෙනු ඇත.

සාරාංශ ඇගයීම:

<p>බොහෝ දුරට සිදුවිය හැකිය, ඉහළ බලපෑමක් ඇතිවීමට හැකියාවක් පවතී.</p>	<p>ශ්‍රේණිගත කිරීම</p> <table border="1" data-bbox="1225 230 1420 293"> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>									
<p>සාර්ව ආර්ථික කම්පනවලට, ඉදිරි වසර 5 තුළ දී ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකයට බලපෑම් ඇති කිරීමට සියයට 50 කට වඩා වැඩි සම්භාවිතාවක් ඇතැයි තක්සේරු කර ඇත. විවෘත ආර්ථිකයක් වශයෙන් ශ්‍රී ලංකාව, ගෝලීය භාණ්ඩ මිල උච්ඡාවචනයන්, ජාත්‍යන්තර ප්‍රාග්ධන ප්‍රවාහයන්හි සිදුවන වෙනස්වීම්, විනිමය අනුපාත පීඩනයන්, සහ ප්‍රධාන අපනයන වෙළෙඳපොළ සහ සංචාරක ආදායමට එල්ල වන බාධා ඇතුළු බාහිර කම්පන රාශියකට විශේෂයෙන් ගොදුරු වීමේ අවදානමක් පවතී. එවැනි කම්පනවල ස්වභාවය සහ බරපතලභාවය පුරෝකථනය කිරීම දුෂ්කර වුවද, ඒවායේ රාජ්‍ය මූල්‍යමය බලපෑම සැලකිය යුතු මට්ටමක පැවතිය හැකිය. මැදපෙරදිග කලාපයේ පවතින භූ දේශපාලනික ආතතීන්, ගෝලීය වෙළෙඳ ප්‍රතිපත්තිවල පවතින අවිනිශ්චිතතාවන් සහ ගෝලීය මූල්‍ය තත්ත්වයන් (Financial Conditions) දැඩි වීමේ අවදානම හේතුවෙන්, මෙම අවදානම්වලට නිරාවරණය වීමේ ප්‍රවණතාවය තවදුරටත් තීව්‍ර වන අතර, මේ සියල්ල මඟින් ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ විනිමය සංචිත, ණය ලබා ගැනීමේ පිරිවැය සහ ණය සේවාකරණ ධාරිතාව කෙරෙහි පීඩනයන් ඇති විය හැක. මෙම අවදානම් සක්‍රියව කළමනාකරණය කිරීම සඳහා රජය ක්‍රියාමාර්ග රැසක් ගෙන ඇති අතර, රාජ්‍ය මූල්‍ය නම්‍යශීලීතාව වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා ණය මට්ටම සැලකිය යුතු ලෙස අඩු කිරීම, ප්‍රතිපත්තිමය ස්ථාවරත්වය ගොඩනැඟීම, සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය ක්‍රමෝපායේ ඉලක්කයන්ට අඛණ්ඩව අනුගත වීම සහ මධ්‍යකාලීන සාර්ව ආර්ථික ස්ථාවරත්වය සුරැකීම සඳහා කාලෝචිත ප්‍රතිපත්තිමය ප්‍රතිචාර දැක්වීම ඊට ඇතුළත් වේ.</p>										

(ආ.) රජය සතු ව්‍යවසායයන්ගෙන් පැන නඟින මූල්‍ය අවදානම්

බලශක්ති, ගුවන් සේවා සහ ප්‍රවාහන වැනි උපායමාර්ගික ක්ෂේත්‍රයන්හි ප්‍රමුඛත්වය ගනිමින් රජය සතු ව්‍යවසායයන් තවදුරටත් ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකයේ මූලික පදනමක් ලෙස තවදුරටත් පවතී. කෙසේ වෙතත්, මෙම ව්‍යවසායයන්ගෙන් දැඩි අවදානම් සහගත තත්ත්වයක් ඇති විය හැක: අත්‍යවශ්‍ය සේවාවන් සපයන අතරම, ඒවායේ පවතින ව්‍යුහාත්මක සහ මූල්‍යමය දුර්වලතා රජය වෙත සැලකිය යුතු නිශ්චිත සහ අසම්භාව්‍ය රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් ඇති කරයි.

2021 සහ 2025 කාලසීමාව තුළ රජය සතු ව්‍යවසායය අංශය අඛණ්ඩ මෙහෙයුම් අලාභ, වත්කම්වලට සාපේක්ෂව අධික ණය බර සහ දැඩි ද්‍රවශීලතා ගැටලු පෙන්නුම් කර තිබේ. මෙම ගැටලු හේතුවෙන්, ණය රජයට පවරා ගැනීම (විශේෂයෙන් ලංකා බැංකු තෙල් නීතිගත සංස්ථාව වෙනුවෙන් ඇ.ඩො. බිලියන 2.46) සහ ශ්‍රී ලංකන් ගුවන් සමාගම වැනි පාඩු ලබන ආයතන

සඳහා නැවත නැවතත් ප්‍රාග්ධනය සැපයීම ඇතුළුව සැලකිය යුතු අන්දමින් රජයේ මැදිහත්වීම ලබා දීමට සිදු වී ඇත.

රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් විශ්ලේෂණයේ විෂය පථය සහ ආවරණය

මෙම විශ්ලේෂණය ප්‍රධාන මූල්‍ය නොවන රජය සතු ව්‍යවසායයන් දොළහක තෝරාගත් නියැදියක් පදනම් කරගෙන සිදු කර ඇති අතර, එම ආයතන නම්: ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය¹, ඉංජිනේරුමය කාර්යයන් පිළිබඳ මධ්‍යම උපදේශන කාර්යාංශය, ලංකා ඛනිජ තෙල් නීතිගත සංස්ථාව, සීමාසහිත ලංකා සතොස සමාගම, සීමාසහිත මිල්කෝ (පුද්ගලික) සමාගම, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය, ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය වැවිලි සංස්ථාව, සීමාසහිත ලංකා සීනි (පුද්ගලික) සමාගම, ශ්‍රී ලංකා ගමනාගමන මණ්ඩලය, සීමාසහිත ශ්‍රීලංකන් ගුවන් සමාගම, ශ්‍රී ලංකා වරාය අධිකාරිය, සහ රාජ්‍ය ඖෂධ නීතිගත සංස්ථාව වේ.

මෙම විශ්ලේෂණය මූලික වශයෙන් තෝරාගත් ප්‍රධාන මූල්‍ය නොවන රජය සතු ව්‍යවසායයන් දොළහේ 2021-2025 කාලසීමාවට අදාළ විගණනය කරන ලද මූල්‍ය ප්‍රකාශන මත පදනම්ව සිදු කර ඇත. එය ලාභදායීතාවය, ද්‍රවශීලතාවය, ණය බර සහ රජයේ ඇපකර, උප-ණය ලබා දීම් සහ අයවැයෙන් බැහැරව කෙරෙන රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයට බලපෑමක් සහිත ක්‍රියාකාරකම් ඇතුළු රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් ඇති විය හැකි අංශ කෙරෙහි අවධානය යොමු කරයි.

රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් ඇගයීමේ ක්‍රමවේදය (ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ කාර්යසාධනය පිරික්සන මෙවලම පදනම් කරගත් ප්‍රවේශය)

මෙම ඇගයීම සඳහා ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ රජය සතු ව්‍යවසායයන්හි කාර්යසාධනය පිරික්සන මෙවලම (State-Owned Enterprise Health Check Tool - SOE-HCT) භාවිතා කරන ලදී. මෙම මෙවලම මගින් ප්‍රධාන මිණුම් දඩු හතරක් යටතේ වර්ගීකරණය කරන ලද දර්ශක ආශ්‍රයෙන් රජය සතු ව්‍යවසායයන් ඇගයීමට ලක් කරයි:

ලාභදායීතාවය	වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ (ROA), හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ (ROE) සහ පිරිවැය පියවා ගැනීම.
ද්‍රවශීලතාවය	ජංගම අනුපාතය (Current Ratio), ක්ෂණික අනුපාතය (Quick Ratio) සහ කාරක ප්‍රාග්ධන දර්ශක.
ණය ආපසු ගෙවීමේ හැකියාව	ණය අනුපාත සහ ණය සේවාකරණ ධාරිතාව (ණය සහ පොලී ගෙවීමේ හැකියාව).

¹ 2025 අංක 14 දරන ශ්‍රී ලංකා විදුලිබල (සංශෝධන) පනත යටතේ ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලයේ කාර්යයන් රජය සතු සමාගම් හයකට බෙදා ඇත.

රාජ්‍ය මූල්‍ය නිරාවරණය ඇපකර, උප-ණය ලබාදීම්, විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් වගකීම් සහ අයවැයෙන් බැහැරව කරන රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයට බලපෑම් ඇති කරන ක්‍රියාකාරකම්.

එක් එක් ආයතනය වෙත ඉතා අඩු මට්ටමේ සිට ඉතා ඉහළ අවදානම් මට්ටම දක්වා වූ අවදානම් ශ්‍රේණිගත කිරීමක් ලබා දේ. ඉන්පසුව, පද්ධතිමය රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් හඳුනා ගැනීම සඳහා මෙම ප්‍රතිඵල සාමූහිකව සමාලෝචනය කරනු ලබයි.

රජය සතු ව්‍යවසායයන්ගේ රාජ්‍ය මූල්‍ය සබැඳියාවන් සහ රජය ඒ සඳහා නිරාවරණය වීම

- වත්කම් පදනම මෙන්ම රාජ්‍ය මූල්‍ය නිරාවරණය යන අංශ දෙකෙන්ම තෝරාගත් රජය සතු ව්‍යවසායයන් දොළහ, මූල්‍ය නොවන රජය සතු ව්‍යවසාය අංශයේ සැලකිය යුතු කොටසක් නියෝජනය කරයි. ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය, ලංකා ඛනිජ තෙල් නීතිගත සංස්ථාව සහ ශ්‍රීලංකන් ගුවන් සමාගම වැනි ආයතන, මහා පරිමාණ මෙහෙයුම්, විශාල ණය අවශ්‍යතාවයන් සහ සෘජු හෝ වක්‍ර රජයේ සහාය යාන්ත්‍රණයන්ගෙන් යුක්ත වන බැවින් පද්ධතිමය වශයෙන් අතිශය වැදගත් වේ. මෙම රජය සතු ව්‍යවසායයන් සඳහා රජයේ රාජ්‍ය මූල්‍ය නිරාවරණය මාර්ග කිහිපයක් ඔස්සේ සිදු වන අතර, අයවැය ප්‍රතිපාදන මාරු කිරීම සහ ප්‍රාග්ධනය ලබාදීම ද ඊට ඇතුළත්ය.
- දේශීය හා විදේශීය ණය ගැනීම් සඳහා භාණ්ඩාගාර ඇපකර
- උප-ණය ලබා දීමේ සහ ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග
- රජය සතු ව්‍යවසායයන් අතර ඇති අන්තර් වගකීම් පියවීම සහ සමුච්චිත අලාභ

මෙම සබැඳියාවන් මෑත වසරවලදී, විශේෂයෙන් සාර්ව ආර්ථික පීඩනයන් පවතින කාල පරිච්ඡේදවලදී, සැලකිය යුතු රාජ්‍ය මූල්‍ය පිරිවැයක් බවට පරිවර්තනය විය.

2021-2025 කාලය තුළ නිරීක්ෂණය වූ ප්‍රධාන මූල්‍ය ප්‍රවණතා

- **ලාභදායීතාවය දුර්වල වීම:** මෙහෙයුම් අකාර්යක්ෂමතාව, පිරිවැය ආවරණය වන මිලකරණ යාන්ත්‍රණයන් ක්‍රියාත්මක කිරීමට ප්‍රමාද වීම සහ විනිමය අනුපාත අවප්‍රමාණය වීමේහි බලපෑමට ලක්වීම හේතුවෙන් රජය සතු ව්‍යවසායයන් කිහිපයකම අබණ්ඩව පාඩු ලැබීම.
- **ද්‍රවශීලතා සීමාවන් :** කෙටි කාලීනව ණය ලබා ගැනීම්, ගෙවීම් ප්‍රමාද වීම සහ රජයේ සහාය මත යැපීම හේතුවෙන් මුදල් ප්‍රවාහ (cash flow) පීඩනයන් හට ගැනීම.

- **ඉහළ ණය බර (High Leverage) :** ණය මට්ටම ඉහළ යාම, රජයේ ඇපකර සහිත ණය ගැනීම් සැලකිය යුතු මට්ටමක පැවතීම සහ ණය පියවීමේ හැකියාව දුර්වල වීම.
- **විදේශ විනිමය අවදානම :** විශේෂයෙන්ම විදේශ ව්‍යවහාර මුදලින් වගකීම් ඇති ආයතනවල, විනිමය අනුපාත උච්ඡාවචනයන් හමුවේ පවතින අවදානම් සහගතභාවය.
- **රජය සතු ව්‍යවසායයන් අතර පවතින වගකීම් :** විශේෂයෙන් බලශක්ති අංශය ද ඇතුළුව රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම ඉහළ නංවන ප්‍රධාන රජය සතු ව්‍යවසායයන් අතර පවතින අන්‍යෝන්‍ය වගකීම්

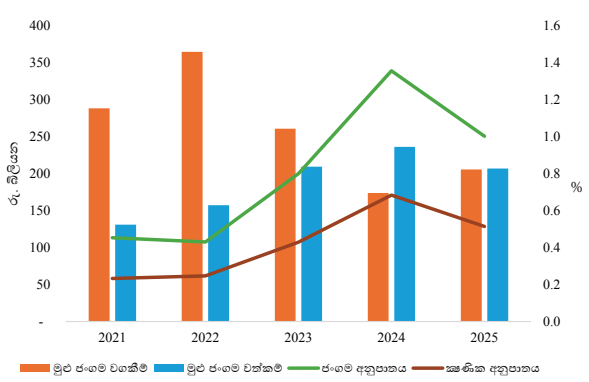
මෙම දුර්වලතා හේතුවෙන් අසම්භාව්‍ය වගකීම් (contingent liabilities) සැබෑවක් බවට පත්වීමේ හැකියාව, අයවැයෙන් බැහැරව කරන රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයට බලපෑම් ඇති කරන බැඳීම් සහ අයවැය මත පැටවෙන සෘජු මූල්‍ය බර ඇතුළු රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් කිහිපයක් නිර්මාණය වේ.

රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් සැබෑවීමේ උදාහරණ

රජය සතු ව්‍යවසායය අංශය තුළ රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම්වල බලපෑම, මෑත වසරවල දී රජයේ සැලකිය යුතු මැදිහත්වීම් සහ මූල්‍ය සහාය අවශ්‍ය වූ ප්‍රධාන ආයතන කිහිපයක් දෙස බැලීමෙන් වටහා ගත හැකිය. මෙහෙයුම් දුර්වලතා, විදේශ විනිමය අවදානම, මිල විපර්යාස සහ අධික ණය බර අවසානයේ දී සෘජු රාජ්‍ය මූල්‍ය පිරිවැයක් බවට පරිවර්තනය වීම, අසම්භාව්‍ය වගකීම් සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය මත පුළුල් පීඩනයක් ඇති කරන්නේ කෙසේදැයි මෙම සිදුවීම් මඟින් පැහැදිලි කරයි.

අඛණ්ඩව සිදුවන මෙහෙයුම් අලාභ සහ විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් උච්ඡාවචනයන්හි බලපෑමට ලක්වීම හේතුවෙන්, ශ්‍රී ලංකන් ගුවන් සමාගම වෙත ඇපකර, ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ උත්සාහයන් සහ ප්‍රාග්ධන සහාය ලබාදීම ලෙස රජයේ සහාය අඛණ්ඩව ලබාදීමට සිදුවී ඇත.

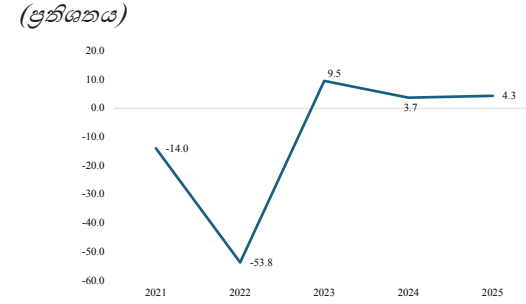
රූපසටහන 13 | කෙටි කාලීන ද්‍රවශීලතා අනුපාතයන් - ශ්‍රී ලංකන් ගුවන් සමාගම

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව

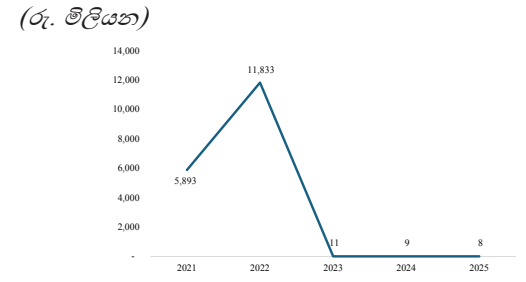
ලංකා බැංකු තෙල් නීතිගත සංස්ථාව 2022 අර්බුදය අතරතුර සැලකිය යුතු රාජ්‍ය මූල්‍ය පීඩනයක් ඇති කළ අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇමෙරිකානු ඩොලර් බිලියන 2.46 කට ආසන්න ඇපකර සහිත ණය ප්‍රමාණයක් රජය වෙත පැවරීමට සිදු විය. මූල්‍ය තීරසාරභාවය ඉහළ නැංවීම සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් අවම කිරීම අරමුණු කරගනිමින්, 2022 මැයි මාසයේදී මාසික පිරිවැය ආවරණය වන මිලකරණ යාන්ත්‍රණයක් හඳුන්වා දීම, 2022 අංක 27 දරන බැංකු තෙල් නීතිගත (විශේෂ විධිවිධාන) (සංශෝධන) පනත බලාත්මක කිරීම සහ ලංකා බැංකු තෙල් නීතිගත සංස්ථාවේ ශේෂ පත්‍රය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සිදු කරන ලදී.

රූපසටහන 14 | ශුද්ධ ලාභ අනුපාතය - ලංකා බැංකු තෙල් නීතිගත සංස්ථාව

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය ව්‍යාපාර දෙපාර්තමේන්තුව

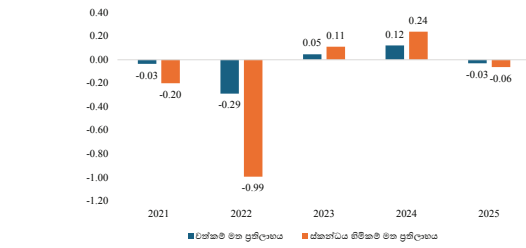
රූපසටහන 15 | ණය සහ ණයගැනීම් - ලංකා බැංකු තෙල් නීතිගත සංස්ථාව

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය ව්‍යාපාර දෙපාර්තමේන්තුව

ගාස්තු මඟින් පිරිවැය නිසි ලෙස ආවරණය නොවීම සහ විදේශ විනිමය පාඩු හේතුවෙන් ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය 2022 වසරේදී සැලකිය යුතු අලාභයක් වාර්තා කළේය. පසුව සිදු කරන ලද ගාස්තු සංශෝධන සහ ශේෂ පත්‍ර ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම් මඟින් එහි මූල්‍ය තත්ත්වය ශක්තිමත් කර ඇති නමුත්, මෙම ආයතනය තවදුරටත් පද්ධතිමය වශයෙන් ඉතා වැදගත් ස්ථානයක පවතින අතර අඛණ්ඩව සමීප අධීක්ෂණයක් සිදුකිරීම අවශ්‍ය වේ.

රූපසටහන 16 | ප්‍රතිලාභ අනුපාතයන් - ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය ව්‍යාපාර දෙපාර්තමේන්තුව

සවිස්තරාත්මක මූල්‍ය අවදානම් විශ්ලේෂණය

සමස්ත අවදානම් ව්‍යුහය

රූපසටහන 17| සමස්ත අවදානම් ශ්‍රේණිගත කිරීම

	සමස්ත අවදානම් ශ්‍රේණිගත කිරීම
ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය	අඩු අවදානම
ශ්‍රී ලංකන් ගුවන් සමාගම	ඉහළ අවදානම
ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය	මධ්‍යම අවදානම
ශ්‍රී ලංකා වරාය අධිකාරිය	අඩු අවදානම
ලංකා බන්දනාගාර කොට්ඨාස සංස්ථාව	අඩු අවදානම
රාජ්‍ය ඖෂධ නීතිගත සංස්ථාව	මධ්‍යම අවදානම
ශ්‍රී ලංකා ගමනාගමන මණ්ඩලය	මධ්‍යම අවදානම
සීමාසහිත ලංකා සතොස සමාගම	ඉහළ අවදානම
සීමාසහිත මිලිකෝ (පුද්ගලික) සමාගම	ඉහළ අවදානම
සීමාසහිත ලංකා සීනි (පුද්ගලික) සමාගම	ඉහළ අවදානම
ඉංජිනේරුමය කාර්යයන් පිළිබඳ මධ්‍යම උපදේශන කාර්යාංශය	මධ්‍යම අවදානම
ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය වැවිලි සංස්ථාව	ඉහළ අවදානම

මෙම ඇගයීම මඟින් තෝරාගත් රජය සතු ව්‍යවසායයන් අතර විවිධ මට්ටම්වල අවදානම් තත්ත්වයන් පෙන්වනු ලබයි. මිල සංශෝධන සහ මෙහෙයුම් ගැලපුම්වලින් පසුව, ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය, ලංකා බන්දනාගාර කොට්ඨාස සංස්ථාව සහ ශ්‍රී ලංකා වරාය අධිකාරිය මේ වන විට සාපේක්ෂව ශක්තිමත් මූල්‍ය තත්ත්වයක් පෙන්වනු ලබයි.

එසේ වුවද, අඛණ්ඩව සිදුවන අලාභ, දුර්වල ද්‍රවශීලතාවය සහ අධික ණය බර හේතුවෙන් ශ්‍රී ලංකන් ගුවන් සමාගම, සීමාසහිත ලංකා සතොස සමාගම, මිලිකෝ, ලංකා සීනි සමාගම සහ ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය වැවිලි සංස්ථාව තවදුරටත් ඉහළ අවදානම් සහිත කාණ්ඩයට අයත් වේ.

ලාභදායීත්ව අවදානම්

රූපසටහන 18| ලාභදායීත්ව අවදානම් විශ්ලේෂණය

	වත්කම් මත ප්‍රතිලාභය	හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභය	පිරිවැය ආවරණය
ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	අඩු අවදානම
ශ්‍රී ලංකන් ගුවන් සමාගම	මධ්‍යම අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	මධ්‍යම අවදානම
ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය	මධ්‍යම අවදානම	මධ්‍යම අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම
ශ්‍රී ලංකා වරාය අධිකාරිය	අඩු අවදානම	මධ්‍යම අවදානම	අඩු අවදානම
ලංකා බන්දනාගාර කොට්ඨාස සංස්ථාව	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	මධ්‍යම අවදානම
රාජ්‍ය ඖෂධ නීතිගත සංස්ථාව	මධ්‍යම අවදානම	මධ්‍යම අවදානම	මධ්‍යම අවදානම
ශ්‍රී ලංකා ගමනාගමන මණ්ඩලය	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉහළ අවදානම	ඉහළ අවදානම
සීමාසහිත ලංකා සතොස සමාගම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉහළ අවදානම
සීමාසහිත මිලිකෝ (පුද්ගලික) සමාගම	ඉහළ අවදානම	මධ්‍යම අවදානම	මධ්‍යම අවදානම
සීමාසහිත ලංකා සීනි (පුද්ගලික) සමාගම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉහළ අවදානම
ඉංජිනේරුමය කාර්යයන් පිළිබඳ මධ්‍යම උපදේශන කාර්යාංශය	මධ්‍යම අවදානම	මධ්‍යම අවදානම	මධ්‍යම අවදානම
ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය වැවිලි සංස්ථාව	ඉහළ අවදානම	මධ්‍යම අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම

රජය සතු ව්‍යවසායයන් ගණනාවක් අඛණ්ඩව නැවත නැවතත් සිදුවන අලාභ සහ වත්කම් හා හිමිකම් මත අඩු ප්‍රතිලාභ වාර්තා කරයි. වඩාත්ම දුර්වල කාර්යසාධනයක් සහිත ආයතන බහුලව දක්නට ලැබෙන්නේ ගුවන් සේවා, සිල්ලර වෙළඳාම් බෙදාහැරීම්, ප්‍රවාහන සහ කෘෂි පාදක කර්මාන්තයන් අංශවලය. පිරිවැය ආවරණය වන මිලකරණ සංශෝධනවලින් පසුව ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලයේ සහ ලංකා බන්දනාගාර කොට්ඨාස සංස්ථාවේ ලාභදායීතාවය වැඩිදියුණු වුවද, ඒවායේ ප්‍රතිඵල බාහිර කම්පනයන් හමුවේ තවදුරටත් අවදානම් සහගත මට්ටමක පවතී.

රාජ්‍ය මූල්‍ය බලපෑම : මෙම අඛණ්ඩ අලාභ හේතුවෙන් අයවැය ප්‍රතිපාදන/මාරුකිරීම්, ප්‍රාග්ධන එන්නත් කිරීම් (Capital injections) හෝ ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම් සිදු කිරීමට රජයට සිදුවිය හැකිය.

ද්‍රවශීලතා අවදානම්

රජය සතු ව්‍යවසායයන් ගණනාවක් මුදල් ප්‍රවාහයන් සීමාවීම සහ කෙටිකාලීන වගකීම් පියවීමේ සීමිත ධාරිතාවකට මුහුණ දෙයි. ශ්‍රී ලංකන් ගුවන් සමාගම, ලංකා සතොස, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන

රූපසටහන 19| ද්‍රවශීලතා අවදානම් විශ්ලේෂණය

	ජංගම අනුපාතය	ක්ෂණික අනුපාතය	ණයගැති පිරිවැටුම් දින ගණන	ණයහිමි පිරිවැටුම් දින ගණන
ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය	මධ්‍යම අවදානම	මධ්‍යම අවදානම	අඩු අවදානම	අඩු අවදානම
ශ්‍රී ලංකන් ගුවන් සමාගම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	මධ්‍යම අවදානම	*
ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම
ශ්‍රී ලංකා වරාය අධිකාරිය	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම
ලංකා බන්දනාගාර කොට්ඨාස සංස්ථාව	ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම
රාජ්‍ය ඖෂධ නීතිගත සංස්ථාව	මධ්‍යම අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	මධ්‍යම අවදානම
ශ්‍රී ලංකා ගමනාගමන මණ්ඩලය	ඉහළ අවදානම	අඩු අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	අඩු අවදානම
සීමාසහිත ලංකා සතොස සමාගම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	මධ්‍යම අවදානම
සීමාසහිත මිලිකෝ (පුද්ගලික) සමාගම	ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම
සීමාසහිත ලංකා සීනි (පුද්ගලික) සමාගම	අඩු අවදානම	ඉහළ අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම
ඉංජිනේරුමය කාර්යයන් පිළිබඳ මධ්‍යම උපදේශන කාර්යාංශය	මධ්‍යම අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම
ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය වැවිලි සංස්ථාව	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම

මණ්ඩලය සහ ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය වැවිලි සංස්ථාව වැනි ආයතන විශේෂයෙන්ම දුර්වල ද්‍රවශීලතා තත්ත්වයන් පෙන්නුම් කරයි.

රාජ්‍ය මූල්‍ය බලපෑම : ද්‍රවශීලතා හිඟය හේතුවෙන් කෙටිකාලීනව රජයේ සහාය ලබා ගැනීමට හෝ අමතර ඇපකර ඉල්ලා සිටීමට මෙම ආයතන පෙළඹිය හැකිය.

*ශ්‍රීලංකන් ගුවන් සමාගමේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන මගින් විකුණුම් පිරිවැය (cost of sales) අනාවරණය කර නොමැත; එබැවින්, ණයහිමි පිරිවැටුම් දින (Creditor Turnover Days) ගණනය කළ නොහැක.

ණය ගෙවීමේ හැකියාව සහ ණය නිරසාරභාවය පිළිබඳ අවදානම්

ඉහළ ණය අනුපාත (high leverage) සහ දුර්වල ණය සේවාකරණ හැකියාව තවදුරටත් ප්‍රධාන ගැටලු ලෙස පවතී. ශ්‍රීලංකන් ගුවන් සමාගම, ලංකා සතොස, මිල්කෝ සහ ලංකා සීනි සමාගම යන ආයතන ණය දර්ශක කිහිපයක් ඔස්සේ ඉතා ඉහළ අවදානම් ශ්‍රේණිගත කිරීම් පෙන්නුම් කරයි.

රාජ්‍ය මූල්‍ය බලපෑම : මෙම ආයතන, විශේෂයෙන්ම රජයේ ඇපකර මත පදනම්ව ණය ලබාගෙන ඇති අවස්ථාවලදී, සැලකිය යුතු අසම්භාව්‍ය වගකීම් පිළිබඳ අවදානම් මතු කරයි.

මිල සංශෝධන සහ ශේෂ පත්‍ර ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම්වලින් පසුව ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය, ලංකා ඛනිජ තෙල් නීතිගත සංස්ථාව සහ ශ්‍රී ලංකා වරාය අධිකාරිය මේ වන විට සාපේක්ෂව ශක්තිමත් මූල්‍ය තත්ත්වයන් පෙන්නුම් කළද, ඒවායේ පවතින "අඩු අවදානම්" ශ්‍රේණිගත කිරීම් අර්ථකථනය කිරීමේදී වඩාත් සැලකිලිමත් විය යුතුය. විශේෂයෙන්ම ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය සහ ලංකා ඛනිජ තෙල් නීතිගත සංස්ථාව යන ආයතනවල මූල්‍ය දර්ශක මෙලෙස වැඩිදියුණු වීමට අර්ධ වශයෙන් හේතු වී ඇත්තේ, ඔවුන්ගේ සමුච්චිත අලාභ සහ ඇපකර සහිත ණය මහා භාණ්ඩාගාරය විසින් පවරා ගැනීම වන අතර මෙය අවදානම සම්පූර්ණයෙන් ඉවත්වීමක් නොව, අවදානම වෙනත් පාර්ශවයකට (රජය වෙත) පැවරීමක් පමණක් පෙන්නුම් කරයි. අධිකාරිය ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාත්මක නොවන පසුබිමක, මෑතකදී ලැබූ ප්‍රගතිය ශීඝ්‍රයෙන් ආපසු හැරවිය හැකි පරිපාලනමය වශයෙන් තීරණය කරන මිල ගණන් මත යැපීම, ඉන්ධන සහ උපකරණ ප්‍රසම්පාදනයේදී විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් අවදානමෙහි බලපෑමට ලක්වීම සහ වෙළඳ භාණ්ඩ මිල කම්පනයන්ට ඇති සංවේදීතාව ඇතුළු ව්‍යුහාත්මක දුර්වලතාවන් මෙම ආයතන දෙක තුළම තවදුරටත් පවතී.

රූපසටහන 20| ණය ගෙවීමේ හැකියාව සහ ණය නිරසාරභාවය පිළිබඳ විශ්ලේෂණය

	ණය සහ වත්කම් අතර අනුපාතය	ණය සහ හිමිකම් අතර අනුපාතය	ණය සහ පොලී, බදු, ක්ෂයවීම් සහ ක්‍රමිකෂයපෙර ඉපයීම් අතර අනුපාතය	පොලී ආවරණ අනුපාතය	මුදල් පදනම් ආවරණ අනුපාතය	ණය ආවරණ අනුපාතය
ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය	අඩු අවදානම	අඩු අවදානම	මධ්‍යම අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම
ශ්‍රීලංකන් ගුවන් සමාගම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම
ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලපවහන මණ්ඩලය	අඩු අවදානම	අඩු අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	මධ්‍යම අවදානම	මධ්‍යම අවදානම	ඉහළ අවදානම
ශ්‍රී ලංකා වරාය අධිකාරිය	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	මධ්‍යම අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම
ලංකා ඛනිජ තෙල් නීතිගත සංස්ථාව	මධ්‍යම අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම
රාජ්‍ය ඖෂධ නීතිගත සංස්ථාව	මධ්‍යම අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	මධ්‍යම අවදානම	ඉහළ අවදානම	ඉහළ අවදානම
ශ්‍රී ලංකා ගමනාගමන මණ්ඩලය	අඩු අවදානම	අඩු අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම
සීමාසහිත ලංකා සතොස සමාගම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම
සීමාසහිත මිල්කෝ (පුද්ගලික) සමාගම	මධ්‍යම අවදානම	ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම
සීමාසහිත ලංකා සීනි (පුද්ගලික) සමාගම	මධ්‍යම අවදානම	මධ්‍යම අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම
ඉංජිනේරුමය කාර්යයන් පිළිබඳ මධ්‍යම උපදේශන කාර්යාලය	මධ්‍යම අවදානම	මධ්‍යම අවදානම	මධ්‍යම අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම	ඉතා අඩු අවදානම
ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය වැවිලි සංස්ථාව	අඩු අවදානම	අඩු අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම	ඉතා ඉහළ අවදානම

රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් අවම කිරීමේ උපාය මාර්ග

රජය ප්‍රකාශ කර ඇති අවදානම් අවම කිරීමේ උපාය මාර්ගය ප්‍රධාන කුළුණු හයක් මත පදනම් වේ:

- i. මෙහෙයුම් සහ මූල්‍ය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ සැලසුම් ඇතුළුව ඉහළ අවදානම් සහිත රජය සතු ව්‍යවසායයන් ඉලක්කගත ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම.
- ii. පිරිවැය ආවරණය සහ මිල සංශෝධනය: විශාල අර්ධ-මූල්‍ය පාඩු නැවත සිදුවීම වැළැක්වීම සඳහා 2022 මැයි මාසයේ හඳුන්වා දුන් මාසික ඉන්ධන මිල නියම කිරීමේ යාන්ත්‍රණය සහ විදුලි ගාස්තු සංශෝධන තවදුරටත් ශක්තිමත් කිරීම.
- iii. මූල්‍ය විනය සහ ණය ගැනීම් පාලනය: අලුතින් ඇපකර සහිත ණය ගැනීම් සීමා කිරීම සහ ණය ගැනීමේ උපරිම සීමාවන් බලාත්මක කිරීම.
- iv. ද්‍රවශීලතාව සහ මූල්‍ය කළමනාකරණය වැඩිදියුණු කිරීම: මුදල් ප්‍රවාහ කළමනාකරණය ශක්තිමත් කිරීම සහ රජයේ කෙටිකාලීන සහාය මත යැපීම අවම කිරීම.
- v. පාලනය සහ අධීක්ෂණය ශක්තිමත් කිරීම: අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල වගවීම සහ කාර්යසාධනය අධීක්ෂණය කිරීමේ රාමුව වැඩිදියුණු කිරීම.
- vi. අසම්භාව්‍ය බැරකම් කළමනාකරණය සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය විනිවිදභාවය: ඇපකර සහ උප -ණය දීම ක්‍රමවත් ලෙස අනාවරණය කිරීම සහ අධීක්ෂණය කිරීම.

සාරාංශ ඇගයීම:

<p>සිදුවීමේ සම්භාවිතාවය මධ්‍යස්ථ වේ, ඉහළ බලපෑමක් ඇතිවීමට හැකියාවක් පවතී.</p>	<p style="text-align: center;">ශ්‍රේණිගත කිරීම</p> <table border="1" style="margin: auto;"> <tr> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: black;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> </tr> <tr> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> </tr> <tr> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> </tr> </table>									

රජය සතු ව්‍යවසායයන් ආශ්‍රිත රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම්, ඉදිරි වසර පහ ඇතුළත සැබෑවක් බවට පත්වීමේ 50% කට වඩා වැඩි සම්භාවිතාවක් ඇති බවට තක්සේරු කර ඇත. බලශක්තිය, ජලය, ප්‍රවාහනය සහ ගුවන් සේවා ඇතුළු අත්‍යවශ්‍ය සේවාවන් සපයන ප්‍රධාන ආයතන ලෙස, ශ්‍රී ලංකාවේ රජය සතු ව්‍යවසායයන් තවදුරටත් අසම්භාව්‍ය රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් (contingent fiscal exposure) සඳහා ප්‍රධාන මූලාශ්‍රයක්ව පවතී. මෙම ආයතන සතු අඛණ්ඩව පවතින අලාභ, දුර්වල ද්‍රවශීලතාවය (weak liquidity), අධික ණය බර (high leverage) සහ විදේශ විනිමය වගකීම් ඇතුළු මූල්‍යමය දුර්වලතාවන් හේතුවෙන් රජය වෙත මූල්‍ය අවදානම් සම්ප්‍රේෂණය විය හැකි ක්‍රමවේද කිහිපයක් නිර්මාණය වේ. භාණ්ඩාගාර ඇපකර සැබෑ බේරුම්කරණයන් බවට පත්වීම, ප්‍රාග්ධන මුදල් ප්‍රතිපාදන ලබාදීමට සිදුවීම, රාජ්‍ය ආයතන අතර පවතින අන්‍යෝන්‍ය ණය පියවීම සහ රාජ්‍ය මූල්‍යමය නොවන (quasi-fiscal) පාඩු රජයට දරා ගැනීමට සිදුවීම මීට ඇතුළත් වේ. මෙවැනි අවදානම් සැබෑවක් බවට පත්වන ස්වභාවය සහ කාලය නිශ්චිතවම පුරෝකථනය කිරීම දුෂ්කර වුවද, ඒවායේ මූල්‍ය බලපෑම ඉතා විශාල විය හැකිය. 2022 ආර්ථික අර්බුදය අතරතුර ලංකා බනිජ තෙල් නීතිගත සංස්ථාවට අදාළව ඇමෙරිකානු ඩොලර් බිලියන 2.46 කට ආසන්න ඇපකර සහිත ණයක් රජයට පියවීමට සිදුවීම මෙයට පැහැදිලි සාක්ෂියකි. වාණිජමය වශයෙන් සංවේදී ක්ෂේත්‍රයන්හි මෙවැනි ඉහළ අවදානම් සහිත ආයතන කේන්ද්‍රගතව තිබීම, ලෝක වෙළෙඳපොළේ වෙළෙඳ භාණ්ඩ මිල සහ විදේශ විනිමය අනුපාත උච්චාවචනයන්ට මුහුණ දීමට සිදුවීම, සහ පිරිවැය ආවරණය වන මිලකරණ යාන්ත්‍රණයන් පිළිබඳ ප්‍රතිපත්තිමය තීරණ වෙනස් වීමේ අවදානම වැනි කරුණු හේතුවෙන් මෙම දුර්වලතාවන් තවදුරටත් සංකීර්ණ වේ. මේ සියල්ල හේතුවෙන් මෑතකදී අත්පත් කරගත් මූල්‍ය ජයග්‍රහණ ඉක්මනින් නැති වී ගොස් රාජ්‍ය මුදල් මත නැවතත් දැඩි පීඩනයක් එල්ල විය හැකිය. කෙසේ වෙතත්, රජය විසින් මෙම අවදානම් කළමනාකරණය කිරීම සඳහා විවිධ පියවරයන් සක්‍රීයව ගනිමින් සිටියි. අයවැය මත පැවැත්වූ අතිරේක වගකීම් බර අඩු කිරීම සහ මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා මාවත සුරක්ෂිත කිරීමේ අරමුණින්, ඉහළ අවදානම් සහිත රජය සතු ව්‍යවසායයන් ඉලක්කගත ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණයකට ලක් කිරීම, පිරිවැය ආවරණය වන සහ මිල නියම කිරීමේ රාමු ශක්තිමත් කිරීම, ණය ගැනීම් පාලනය දැඩි කිරීම මෙන්ම පාලන හා අධීක්ෂණ කටයුතු වැඩිදියුණු කිරීම මෙයට ඇතුළත් වේ.

(ඇ.) රාජ්‍ය ණය, ඇපකර සහ උප-ණය ලබා දීමෙන් පැන නඟින මූල්‍ය අවදානම්

පුනරාවර්තන වියදම් හිඟයන් මූල්‍යනය කිරීමට, රාජ්‍ය ආයෝජන සඳහා අරමුදල් සැපයීමට හෝ රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්, පළාත් සභා සහ පළාත් පාලන ආයතන විසින් ලබාගන්නා ණය සඳහා ඇපකර ලබා දීමට රජය විසින් ණය නිකුත් කිරීමේ දී රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් පැන නඟී. මෙවැනි අවදානම් සිදු වීම ඇතුළුව පෙර වසරවල දී රාජ්‍ය මූල්‍ය කාර්යසාධනය මත රජයේ සමස්ත ණය බර සෘජුවම තීරණය වේ. මධ්‍යකාලීන ණය කළමනාකරණ උපායමාර්ගයට අනුකූලව, ණය කල්පිරීමේ ව්‍යුහය, දේශීය සහ විදේශීය ව්‍යවහාර ණය අතර තෝරාගැනීම සහ ස්ථාවර හෝ විචල්‍ය පොළී අනුපාත භාවිතය ඇතුළුව ණය කළමනාකරණ සංයුතිය සම්බන්ධයෙන් රජය විසින් උපායමාර්ගික තීරණ ගනු ලැබේ. ණය ගැනීමේ පිරිවැය සහ ඒ ආශ්‍රිත අවදානම් අතර සමතුලිතතාවයක් පවත්වා ගැනීම සහ මධ්‍යකාලීනව ණය තිරසාරභාවය ප්‍රවර්ධනය කිරීම මෙම තීරණවල අරමුණ වේ.

තවද, රජය විසින් වෙනත් රාජ්‍ය අංශයේ ආයතන වෙනුවෙන් ණය ලබා ගන්නා විට හෝ ඇපකර ලබා දෙන විට, අදාළ ආයතන තම ණය වගකීම් ඉටු කිරීමට අපොහොසත් වුවහොත්, එම ණය සේවාකරණයට හෝ ආපසු ගෙවීමට එකඟ වීම තුළින් රජය අවිනිශ්චිත වගකීම් භාර ගනී.

ණය මට්ටම අඩු කිරීමේ අරමුණු

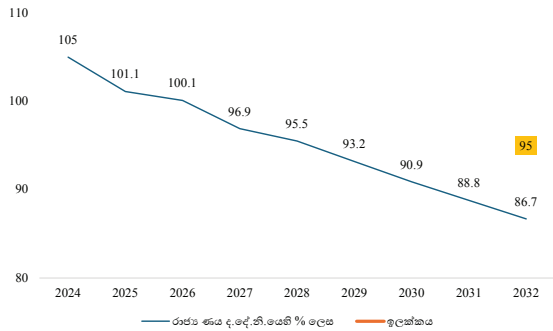
මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය 2027 සහ ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන ආශ්‍රිත ලේඛනවල දක්වා ඇති පරිදි, ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ණය ඉහළ මට්ටමක පැවතීමේ අවදානම් සහ අවදානමට ලක්විය හැකි තත්ත්වයන් අවම කිරීම, ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහනේ ප්‍රධාන අරමුණක් වේ. සාර්ව ආර්ථික ස්ථාවරත්වය යථා තත්ත්වයට පත් කිරීම සඳහා ගෙන ඇති ප්‍රතිපත්තිමය පියවරයන් සහ රාජ්‍ය ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ කටයුතු අවසන් වීමට ආසන්න වීම, ශ්‍රී ලංකාවේ ණය තිරසාර මාවතකට යොමු කිරීමට සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව දිගුකාලීනව ශක්තිමත් කිරීමට ප්‍රධාන කාර්යභාරයක් ඉටු කර ඇත.

ණය තිරසාරභාවය පිළිබඳ ඉලක්ක

2032 වසර වන විට ද.දේ.නි. යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස රාජ්‍ය ණය, සියයට 95 කට වඩා අඩු මට්ටමකට ගෙන ඒමේ අරමුණ සාර්ථකව සිදු වෙමින් පවතින බව නවතම පුරෝකථනයන්ට අනුව පෙනී යයි. මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශයේ දක්වා ඇති පරිදි, දිගු කාලීනව රාජ්‍ය ණය අඩු කර ගැනීම සඳහා ණය වඩාත් ස්ථායී සහ විවක්ෂණශීලී මට්ටමක් කරා ගෙන ඒමට රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රත්වය අඛණ්ඩව දීර්ඝ කාලයක් පවත්වා ගත යුතු වේ.

රූපසටහන 21 | රාජ්‍ය ණය

(ද.දේ.නි.යෙහි % ලෙස)

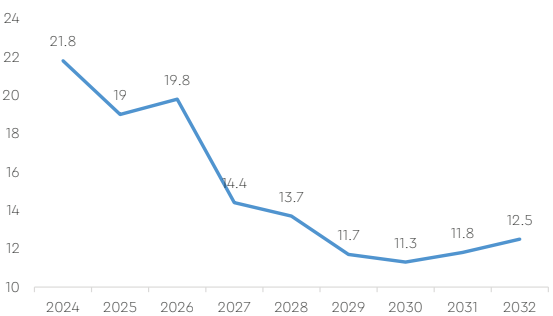

මූලාශ්‍රය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සහ ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල විස්තීරණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන

ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල විසින් සිදු කරන ලද ණය තිරසාරභාවය පිළිබඳ විශ්ලේෂණය, එම වැඩසටහනේ කොටසක් ලෙස නිරන්තරයෙන් යාවත්කාලීන කිරීම සිදුකෙරේ. ඊට සමගාමීව, මුදල් අමාත්‍යාංශය විසින් ණය තිරසාරභාවය පිළිබඳ විශ්ලේෂණය කිරීම සඳහා අභ්‍යන්තර විශ්ලේෂණ හැකියාව ශක්තිමත් කරමින් සිටින අතර, 2027 වසරේ සිට වාර්ෂික ණය තිරසාරභාවය පිළිබඳ විශ්ලේෂණ වාර්තාවක් ප්‍රකාශයට පත් කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ. රාජ්‍ය ණය බර අඩු කිරීමේ අරමුණට අමතරව, වාර්ෂික දළ මූල්‍යයන අවශ්‍යතාවය (සරලව නව ණය ලබා ගැනීම් සහ ප්‍රතිමූල්‍යකරණ අවශ්‍යතාවය සඳහා ලබාගන්නා ණය ප්‍රමාණය) කළමනාකරණය කළ හැකි මට්ටමක පවත්වා ගැනීම ණය තිරසාරභාවය සම්බන්ධ ප්‍රධාන ඉලක්කයක් වේ. 2027-2032 කාලසීමාව තුළ සාමාන්‍ය වාර්ෂික දළ මූල්‍යයන අවශ්‍යතාවය ද.දේ.නි. යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 13 කට වඩා අඩු මට්ටමක පවත්වා ගෙන යෑමට ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ සහාය වැඩසටහන යටතේ ශ්‍රී ලංකාව කැපවී සිටී. නවතම පුරෝකථනවලට අනුව, සාමාන්‍ය වාර්ෂික දළ මූල්‍යයන අවශ්‍යතාවය වැඩසටහනේ උපරිම සීමාවට වඩා මදක් අඩුවෙන් ද.දේ.නි. යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 12.6 ක් ලෙස පුරෝකථනය කර ඇති බැවින්, යටෝක්ත ඉලක්කය සපුරා ගැනීමට සමත් වෙනැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

රූපසටහන 22 | දළ මූල්‍යන අවශ්‍යතාවය

(ද.දේ.නි.යෙහි % ලෙස)

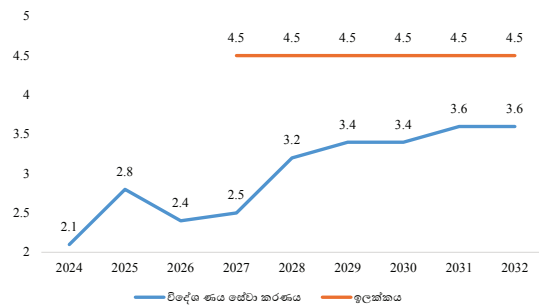

මූලාශ්‍රය : ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල විස්තීරණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන

විදේශ විනිම අවදානම කෙරෙහි ණය කළඹේ ඇති නිරාවරණය සීමා කිරීම රාජ්‍ය ණය සම්බන්ධ තවත් වැඩසටහන් ඉලක්කයක් වේ. විශේෂයෙන්ම, 2027-2032 කාලසීමාව තුළ සෑම වසරකම වාර්ෂික විදේශ විනිමය ණය සේවාකරණ වගකීම් ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 4.5 ක් නොඉක්මවන සේ පවත්වා ගැනීම අරමුණු වේ. නවතම පුරෝකථනයන්ට අනුව පුරෝකථනය කළ කාලසීමාව පුරාවට විදේශ විනිමය ණය සේවාකරණ අවශ්‍යතා නියමිත සීමාවන් තුළ පවත්වා ගෙන යමින් මෙම ඉලක්කය සපුරා ගැනීමට හැකි බව අපේක්ෂා කෙරේ.

රූපසටහන 23 | විදේශ ණය සේවාකරණය

(ද.දේ.නි.යෙහි % ලෙස)

මූලාශ්‍රය : ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල විස්තීරණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන

ණය තිරසාරභාවය සඳහා සහායවන ප්‍රතිසංස්කරණ

2022 වසරේ අර්බුදයෙන් පසු අවදානම් අවම කිරීමට සහ රාජ්‍ය ණය කළඹ සඳහා අවදානම් කළමනාකරණය සහ අධීක්ෂණය ශක්තිමත් කිරීමට ආයතනික සහ ප්‍රතිපත්තිමය වෙනස්කම් ගණනාවක් ක්‍රියාත්මක කර ඇත, ඒවා නම්:

- 2024 අංක 44 දරන රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත සහ 2024 අංක 33 දරන රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණ පනත: රීති පාදක රාජ්‍ය මූල්‍ය වගකීම් රාමුවක් ස්ථාපිත කරමින් රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණ කාර්යාලය ප්‍රතිස්ථාපනය සඳහා ව්‍යවස්ථාපිත පදනමක් සපයමින් මෙම සන්ධිස්ථානීය නීති මඟින් ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය මූල්‍ය පාලනය සහ රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණය නවීකරණය කර ඇත.
- ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්කය: ණය බර අඩු කිරීම සඳහා කේන්ද්‍රීය රාජ්‍ය මූල්‍ය පාදකයක් ලෙස අවම වශයෙන් සියයට 2.3 ක ප්‍රාථමික අතිරික්ත ඉලක්කයක් ස්ථාපිත කර ඇති අතර, රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය ඇතිකිරීමේ උත්සාහයේ සාර්ථකත්වය පෙන්නුම් කරමින් 2025 වසරේ දී ද.දේ.නි. යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 5.4 ක අගයක් වාර්තා කරමින් සැලකිය යුතු ලෙස මෙම ඉලක්කය ඉක්මවා ගොස් ඇත.

- ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම: නිල ද්විපාර්ශ්වික ණයහිමියන් සමඟ ගිවිසුම් සහ ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කර හුවමාරු කිරීම ඇතුළුව රාජ්‍ය ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සැලකිය යුතු ලෙස අවසන් කර ඇත. මෙය ණය තිරසරභාවය සඳහා වන ඉදිරි දැක්ම සැලකිය යුතු ලෙස වැඩිදියුණු කර ඇති අතර ප්‍රධාන ජාත්‍යන්තර ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ආයතන විසින් ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ මුදල් ස්වෛරීත්ව ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම් ඉහළ නැංවීම සඳහා ආයතන විය.
- රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණ කාර්යාලය: 2024 වසරේ දෙසැම්බර් මාසයේදී මෙම කාර්යාලය පිහිටුවා වර්තමානය වනවිට සම්පූර්ණයෙන්ම මෙහෙයුම් ආරම්භ කර ඇති අතර රජයේ සුරැකුම්පත් වෙන්දේසි පැවැත්වීම ඇතුළුව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් මින්පෙර සිදු කරන ලද රජයේ ණය කළමනාකරණ කාර්යයන් සිදුකරගෙන යාම සම්බන්ධ වගකීම මෙම රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණ කාර්යාලය වෙත පැවරී ඇත.
- මධ්‍ය කාලීන ණය කළමනාකරණ උපායමාර්ගය: පවතින සහ එළඹෙන මුදල් වර්ෂ හතර ආවරණය වන පරිදි මධ්‍ය කාලීන ණය කළමනාකරණ උපායමාර්ගය ප්‍රකාශයට පත් කර වාර්ෂිකව යාවත්කාලීන කර ඇත. මෙම උපායමාර්ගය හරහා විදේශ ව්‍යවහාර ණය මත යැපීම අඩු කිරීම සහ ප්‍රතිමූල්‍යකරණ අවදානම අඩු කිරීම සඳහා ණය කළමනාකරණ සාමාන්‍ය කල්පිරීමේ කාලය දීර්ඝ කර ගැනීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කරමින් ණය කළමනාකරණ සංයුතිය පිළිබඳ තීරණ සඳහා මඟ පෙන්වයි.
- වාර්ෂික ණය ගැනීමේ සැලැස්ම: දේශීය හා විදේශීය ණය ගැනීමේ වල සැලසුම්ගත සංයුතිය ඇතුළත් මෙම සැලැස්ම හරහා ණය කළමනාකරණ මෙහෙයුම්වල පුරෝකථනය කිරීමේ හැකියාව සහ විනිවිදභාවයට සහාය වෙමින් ඉදිරි මුදල් වර්ෂය සඳහා රජයේ ණය ගැනීමේ වැඩසටහන පිළිබඳ සමාලෝචනයක් ලබා දෙනු ලැබේ.
- විනිවිදභාවය සහ වාර්තාකරණය: රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණ කාර්යාලය විසින් ණය කළමනාකරණ මෙහෙයුම් පිළිබඳ නීතිපතා සහ සවිස්තරාත්මක තොරතුරු සැපයීම සඳහා කාර්තුමය ණය සංඛ්‍යාලේඛන ප්‍රකාශනය සහ අර්ධ වාර්ෂික සහ වාර්ෂික ණය වාර්තා ප්‍රකාශයට පත් කරනු ලැබේ.

ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන යටතේ ස්ථාපිත ආයතනික හා ප්‍රතිපත්ති රාමුව මඟින් වැඩසටහන් කාල සීමාවෙන් ඔබ්බට අඛණ්ඩව ණය කළමනාකරණය කිරීම සඳහා ශක්තිමත් පදනමක් සපයයි. රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය උපායමාර්ග ප්‍රකාශයේ දක්වා ඇති රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක පවත්වා ගැනීම රාජ්‍ය ණය අඩු කිරීමේ ගමන්මඟ ඉදිරියට පවත්වා ගැනීමට සහ ශ්‍රී

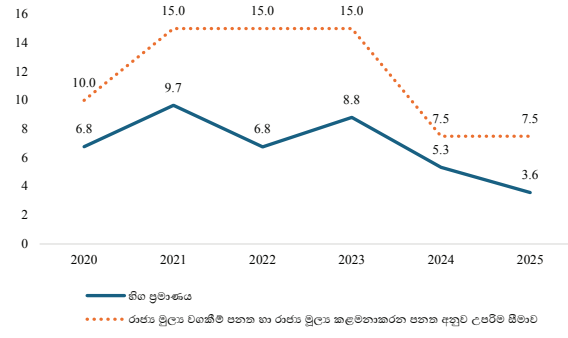
ලංකාවේ ස්වෛරීත්ව ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම් කාලයන් සමඟ යථා තත්ත්වයට පත් කර ගැනීමට අත්‍යවශ්‍ය වනු ඇත.

භාණ්ඩාගාර ඇපකර

2025 වසර අවසන් වන විට රජය සතු ව්‍යවසායයන් සඳහා ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් ඇපවන ලද නොපියවා ඉතිරිව ඇති ණය ප්‍රමාණයේ වටිනාකම දළ වශයෙන් රු. බිලියන 1,080.18 ක් පමණ වූ අතර එය පසුගිය වසර තුනෙහි ද.දේ.නි. යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සාමාන්‍යය සියයට 3.59 ක් පමණ විය (රූප සටහන 24). මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය යටතේ රජයේ සමස්ථ ණය ප්‍රමාණය අඩු කිරීමේ අරමුණු හේතුවෙන් මෙම ශේෂය සමස්ථ රාජ්‍ය ණය ප්‍රමාණය තුළ ගණනය කරනු ලැබේ.

රූපසටහන 24 | විදේශ ණය සේවාකරණය

(වසර තුනක ද.දේ.නි.යෙහි සාමාන්‍ය අගයේ % ලෙස)

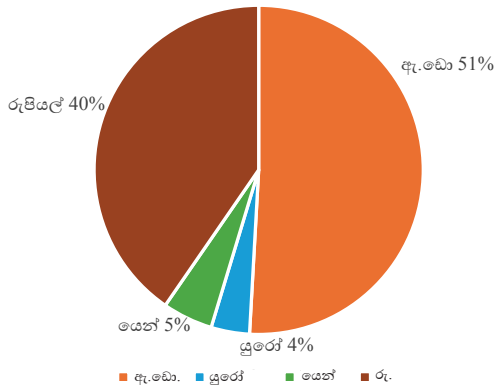
සටහන : රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව ව්‍යාපෘති සඳහා නිකුත් කරන ලද ඇපකර, හිඟ මුදලට ඇතුළත් නොවේ.

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණ කාර්යාලය

රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත යටතේ ද භාණ්ඩාගාරය විසින් ලබා දී ඇති ඇපකර යටතේ ලබාගත් නොපියවූ ණය ප්‍රමාණය අදාළ මුදල් වර්ෂය සහ ඊට පෙර මුදල් වර්ෂ දෙකෙහි ද.දේ.නි. යෙහි සාමාන්‍ය අගයෙන් ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 7.5 ක උපරිමයකට සීමා කර ඇත. තවද, නව ණය ඇපකර සහ උප-ණය සඳහා වන ඉල්ලීම් නිසි ලෙස පරීක්ෂා කිරීම සහ ඉල්ලීම් කරන, සාමාන්‍යයෙන් ව්‍යවස්ථාපිත ආයතන හෝ රජය සතු ව්‍යවසායයන්ගේ මූල්‍ය තත්ත්වය සහ ණය ලබාගැනීමට ඇති යෝග්‍යතාවය ඇගයීම සඳහා නව ප්‍රතිපත්ති රාමුවක් සකස් කර ඇත.

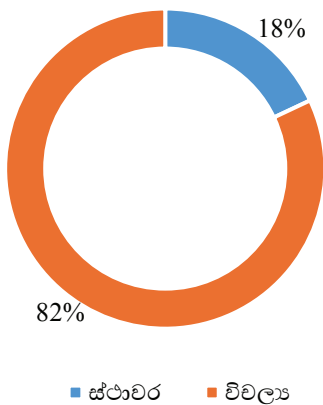
විශාලතම නොපියවූ ඇපකර ප්‍රමාණය ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය (රු. බිලියන 237.69), මාර්ග සංවර්ධන අධිකාරිය (රු. බිලියන 209.46) සහ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව (රු. බිලියන 201.94) වෙත ලබා දී ඇත. මෙම නොපියවූ ඇපකර ප්‍රමාණය ඇපකර යටතේ ලබාගත් සමස්ථ නොපියවූ ණය ප්‍රමාණයෙන් ආසන්න වශයෙන් සියයට 60 ක් පමණ වේ.

රූපසටහන 25 | ව්‍යවහාර මුදල් ඒකක අනුව නොපියවූ භාණ්ඩාගාර ඇපකර

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණ කාර්යාලය

රූපසටහන 26 | පොලී අනුපාත වර්ගය අනුව නොපියවූ භාණ්ඩාගාර ඇපකර

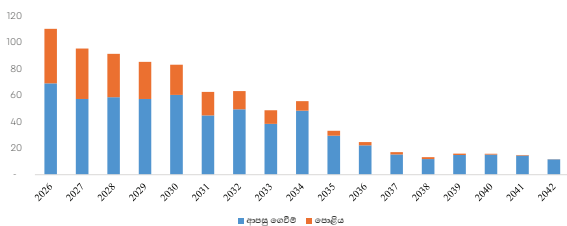

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණ කාර්යාලය

2025 මුදල් වර්ෂය අවසානයේ දී, රජය විසින් ඇපවන ලද සමස්ථ නොපියවූ ණය ප්‍රමාණයෙන් විදේශ මුදලින් ව්‍යවහාරික ණය ප්‍රමාණය සියයට 60 ක් පමණ වූ අතර, ඉන් දළ වශයෙන් සියයට 51 ක්ම ඇමරිකානු ඩොලර් මත ව්‍යවහාරික ණය වූ අතර, සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් විචල්‍ය පොලී අනුපාත යටතේ පැවතුනි.

රූපසටහන 27 | ඉදිරි වසර 16 කුළ ණය පැහැර හැරීමේ හෝ මූල්‍ය දුෂ්කරතාවයන්ට මුහුණ දීමේ අවස්ථාවල දී ඇපකර සහිත ණය වලින් පැන නැඟීය හැකි රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් නිරාවරණය^(අ) ^(ආ) ^(ඇ).

(රු. බිලියන)

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණ කාර්යාලය

(අ) තාවකාලික;

(ආ) අදාළ රජය සතු ව්‍යවසායයන්ගෙන් (SOEs) ලබාගත් විදේශීය මුදලින් ව්‍යවහාරික ණය ඇපකරවල ණය ආපසු ගෙවීම් සහ පොලී පුරෝකථනයන්, ණය ආපසු ගෙවීම්/හිඟ පොලී මුදල් හැර දේශීය බැංකුවලින් ලද නියමයන් සහ කොන්දේසි මත පදනම්ව මෙරිඩියන් (Meridian) ණය කළමනාකරණ පද්ධතියෙන් ලබාගත් දේශීය මුදල් ණය ඇපකරවල ණය ආපසු ගෙවීම් සහ පොලී පුරෝකථනයන්;

(ඇ) රජය සතු මූල්‍යමය ව්‍යවසායයන් වෙත ලබා දී ඇති ඇපකරවල විස්තර, ණයවර ලිපි (Letters of Credit) සඳහා නිකුත් කරන ලද ඇපකර, ගෙවීම් ඇපකර, සහ ශ්‍රී ලංකා ගුවන් සේවය ද ඇතුළත් ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය යටතේ වන ණය ඇපකර ඇතුළත් නොවේ.

2025 වසරේ දී, රජය විසින් නව ණය ඇපකර නිකුත් නොකරන ලදී. කෙසේ වෙතත්, රජය සතු ව්‍යවසායයන් සමඟ දැනටමත් පවතින ඇප ගිවිසුම් කිහිපයක කාලය දීර්ඝ කරන ලදී. ශ්‍රී ලංකා ගුවන් සේවා සමාගම වෙනුවෙන් නිකුත් කරන ලද ඇ. ඩො. මිලියන 11.6 ක ඇපකරයේ කාලය වසරකින් දීර්ඝ කරන ලද අතර, විශේෂ විදේශ විනිමය හුවමාරු පහසුකම වෙනුවෙන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සඳහා නිකුත් කරන ලද ඇ. ඩො. මිලියන 1,101.43 ක ඇපකරය වසර 1.5 කින් ද, ලංකා ගල් අඟුරු (පුද්ගලික) සමාගම සඳහා නිකුත් කරන ලද රු. බිලියන 2.2 ක ඇපකරය 2026.10.22 දින දක්වා දීර්ඝ කරන ලදී. මීට අමතරව, 2025 වසරේදී ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් ලබාගත් ප්‍රතිව්‍යුහගත කරන ලද ඉන්දියානු එක්සිම් බැංකු ණය දෙකක් සඳහා එකතු වූ හිඟ පොලී සහ අනෙකුත් පිරිවැයට අදාළව ඇ.ඩො. මිලියන 5.38 ක ණය ඇපකරයක් නිකුත් කරන ලදී. තවද, ඉන්දියානු එක්සිම් බැංකුවෙන් සහ චීන සංවර්ධන බැංකුවෙන් ලබාගත් සෑම ප්‍රතිව්‍යුහගත කරන ලද ණය ඇපකරයක් සඳහාම සංශෝධිත නියම සහ කොන්දේසිවලට යටත්ව නව කාල සීමාවන් සඳහා ඇපකර නිකුත් කරන ලදී.

2025 වසරේදී, මහා භාණ්ඩාගාරය විසින් රාජ්‍ය ඉංජිනේරු සංස්ථාව, නෝර්ත්සී සමාගම, ලංකා ධීවර සංස්ථාව, මිහින් ලංකා පුද්ගලික සමාගම, වී අලෙවි මණ්ඩලය, ලංකා සතොස සමාගම, ටෙක්නෝ පාර්ක් සංවර්ධන සමාගම සහ ජාතික කඩදාසි සමාගම යන ආයතන වෙනුවෙන් රු. බිලියන 18.1 ක ඇපකර පියවා ඇත.

අවදානම් ප්‍රමාණනය:

ණය පිළිබඳ දත්ත සහ විගණනය කරන ලද මූල්‍ය ප්‍රකාශන ලබා ගැනීමේ නොහැකියාව හේතුවෙන්, ඇපවන ලද සමස්ථ නොපියවූ ණය ප්‍රමාණය සඳහා රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් තක්සේරුව සිදු කර ඇත්තේ මූල්‍ය නොවන රජය සතු ව්‍යවසායයන් 22 න් 13 ක් සඳහා පමණි. 2023 හෝ 2024 වසර සඳහා විගණනය කරන ලද මූල්‍ය ප්‍රකාශන හෝ 2025 වසර සඳහා කෙටුම්පත් මූල්‍ය ප්‍රකාශන ද නොමැති වීම හේතුවෙන් ආයතන හතරක් (ලංකා නැව් සංස්ථාව, ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය

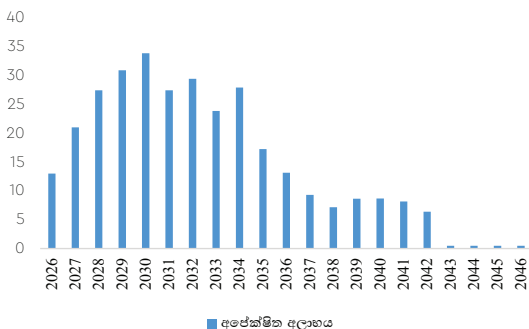
ඉංජිනේරු සංස්ථාව, සමුපකාර තොග සංස්ථාව සහ ලංකා ගල් අඟුරු සමාගම (පුද්ගලික) සමාගම) සඳහා ලබා දී ඇති ඇපකර විශ්ලේෂණයෙන් බැහැර කර ඇත.

තවද, ගෙවීම් ඇපකර, ණයවර ලිපි සඳහා නිකුත් කරන ලද ඇපකර, ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම යටතේ ඇපකර සහ සීමාසහිත ජාතික ව්‍යාපාර කළමනාකාරීත්ව විද්‍යායතනයට (ආයතනික ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම හේතුවෙන්) ලබා දී ඇති ඇපකර ද විශ්ලේෂණයෙන් බැහැර කර ඇත.

ඒ අනුව, විශ්ලේෂණයේදී සලකා බලන ලද ඇපවන ලද නොපියවූ ණය ප්‍රමාණය රු. බිලියන 629.11 ක් වන අතර එය රජය විසින් ඇපවන ලද සමස්ථ නොපියවූ ණය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 58 ක් සහ ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 1.9 ක් වේ. මුළු අපේක්ෂිත අලාභයේ වර්තමාන වටිනාකම රු. බිලියන 169.04 ක් වන අතර එය ද.දේ.නි. යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 0.52 කි. කෙසේ වෙතත්, මාර්ග සංවර්ධන අධිකාරිය සහ ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය වැනි ඇතැම් රජය සතු ව්‍යවසායයන් සඳහා මූල්‍ය ප්‍රාග්ධනය සැපයීම හෝ මූල්‍ය පරතරය පියවීම හරහා ණය සේවාකරණ ගෙවීම් දැනටමත් රජය විසින් සිදු කෙරේ.

රූපසටහන 28 | අපේක්ෂිත අලාභ

(රු. බිලියන)

මූලාශ්‍රය : රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණ කාර්යාලය

අවදානම් අවම කිරීමේ යාන්ත්‍රණ:

රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණ නියෝගවලට අනුකූලව, ඇපකර ගාස්තුව මුළු ගිවිසුම්ගත මුදලේ හෝ ඇපවන ලද නොපියවූ ණය මුදලේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස නියම කරනු ලැබේ. අපේක්ෂිත අලාභය ආවරණය කිරීමේ අරමුණින් රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණ කාර්යාලයෙහි ණය අවදානම් තක්සේරුව මත පදනම්ව අදාළ අනුපාතය තීරණය කරනු ලැබේ.

ඇපකර ගාස්තුවට අමතරව, රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණ කාර්යාලය විසින් අදාළ වන පරිදි අතිරේක අවදානම් අවම කිරීමේ පියවර හෝ කොන්දේසි නිර්දේශ කරනු ඇත.

උප-ණය (On lending)

යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය සහ අනෙකුත් ප්‍රතිපත්ති සහ ආයෝජන වැඩසටහන් මූල්‍යකරණය සඳහා සංවර්ධන පාර්ශ්වකරුවන් රජය හරහා ණය ලබාදීමට වඩාත් කැමැත්තක් දැක්වීම හේතුවෙන් රාජ්‍ය අංශයේ ආයතන ගණනාවක් වෙනුවෙන් උප-ණය ලබා දීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් ණය ලබා ගනී. මෙම ක්‍රමවේදය මගින් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට ඉඩ සලසන අතරම රජය සතු ව්‍යවසායයන් සහ අනෙකුත් රාජ්‍ය ආයතන සඳහා ද්‍රවශීලතා සහාය ලබාදීමක් ද සිදු කෙරේ.

2025 වසර අවසන් වන විට ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් උප-ණය ලෙස ලබා දුන් නොපියවා ඉතිරිව ඇති ණය ප්‍රමාණයේ වටිනාකම දළ වශයෙන් රු. බිලියන 234.1 ක් පමණ වූ අතර එය ද.දේ.නි. යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 7.1 ක් පමණ විය. උප-ණය ලෙස ලබා දුන් සමස්ථ නොපියවූ ණය ප්‍රමාණයෙන් රු. බිලියන 54 ක විශාලතම තනි උප-ණය ප්‍රමාණය ශ්‍රී ලංකා වරාය අධිකාරිය විසින් දරනු ලබන අතර උප-ණය නිකුත් කිරීමේදීත් බොහොමයක් යටිතල පහසුකම් ආශ්‍රිත මූල්‍යකරණය සඳහා භාවිතා කෙරේ.

උප-ණය ලෙස ලබා දුන් සමස්ථ ණය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 87 ක් පමණ බහුපාර්ශ්වික ආයතන සහ සංවර්ධන පාර්ශ්වකරුවන්ගෙන් ලැබෙන විදේශ ණය හරහා මූල්‍යකරණය කෙරෙන අතර ඉතිරි සියයට 13 දේශීය මූල්‍ය හරහා මූල්‍යකරණය කෙරේ. 2025 වසර තුළ උප-ණය ලබා දීම හරහා, 2024 වසරේ දී ක්‍රියාත්මක කරන ලද ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසාය අංශය නැවත පණ ගැන්වීම සඳහා වූ වැඩසටහන් යටතේ ප්‍රතිලබ්ධි ඇතුළුව ආපදා සහන ලබාදීම සහ අඛණ්ඩ ප්‍රතිසාධන වැඩසටහන් තුළින් ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායය අංශයට සහාය විය.

සමස්තයක් ලෙස, උප-ණය ලබා දීම හේතුවෙන් මධ්‍යම රජයට පුළුල් රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් රාමුව තුළ සුක්ෂ්ම ලෙස අධීක්ෂණය කළ යුතු ආකාරයේ අවිනිශ්චිත ණය නිරාවරණ පැනනැගුන ද, සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සහ රජය සතු ව්‍යවසායයන්ගේ ආයෝජන අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා උප-ණය ලබා දීම වැදගත් මූල්‍යකරණ ක්‍රමවේදයක් වේ.

<p>සිදුවීමේ සම්භාවිතාවය මධ්‍යස්ථ වේ, මධ්‍යස්ථ බලපෑමක් ඇතිවීමේ හැකියාවක් පවතී.</p>	<p>ශ්‍රේණිගත කිරීම</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td style="background-color: black;"></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> </table>									
<p>ඉදිරි වසර පහ තුළ අවදානම් ඇති වීමේ මධ්‍යස්ථ සම්භාවිතාවක් පවතින අතර, එය ශ්‍රී ලංකාවේ ණය සේවාකරණයේ පිරිවැයට බලපෑ හැකිය. විශේෂයෙන්, විනිමය අනුපාතවල සහ පොලී අනුපාතවල උච්ඡාවචනයන් අවදානම් සඳහා ප්‍රධාන මූලාශ්‍ර ලෙස පවතී. මැද පෙරදිග ගැටුම් වැනි භූ දේශපාලනික ප්‍රවණතා ඇතුළු බාහිර කම්පන, විනිමය අනුපාතවල සහ පොලී අනුපාත දෙකෙහිම අස්ථාවරත්වය ඉහළ යාමට දායක විය හැකිය.</p> <p>ණය තිරසාරභාවය ශක්තිමත් කිරීම සහ ණය කළමනාකරණයේ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන පියවර සැලකිල්ලට ගනිමින්, මෙම අවදානම්වල බලපෑමේ විභවය මධ්‍යස්ථ ලෙස තක්සේරු කෙරේ. මෙම පියවර අතරට රාජ්‍ය ණය මට්ටම් අඩු කිරීම, විශේෂයෙන් දේශීය ණය කළඹ තුළ ප්‍රතිමූල්‍යකරණ අවදානම් අවම කිරීම, ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම හරහා ණය කල්පිරීමේ ප්‍රවේශය සුමට කිරීම සහ මධ්‍ය කාලීන ණය කළමනාකරණ ක්‍රමෝපායට අනුකූලව විවක්ෂණශීලී ණය ගැනීමේ පිළිවෙත් පවත්වා ගැනීම ඇතුළත් වේ.</p> <p>ඊට අමතරව, මූල්‍ය ශක්‍යතා විශ්ලේෂණයන් මඟින් ණය ඇපකර නිකුත් කිරීම සහ උප-ණය දීම සඳහා යාන්ත්‍රණය නියාමනය කිරීම, ණය අවදානම් තක්සේරු කිරීම මත පදනම් වූ ඇපකර ගාස්තු සහ උප ණය දීමේ වාරික වැනි අවදානම් අවම කිරීමේ යාන්ත්‍රණවලට අනුගත වීම සහ රජයේ ණය ඇපකර නිකුත් කිරීමේදී ප්‍රතිපත්ති සීමාවන් යෙදීම, රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් සඳහා වන විභවයන් පාලනය කිරීමට සහ අසම්භාව්‍ය වගකීම්වලට රජය නිරාවරණය වීම අඩු කිරීමට උපකාරී වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.</p>										

(ඇ.) ස්වාභාවික ආපදා සහ දේශගුණික විපර්යාස හේතුවෙන් පැන නගින මූල්‍ය අවදානම්

මෙම ඇගයීම තුළ ප්‍රධාන වශයෙන් අවධානය යොමු කරනු ලබන්නේ වර්තමානයේ පවතින ස්වාභාවික ආපදා හේතුවෙන් පැන නැගුණු රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම්වල නිරාවරණය පිළිබඳව ය. දේශගුණික විපර්යාස හේතුවෙන් කාලයත් සමඟ මෙම උපද්‍රව සිදුවීමේ වාර ගණන සහ ඒවායේ බරපතලභාවය වෙනස් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කළ ද, අනාගත දේශගුණික තත්ත්වයන් පිළිබඳ අවස්ථා විශ්ලේෂණයක් මෙම ඇගයීමට ඇතුළත් කර නොමැත.

දේශගුණික සහ ආපදා ආශ්‍රිත අවදානම්වලට ශ්‍රී ලංකාව නිරාවරණය වීම

ශ්‍රී ලංකාව දිගුකාලීන සහ තීව්‍ර දේශගුණික හා ආපදා ආශ්‍රිත අවදානම්වලට නිරාවරණය වී පවතී. ගංවතුර, නියඟය, නායයෑම් සහ සුළි කුණාටු තීව්‍ර මට්ටමේ ආපදා යටතට ඇතුළත් වන අතර ඒවා ශ්‍රී ලංකාව විශාල වශයෙන් නිරතුරුවම මුහුණ දෙන ආපදා අතර ද වේ. දිගුකාලීන ආපදාවලට මුහුදු මට්ටම ක්‍රමයෙන් ඉහළ යාම, වෙරළබඩ භූගත ජලධර සහ ගංගා පද්ධතිවලට කරදිය කාන්දු වීම, සාමාන්‍ය උෂ්ණත්වය ඉහළ යාම, සහ මෝසම් වර්ෂාපතන රටාවන්හි සිදුවන වෙනස්වීම් ඇතුළත් වේ. දේශගුණික විපර්යාස හේතුවෙන් කාලයත් සමඟ දරුණු කාලගුණික උපද්‍රව සිදුවන වාර ගණන සහ ඒවායේ තීව්‍රතාවය ඉහළ යනු ඇතැයි පුරෝකථනය කර ඇති අතර, ඒ සමඟ සමීන් වර්ධනය වන ආපදාවල බලපෑම් ද කාලයත් සමඟ තවදුරටත් උග්‍ර වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

මෙම අවදානම් රටේ ආර්ථික වර්ධනය, ජනගහනය සහ ස්වාභාවික පරිසරය කෙරෙහි බලපෑම් ඇති කරයි. දිගුකාලීන සහ තීව්‍ර දේශගුණික සහ ආපදා ආශ්‍රිත අවදානම් හේතුවෙන්, කෘෂිකර්මාන්තය සහ ධීවර කර්මාන්තය ඇතුළු ආර්ථික වශයෙන් වැදගත් ක්ෂේත්‍රවල ඵලදායිතාවය අඩු විය හැකි අතර, එමඟින් රැකියා, අපනයන සහ ආදායම් මත අහිතකර පීඩනයක් එල්ල විය හැකිය. කෘෂිකර්මාන්තය, වන වගාව සහ ධීවර කර්මාන්තය යන අංශ ග්‍රම බලකායෙන් හතරෙන් එකකට ආසන්න ප්‍රමාණයකට රැකියා සපයන අතර, 2025 වසරේ දී දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයට සියයට 8.4 ක දායකත්වයක් ලබා දී ඇත; එබැවින්, මෙම අංශවලට සිදුවන බාධාකාරී බලපෑම් ගෘහස්ථ ආදායම්, ආහාර සුරක්ෂිතතාව සහ අපනයන ආදායම් කෙරෙහි ද සෘජුවම බලපානු ඇත. 2060 දශකය වන විට, ඉහළ උෂ්ණත්ව තත්ත්වයන් යටතේ වී අස්වැන්න සැලකිය යුතු ලෙස පහත වැටීමේ හැකියාවක් පවතින අතර, පහතරට සහ මැදරට තේ වගාවේ ඵලදායිතාවය ද වර්ෂාපතන රටාවන්හි වෙනස්වීම්වලට සංවේදී වේ¹. වඩාත් තීව්‍ර වර්ෂාපතනය, උග්‍ර වන නියං තත්ත්වයන් සහ අඩු පුරෝකථන හැකියාවක් සහිත මෝසම් කාලගුණික රටාවන් හේතුවෙන් කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදනය දැඩි ලෙස තර්ජනයට ලක්ව ඇති අතර, එල් නිනෝ (El Niño) ආශ්‍රිත දේශගුණික විචල්‍යතාවයන් මඟින් මෙම බලපෑම් තවදුරටත් වැඩිදියුණු හෝ තීව්‍ර විය හැකිය. 2050 දශකය වන විට ධීවර කර්මාන්තයේ මත්ස්‍ය අස්වනු ලබා ගැනීමේ හැකියාව සියයට 20 කින් පමණ අඩු වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන අතර, කොරල් පර විනාශ වීම සහ වෙරළබඩ පරිසර පද්ධතිවලට සිදුවන හානි හේතුවෙන් එම හැකියාව තවදුරටත් පහත වැටිය හැකිය. උෂ්ණත්වය ඉහළ යාම සහ වර්ෂාපතන රටාවන් වෙනස්වීම මහජන සෞඛ්‍යයට සහ ග්‍රම ඵලදායිතාවයට ද පුළුල් බලපෑම් ඇති කරනු ලබයි. උදාහරණයක් ලෙස, ඩොංගු වැනි දේශගුණයට සංවේදී රෝග ව්‍යාප්ත වීම සහ එළිමහන් සේවකයින් අතර තාප පීඩනය (heat stress) ඉහළ යාම දැක්විය හැකිය.

දේශගුණික සහ ආපදා ආශ්‍රිත අවදානම් හේතුවෙන්, ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් රඳා පවතින යටිතල පහසුකම් පද්ධති ඇතුළු වත්කම්වලට හානි සිදු විය හැකිය.

¹ <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/653586/climate-risk-country-profile-sri-lanka.pdf>

ශ්‍රී ලංකාවේ මාර්ග ජාලය ගංවතුර තත්ත්වයන්ට ගොදුරු වීමේ අවදානමක් පවතින අතර, ප්‍රවාහන හා උපයෝගීතා යටිතල පහසුකම්වලට සිදුවන හානිය මඟින් සැපයුම් දාමයන් අඩාල වීම හා සමස්ත ආර්ථිකයටම දැඩි පාඩු සිදුවීමක් සිදු විය හැකිය. මුහුදු මට්ටම ඉහළ යාම හේතුවෙන් සිදුවන කරදිය කාන්දුවීම, වෙරළබඩ දිස්ත්‍රික්කවල නාගරික ජල සැපයුම මෙන්ම වාරි-කෘෂිකර්මාන්තය සඳහා භාවිත කරන මිරිදිය ජල සැපයුම්වලට තර්ජනයක් එල්ල කරයි. නියං තත්ත්වයන් හේතුවෙන් ජල විදුලි උත්පාදනයේ එලදායීතාව අඩු විය හැකි අතර, ඒ හේතුවෙන් ඉහළ පිරිවැයක් සහිත තාප විදුලි උත්පාදනය මත යැපීම ඉහළ ගොස් සමස්ත ආර්ථිකයේම බලශක්ති පිරිවැය ඉහළ යා හැකිය.

මෙම ආර්ථික බලපෑම් සැලකිය යුතු මට්ටමක පවතී: දරුණු දේශගුණික අවදානම් සහ ආපදා හේතුවෙන් සිදුවන රාජ්‍ය සහ පෞද්ගලික යන අංශ දෙකම සඳහා වන අලාභ සම්බන්ධයෙන් තෙවන පාර්ශ්වයක් සිදු කළ ඇස්තමේන්තු අනුව, එම අලාභ සාමාන්‍යයෙන් දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 1.5 ක පමණ අගයක් ගන්නා අතර², උෂ්ණත්වය ඉහළ යාමේ විවිධ අවස්ථා අනුව එය දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 2.5 සිට සියයට 2.8-3.0 දක්වා ඉහළ යා හැකිය³. නිදර්ශනයක් ලෙස, 2025 වසරේ දීත්වා සුළි කුණාටුව හේතුවෙන් රාජ්‍ය සහ පෞද්ගලික අංශ දෙකටම සිදු වූ බලපෑම් ආවරණය කරමින් රු. බිලියන 416 ක පමණ පාඩුවක් සහ රු. බිලියන 1,022 ක පමණ ප්‍රතිසාධන අවශ්‍යතාවක් ඇස්තමේන්තු කර ඇත⁴.

දේශගුණික සහ ආපදා අවදානම්: මූල්‍ය අවදානම් සම්ප්‍රේෂණ වීමේ මාර්ග

දරුණු උපද්‍රව හේතුවෙන් ඇති වන කෙටිකාලීන අස්ථාවරත්වය මෙන්ම ණය ගැනීමේ ධාරිතාව කෙරෙහි ඇති වන දිගුකාලීන බලපෑම හරහා, දේශගුණික සහ ආපදා අවදානම්වලට රජයේ මූල්‍ය තත්ත්වයට බලපෑම් එල්ල කළ හැකිය. දේශගුණික හා ආපදා තත්ත්වයන්හි බොහෝ ආර්ථික හා මානුෂීය බලපෑම්, බදු ආදායම්, රජයේ වියදම්, රාජ්‍ය ණය කාලයන් සමඟ වෙනස් වන ආකාරය, සහ අනෙකුත් අදාළ රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් දර්ශක කෙරෙහි සැලකිය යුතු ප්‍රතිවිපාක ඇති කරයි.

නිවු දේශගුණික හා ආපදා උපද්‍රව හේතුවෙන් අසම්භාව්‍ය බැරකම් පැන නැගීය හැකි අතර, අනපේක්ෂිත වියදම් ජනනය වීම සහ බදු ආදායම් අහිමි වීම ද සිදු විය හැක. සහන සැලසීම සහ නැවත ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාකාරකම් සඳහා රජයට දැරීමට සිදුවන පිරිවැය සැලකිය යුතු මට්ටමක පැවතිය හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස, 'දිත්වා' සුළි කුණාටුව හේතුවෙන් පොදු ප්‍රවාහන වත්කම්වලට රු. බිලියන 296 ක පමණ හානියක් සිදුව ඇති බව ඇස්තමේන්තු කර ඇත. ආපදා හේතුවෙන් ආර්ථිකයට සිදුවන බාධාවන් නිසා සාමාන්‍යයෙන් බදු ආදායම් පහත වැටෙනු ඇත (පෞද්ගලික අංශය සිදු

කරන නැවත ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාකාරකම් මඟින් එම බලපෑමෙන් කොටසක් පියවා ගත හැකි වුව ද). රජය සතු ව්‍යවසායයන්ට සිදුවන අලාභ සහ හානි හේතුවෙන් මධ්‍යම රජයට අසම්භාව්‍ය බැරකම් ඇති විය හැකිය. දේශගුණයට සංවේදී ක්ෂේත්‍ර වන බලශක්ති, ජලය සහ වරාය වැනි අංශවලට අයත් රජය සතු ව්‍යවසායයන් මීට ඇතුළත් වේ.

දරුණු දේශගුණික හා ආපදා බලපෑම් හේතුවෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය පද්ධතියේ සහ විදේශ අංශයේ අස්ථාවරතාවන් ඇති විය හැකිය. ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල පෙන්වා දෙන පරිදි, මූල්‍ය අංශය සඳහා රජය විසින් ලබා දී ඇති ඇපකර හේතුවෙන් ශ්‍රී ලංකාව රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම්වලට මුහුණ දෙන අතර, එම මූල්‍ය අංශය ද දේශගුණික සහ ආපදා ආශ්‍රිත අවදානම් හේතුවෙන් ණයවල ගුණාත්මකභාවයට එල්ල වන බලපෑම්වලට සැලකිය යුතු ලෙස නිරාවරණය වී පවතියි. දේශගුණික අවදානම් හේතුවෙන් හානිදා අපනයනය සහ සංචාරක ව්‍යාපාරය මත ඇතිවන පීඩනය මඟින්, විදේශ මුදල්වලින් නාමකරණය කරන ලද ණයවල සේවාකරණ පිරිවැය කෙරෙහි අහිතකර බලපෑමක් ඇති කළ හැකිය.

නිරන්තරයෙන් සිදුවන නිවු ආපදා සහ අහිතකර දිගුකාලීන දේශගුණික ප්‍රවණතාවන්ගේ සංකලිත බලපෑම් හේතුවෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ණය ගැනීමේ ධාරිතාවය පහත වැටීමේ හැකියාවක් පවතී. නිෂ්පාදන හා ආයෝජන පහළ යාමත්, උග්‍ර ආපදාවලට ප්‍රතිචාර දැක්වීම සඳහා රජයේ වියදම් ඉහළ යාමත් හේතුවෙන්, දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස ණය අනුපාතය ඉහළ යා හැකිය.

දේශගුණික සහ ආපදා ආශ්‍රිත රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් ඇගයීම

මෙම ඇගයීම මඟින් ශ්‍රී ලංකාව දැනට නිරාවරණය වී ඇති ප්‍රධාන දේශගුණික උපද්‍රවලින් පැන නගින රාජ්‍ය මූල්‍ය බලපෑම ඇස්තමේන්තු කරනු ලබයි. මේ තුළින් සුළි කුණාටුව, ගංවතුර, නායයැම් සහ නියං තත්ත්වයන් ආවරණය කරන අතර, වර්තමාන දේශගුණ, සමාජ-ආර්ථික සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය තත්ත්වයන් පිළිබඳව සලකා බලනු ලැබේ. තවද, එමඟින් නැවත ගොඩනැගීමේ සඳහා රජය මත යෙදෙන පිරිවැය, සහන වියදම්, ශුද්ධ බදු ආදායම් බලපෑම සහ රජය සතු ව්‍යවසායයන්ට මෙන්ම රාජ්‍ය කෘෂිකාර්මික රක්ෂණවලට සිදුවන අලාභ ප්‍රමාණිකරණය කිරීම සිදු වේ. මෙම ඇගයීම පශ්චාත්-ආපදා අවශ්‍යතා තක්සේරු (PDNAs) සහ ලෝක බැංකුව විසින් 2021 වසරේ දී ප්‍රකාශයට පත් කළ සම්භාවිතාව-පාදක හානි වක්‍රයන්ට (probabilistic damage curves) මත පදනම්ව සම්පාදනය කර ඇති අතර, වර්තමාන දේශගුණික හා ආර්ථික තත්ත්වයන් පිළිබිඹු කරයි. කෙසේ නමුත්, මෙම මූල්‍ය මඟින් ආර්ථිකය පුරා පැතිර යන පුළුල් පද්ධතිමය බලපෑම් පිළිබඳව ඇගයීමට පදනමක් සපයන්නේ නැති අතර, අනාගත දේශගුණික විපර්යාස, ජන සංයුතියේ වෙනස්වීම් හෝ ආර්ථික සංවර්ධනය යනාදිය හේතුවෙන් අවදානම් වෙනස් වන ආකාරය පිළිබඳ දැක්මක් ද ඉදිරිපත් නොකරයි. තවද, මෙම ඇගයීම සියලුම උපද්‍රව ප්‍රභවයන් ආවරණය වන පරිදි සකස් කර නොමැති අතර, මුහුදු මට්ටම ඉහළ යාම වැනි දිගුකාලීන උපද්‍රව සම්බන්ධ කිසිදු ඇගයීමක් ද මෙයට ඇතුළත් කර නොමැත.

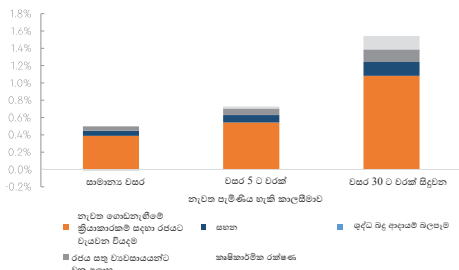
ප්‍රධාන දේශගුණික උපද්‍රව හේතුවෙන් පැන නැගුණු රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම්වල නිරාවරණය විශ්ලේෂණය

² <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/5382c3b1-0c20-54d6-819c-6d7c562ab408/content>
³ <https://www.imf.org/-/media/files/publications/tar/2025/english/tarea2025085-source-pdf.pdf>
⁴ http://www.dmc.gov.lk/images/pdfs/PDNA_Executive%20Summary_Final_Published_on_%2021_May.pdf

කිරීමේ දී, එය සාමාන්‍ය වසරක දී (average year) ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 0.5 ක් පමණ වන අතර, වසර 5 කට වරක් සිදුවිය හැකි මට්ටමේ (1-in-5 year) ආපදා තත්ත්වයක දී සියයට 0.7 ක් ද, වසර 30 කට වරක් සිදුවිය හැකි මට්ටමේ (1-in-30 year) ආපදා තත්ත්වයක දී ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 1.5 කට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක් (මෙම අගය 2025 වසරේ රජයේ මුළු වියදම්වලින් සියයට 8 ක් පමණ වේ) දක්වා ඉහළ යයි. බලපෑම් ඇස්තමේන්තු කර ඇත්තේ, ආපදා බලපෑම් ඒවායේ සාමාන්‍ය මට්ටම්වල පවතින 'සාමාන්‍ය වසරක්', 'වසර 5 කට වරක් සිදුවන' ආපදා තත්ත්වයක් (ආපදා බලපෑමේ බරපතලභාවය වසර පහකට එක් වරක් පමණක් අපේක්ෂා කරන) සහ 'වසර 30 කට වරක් සිදුවන' ආපදා තත්ත්වයක් (ආපදා බලපෑමේ බරපතලභාවය වසර තිහකට එක් වරක් පමණක් අපේක්ෂා කරන), යන අවස්ථා සඳහාය. සෘජු රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් නිරාවරණය සාමාන්‍ය වසරක දී ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 0.45 ක් ලෙස ද, වසර 5 කට වරක් සිදුවන ආපදා තත්ත්වයක දී සියයට 0.63 ක් ලෙස ද, වසර 30 කට වරක් සිදුවන ආපදා තත්ත්වයක දී ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 1.24 ක් ලෙස ද ඇස්තමේන්තු කර ඇත (සියලු සිදුවීම්වල දී ශුද්ධ බදු ආදායම් බලපෑම දළ වශයෙන් ශුන්‍ය වේ; එනම් ආර්ථික ක්‍රියාකාරීවලට බාධා පැමිණීම හේතුවෙන් අහිමි වන බදු, පෞද්ගලික අංශයේ නැවත ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාකාරකම් මඟින් ලැබෙන ඉහළ බදු ආදායමෙන් හිලවී වේ)⁵. රජය සතු ව්‍යවසායයන් සහ කෘෂිකාර්මික රක්ෂණවලට සම්බන්ධ අලාභ හේතුවෙන් පැනනැගුණු රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානමවල නිරාවරණය⁶, සාමාන්‍ය වසරක දී ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 0.02 ක් ද, වසර 5 කට වරක් සිදුවන ආපදා තත්ත්වයක දී ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 0.1 ක් ද, වසර 30 කට වරක් සිදුවන ආපදා තත්ත්වයක දී ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 0.3 ක් ද වේ.

රූපසටහන 29 | නැවත ඇතිවිය හැකි කාලසීමාව අනුව විශ්ලේෂණය කරන ලද රාජ්‍ය මූල්‍ය බලපෑම (බහු-ආපදා)

(ද.දේ.නි. ප්‍රතිශතයක් ලෙස)

මූලාශ්‍රය : ලෝක බැංකුව සහ මුදල්, ක්‍රමසම්පාදන සහ ආර්ථික සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය.

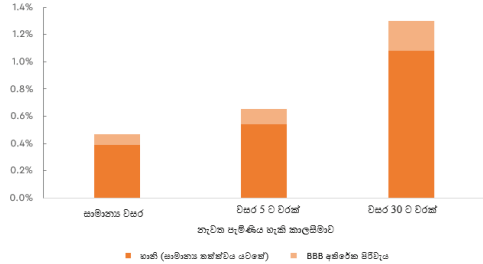
⁵ මෙම තක්සේරුව සඳහා භාවිත කරන බදු ආදායම්-දළ දේශීය නිෂ්පාදිත අනුපාතය තුළ ආපදා හේතුවෙන් සාමාන්‍යයෙන් ඇතිවන ආදායම් බලපෑම් දැනටමත් පිළිබිඹු වන බැවින්, සාමාන්‍ය වසරක් සඳහා බදු ආදායම්වල ශුද්ධ බලපෑම ශුන්‍ය ලෙස සැලකේ.

⁶ රාජ්‍ය ව්‍යවසායවලට සිදුවන අලාභ සහ කෘෂිකාර්මික රක්ෂණ යටතේ සිදුකරන වන්දි ගෙවීම් වක්‍ර රාජ්‍ය මූල්‍ය නිරාවරණයන් ලෙස සැලකේ. ඒවා සාමාන්‍යයෙන් වර්ෂය තුළ සිදු කරන සෘජු වියදම් හරහා නොව, ප්‍රතිප්‍රාග්ධනීකරණ අවශ්‍යතා සහ අසම්භාව්‍ය බැරකම් හරහා රාජ්‍ය මූල්‍යය කෙරෙහි බලපෑම් ඵලදායී කරයි. සහන වියදම් සහ බදු ආදායම්වල ශුද්ධ බලපෑම වැනි සෘජු රාජ්‍ය මූල්‍ය බලපෑම්වලින් ඒවා වෙන්කර හඳුනාගැනීම සඳහා, රූපසටහනේ ඒවා අළු පැහැයෙන් දක්වා ඇත. නියං තත්ත්වයන් හේතුවෙන් රාජ්‍ය ව්‍යවසායවලට ඇතිවන බලපෑම් පිළිබඳ තක්සේරුව, ලෝක බැංකුව (2021) විසින් වාර්තා කර ඇති පරිදි, ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් රජය සතු බලකෝනි සමාගම් වෙත මින් පෙර ලබා දෙන ලද සහනාධාර මත පදනම් වේ.

වසර 30 කට වරක් සිදුවන ආපදා තත්ත්වයක දී නැවත ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාකාරකම් සඳහා රජයට දැරීමට සිදුවන පිරිවැය විශ්ලේෂණය කිරීමේ දී, එය ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 1.1 ක් පමණ අගයක් ගනු ඇතැයි ඇස්තමේන්තු කර ඇත. 'වඩා යහපත් ලෙස නැවත ගොඩනැගීමේ' (Build Back Better - BBB) ප්‍රවේශය අනුගමනය කරන්නේ නම්, මෙම පිරිවැය සියයට 19 කින් පමණ තවදුරටත් ඉහළ යා හැකිය. හානි හේතුවෙන් පැන නඟින ඇස්තමේන්තුගත රාජ්‍ය මූල්‍ය පිරිවැය ප්‍රධාන වශයෙන් ප්‍රවාහන සහ නිවාස අංශවල කේන්ද්‍රගත වී ඇත (වසර 30 කට වරක් සිදුවන ආපදා තත්ත්වයක දී මෙය ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 0.7 ක් පමණ වේ). මෙම ඇස්තමේන්තු සකස් කර ඇත්තේ, පෞද්ගලික නිවාස, සහ කෘෂිකාර්මාන්තය, වාණිජ සහ කර්මාන්ත වැනි නිෂ්පාදන ක්ෂේත්‍රවලට සිදුවන හානිවලින් සියයට 30 ක් රජය විසින් මූල්‍යයනය කරනු ඇතැයි යන උපකල්පනය මත ය⁷. මෙම අනුපාතය සියයට 50 දක්වා ඉහළ නැංවුවහොත්, වසර 30 කට වරක් සිදුවන ආපදා තත්ත්වයක දී නැවත ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාකාරකම් සඳහා රජයට දැරීමට සිදුවන පිරිවැය (BBB අතිරේකය රහිතව) ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 1.3 ක් පමණ වනු ඇත.

රූපසටහන 30 | නැවත ඇතිවිය හැකි කාලසීමාව අනුව විශ්ලේෂණය කරන ලද නැවත ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාකාරකම් සඳහා රජයට දැරීමට සිදුවන පිරිවැය (බහු-ආපදා)

(ද.දේ.නි. ප්‍රතිශතයක් ලෙස)

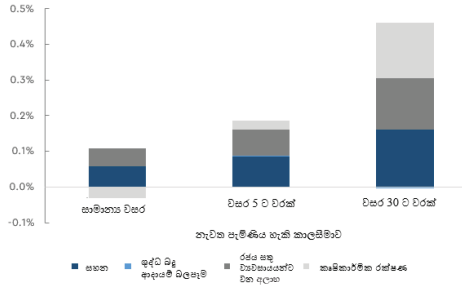

මූලාශ්‍රය : ලෝක බැංකුව සහ මුදල්, ක්‍රමසම්පාදන සහ ආර්ථික සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය.

සහන වියදම් සහ ශුද්ධ බදු ආදායම් බලපෑම් නිසා ඇති වන සමස්ත අලාභය, වසර 30 කට වරක් සිදුවන ආපදා තත්ත්වයක දී ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 0.16 ක් ලෙස ඇස්තමේන්තු කර ඇත. සහන වියදම් යටතට ප්‍රධාන වශයෙන් අයත් වන්නේ සෞඛ්‍ය සහ නවාතැන් පහසුකම් සඳහා වන වියදම් මෙන්ම නියං කාලවල දී ගොවීන්ට ලබා දෙන සුවිශේෂී සහනාධාර සඳහා වන වියදම් ය. කෘෂිකාර්මික, වාණිජ සහ කර්මාන්ත අංශවල ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් අඩාල වීමෙන් බදු ආදායම් අඩු විය හැකි වුව ද, පෞද්ගලික අංශයේ නැවත ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාකාරකම් මඟින් ජනනය වන බදු ආදායමෙන් එම බලපෑමෙන් කොටසක් පියවා ගත හැකි අතර, ආපදාවේ පරිමාණය, යථා තත්ත්වයට පත්වීමේ වේගය සහ නැවත ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාකාරකම් මූල්‍යයනය කරන ආකාරය මත ශුද්ධ රාජ්‍ය මූල්‍ය බලපෑම රඳා පවතිනු ඇත.

⁷ නිවාස නැවත ගොඩනැගීමේ කටයුතු සඳහා සියයට 30 ක රාජ්‍ය ආයතනවයක් පවතිනු ඇතැයි යන උපකල්පනය, 'දිනවා' සුළු කුණාටුවේ අන්දැකීම සමඟ ද දළ වශයෙන් අනුකූල වේ.

රූපසටහන 31 | බලපෑම් සිදුවිය හැකි ආකාරය සහ නැවත ඇතිවිය හැකි කාලසීමාව අනුව විශ්ලේෂණය කරන ලද අලාභ (බහු-ආපදා)
(ද.දේ.නි. ප්‍රතිශතයක් ලෙස)

මූලාශ්‍රය : ලෝක බැංකුව සහ මුදල්, ක්‍රමසම්පාදන සහ ආර්ථික සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය.

රජය සතු ව්‍යවසායයන්ට සිදුවන අලාභ සහ ශුද්ධ කෘෂිකාර්මික රක්ෂණ ගෙවීම්, වසර 30 කට වරක් සිදුවන ආපදා තත්ත්වයක දී ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 0.3 ක් දක්වා ඉහළ යා හැකිය. රජය සතු ව්‍යවසායයන්ට සිදුවන අලාභ සහ රජය විසින් සපයනු ලබන කෘෂිකාර්මික රක්ෂණ හේතුවෙන් රජයට, ප්‍රතිප්‍රාග්ධනීකරණ අවශ්‍යතා සඳහා ප්‍රතිපාදන ලබාදීමට සහ අයවැය සහාය ලබා දීමට සිදු විය හැකිය. විශ්ලේෂණය කරන ලද රජය සතු ව්‍යවසායයන්ගේ අලාභ අතුරින් බහුතරයක් බලශක්ති අංශයෙන් වාර්තා වන අතර, රජයේ අනුග්‍රහය ලත් කෘෂිකාර්මික රක්ෂණ පිළිබඳ විශ්ලේෂණයට අනුව වසර 5 කට වරක් සහ වසර 30 කට වරක් සිදුවන ආපදා තත්ත්වයන් සඳහා පමණක් අලාභ ඇති වේ.

ස්වාභාවික ආපදා හේතුවෙන් පැන නඟින රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් කළමනාකරණය කිරීම

දේශගුණික සහ ආපදා ආශ්‍රිත රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් කළමනාකරණය කිරීම සඳහා වඩාත් ක්‍රමානුකූල ප්‍රවේශයක අවශ්‍යතාව මෙම ඇගයීමේ සොයාගැනීම් මඟින් අවධාරණය කරන අතර, එහිදී ප්‍රධාන ක්ෂේත්‍ර තුනක් කෙරෙහි විශේෂ අවධානයක් යොමු කෙරේ. එම ක්ෂේත්‍ර නම්: අයවැය සුදානම, අවදානමට නිරාවරණය වී ඇති ආයතනවල මූල්‍ය ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව සහ ආපදා අවදානම් මූල්‍යකරණ මෙවලම් ය.

අයවැය සුදානම

‘රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් පිළිබඳ ප්‍රකාශය 2026’ මඟින් පෙන්වා ඇති දිශානතියට අනුකූලව, ආපදා තත්ත්වයන්ට ප්‍රතිචාර දැක්වීම සඳහා දැනට පවතින අයවැය ප්‍රතිපාදන සහ සංචිත වෙන්කිරීම්වල ප්‍රමාණවත්භාවය අඛණ්ඩව ඇගයීමට ලක් කළ යුතුය. මීට සමගාමීව, බරපතලභාවය එකිනෙකට වෙනස් විවිධ මට්ටමේ ආපදා තත්ත්වයන්, මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශයේ දක්වා ඇති වියදම් සීමාව තුළ කළමනාකරණය කිරීම සඳහා වඩාත් සවිස්තරාත්මක සැලසුම් සකස් කළ යුතුය. මෙම ක්ෂේත්‍රය තවදුරටත් ශක්තිමත් කිරීම මඟින්, ආපදා තත්ත්වයන් ඇතිවන

අවස්ථාවල දී හදිසි පදනමක් මත ප්‍රාග්ධන වියදම් සඳහා අයවැය තුළින් වෙන්කර තිබූ ප්‍රතිපාදන නැවත වෙන් කිරීමට සිදු වීම අවම කර ගත හැකි වනු ඇත.

ආයතනවල ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව

දේශගුණික අවදානම්වලට සංවේදී අංශවලට අයත් රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් කිහිපයක්, විශේෂයෙන්ම නියං තත්ත්වයන් ඇති වූ විට අධික පිරිවැයක් වැයවන තාප විදුලි උත්පාදනය මත යැපීම ඉහළ යන බලශක්ති අංශය, ඉතිහාසය පුරාවට, දේශගුණික කම්පනවලින් අනතුරුව අයවැය සහාය ලබාගෙන ඇත. පිරිවැය-නිරූපිත මිලකරණය ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ කම්පනවලට අදාළ පිරිවැය අවශෝෂණය කර ගැනීම සඳහා ප්‍රමාණවත් මූල්‍ය ස්වාරක්ෂක පවත්වාගෙන යාම ඇතුළු ක්‍රියාමාර්ග හරහා මෙම ආයතනවල මූල්‍ය ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ශක්තිමත් කිරීම මඟින් දේශගුණික කම්පන හේතුවෙන් ප්‍රතිප්‍රාග්ධනීකරණ අවශ්‍යතා මතු වීමේ සම්භාවිතාව අවම කිරීමට හැකි වනු ඇත.

ආපදා අවදානම් මූල්‍යකරණය

සංවර්ධන පාර්ශවකරුවන්ගේ ද සහාය ඇතිව සකස් කරනු ලබන, ආපදා අවදානම් මූල්‍යකරණය සඳහා වන වඩාත් ක්‍රමානුකූල ප්‍රවේශයක් මඟින් විශාල පරිමාණයේ ආපදා හේතුවෙන් ඇති විය හැකි අයවැය අස්ථාවරතාව මනාව කළමනාකරණය කර ගැනීමට පිටිවහලක් ලැබෙනු ඇත. ආපදාවක් ප්‍රකාශයට පත් කළ විට මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන වෙත කඩිනම් ප්‍රවේශයක් සපයන ලෝක බැංකුවේ ‘Catastrophe Deferred Drawdown Option’ වැනි අසම්භාව්‍ය මූල්‍යකරණ මෙවලම් මීට ඇතුළත් විය හැකිය. එමෙන්ම, මූල්‍ය අවදානමෙන් කොටසක් රජයෙන් බැහැර කිරීමේ ක්‍රමවේදයක් ලෙස, රක්ෂණ සහ ප්‍රතිරක්ෂණ පහසුකම්වල දැරිය හැකි බව සහ ඒවා ලබා ගැනීමට ඇති හැකියාව පිළිබඳ සමාලෝචනයක් ද ඊට ඇතුළත් විය හැකිය. විවිධ වර්ගයේ ආපදා තත්ත්වයන් සඳහා විවිධ මෙවලම් වඩාත් යෝග්‍ය විය හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස, කුඩා පරිමාණයේ හා නිතර සිදුවන ආපදා සඳහා අයවැයේ ඇති අසම්භාව්‍ය ප්‍රතිපාදන භාවිත කළ හැකි අතර, මධ්‍යම පරිමාණයේ ආපදා සඳහා අසම්භාව්‍ය ණය පහසුකම් භාවිත කළ හැකිය. ඉතා බරපතල හා අධික පිරිවැයක් සහිත ආපදා රක්ෂණ ක්‍රමවේද මඟින් ආවරණය කළ හැකිය. සිදු වූ ආපදාවේ පරිමාණයට අනුරූප වන පරිදි, මෙම මෙවලම්වල සංයෝජනයක් භාවිත කිරීම ද සලකා බැලිය යුතු එක් විකල්පයකි.

රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් පිළිබඳ ප්‍රකාශයේ අනාගත සංස්කරණයන් මඟින් මෙම ඇගයීම ක්‍රමානුකූලව පුළුල් කිරීමට අපේක්ෂා කරන අතර, දිගුකාලීන දේශගුණික අවදානම් සහ දේශගුණික අවස්ථා විශ්ලේෂණයන් ද ඊට ඇතුළත් කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ. ‘වඩා යහපත් ලෙස නැවත ගොඩනැඟීමේ’ මූලධර්මය රාජ්‍ය ආයෝජන රාමුවට ඒකාබද්ධ කිරීම ද තවදුරටත් සලකා බැලිය යුතු ක්ෂේත්‍රයක්

වන අතර, එමඟින් ආපදාවෙන් පසු සිදුකරන නැවත ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාකාරකම් මඟින් අවදානමට ලක් වූ වත්කම් යථා තත්ත්වයට පත් කිරීමෙන් ඔබ්බට ගොස්, ඒවායේ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ඉහළ නැංවීම සහ අනාගතයේ දී අවදානම්වලට නිරාවරණය වීම අවම කිරීම ද සහතික කරනු ඇත. මෙම ක්ෂේත්‍රයන්හි ප්‍රගතිය පිළිබඳ තොරතුරු ඉදිරි රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් පිළිබඳ ප්‍රකාශයන් මඟින් වාර්තා කරනු ඇත.

සාරාංශ ඇගයීම :

<p>බොහෝ දුරට සිදුවිය හැකිය, ඉහළ බලපෑමක් ඇතිවීමට හැකියාවක් පවතී.⁸</p>	<p>ශ්‍රේණිගත කිරීම</p> <table border="1" data-bbox="568 501 683 611"> <tr> <td></td> <td></td> <td style="background-color: black;"></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>									
<p>මධ්‍යකාලීන සැලසුම් කාලසීමාව තුළ, ශ්‍රී ලංකාව සුළු කුණාටු, ගංවතුර, නායයෑම් සහ නියඟ වැනි ස්වාභාවික ආපදාවන් හේතුවෙන් සැලකිය යුතු බලපෑම්වලට ලක්වීමේ ඉහළ සම්භාවිතාවක් පවතී. එක් එක් ආපදා සිදුවීම්වල බරපතලභාවය වෙන් වෙන්ව නිශ්චිතව පුරෝකථනය කිරීම දුෂ්කර වුව ද, මෙම ප්‍රකාශනයේ විශ්ලේෂණය කර ඇති රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් නිරාවරණය සාමාන්‍ය වසරක දී දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 0.5 ක පමණ අගයක් ගන්නා අතර (නැවත ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාකාරකම් සඳහා රජයට දැරීමට සිදුවන පිරිවැයට, 'වඩා යහපත් ලෙස නැවත ගොඩනැගීම' සඳහා වැයවන අතිරේක පිරිවැය ද ඇතුළත් කරන්නේ නම් එය සියයට 15.0 කින් පමණ තවදුරටත් ඉහළ යා හැකිය), මෙම ඇස්තමේන්තුවට ආපදා නිසා පැන නඟින සෘජු බලපෑම් වන සහන සහ නැවත ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාකාරකම් සඳහා රජයට දැරීමට සිදුවන පිරිවැය මෙන්ම, රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සහ රක්ෂණ ආයතනවලට ඇතිවන බලපෑම් ද ඇතුළත් වේ. වසර පහකට වරක් සිදුවිය හැකි ආපදා තත්ත්වයකදී මෙම අගය දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 0.7 දක්වා ඉහළ යයි (BBB අතිරේක පිරිවැය ද ඇතුළත් කළ විට එය සියයට 13.7 කින් තවදුරටත් ඉහළ යා හැකිය). තවද, වසර 30 කට වරක් සිදුවිය හැකි ආපදා තත්ත්වයක දී මෙම අගය ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 1.5 කට වඩා වැඩි අගයක්, හෙවත් රජයේ මුළු වියදම්වලින් දළ වශයෙන් සියයට 8 ක් (2025 වසරේ මුළු වියදම අනුව) දක්වා ඉහළ යන අතර (නැවත ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාකාරකම් සඳහා BBB අතිරේක පිරිවැය ඇතුළත් කළ විට එය සියයට 13.6 කින් තවදුරටත් ඉහළ යා හැකිය), මීටත් වඩා වැඩි පිරිවැයක් සහිත ආපදා තත්ත්වයන් ද ඇතිවිය හැකිය.</p>										

8. මෙම ඇගයීම මඟින් හඳුනාගෙන ඇති වසර තිහකට වරක් සිදුවිය හැකි ආපදා තත්ත්වයකදී ඇතිවන රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් නිරාවරණය (දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 1.5) ඉහළ බලපෑමක් සඳහා නියම කර ඇති සීමාව දැනටමත් ඉක්මවා යන බැවින්, මෙම අවදානම 'ඉහළ' ලෙස තක්සේරු කර ඇත. එසේම, මෙම විශ්ලේෂණයට ඇතුළත් කර නොමැති අතිරේක බලපෑම් ද සැලකිල්ලට ගත යුතු අතර, ඒවාට අධික උෂ්ණත්වය සහ මුහුදු මට්ටම ඉහළ යාම වැනි උපද්‍රව හේතුවෙන් මතු වන බලපෑම් මෙන්ම, දේශගුණික විපර්යාස හේතුවෙන් අනාගතයේදී උපද්‍රවවල සිදුවීමේ වාර ගණන සහ බරපතලකම වෙනස් වීමෙන් ඇතිවන බලපෑම් ද ඇතුළත් වේ.

(ඉ.) රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වයන්ගෙන් (PPPs) පැන නඟින මූල්‍ය අවදානම්

රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වයන් යනු යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය සහ සේවා සැපයීම සඳහා රජය විසින් පෞද්ගලික අංශයේ ප්‍රාග්ධනය සහ විශේෂඥතාව උපයෝගී කරගන්නා ප්‍රධාන ක්‍රමවේදයකි. රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වයන් මඟින් රාජ්‍ය ආයෝජන සඳහා වැය වන, වහාම දැරිය යුතු අයවැය පිරිවැය අඩු කළ හැකි වුවද, එමඟින් පරීක්ෂාකාරීව හඳුනාගත යුතු සහ අඛණ්ඩව අධීක්ෂණය කළ යුතු අසම්භාව්‍ය රාජ්‍ය මූල්‍ය බැඳීම් පැන නඟියි. ශ්‍රී ලංකාවේ මෙන්ම ජාත්‍යන්තරයේ ද අතිත අත්දැකීම්වලින් පෙනී යන්නේ, දුර්වල ලෙස ව්‍යුහගත කරන ලද රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ගිවිසුම් හෝ විධිමත් ක්‍රමවේදයෙන් බැහැරව කරනු ලැබූ යෝජනා මඟින්, ව්‍යාපෘතියක් අත්සන් කර බොහෝ කලකට පසුව නිරාවරණය වන දිගුකාලීන රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් ඇති විය හැකි බවයි.

රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වයන්ගෙන් පැන නඟින ප්‍රධාන රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් අතරට, රජයේ ඇපකර, අවම ආදායම් ඇපකර සහ ගිවිසුම්වල ඇති අවසන් කිරීමේ වන්දි ගෙවීමේ වගකීම් වැනි පැහැදිලි අසම්භාව්‍ය බැරකම් ඇතුළත් වේ. මීට අමතරව, අර්බුදයට පත් වූ හෝ නැවත සාකච්ඡා කරනු ලබන ව්‍යාපෘති සඳහා සහාය වීමට ඇති වන බලපෑම් හේතුවෙන් පැන නඟින පැහැදිලිව සඳහන් නොකළ අසම්භාව්‍ය වගකීම්; රජය විසින් ගෙවීම් සිදුකරන ව්‍යුහයන් යටතේ පවතින උපයෝජ්‍යතා ගෙවීම් (availability payments) සහ මිලදී ගැනීම සම්බන්ධ බැඳීම් (offtake commitments); මෙන්ම ව්‍යාපෘති අසාර්ථක වීම්, කලින් අවසන් කිරීම් හෝ නැවත සාකච්ඡා කිරීම්වලින් නිරාවරණය වන අවදානම් ද මීට ඇතුළත් වේ.

පවතින ප්‍රසම්පාදන ක්‍රමවේදය හා වාර්තාකරණ ක්‍රියාපටිපාටිවලට අනුකූලව එක් එක් රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වයන්ගෙන් වන ව්‍යාපෘතියක් සඳහා ව්‍යාපෘති මට්ටමේ රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම අදාළ රේඛීය අමාත්‍යාංශ සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතන විසින් හඳුනාගෙන ප්‍රමාණනය කරන අතර, රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ඒකකය විසින් සමස්ත ව්‍යාපෘති කළඹක් (portfolio) මට්ටමේ දළ දර්ශනයක් පවත්වාගෙන යමින්, ආයතන අතර සම්බන්ධීකරණය සිදු කර, වැඩිදුර ඇගයීම අවශ්‍ය වන අවදානම් කාණ්ඩ හඳුනා ගනු ලබයි.

රාජ්‍ය අනුග්‍රහය, ඇපකර සහ අසම්භාව්‍ය බැරකම්

රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව කළඹ පුරා රජයේ සහාය විවිධ ආකාරවලින් ලැබෙන අතර, ඒ අතරට ඉඩම් ලබා දීම, ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුම්, නියාමන පහසුකම් සැලසීම (බලපත්‍ර, ජාල ප්‍රවේශය සහ නිෂ්පාදන මිලදී ගැනීමේ විධිවිධාන ඇතුළුව) සහ ඇතැම් අවස්ථාවලදී පැහැදිලි මූල්‍ය ඇපකර සැපයීම ද ඇතුළත් වේ.

- **ඉඩම් වෙන්කිරීම:** බලශක්ති, වරාය, නාගරික සංවර්ධන, සෞඛ්‍ය සහ ආගන්තුක සන්කාර (සංචාරක) යන ක්ෂේත්‍රවල ව්‍යාපෘති සඳහා අදාළ වන, රජයේ සහාය ලබා දෙන වඩාත් පොදු ආකාරයයි.
- **ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුම්:** මේවා විශේෂයෙන්ම බලශක්ති ක්ෂේත්‍රයේ ‘ගොඩනැගීම-අයිතිය දැරීම-ක්‍රියාත්මක කිරීම’ (BOO) ව්‍යාපෘති සඳහා අදාළ වන අතර, එමඟින් පෞද්ගලික පාර්ශ්වකරුවන් වෙත ගිවිසුම්ගත ආරක්ෂාවන් සහ අවදානම් බෙදා හැරීමට අවස්ථාව සලසා දෙයි.
- **මිලදී ගැනීමේ බැඳීම (Offtake commitments):** ප්‍රධාන වශයෙන් ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය (CEB) සමඟ ඇති කරගෙන තිබෙන විදුලිය මිලදී ගැනීමේ ගිවිසුම් වේ. මේවා ක්‍රියාත්මක වන සහ දැනට ප්‍රදානය කර ඇති විදුලිබල ව්‍යාපෘති සඳහා රජයට ඇති විය හැකි සැලකිය යුතු මට්ටමේ අසම්භාව්‍ය රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් නියෝජනය කරයි.
- **විධිමත් මූල්‍ය ඇපකර (Explicit financial guarantees):** ත්‍රිකුණාමලය (සාම්පූර්) මෙගාවොට් 50 ක සූර්ය බලශක්ති ඒකාබද්ධ ව්‍යාපාරය සඳහා National Thermal Power Corporation Limited’s (NTPC) ආයතනය සිදු කළ ප්‍රාග්ධන හිමිකම් දායකත්වය වෙනුවෙන් ලබා දුන්, රජය විසින් අනුග්‍රහය දක්වන ලද ඇපකරයක් දැනට මීට ඇතුළත් වේ. මෙම ඇපකරය ක්‍රියාත්මක කරන ලෙස මේ වන විට ඉල්ලා ඇත.
- **බදු සහන (Tax concessions):** South Asia Gateway Terminal සහ Colombo International Container Terminal ඇතුළු වරාය අංශයේ ඇතැම් ව්‍යාපෘති සඳහා බදු සහන අදාළ වේ.

රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ව්‍යාපෘති කළඹ

රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ව්‍යාපෘති එකතුව, වගකිවයුතු අමාත්‍යාංශ හයක් යටතේ ක්‍රියාත්මක වන ව්‍යාපෘති 36 කින් සමන්විත වේ. මේවා බලශක්ති (විදුලිබල හා බනිජ තෙල්), සෞඛ්‍ය, වරාය හා සිවිල් ගුවන් සේවා, ප්‍රවාහන හා නාගරික සංවර්ධන, කර්මාන්ත සහ ආරක්ෂක යන ක්ෂේත්‍ර පුරා විහිදී පවතී. මේ අතුරින් ව්‍යාපෘති 25 ක් සඳහා සමස්ත ව්‍යාපෘති පිරිවැය ඇස්තමේන්තුගත කර ඇති අතර, ඒවායේ සමස්ත වටිනාකම දළ වශයෙන් ඇ. ඩො. බිලියන 6.1 ක් පමණ වේ⁹. ඉතිරි ව්‍යාපෘති 11 යෝජනා, අභිලාශ

⁹ එක් එක් ව්‍යාපෘතිය සඳහා වාර්තා කර ඇති පරිදි ව්‍යාපෘති පිරිවැය ඇමරිකානු ඩොලර් (USD) වලින් ඉදිරිපත් කර ඇත. එක් ව්‍යාපෘතියක් (ඇමරිකානු ඩොලර් කඩදාසි කම්හල නැවත ආරම්භ කිරීම) ශ්‍රී ලංකා රුපියල් වලින් වාර්තා කර තිබූ අතර, මෙම සමස්ත පිරිවැය සැකසීමේ අරමුණ සඳහා එය ඇමරිකානු ඩොලරයකට රුපියල් 330 බැගින් වූ විනිමය අනුපාතය යටතේ පරිවර්තනය කර ඇත.

කැඳවීම (EOI) හෝ ශක්‍යතා අධ්‍යයන වැනි පිරිවැය මෙතෙක් ඇස්තමේන්තු කර නොමැති මුල් අදියරේ පවතියි.

සමස්ත ව්‍යාපෘති පිරිවැයෙන් නිරූපණය වන්නේ ආයෝජනයේ සමස්ත පරිමාණය පමණක් බවත්, ඉන් බහුතරයක් පෞද්ගලික අරමුදල් මඟින් මූල්‍යනය වන බැවින් එය රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම නිරූපණය නොකරන බවත් මෙහිදී සලකා බැලීම වැදගත් වේ. සැබෑ රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම පැන නඟන්නේ සමස්ත කළඹේ වටිනාකමෙන් නොව, ඇපකර, මිලදී ගැනීමේ බැඳීම (offtake commitments) සහ ඒ හා සමාන උපකරණ වැනි නිශ්චිත අසම්භාව්‍ය වගකීම් (contingent obligations) හේතුවෙන් පමණි.

විදුලිබල උත්පාදන ව්‍යාපෘතිවල ප්‍රාග්ධන නිව්‍යතාවය පිළිබිඹු කරමින්, අගය නිර්ණය කර ඇති ව්‍යාපෘති කළඹෙන් විශාලතම කොටස හිමිවන්නේ බලශක්ති අංශයටයි (එය ඇ.ඩො. බිලියන 4.1 ක් වන අතර, අගය නිර්ණය කර ඇති සමස්ත වටිනාකමෙන් තුනෙන් දෙකකට ආසන්න ප්‍රමාණයකි). ප්‍රධාන වරාය පර්යන්ත හිමිකම් ගිවිසුම් ඇතුළුව, ඇස්තමේන්තුගත සමස්ත වටිනාකම දළ වශයෙන් ඇ. ඩො. බිලියන 1.7 ක් වන ව්‍යාපෘති හයක් මේ වන විටත් ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතී. ව්‍යාපෘති මට්ටමින් ඇස්තමේන්තුගත පිරිවැය සහ වත්මන් ප්‍රගතිය ඇතුළත් සමස්ත ව්‍යාපෘති එකතුව ඇමුණුම III හි දක්වා ඇත.

නීතිමය, ආයතනික සහ සංවිධානාත්මක විධිවිධාන

2026 මූල්‍ය අවදානම් පිළිබඳ ප්‍රකාශයෙහි දක්වා ඇති එකඟතාවලට අනුකූලව, රජය විසින් රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ව්‍යාපෘති සංවර්ධනය, ඇගයීම සහ පහසුකම් සැලසීම සඳහා වන මධ්‍යම සම්බන්ධීකරණ ආයතනය ලෙස ‘රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ඒකකය’ (PPP Unit) පිහිටුවා ඇති අතර, ඒ සඳහාම වෙන්වූ සුවිශේෂී රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව පනත් කෙටුම්පතක් ද සකස් කරමින් පවතී. මෙම පනත් කෙටුම්පත බලාත්මක කිරීමෙන් පසු, පෙර මූල්‍ය අවදානම් ප්‍රකාශය මඟින් හඳුනා ගන්නා ලද අඩුවක් සපුරාලමින්, රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ප්‍රසම්පාදන කටයුතු, අවදානම් බෙදා හැරීම, රාජ්‍ය මූල්‍ය එකඟතා වාර්තා කිරීම සහ අසම්භාව්‍ය වගකීම් (contingent liabilities) කළමනාකරණය පාලනය කෙරෙන විස්තරාත්මක ව්‍යවස්ථාපිත රාමුවක් සැපයීමට මෙම පනත් කෙටුම්පත මගින් බලාපොරොත්තු වේ.

පනත බලාත්මක කරන තෙක්, අදාළ ක්ෂේත්‍රයන්ට විශේෂිත වූ නීති පද්ධතීන්, අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය ලත් ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලීන් සහ ව්‍යාපෘති මට්ටමේ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුම් ඒකාබද්ධ කෙරුණු රාමුවක් යටතේ රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ව්‍යාපෘති තවදුරටත් ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබේ. ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ ගිවිසුම්ගත කළමනාකරණය පිළිබඳ වගකීම් අදාළ එක් එක් රේඛීය අමාත්‍යාංශ සතු වන අතර, රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් වාර්තා කිරීමේ

අරමුණු සඳහාද ඇතුළත්ව, සමස්ත ව්‍යාපෘති කළඹට අදාළ දත්ත ඒකාබද්ධ කිරීම සඳහා රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ඒකකය එම රේඛීය අමාත්‍යාංශ සමඟ සම්බන්ධීකරණ කටයුතු සිදු කරයි.

රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් වර්ග සහ එම මූල්‍ය අවදානම් සිදුවීම පිළිබඳ නිරීක්ෂණයන්

රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ව්‍යාපෘති කළඹ තුළ සිදුවිය හැකි රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් කාණ්ඩ කිහිපයක් හඳුනාගෙන ඇති අතර, ඉන් මූල්‍ය අවදානම් හතරක් මේ වන විටත් සිදු වී ඇත. එම අවදානම් වර්ග සහ ඒවාට සම්බන්ධ නිශ්චිත ව්‍යාපෘති පිළිබඳ විස්තර පහත දැක්වේ.

- **රජයේ ඇපකර (Government guarantees):** පැහැදිලි අසම්භාව්‍ය වගකීම (explicit contingent liability) ප්‍රත්‍යක්ෂ වීම පිළිබිඹු කරමින්, ත්‍රිකුණාමලය (සාම්පූර්) මෙගාවොට් 50 ක සුර්ය බලශක්ති ඒකාබද්ධ ව්‍යාපාරය සඳහා National Thermal Power Corporation ආයතනය සිදු කළ කොටස් ප්‍රාග්ධන දායකත්වය වෙනුවෙන් ලබා දුන්, රජය විසින් අනුග්‍රහය දක්වන ලද ඇපකරයක් ක්‍රියාත්මක කරන ලෙස ඉල්ලා ඇත..
- **විදුලිබල මිලදී ගැනීමේ ගිවිසුම් (PPA) නැවත සාකච්ඡා කිරීම:** මෙගාවොට් 350 ක ධාරිතාවයෙන් යුත් ‘සොබාදනවි’ (Sobadhanavi) සහ ‘සහස්දනවි’ (Sahasdhanavi) ද්‍රවීකෘත ස්වාභාවික වායු (LNG) විදුලි බලාගාර සඳහා වන විදුලිබල මිලදී ගැනීමේ ගිවිසුම් නැවත සාකච්ඡා කර ඇත. මෙවැනි නැවත සාකච්ඡා කිරීම් හරහා සංශෝධිත ගෙවීම් කොන්දේසි, දීර්ඝ කරන ලද බදු සහන කාලසීමාවන් හෝ නව කොන්ත්‍රාත් කොන්දේසි හේතුවෙන් පැන නගින වෙනත් රාජ්‍ය මූල්‍ය බැඳීම් ඇති විය හැකිය.
- **යටිතල පහසුකම් කොන්ත්‍රාත් නැවත සාකච්ඡා කිරීම:** යුනියන් පෙදෙස සහ අබ්දුල් කාදර් මාවත බහු මහල් රට ගාල ව්‍යාපෘති සඳහා වන රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව (PPP) කොන්ත්‍රාත්තු නැවත සාකච්ඡා කර ඇති අතර, එම සංශෝධිත කොන්දේසි හේතුවෙන් රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානමක් ඇති විය හැකිය.
- **කාලයට පෙර අවසන් කිරීම:** දකුණු ආසියානු වාණිජ හා සැපයුම් කේන්ද්‍රස්ථාන ව්‍යාපෘතිය, කල්පූර්ව පියවීම් විධිවිධානයක් (Early settlement arrangement) මඟින් නතර කර දමා ඇත.

- **විධිමත් නොවන සහ සැලසුම් මට්ටමේ පවතින අවදානම්:** ඉහත සඳහන් කළ දැනටමත් මතු වී ඇති අවදානම්වලට අමතරව, බලශක්ති, වරාය සහ නාගරික සංවර්ධන අංශයන්හි තවමත් සැලසුම් මට්ටමේ පවතින ව්‍යාපෘති සඳහා රජය විසින් ලබා දීමට එකඟ වී ඇති ආධාර, ඉඩම්, නියාමන පහසුකම් සැලසීම් සහ මිලදී ගැනීමේ විධිවිධාන (offtake arrangements) හේතුවෙන් නිරාවරණය වන විධිමත් නොවන අසම්භාව්‍ය අවදානම් (implicit contingent exposures) මෙම ව්‍යාපෘති කළඹෙහි අන්තර්ගත වේ. කොන්ත්‍රාත් කොන්දේසි මෙතෙක් අවසන් කර නොමැති බැවින් මේවා තවමත් ප්‍රමාණනය කර නොමැත. මීට අමතරව, සෞඛ්‍ය, කර්මාන්ත සහ ආරක්ෂක අංශවල ව්‍යාපෘති කිහිපයක් තවමත් පිරිවැය ඇස්තමේන්තු අවසන් නොකළ මුල් අවධිත්හි පවතින අතර, ඒවා මෙතෙක් තක්සේරු කළ නොහැකි, අනාගතයේදී ඇති විය හැකි විභව රාජ්‍ය මූල්‍ය බැඳීම් නිරූපණය කරයි.

අවම කිරීමේ පියවර (Mitigation Measures)

ඉහත හඳුනා ගන්නා ලද රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් කළමනාකරණය කිරීම සඳහා, ‘රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ඒකකය’ (PPP Unit) විසින් රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව කොන්ත්‍රාත්තු තුළ රජයේ සෘජු මූල්‍ය අවදානම් සීමා කෙරෙන ‘අවදානම් බෙදා හැරීමේ රාමු’ (risk allocation frameworks) ප්‍රවර්ධනය කරනු ලබයි. එහිදී, ප්‍රායෝගික විය හැකි සෑම අවස්ථාවකදීම ‘පරිශීලකයා විසින් ගෙවනු ලබන ආකෘති’ (user-pay models) සඳහා ප්‍රමුඛතාවය ලබා දෙන අතර, රජයේ ඇපකරයක් හෝ ‘ලබාදීමේ ගෙවීම් බැඳීමක්’ (availability payment commitment) සිදු කිරීමට පෙර ඊට සම්බන්ධ අවදානම් පිළිබඳව ප්‍රවේසම් සහගතව ඇගයීමට ලක් කරනු ලබයි.

රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ව්‍යාපෘති සඳහා වන නීතිමය සහ ආයතනික රාමුව, රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව පනත් කෙටුම්පත් බලාත්මක කිරීම මඟින් ශක්තිමත් කරමින් පවතින බැවින්, වාර්ෂික අයවැය ලේඛනයේ සහ අනාගත මූල්‍ය අවදානම් ප්‍රකාශයන්හි රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ අසම්භාව්‍ය වගකීම් (contingent liabilities) වාර්තා කිරීම, ඒ සඳහා ප්‍රතිපාදන වෙන් කිරීම සහ ඒවා අනාවරණය කිරීම සඳහා වන ප්‍රමිතියෙන් යුත් ක්‍රියාවලීන් සකස් කිරීමට රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ඒකකය, රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව සහ ජාතික අයවැය දෙපාර්තමේන්තුව සමඟ එක්ව කටයුතු කරනු ඇත.

<p>සිදුවීමේ සම්භාවිතාවය මධ්‍යස්ථ වේ. ඇතිවිය හැකි බලපෑම අඩු ය.</p>	<p>ශ්‍රේණිගත කිරීම</p> <table border="1" data-bbox="571 226 683 340"> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> </table>												

වත්මන් රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ව්‍යාපෘති එකතුව ක්ෂේත්‍ර හයක් පුරා විහිදුණු ව්‍යාපෘති 36 කින් සමන්විත වන අතර, එහි ඇස්තමේන්තුගත සමස්ත ව්‍යාපෘති වටිනාකම දළ වශයෙන් ඇමරිකානු ඩොලර් බිලියන 6.1 ක් පමණ වේ. මෙයින් බහුතරයක් පෞද්ගලික අංශයේ මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන මත ක්‍රියාත්මක වන බැවින්, ඒවා රජයට සෘජු රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානමක් නිරූපණය නොකරයි. මෙම ව්‍යාපෘති එකතුව තුළ, ක්‍රියාත්මක කරන ලෙස ඉල්ලා සිටි රජයේ ඇපකරයක්, විදුලිබල මිලදී ගැනීමේ ගිවිසුම් නැවත සාකච්ඡා කිරීම, යටිතල පහසුකම් කොන්ත්‍රාත්තු නැවත සාකච්ඡා කිරීම සහ ප්‍රධාන වරාය ව්‍යාපෘතියක් කාලයට පෙර අවසන් කිරීම ඇතුළුව රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් මතු වූ අවස්ථා කිහිපයක් දක්නට ලැබුණි. මෙම සිදුවීම්වලින් සිදුවූ රාජ්‍ය මූල්‍ය බලපෑම අදාළ රේඛීය අමාත්‍යාංශ විසින් මෙතෙක් ප්‍රමාණනය කර නොමැත.

පවතින රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව කොන්ත්‍රාත්තු යටතේ අසම්භාව්‍ය වගකීම් (contingent liabilities) සැබෑ මූල්‍ය බැඳීම් බවට පත්වීමේ විභව බලපෑම සාපේක්ෂව අවම මට්ටමක පවතින බව සලකනු ලබන අතර, එයින් පිළිබිඹු වන්නේ සමස්ත ආර්ථිකයට සාපේක්ෂව රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ව්‍යාපෘති වෙනුවෙන් ලබා දී ඇති සෘජු රජයේ ඇපකර සහ ලබාදීමේ ගෙවීම් බැඳීම්වල (availability payment commitments) පරිමාණය තවමත් මධ්‍යස්ථ මට්ටමක පැවතීමයි. කෙසේ වෙතත්, ව්‍යාපෘති මට්ටමින් සිදුවන රාජ්‍ය මූල්‍ය බලපෑම් ප්‍රමාණනය කළ පසු මෙම තක්සේරුව නැවත සමාලෝචනය කළ යුතුය. අවදානම් කළමනාකරණ පියවරයන්ට රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව පනත් කෙටුම්පත නීතිගත කිරීම, නව කොන්ත්‍රාත්තු තුළ අවදානම් බෙදා හැරීමේ රාමු ශක්තිමත් කිරීම සහ රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ අසම්භාව්‍ය වගකීම් වාර්තා කිරීම සහ අනාවරණය කිරීම සඳහා වන ප්‍රමිතියෙන් යුත් ක්‍රියාවලීන් සකස් කිරීම ඇතුළත් වේ.

(ඊ.) මූල්‍ය අංශයෙන් පැන නඟින මූල්‍ය අවදානම්

බැංකු සහ මුදල් සමාගම් අංශයෙන් මතු විය හැකි රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් සහ අවදානම් අවම කිරීමේ උපායමාර්ග

බැංකු සහ මුදල් සමාගම් අංශ ප්‍රමාණවත් ද්‍රවශීලතාවක් සහ ප්‍රාග්ධන ස්ථාවරත්වය පවත්වා ගනිමින්, සිය වත්කම් පදනම් සහ ණය කළඹ සම්බන්ධයෙන් යහපත් වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. කෙසේ වෙතත්, ස්වභාවික විපත්, යුද ගැටුම් හෝ ආර්ථික පසුබෑම් වැනි අනපේක්ෂිත ආර්ථික කම්පන මගින් අදියර 3 යටතේ පවතින ණය ඉහළ යා හැකි අතර මූල්‍ය අංශයේ

ශක්තිමත්භාවය ද දුර්වල විය හැකිය. මෑත කාලීන ව ඇති වූ අර්බුදයෙන් පසුව එම අංශයේ, අදියර 3 යටතේ පවතින ණය ප්‍රමාණය පහත වැටී ඇතත්, නොපියවූ ණය මට්ටම තවදුරටත් ඉහළ මට්ටමක පවතී. මෙම ගැටලුවට පිළියම් ලෙස, බැංකු, විශේෂයෙන් රජය සතු බැංකු, තම ප්‍රාග්ධන තත්ත්වයන් ශක්තිමත් කළ යුතු අතර ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ සහ මුදල් අමාත්‍යාංශයේ ප්‍රතිප්‍රාග්ධනීකරණ රාමුව යටතේ සැලසුම් කර ඇති ප්‍රාග්ධනීකරණ ප්‍රයත්න අඛණ්ඩ ව ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය. මීට අමතර ව, මහ බැංකුව අවදානම් නිරීක්ෂණය කිරීම සහ විවක්ෂණශීලී නීති ක්‍රියාත්මක කිරීම මගින් ස්ථායීතාව සඳහා සහාය දක්වන අතර ම, අවශ්‍යතාවක් ඇති වුවහොත් ප්‍රතිචාර දැක්වීම සඳහා අර්බුද කළමනාකරණ විධිවිධාන ද සකස් කර ඇත.

රජය සතු බැංකු, රජයට සහ රජය සතු ආයතන වෙත ණය ලබා දීම මත දැඩි ලෙස රඳා පවතින බැවින්, ඔවුන්ගේ අරමුදල්වලින් වැඩි කොටසක් රාජ්‍ය අංශය සමඟ බැඳී පවතී. මෙම ණය ගැනුම්කරුවන් ණය ආපසු ගෙවීමට අපොහොසත් වුවහොත්, විශේෂයෙන් මෙම ණය අතරින් බොහෝමයක් රාජ්‍ය ඇපකර මගින් සුරක්ෂිත කර ඇති බැවින් රජයට ඒ සඳහා මැදිහත් වීමට සිදු වේ. මීට අමතර ව, රාජ්‍ය සුරැකුම්පත්වලින් සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් බැංකු සතු වන බැවින්, ඒවායේ වටිනාකමෙහි සිදුවන ඕනෑම පහළ යෑමක් හෝ පොලී අනුපාතිකවල සිදුවන ඉහළ යෑමක්, ලාභය පහළ යෑමට සහ බැංකුවල මූල්‍ය ශක්තිමත්භාවය දුර්වල වීමට හේතු විය හැකිය. මෙය, එම බැංකුවල පවතින මූල්‍ය ගැටලු රාජ්‍ය මූල්‍ය මත පැටවෙන බරක් බවට පත්වීමේ අවදානමක් ඇති කරයි. මෙම තත්ත්වය කළමනාකරණය සඳහා, සීමිත ණය ගැනුම්කරුවන් මත පමණක් අධික ලෙස යැපීම, අධික්ෂණය ශක්තිමත් කිරීම, ණය ලබා දීමේ දී නිසි ආරක්ෂිත පියවර සහතික කිරීම සහ ආයෝජන විවිධාංගීකරණය කිරීම වැදගත් වේ.

සමස්ත ද්‍රවශීලතාව ශක්තිමත් මට්ටමක පැවතුණ ද, විදේශ විනිමය අරමුදල් ලබා ගැනීමට ඇති හැකියාව සීමා වීම හේතුවෙන් බැංකු අවදානම්වලට මුහුණ දෙන අතර, එමගින් පීඩන කාලවල දී විදේශ විනිමය ගෙවීම් අවශ්‍යතා සපුරාලීමට බැංකුවලට අසීරු විය හැකි බව පෙනීයනු ලබයි. විදේශ විනිමය ගලාපීම් සහ පිටතට ගලායෑම් අතර වන වෙනස්කම් මගින් අසමතුලිතතා ඇතිවිය හැකි අතර, එමගින් බැංකුවලට විනිමය අනුපාතියේ සිදුවන උච්චාවචනයන්ට මුහුණ දීමට සිදු වේ. විනිමය තත්ත්වය දුර්වල වුවහොත් හෝ වෙළඳපොළ තත්ත්ව ක්ෂණික ව වෙනස් වුවහොත්, එම පීඩන ඉහළ ගොස් එමගින් මූල්‍ය ස්ථායීතාවට බලපෑම් එල්ල විය හැකිය. බැංකුවලට දැඩි විදේශ විනිමය හිඟයකට මුහුණ දීමට සිදු වුවහොත් රජයට සෘජුව ම හෝ මහ බැංකුව හරහා සහාය ලබා දීමට සිදුවිය හැකි බැවින් මෙවැනි පීඩන මගින් රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් ද නිර්මාණය විය හැකිය. මෙම අවදානම් කළමනාකරණ සඳහා බැංකු සිය විදේශ විනිමය තත්ත්වය සමීප ව නිරීක්ෂණය කිරීම, ප්‍රමාණවත් ස්ථාවරත්වය පවත්වාගෙන යෑම සහ ද්‍රවශීලතා

රෙගුලාසිවලට අනුකූල ව කටයුතු කිරීම ද සිදු කළ යුතු අතර මහ බැංකුවට අවශ්‍ය වුවහොත් තාවකාලික සහාය සැපයීමේ හැකියාව ද පවතී.

බැංකුකරණය වඩාත් ඩිජිටල්කරණය වීමත් සමඟ, පද්ධති බිඳ වැටීම්, වංචා සහ සයිබර් ප්‍රහාර අවදානම් ඉහළ යමින් පවතී. හැක් කිරීම (hacking), සේවා බිඳ වැටීම් හෝ දුර්වල අභ්‍යන්තර පාලනයන් වැනි ගැටලු හේතුවෙන් මූල්‍ය අලාභ සහ මහජන විශ්වාසය පහළ වීම සිදු විය හැකි ය. යල් පැන ගිය පද්ධති මත යැපෙන බැංකුවල මෙම අවදානම් වඩාත් වැඩි වන අතර, එවැනි බැංකු ප්‍රහාරයන්ට සහ බිඳවැටීම්වලට ලක්වීමේ වැඩි ප්‍රවණතාවක් පවතී. බැංකු නිරතුරුව මෙම සිදුවීම්වලට ඉලක්ක වන බැවින් සහ සංවේදී දත්ත මෙන්ම මහා පරිමාණයේ මූල්‍ය ගනුදෙනු හසුරුවන බැවින්, සයිබර් ආරක්ෂණය ඉතාමත් වැදගත් වේ. බරපතල සිදුවීම්වල දී එවැනි අලාභ බැංකු පද්ධතිය දුර්වල කළ හැකි අතර, රජය සතු ආයතනවලට සහාය වීම සඳහා රජයට මැදිහත්වීමට සිදු විය හැකි බැවින් රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් ද ඇති කළ හැකි ය. මෙහෙයුම් ගැටලු බොහෝ විට පැන නගින්නේ ක්‍රියාවලි, පුද්ගලයන් හෝ පද්ධතිවල අසාර්ථකවීම් හේතුවෙන් බැවින්, මෙම අවදානම් අවම කර ගැනීම සඳහා බැංකු සඳහා ශක්තිමත් අභ්‍යන්තර පාලන, මනා සයිබර් ආරක්ෂණ පියවර සහ නවීන තාක්ෂණික පද්ධති අවශ්‍ය වේ.

තැන්පතු රක්ෂණ ජනතාවගේ ඉතුරුම් ආරක්ෂා කිරීමට සහ බැංකු පද්ධතිය කෙරෙහි ඇති විශ්වාසය පවත්වාගෙන යෑමට උපකාරී වේ. කෙසේවෙතත්, බැංකු පද්ධතියේ ඇති සමස්ත තැන්පතුවල ප්‍රමාණයට සාපේක්ෂව මෙම අරමුණ සඳහා වෙන් කර පවත්නා අරමුදල් දැනට ප්‍රමාණවත් නොවේ. මෙයින් අදහස් වන්නේ, අර්බුදයක දී, ගැටලුවලට ලක්ව ඇති ආයතනවලට සහාය වීම සඳහා ප්‍රමාණවත් මුදලක් රැස්කර ගැනීම දුෂ්කර විය හැකි බවත්, රාජ්‍ය මුදල් මත අතිරේක පීඩනයක් ඇති කළ හැකි බවයි. එබැවින් ශ්‍රී ලංකාවේ තැන්පතු රක්ෂණ අරමුදල ශක්තිමත් කිරීමට සහ ඇතිවිය හැකි අර්බුද සඳහා මුහුණ දීමට ඇති හැකියාව වර්ධනය කිරීමට ප්‍රයත්න දරමින් සිටියි. තැන්පතුකරුවන් ආරක්ෂා කිරීමට වෙන් කර ඇති මුදල් අඩු වුවහොත්, අතිරේක සහාය සැපයීම සඳහා රජය ක්ෂණික ව මැදිහත්වීම අවශ්‍ය වේ. පවත්නා අරමුදල ඉන් ආවරණය වන සමස්ත තැන්පතුවලට වඩා කුඩා වන බැවින්, ඕනෑම ප්‍රධාන බැංකු බිඳ වැටීමක දී රජයේ හදිසි මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන අවශ්‍ය විය හැකිය. මෙම සහාය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී ප්‍රමාද හෝ දුෂ්කරතා ඇති වුවහොත් තත්ත්වය තවදුරටත් සංකීර්ණ වී රාජ්‍ය මූල්‍ය මත පීඩනයක් එල්ල විය හැකි බැවින් මෙවැනි තත්ත්ව රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් ඇති කරයි. මෙම තත්ත්වය කළමනාකරණය සඳහා පැහැදිලි ක්‍රමවේද, ශක්තිමත් සම්බන්ධීකරණය සහ අවශ්‍ය විටෙක දී ක්ෂණිකව ප්‍රතිචාර දැක්වීමට සූදානම් ව සිටීම වැදගත් වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය කාර්ය සාධක බලකායේ අනන්‍යතා ඇගයීම 2026 වසරේ මුල භාගයේ දී ආරම්භ වූ අතර, 2026 අග භාගයේ දී සිදු කිරීමට නියමිත ක්ෂේත්‍ර පරීක්ෂාව ද ඇතුළත් ව අවසන් ප්‍රතිඵල 2027 මුල්

භාගයේදී නිකුත් කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ. රටක් මුදල් විශුද්ධීකරණය වැළැක්වීම සඳහා වන ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතීන්ට අනුකූල නොවන්නේ නම්, එම රට මූල්‍ය කාර්ය සාධක බලකායෙහි “අළු ලේඛනයට” (grey list) ඇතුළත් කළ හැකි අතර එමගින් එම රටට ගෝලීය මූල්‍ය ආයතනවල දැඩි නිරීක්ෂණයට ලක්වීමට සිදු වේ. අළු ලේඛනයට ඇතුළත් වීම මගින් ජාත්‍යන්තර ගනුදෙනු වඩාත් දුෂ්කර මෙන්ම වියදම් අධික කිරීම, විදේශීය ආයෝජන පහත හෙළීම සහ විදේශීය බැංකු සමඟ පවත්නා සබඳතා දුර්වල කිරීම හරහා ආර්ථිකයට හානි පැමිණවීම සිදු කළ හැකිය. එමගින් වෙළඳ කටයුතුවලට බාධා ඇති විය හැකි අතර රටේ කීර්තිනාමයට ද හානි සිදුවිය හැකිය. දුර්වල ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් සහ ඉහළ යන පිරිවැය හේතුවෙන් රාජ්‍ය මූල්‍ය කෙරෙහි බලපෑම් එල්ල වන බැවින්, මෙය ආර්ථික වර්ධනය මන්දගාමී කිරීමට, රජයේ ආදායම අඩු කිරීමට සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය වෙත පීඩනයක් ඇති කිරීමට හේතු විය හැකිය. මෙම අවදානම් මග හරවා ගැනීම සඳහා, මූල්‍ය අපරාධ වැළැක්වීමේ පද්ධති ශක්තිමත් කිරීම සහ ඒවා ඵලදායී ලෙස ක්‍රියාත්මක වන බව සහතික කිරීම වැදගත් වේ.

බැංකු සහ මුදල් සමාගම් අංශවල මූල්‍ය සාධනීය දර්ශක ඇමුණුම IV හි දක්වා ඇත.

රක්ෂණ අංශයෙන් පැනනැගිය හැකි රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම්

රක්ෂණ අංශයෙන් පැනනැගිය හැකි සැලකිය යුතු රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් පිළිබඳ විශ්ලේෂණයක් සිදු කර ඇත. (මෙයට රජය සතු රක්ෂණ ආයතනවලින් මතු වන රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම්, ජාතික රක්ෂණ භාර අරමුදල (NITF) විසින් ප්‍රතිරක්ෂණ සේවා සැපයීම හේතුවෙන් රජය නිරාවරණය වන අවදානම් මෙන්ම, අතිශය බරපතල සිදුවීම්වලට මුහුණ දීමේදී පෞද්ගලික රක්ෂණ වෙළෙඳපොළට ප්‍රමාණවත් ධාරිතාවක් නොමැති වුවහොත් මතු විය හැකි ව්‍යංග අවදානම් ද ඇතුළත් වේ.)

ජාතික රක්ෂණ භාර අරමුදල විසින් ප්‍රතිරක්ෂණ සේවා සැපයීම හේතුවෙන් රජය නිරාවරණය වන අවදානම් සහ පෞද්ගලික රක්ෂණ වෙළෙඳපොළට අතිශය බරපතල සිදුවීම් කළමනාකරණය කිරීමට නොහැකි වුවහොත් මතු විය හැකි ව්‍යංග අවදානම් පහත පරිදි සාරාංශගත කර ඇත:

- ජාතික රක්ෂණ භාර අරමුදල මගින් සැලකිය යුතු රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානමක් ඇති කෙරෙන අතර, එයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වී ඇත්තේ එහි අඛණ්ඩව පවතින ද්‍රවශීලතාවය පිළිබඳ දුර්වලතාවයන්ය. ජාතික රක්ෂණ භාර අරමුදලෙහි ප්‍රතිරක්ෂණ ව්‍යාපාර අංශය, නියාමන අවම සීමාවට වඩා පහළ ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මක අනුපාතයක් (Capital Adequacy Ratio - CAR) පවත්වාගෙන යන අතර, රක්ෂණ ගිවිසුම් යටතේ පවතින වගකීම්

පියවීම සඳහා පවත්නා මූල්‍ය වත්කම් ප්‍රමාණවත් නොවීම වැනි වත්කම් අප්‍රමාණවත්භාවයකට (asset inadequacy) ද මුහුණ දී සිටියි.

- අග්‍රභාර රක්ෂණ යෝජනා ක්‍රමයේ පවතින සෘණ හිමිකම් තත්ත්වය හේතුවෙන් (negative equity position) මෙම අවදානම් තත්ත්වය තවදුරටත් උග්‍ර වී ඇති අතර, රක්ෂණ හිමියන් වෙත ඇති බැඳීම් ඉටු කිරීමට නොහැකි වීමේ අවදානම වැඩි කරමින් රජය මත රාජ්‍ය මූල්‍ය පීඩනයක් ඇතිවීමේ සම්භාවිතාව ඉහළ නංවයි.
- දැරිය හැකි මට්ටමක රක්ෂණ වාරික පවත්වාගෙන යෑම අරමුණු කරගත් දේශපාලන හෝ ප්‍රතිපත්තිය කරුණු සැලකිල්ලට ගනිමින්, රජය සතු රක්ෂණ ආයතනය විසින් මූලික අවදානම් ස්වභාවය සම්පූර්ණයෙන්ම පිළිබිඹු නොවන පරිදි වාරික මිල නියම කිරීමේ ක්‍රමවේදයන් අනුගමනය කළ හැකිය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, විශේෂයෙන් පීඩනකාරී තත්ත්වයන් යටතේ සිදුවන මහා පරිමාණ හිමිකම් පෑම් පියවීම සඳහා කාලයක් සමඟ රැස් කර ඇති සංචිත අප්‍රමාණවත් විය හැකිය.
- නීතිය අනුව පෞද්ගලික රක්ෂණ වෙළෙඳපොළ සිය සාමාන්‍ය ප්‍රතිරක්ෂණ වගකීම්වලින් සියයට 30ක් ජාතික රක්ෂණ භාර අරමුදල වෙත පැවරිය යුතුය. කෙසේ වෙතත්, 2023 පෙබරවාරි මාසයේ සිට ජාතික රක්ෂණ භාර අරමුදල ප්‍රති-ප්‍රතිරක්ෂණ ආවරණයකින් (retrocession cover) තොරව ක්‍රියාත්මක වී ඇත. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, මෙම සංකේතදින දේශීය අවදානමෙන් සියයට 100 ක් ම ගෝලීය ප්‍රතිරක්ෂණ වෙළෙඳපොළ වෙත මාරු නොකර ජාතික රක්ෂණ භාර අරමුදලෙහි මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශයේ රඳවාගෙන ඇති අතර, පීඩනකාරී අවස්ථාවල දී බැඳීම් ඉටු කිරීම සඳහා ජාතික රක්ෂණ භාර අරමුදලෙහි ධාරිතාව මත පද්ධතිය රඳා පැවතීම (systemic dependence) ඉහළ යයි.
- ජාතික රක්ෂණ භාර අරමුදලෙහි දුර්වල ප්‍රාග්ධන තත්ත්වය සහ ප්‍රති-ප්‍රතිරක්ෂණ ආවරණයක් නොමැති වීම සැලකිල්ලට ගත් විට, අතිශය බරපතළ සිදුවීමකදී එයට වන්දි ඉල්ලීම් පියවීමට නොහැකි වීමේ ඉහළ අවදානමක් පවතී. එවැනි තත්ත්වයක් රක්ෂණ අංශය පුරා දාම ප්‍රතික්‍රියාවක් (domino effect) ඇති කළ හැකි අතර, ප්‍රතිරක්ෂණ ලැබීම් ආපසු අයකර ගැනීමට නොහැකි වීම හේතුවෙන් පෞද්ගලික රක්ෂණ සමාගම්වලට ද ද්‍රවශීලතාවය සම්බන්ධ පීඩනවලට මුහුණ දීමට සිදු විය හැකිය.

රක්ෂණ ක්ෂේත්‍රයේ මූල්‍ය ස්ථාවරභාවය පිළිබඳ දර්ශක ඇමුණුම V හි දක්වා ඇත.

5. සමාජනීය

'මූල්‍ය අවදානම් පිළිබඳ ප්‍රකාශය 2027', මහින් ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය මූල්‍යයට මුහුණ දීමට සිදුවන ප්‍රධාන අවදානම් පිළිබඳ පුළුල් ඇගයීමක් ඉදිරිපත් කරයි. මෙයට සාර්ව ආර්ථික අවිනිශ්චිතතාවය, රජය සතු ව්‍යවසායයන්, රාජ්‍ය ණය, ඇපකර සහ උප-ණය දීම්, රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වයන්, දේශගුණික හා ස්වාභාවික ආපදා ආශ්‍රිත අවදානම් මෙන්ම මූල්‍ය අංශයේ අවදානම් ද ඇතුළත් වේ. මෙම සියලු අවදානම් එක්ව ගත් කළ පැහැදිලි වන්නේ, 2022 වසරට සාපේක්ෂව මූල්‍ය තත්ත්වය සැලකිය යුතු ලෙස ශක්තිමත් වී තිබුණ ද, රාජ්‍ය මූල්‍යය තවදුරටත් චක්‍රීය කම්පන (cyclical shocks) සහ ව්‍යුහාත්මක දුර්වලතාවලට නිරාවරණය වී පවතින බවයි. බාහිර අස්ථාවරත්වයන්ට සහ නිතර ඇති වන ස්වාභාවික ආපදාවන්ට ශ්‍රී ලංකාව දිගින් දිගටම මුහුණ දෙන බැවින්, සාර්ව ආර්ථික අවදානම් සහ දේශගුණික හා ආපදා ආශ්‍රිත අවදානම් එක්ව සලකා බැලීමේ දී ඉහළම සම්භාවිතාවක් සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය බලපෑමක් සහිත අවදානම් ලෙස ඇගයීමට ලක් කර ඇත. බලශක්ති සහ වරාය අංශවල මෑතකාලීනව සිදු කරන ලද ප්‍රතිසංස්කරණ හේතුවෙන් රජය සතු ව්‍යවසායයන්ගෙන් පැන නඟින අවදානම් යම් ප්‍රමාණයකට අඩු වී තිබුණ ද, ගුවන් සේවා, ජල සම්පාදන සහ කෘෂි පාදක කර්මාන්තවල පවතින දිගින් දිගටම සිදුවන මෙහෙයුම් අලාභ සහ අසම්භාව්‍ය බැරකම් (contingent liabilities) හේතුවෙන් එම අවදානම් තවදුරටත් සැලකිය යුතු මට්ටමක පවතී. ණය ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණ ක්‍රියාවලිය අවසන් වෙමින් පවතින බැවින් සහ රජයේ ණය බර හා මූල්‍ය අංශය අතර පවතින අන්‍යෝන්‍ය සබැඳියාවන් වර්ධනය වෙමින් පවතින බැවින්, මධ්‍යම මට්ටමේ රාජ්‍ය මූල්‍ය බලපෑමක් සහිත ණය, ඇපකර සහ උප-ණය දීම් අවදානම් මෙන්ම මූල්‍ය අංශයේ අවදානම් (මෙවර ඇගයීමට අලුතින්ම ඇතුළත් කරන ලද) පිළිබඳව ද අඛණ්ඩව දැඩි අවධානයෙන් පසුවීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.

මෙම වර්ගීකරණය කරන ලද අවදානම්වලට අමතරව, රජය මධ්‍යකාලීනව පුරෝකථනය කළ හැකි රාජ්‍ය මූල්‍ය පීඩනයන් රැසකට මුහුණ දෙයි. ඉහළ ණය සේවාකරණ බැඳීම්, සමාජ ආරක්ෂණ අවශ්‍යතා, ජනගහනය වයස්ගත වීම, දේශගුණික විපර්යාසයන්ට අනුගත වීම සහ ආපදා ප්‍රතිසංස්කරණ කටයුතු, යටිතල පහසුකම් ආයෝජන අවශ්‍යතා මෙන්ම දැනට සිදුවෙමින් පවතින රාජ්‍ය සතු ව්‍යවසායයන් ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ පිරිවැය ද මීට ඇතුළත් වේ. භූදේශපාලනික අස්ථාවරත්වයන්, වෙළඳ ලිහිල්කරණයේ වේගය, ගෝලීය වෙළඳ හාණ්ඩ මිල ගණන්වල උච්චාවචනයන් මෙන්ම ශ්‍රම බලකායට සහ බදු ආදායම් පදනමට බලපාන ජනසංයුතියේ ප්‍රවණතා ඇතුළත් බාහිර අවිනිශ්චිතතාවන් හේතුවෙන් මෙම පීඩනයන් තවදුරටත් තීව්‍ර වේ. මෙම කිසිදු පීඩනයක් තනිව ගත්කල ක්ෂණික කම්පනයක් ලෙස මතු නොවුණද, ඒවා නිසි ලෙස කළමනාකරණය නොකළහොත්, ඒවායේ සමුච්චිත බලපෑම රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රකරණ ක්‍රියාවලියේ වේගය සීමා කිරීමට හේතු

විය හැක. එසේම එය ප්‍රාථමික අතිරික්තය සහ ණය ප්‍රමාණය අඩු කිරීමේ අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීමට රජයට ඇති හැකියාව පරීක්ෂාවට ලක් කරනු ඇත.

කෙසේ නමුත්, 2022 වසරේ සිට ක්‍රියාවට නංවන ලද ආයතනික සහ ප්‍රතිපත්තිය ප්‍රතිසංස්කරණ හේතුවෙන්, මූල්‍ය අවදානම් මතු වන විට ඒවා හඳුනා ගැනීමට, නිරීක්ෂණය කිරීමට සහ ඒවාට ප්‍රතිචාර දැක්වීමට රජයට ඇති හැකියාව සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගොස් ඇත. මූල්‍ය හා ණය කළමනාකරණ රාමු නෛතික සහ මෙහෙයුම්මය වශයෙන් ශක්තිමත් කිරීම, රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණ කාර්යාලය පිහිටුවීම සහ රීති මත පදනම් වූ මූල්‍ය වගකීම් රාමුවක් හඳුන්වා දීම මීට ඇතුළත් වේ. මෑතක දී අත්කර ගත් ජයග්‍රහණ තහවුරු කර ගැනීමට සහ මධ්‍යකාලීන හා දිගුකාලීන වශයෙන් මූල්‍ය හා ණය තිරසාරභාවය සුරක්ෂිත කිරීමට

නම්, මධ්‍යකාලීන ආදායම් ක්‍රමෝපාය (Medium-Term Revenue Strategy) යටතේ ප්‍රතිසංස්කරණ අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක කිරීම, මධ්‍යකාලීන ණය උපායමාර්ගය යටතේ විවක්ෂණශීලී ලෙස ණය කළමනාකරණය සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත සහ මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශයේ දක්වා ඇති මූල්‍ය ඉලක්කයන් අඛණ්ඩව පිළිපැදීම අත්‍යවශ්‍ය වනු ඇත. මතුවන අවදානම්වලට කල්තියා විසඳුම් සෙවීමට සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපල ශ්‍රී ලංකාවේ දිගුකාලීන සංවර්ධන හා ස්ථාවරත්ව අරමුණු සමඟ සමපාතව පවත්වා ගැනීම සහතික කිරීමට රජය කැපවී සිටී. එහි පියවරක් ලෙස, 2027 වසරේ සිට ස්වාධීන ණය තිරසාරභාවය පිළිබඳ විශ්ලේෂණයක් (Debt Sustainability Analyses) ප්‍රකාශයට පත් කිරීමට සැලසුම් කර ඇති අතර, එමඟින් රජයේ අවදානම් කළමනාකරණ හැකියාවන් තවදුරටත් ශක්තිමත් කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ.

ඇමුණුම I : මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශය සඳහා අවශ්‍ය අන්තර්ගතයන්

රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත අනුව (PFMA) මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය ප්‍රකාශයෙහි (FSS) ඇතුළත් විය යුතු අවම අන්තර්ගතයන් නියම කරන අතර එයට ඇතුළත් වනුයේ:

- I. රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක සහ එම ඉලක්ක සපුරා ගැනීම තහවුරු කිරීම සඳහා ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන ප්‍රතිපත්ති;
- II. රාජ්‍ය ණය තීරසාර මට්ටමකට අඩු කිරීම සඳහා යෝජිත කාල රාමුව;
- III. වගකිවයුතු මූල්‍ය කළමනාකරණය තහවුරු කිරීම සඳහා රජයේ උපායමාර්ගික ප්‍රමුඛතා;
- IV. රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක සහ ප්‍රතිපත්ති වගකිවයුතු මූල්‍ය කළමනාකරණයේ අරමුණු සමඟ අනුකූල වන ආකාරය පැහැදිලි කිරීම;
- V. මධ්‍ය කාලීන රාජ්‍ය මූල්‍ය රාමුව;
- VI. මූල්‍ය ක්‍රමෝපායට සාපේක්ෂව කාර්ය සාධනය තක්සේරු කිරීමට, ඇතුළත් වනුයේ,
 - පෙර මූල්‍ය වර්ෂයේ දී මූල්‍ය ඉලක්ක සමඟ අනුකූල වීම පිළිබඳ තක්සේරුවක් ද, එම ඉලක්ක සමඟ අනුකූල නොවීම පිළිබඳ පැහැදිලි කිරීමක්;
 - වත්මන් මූල්‍ය වර්ෂය සඳහා මූල්‍ය ඉලක්ක සමඟ අපේක්ෂිත අනුකූලතාවය පිළිබඳ තක්සේරුවක්;
 - ඉදිරි මූල්‍ය වර්ෂය සහ ඊළඟ වසර හතර සඳහා මූල්‍ය ඉලක්ක සමඟ අපේක්ෂිත අනුකූලතාවය පිළිබඳ තක්සේරුවක්; සහ
 - වත්මන් මූල්‍ය වර්ෂය සහ ඉදිරි මූල්‍ය වර්ෂය සඳහා මූල්‍ය ඉලක්ක සමඟ අනුකූල නොවීමේ අවදානම පිළිබඳ තක්සේරුවක්;
- VII. වගකීම් සහගත මූල්‍ය කළමනාකරණයේ පවතින අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීමට බාධා වන ප්‍රධානතම මූල්‍ය අවදානම් මූලාශ්‍ර; සහ
- VIII. පසුගිය වසර තුන ඇතුළත ගනු ලැබූ මූල්‍ය තීරණවල සාර්ව ආර්ථික බලපෑම්

1. මූල්‍ය විනය සඳහා වූ නව නීතිමය ආකෘතියක්

- 2024 අංක 33 දරන රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණ පනත (PDMA) බලාත්මක කිරීම.
- 2024 අංක 44 දරන රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත (PFMA) බලාත්මක කිරීම.
- රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණ කාර්යාලය (PDMO) පිහිටුවීම.
- වාර්ෂික මූල්‍ය වාර්තාකරණ රාමුවේ කොටසක් ලෙස බදු වියදම් ප්‍රකාශය ප්‍රකාශයට පත් කිරීම.
- රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ පනත යටතේ මූල්‍ය රීති, මධ්‍යකාලීන මූල්‍ය ක්‍රමෝපාය අවශ්‍යතා සහ වැඩි දියුණු කළ මූල්‍ය අවදානම් වාර්තාකරණය ක්‍රියාවට නැංවීම.
- ණය කළමනාකරණ පාලනය, ණය වාර්තාගත කිරීම සහ ණය නිරසාරභාවය ඇගයීමේ රාමු ශක්තිමත් කිරීම.
- ක්‍රමෝපායික සංවර්ධන ව්‍යාපෘති (Strategic Development Projects) සහ වරාය නගර දිරිගැන්වීමේ ක්‍රමවේද යටතේ බදු වියදම් අනිවාර්යයෙන් ඇස්තමේන්තු කිරීම සහ හෙළිදරව් කිරීම මගින් බදු සහනවල විනිවිදභාවය සහ වගවීම ශක්තිමත් කිරීම.

2. ප්‍රධාන බදු ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිසංස්කරණ:

2022/2023 වසර තුළ;

- පිළිවෙළින් 2022 අගෝස්තු මස 01 සහ 2022 සැප්තැම්බර් මස 01 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි සම්මත එකතු කළ අගය මත බදු අනුපාතය සියයට 8 ක සිට සියයට 12 දක්වාත් සියයට 12 සිට සියයට 15 දක්වාත් වැඩි කිරීම.
- 2022 ඔක්තෝබර් මස 01 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි සියයට 2.5 ක අනුපාතයකින් යුත් සමාජ ආරක්ෂණ දායකත්ව බද්ද හඳුන්වා දීම.
- 2023 ජනවාරි මස 01 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි සියයට 6 සිට සියයට 36 දක්වා වන ආන්තික බදු අනුපාතික සහිත ප්‍රගතිශීලී පුද්ගල ආදායම් බදු ව්‍යුහයක් නැවත හඳුන්වා දීම.
- 2023 ජනවාරි මස 01 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි පුද්ගල ආදායම් බදු නිදහස් සීමාව වසරකට රුපියල් මිලියන 3 ක සිට වසරකට රුපියල් මිලියන 1.2 දක්වා අඩු කිරීම.
- 2023 ජනවාරි මස 01 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි සම්මත සංස්ථාපිත ආදායම් බදු අනුපාතය සියයට 24 ක සිට සියයට 30 දක්වා වැඩි කිරීම.

2024 වසර තුළ;

- 2024 ජනවාරි මස 01 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි සම්මත එකතු කළ අගය මත බදු අනුපාතය සියයට 15 ක සිට සියයට 18 දක්වා වැඩි කිරීම.
- 2024 ජනවාරි මස 01 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා අදාළ වන එකතු කළ අගය මත බදු නිදහස් කිරීමවලින් බහුතරයක් ඉවත් කිරීම.
- 2024 ජනවාරි මස 01 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි එකතු කළ අගය මත බදු ලියාපදිංචි කිරීමේ සීමාව වසරකට රුපියල් මිලියන 80 ක සිට වසරකට රුපියල් මිලියන 60 දක්වා අඩු කිරීම.
- 2024 ජනවාරි මස 01 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි සමාජ ආරක්ෂණ දායකත්ව බදු ලියාපදිංචි කිරීමේ සීමාව වසරකට රුපියල් මිලියන 120 ක සිට වසරකට රුපියල් මිලියන 60 දක්වා අඩු කිරීම.
- 2024 ජනවාරි මස 01 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි වාර්ෂික උද්ධමන ගැලපුම් දර්ශකයක් මත පදනම්ව, නිෂ්පාදන බද්දට යටත් සියලුම භාණ්ඩ මත නිෂ්පාදන බද්ද සියයට 14 කින් වැඩි කිරීම.
- 2024 ජනවාරි මස 01 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි වාර්ෂික උද්ධමන ගැලපුම් දර්ශකයක් මත පදනම්ව, සියලුම මත්පැන් වර්ග මත සුරාබද්ද සියයට 14 කින් වැඩි කිරීම.

2025 වසර තුළ;

- 2025 ජනවාරි මස 11 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදිවාර්ෂික උද්ධමන ගැලපුම් දර්ශකයක් මත පදනම්ව, නිෂ්පාදන බද්දට යටත් සියලුම භාණ්ඩ මත නිෂ්පාදන බද්ද සියයට 5.9 කින් වැඩි කිරීම.
- 2025 ජනවාරි මස 11 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදිවාර්ෂික උද්ධමන ගැලපුම් දර්ශකයක් මත පදනම්ව, සියලුම මත්පැන් වර්ග මත සුරාබද්ද සියයට 5.9 කින් වැඩි කිරීම.
- 2025 අප්‍රේල් මස 01 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි පුද්ගල ආදායම් බදු නිදහස් සීමාව වසරකට රුපියල් මිලියන 1.2 ක සිට වසරකට රුපියල් මිලියන 1.8 දක්වා වැඩි කිරීම.

- 2025 අප්‍රේල් මස 01 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි ප්‍රගතිශීලී බදු ව්‍යුහය ඵලෙසම පවත්වා ගනිමින්, පුද්ගලයන්ගේ බදු පැනවිය හැකි ආදායමට අදාළ වන බදු ස්තර සංශෝධනය කිරීම.
- 2025 අප්‍රේල් මස 01 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි මත්පැන්, දුම්කොළ, ඔට්ටු සහ සුදු කර්මාන්ත සඳහා අදාළ වන සංස්ථාපිත ආදායම් බදු අනුපාත සියයට 40 සිට සියයට 45 දක්වා වැඩි කිරීම.
- 2025 ඔක්තෝබර් මස 01 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි සරල කරන ලද එකතු කළ අගය මත බදු ක්‍රමය අහෝසි කිරීම සහ අවදානම් මත පදනම් වූ එකතු කළ අගය මත බදු ප්‍රතිපූරණ යාන්ත්‍රණයක් හඳුන්වා දීම.

3. බදු පරිපාලනය සහ ආයතනික ව්‍යුහය නවීකරණය කිරීම

දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව

- අපරාධ විමර්ශන ඒකකයක් පිහිටුවීම.
- අවදානම් කළමනාකරණ ඒකකය පුළුල් කිරීම.
- රැකියා සහ පොලී ආදායම් ලබන බදු ගෙවන්නන් සඳහා සරල කරන ලද පුද්ගල ආදායම් බදු වාර්තාකරණ ආකෘති පත්‍රයක් හඳුන්වා දීම.
- සරල කරන ලද එකතු කළ අගය මත බදු ක්‍රමය අහෝසි කිරීමෙන් පසුව, එකතු කළ අගය මත බදු ප්‍රතිපූරණයන් කඩිනම් කිරීම සඳහා අපනයනකරුවන්ගේ ප්‍රතිපූරණ ඒකකයක් පිහිටුවීම.
- අභ්‍යන්තර කටයුතු ඒකකයක් පිහිටුවීම.
- ඩිජිටල් බදු පරිපාලන පද්ධති සහ අවදානම් මත පදනම් වූ අනුකූලතා කළමනාකරණය පුළුල් කිරීම.
- බදු ගෙවන්නන් ලියාපදිංචි කිරීම, බදු වාර්තා ගොනු කිරීම සහ අනුකූලතාව නිරීක්ෂණය කිරීමේ පද්ධති ශක්තිමත් කිරීම.

ශ්‍රී ලංකා රේගුව

- 2024-2028 වර්ෂයන් සඳහා උපායමාර්ගික සැලැස්ම දියත් කිරීම.
- අභ්‍යන්තර කටයුතු ඒකකයක් පිහිටුවීම.
- සතිපතා ප්‍රධාන කාර්ය සාධන දර්ශක ලකුණු පුවරු සහිත "දින 80 ක විශිෂ්ටත්වයේ" වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීම.
- අවදානම් කළමනාකරණ රීති සහ බහාලුම් පරීක්ෂණ ක්‍රියාවලීන් ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම.
- ASYHUB පද්ධතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම.
- නිශ්කාශනයෙන් පසු විගණනය, බුද්ධි තොරතුරු සහ අවදානම් මත පදනම් වූ රේගු පාලනයන් ශක්තිමත් කිරීම.

ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව

- ආදායම් පරිපාලන පද්ධතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අවශ්‍ය කටයුතු ආරම්භ කිරීම.
- බලපත්‍රලාභී සුරාබදු පරිශ්‍රයන් අධීක්ෂණය කිරීම දැඩි කිරීම.
- ආදායම් එකතු කිරීම වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා දින 100 ක විශේෂ බලාත්මක කිරීමේ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම.
- පැය 24 පුරා ක්‍රියාත්මක 1913 ක්ෂණික ඇමතුම් අංකය දියත් කිරීම.
- මධ්‍යම රසායනාගාරයක් පිහිටුවීම.
- අවදානම් කළමනාකරණ ඒකකයක් පිහිටුවීම.
- මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකයක් පිහිටුවීම.
- ආරක්ෂිත ලේබල් කිරීමේ පද්ධතියක් හරහා නීත්‍යානුකූලව නිෂ්පාදනය කරන ලද මත්පැන් හඳුනා ගැනීම සඳහා ජංගම දුරකථන යෙදවුමක් හඳුන්වා දීම.

ඇමුණුම III : රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ව්‍යාපෘති ලැයිස්තුව

අංකය	ව්‍යාපෘති නාමය	වගකිවයුතු අමාත්‍යාංශය/ ආයතනය	හවුල්කාරිත්ව වර්ගය	සමස්ත ව්‍යාපෘති වියදම	ව්‍යාපෘති තත්ත්වය
1	සෞඛ්‍යාධනවි මෙ.වොට් 350 ස්වභාවික ද්‍රව වායු ඒකාබද්ධ වක්‍රීය බලාගාරය	බලශක්ති අමාත්‍යාංශය	BOO	ඇ. ඩො. මිලියන 212	ව්‍යාපෘතිය අවසන් කර ඇත
2	සහස්ධනවි මෙ.වොට් 350 ස්වභාවික ද්‍රව වායු ඒකාබද්ධ වක්‍රීය බලාගාරය	බලශක්ති අමාත්‍යාංශය	BOO	ඇ. ඩො. මිලියන 290	ව්‍යාපෘතිය ප්‍රදානය කර ඇත
3	ත්‍රිකුණාමලය (සාම්පුර්) මෙ.වොට් 50 සූර්ය බලශක්ති ව්‍යාපෘතිය (අදියර I)	බලශක්ති අමාත්‍යාංශය	JV	ඇ. ඩො. මිලියන 42.9	ගිවිසුම්ගතව ඇත/ ප්‍රසම්පාදනය කරමින් පවතී
4	මෙ.වොට් 50 සුළං විදුලි බලාගාරය, මන්නාරම (තම්බපව්‍යාන අදියර II)	බලශක්ති අමාත්‍යාංශය	BOO	ඇ. ඩො. මිලියන 65	ව්‍යාපෘතිය ප්‍රදානය කර ඇත / ගිවිසුම්ගතව ඇත
5	මුල්ලික්කුලම් මෙ.වොට් 100 සුළං බලශක්ති ව්‍යාපෘතිය	බලශක්ති අමාත්‍යාංශය	BOO	ඇ. ඩො. මිලියන 136	ව්‍යාපෘතිය ප්‍රදානය කර ඇත / ගිවිසුම්ගතව ඇත
6	සියඹලාණ්ඩුව මෙ.වොට් 100 ගොඩබිම් ස්ථාපිත සූර්ය උද්‍යානය	බලශක්ති අමාත්‍යාංශය	BOO	ඇ. ඩො. මිලියන 300	ගිවිසුම්ගතව ඇත
7	සපුගස්කන්ද තෙල් පිරිපහදුව පුළුල් කිරීම / නව පිරිපහදුව	බලශක්ති අමාත්‍යාංශය	BOT	ඇ. ඩො. මිලියන 3,000	උනන්දුව පිරිසිදු කිරීම ඇගයීම සිදු කරමින් පවතී
8	චින වරාය වැංකි 61 ක ඉහළ වැංකි සංකීර්ණය, ත්‍රිකුණාමලය	බලශක්ති අමාත්‍යාංශය	BOT	ඇ. ඩො. මිලියන 67.7	ප්‍රසම්පාදනය සමාලෝචනය කරමින් පවතී
9	මිශ්‍ර සංවර්ධන නිවාස - අනුරාධපුර නැපැල් කාර්යාලය	සෞඛ්‍ය සහ ජනමාධ්‍ය අමාත්‍යාංශය	DBFOM	ඇස්තමේන්තු කර නොමැත	සාකච්ඡාව මට්ටමේ පවතී
10	සංරක්ෂණ සහ නැවත සංවර්ධනය - ගාල්ල කොටුව නැපැල් කාර්යාලය	සෞඛ්‍ය සහ ජනමාධ්‍ය අමාත්‍යාංශය	DBFOM	ඇස්තමේන්තු කර නොමැත	සාකච්ඡාව මට්ටමේ පවතී
11	රුධිර කාන්දුකරණ සේවා පුළුල් කිරීම - තෝරාගත් රෝහල්	සෞඛ්‍ය සහ ජනමාධ්‍ය අමාත්‍යාංශය	BOO	ඇ. ඩො. මිලියන 0.58	යෝජනාවට අමාත්‍ය මණ්ඩලය අනුමැතිය හිමිවී ඇත
12	කාර්ය සාධනය මත පදනම් වූ උපකරණ කුලියට ගැනීමේ රාමුව	සෞඛ්‍ය සහ ජනමාධ්‍ය අමාත්‍යාංශය	BOO	එකඟතාවයකට තවමත් පැමිණ නොමැත	යෝජනාව ලැබී ඇත. ශක්‍යතා අධ්‍යයනය සිදුවෙමින් පවතී
13	ආයුර්වේද ප්‍රතිකාර සහ සංචාරක සෞඛ්‍ය සේවා - පොතුච්ඡේ	සෞඛ්‍ය සහ ජනමාධ්‍ය අමාත්‍යාංශය	BOO	ඇස්තමේන්තු කර නොමැත	යෝජනාව ලැබී ඇත. ශක්‍යතා අධ්‍යයනය සිදුවෙමින් පවතී
14	ගුවන්තොටුපළ හෝටලය - බණ්ඩාරනායක ජාත්‍යන්තර ගුවන්තොටුපළ	වරාය සහ ගුවන් සේවා අමාත්‍යාංශය	BOT	ඇ. ඩො. මිලියන 12	මෙහෙයුම් ආරම්භ වී ඇත
15	ජෙට් A1 ඉන්ධන සැපයුම් සහ ගබඩා පහසුකම්	වරාය සහ ගුවන් සේවා අමාත්‍යාංශය	BOT	ඇ. ඩො. මිලියන 15	ව්‍යාපෘතිය ප්‍රදානය කර ඇත
16	SAGT බහාලුම් පර්යන්තය	වරාය සහ ගුවන් සේවා අමාත්‍යාංශය	BOT	ඇ. ඩො. මිලියන 241.2	මෙහෙයුම් ආරම්භ වී ඇත
17	CICT බහාලුම් පර්යන්තය	වරාය සහ ගුවන් සේවා අමාත්‍යාංශය	BOT	ඇ. ඩො. මිලියන 500	මෙහෙයුම් ආරම්භ වී ඇත
18	බටහිර බහාලුම් පර්යන්තය — I (WCT-I)	වරාය සහ ගුවන් සේවා අමාත්‍යාංශය	BOT	ඇ. ඩො. මිලියන 762	මෙහෙයුම් ආරම්භ වී ඇත (අර්ධ වශයෙන් සම්පූර්ණ කර ඇත)
19	දකුණු ආසියානු වාණිජ සහ සැපයුම් මධ්‍යස්ථානය (SACLH)	වරාය සහ ගුවන් සේවා අමාත්‍යාංශය	BOT	ඇ. ඩො. මිලියන 280	ක්‍රියාත්මක නොවේ (මුල් බේරුම්කරණ අවස්ථාවේ)

අංකය	ව්‍යාපෘති නාමය	වගකිවයුතු අමාත්‍යාංශය/ ආයතනය	හවුල්කාරීත්ව වර්ගය	සමස්ත ව්‍යාපෘති වියදම	ව්‍යාපෘති තත්ත්වය
20	මධ්‍යම පාන්තික නිවාස — මිලිලගහවත්ත, වත්තල	ප්‍රවාහන, මහාමාර්ග සහ නාගරික සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය	DBF	ඇ. ඩො. මිලියන 25.15	ප්‍රසම්පාදන අවස්ථාවේ පවතී
21	මධ්‍යම පාන්තික නිවාස — ඕකිඩ්වත්ත, නිවටඹුව	ප්‍රවාහන, මහාමාර්ග සහ නාගරික සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය	DBF	ඇ. ඩො. මිලියන 4.44	ප්‍රසම්පාදනය අවස්ථාවේ පවතී
22	මිශ්‍ර සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය - ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර කෝට්ටේ	ප්‍රවාහන, මහාමාර්ග සහ නාගරික සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය	DBF	ඇ. ඩො. මිලියන 24.85	මූලික සුදානම් අවස්ථාවේ පවතී
23	මිශ්‍ර සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය - කඩුවෙල	ප්‍රවාහන, මහාමාර්ග සහ නාගරික සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය	DBF	ඇ. ඩො. මිලියන 12.07	යෝජනා වී ඇත.
24	මධ්‍යම පාන්තික නිවාස — තුඩුවේගොඩ, හික්කඩුව	ප්‍රවාහන, මහාමාර්ග සහ නාගරික සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය	DBF	ඇ. ඩො. මිලියන 17.67	යෝජනා වී ඇත.
25	මධ්‍යම පාන්තික නිවාස — අතුරුගිරිය	ප්‍රවාහන, මහාමාර්ග සහ නාගරික සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය	DBF	ඇ. ඩො. මිලියන 12.63	යෝජනා වී ඇත.
26	බහු මහල් වාහන නැවැත්වීමේ සහ මිශ්‍ර සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය - යුනියන් පෙදෙස, කොළඹ 02	ප්‍රවාහන, මහාමාර්ග සහ නාගරික සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය	DBFOM	ඇ. ඩො. මිලියන 5.10	ක්‍රියාකාරී මට්ටමේ පවතී (මිශ්‍ර සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ඉදිවෙමින් පවතී)
27	බහු මහල් වාහන නැවැත්වීමේ සහ මිශ්‍ර සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය - අබ්දුල් කාදර් මාවත, කොළඹ 11	ප්‍රවාහන, මහාමාර්ග සහ නාගරික සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය	DBFOM	ඇ. ඩො. මිලියන 10.80	ඉදිකරමින් පවතී
28	ඉලෙක්ට්‍රොනික ගාස්තු පද්ධතිය — ජාතික අධිවේගී මාර්ග ජාලය	ප්‍රවාහන, මහාමාර්ග සහ නාගරික සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය	BOT	ඇ. ඩො. මිලියන 25	ප්‍රසම්පාදන අවස්ථාවේ පවතී
29	කහටගහ ග්‍රැෆයිට් පතල් - ඒකාබද්ධ PPP සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය	කර්මාන්ත සහ ව්‍යවසායකත්ව සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය	DBFOMT	ඇස්තමේන්තු කර නොමැත	උනන්දුව ප්රකාශ කිරීම ඇගයීම සිදු කරමින් පවතී
30	කුරුන්වත්ති ලුණු ලේවා ප්‍රතිසංස්කරණය	කර්මාන්ත සහ ව්‍යවසායකත්ව සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය	DBFOMT	ඇස්තමේන්තු කර නොමැත	උනන්දුව ප්රකාශ කිරීම සඳහා වන කාලය දීර්ඝ කර ඇත / සමාලෝචනය කරමින් පවතී
31	ලංකා මිනරල් සැන්ඩ්ස් - අගය එකතු කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය	කර්මාන්ත සහ ව්‍යවසායකත්ව සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය	TBD	ඇස්තමේන්තු කර නොමැත	ව්‍යාපෘති කමිටු අවස්ථාවේ පවතී
32	පරන්තන් කෝස්ටික් සෝඩා / ක්ලෝරින් ව්‍යාපෘතිය	කර්මාන්ත සහ ව්‍යවසායකත්ව සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය	TBD	ඇස්තමේන්තු කර නොමැත	ක්‍රමවේදය පිළිබඳ තීරණය කරමින් පවතී
33	ඇම්ලිපිටිය කඩදාසි කම්හල් නැවත ආරම්භ කිරීම	කර්මාන්ත සහ ව්‍යවසායකත්ව සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය	Lease & Impl. Agreement	රු. මිලියන 260	සිදුකරමින් පවතී
34	සංචාරක සෞඛ්‍ය සේවා සඳහා අවබෝධතා ගිවිසුම — කොතලාවල ආරක්ෂක විශ්වවිද්‍යාල රෝහල / MGM සෞඛ්‍ය සේවා	ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශය	MOU	එකඟතාවයකට තවමත් පැමිණ නොමැත	යෝජනා කර ඇත - අනුමැතිය ලැබීමට ඇත
35	IVF සහ ඇන්ඩ්‍රොලොජි ඒකකය — කොතලාවල ආරක්ෂක විශ්වවිද්‍යාල රෝහල	ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශය	MOU	එකඟතාවයකට තවමත් පැමිණ නොමැත	උනන්දුව ප්රකාශ කිරීම බලාපොරොත්තුවෙන් පවතී
36	සෞඛ්‍ය සේවා අවබෝධතා ගිවිසුම — කොතලාවල ආරක්ෂක විශ්වවිද්‍යාල රෝහල / ඇපලෝ රෝහල	ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශය	MOU	එකඟතාවයකට තවමත් පැමිණ නොමැත	යෝජනා කර ඇත - අනුමැතිය ලැබීමට ඇත

ඇමුණුම IV : මූල්‍ය ස්ථාවරභාවය පිළිබඳ දර්ශක - බැංකු සහ මුදල් සමාගම්

වගුව 01: බැංකු අංශයේ මූල්‍ය ස්ථාවරභාවය පිළිබඳ දර්ශක

ස්ථාවරභාවය පිළිබඳ ක්ෂේත්‍රය	දර්ශක	2024 (%)	2025 (%) ^අ
වත්කම් ගුණාත්මකභාවය	අදියර 3 යටතේ පවතින ණය අනුපාතය ^ආ	12.3	9.7
	අදියර 3 යටතේ පවතින ණය සඳහා වන ණය භානිකරණ ආවරණය	54.1	58.3
	මුළු ණය සඳහා වන ණය භානිකරණ ආවරණය ^ආ	8.5	7.2
ද්‍රවශීලතාව	රුපියල් ද්‍රවශීලතා ආවරණය අනුපාතය	349.9	283.3
	සියලු මුදල් ඒකක සඳහා වන ද්‍රවශීලතා ආවරණය අනුපාතය	313.8	249.7
	ශුද්ධ ස්ථායී අරමුදල් අනුපාතය	164.8	154.1
ලාභදායීතාව	ශුද්ධ පොලී ආන්තිකය	4.4	4.3
	වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ (බදු පෙර)	2.6	2.4
	හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ (බදු පසු)	17.4	16.6
ප්‍රාග්ධනය	පොදු හිමිකම් අදියර 1 ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මකතා අනුපාතය	16.4	14.5
	අදියර 1 ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මකතා අනුපාතය	16.7	14.6
	මුළු ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මකතා අනුපාතය	20.3	17.9

අ. තාවකාලික

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

ආ. භාවිත කර නොමැති ප්‍රමාණයන් ද ඇතුළු ව

වගුව 02: මුදල් සමාගම් අංශයේ මූල්‍ය ස්ථාවරභාවය පිළිබඳ දර්ශක

ස්ථාවරභාවය පිළිබඳ ක්ෂේත්‍රය	දර්ශක	2024 (%)	2025 (%) ^අ
වත්කම් ගුණාත්මකභාවය	අදියර 3 යටතේ පවතින ණය අනුපාතය ^ආ	11.5	6.1
	අදියර 3 යටතේ පවතින ණය සඳහා වන ණය භානිකරණ ආවරණය	43.4	47.8
	මුළු ණය සඳහා වන ණය භානිකරණ ආවරණය	6.6	4.1
ද්‍රවශීලතාව	මුළු වත්කම්වලට ද්‍රවශීල වත්කම් අනුපාතය	11.5	8.2
	තැන්පතු වලට ද්‍රවශීල වත්කම් අනුපාතය	20.9	17.9
	බාහිර අරමුදල් සඳහා ද්‍රවශීලතා වත්කම් ^ඇ	16.2	10.7
ලාභදායීතාව	වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ	5.8	6.3
	හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ	12.8	16.3
	ශුද්ධ පොලී ආන්තිකය	10.9	10.6
ප්‍රාග්ධනය	අදියර 1 ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මකතා අනුපාතය ^ඈ	20.5	17.3
	මුළු ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මකතා අනුපාතය	21.3	18.7
	සංශෝධිත අදියර 1 ප්‍රාග්ධනයට ශුද්ධ අක්‍රීය ණය අනුපාතය	28.9	18.0

අ. තාවකාලික

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

ආ. මුළු අත්තිකාරම් සඳහා දළ අදියර 3 අත්තිකාරම්

ඇ. මුළු තැන්පතු සහ ණය ගැනීම්

ඈ. අවදානම් බරින් වත්කම්වලට සංශෝධිත අදියර 1 ප්‍රාග්ධන අනුපාතය

ඇමුණුම V : රක්ෂණ ක්ෂේත්‍රයේ මූල්‍ය ස්ථාවරභාවය පිළිබඳ දර්ශක – 2025 වසරේ 4 වන කාර්තුව අවසානය වන විට

01 වගුව : වත්කම්, වගකීම් සහ හිමිකාරිත්වය (රු. මිලියන)

දර්ශක	2024 වසරේ 4 වන කාර්තුව			2025 වසරේ 4 වන කාර්තුව			වෙනස % ලෙස (වසරින් වසර)		
	ඒවින රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය	ඒවින රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය	ඒවින රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය
මුළු වත්කම්	924,409	286,880	11,743	1,059,612	359,950	12,644	14.63%	25.47%	7.67%
මුළු වගකීම්	750,696	161,642	10,526	870,205	225,787	23,730	15.92%	39.68%	125.44%
හිමිකාරිත්ව ප්‍රාග්ධනය සහ සංචිත	173,713	125,238	1,217	189,407	134,163	12,644	9.03%	7.13%	939.09%

02 වගුව : නියාමන ප්‍රාග්ධනය (රු. මිලියන)

දර්ශක	2024 වසරේ 4 වන කාර්තුව			2025 වසරේ 4 වන කාර්තුව			වෙනස % ලෙස (වසරින් වසර)		
	ඒවින රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය	ඒවින රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය	ඒවින රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය
පූර්ණ පවත්නා ප්‍රාග්ධනය	377,431	110,821	1,265	428,503	115,272	(10,299)	13.53%	4.02%	-914.06%

03 වගුව : වත්කම් ගුණාත්මකභාවය (රු. මිලියන)

දර්ශක	2024 වසරේ 4 වන කාර්තුව			2025 වසරේ 4 වන කාර්තුව			වෙනස % ලෙස (වසරින් වසර)		
	ඒවින රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය	ඒවින රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය	ඒවින රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය
ආයෝජන වත්කම්	837,405	184,586	7,693	967,948	196,830	9,520.67	15.6%	6.6%	23.8%
රජයේ ණය සුරැකුම්පත්වල ආයෝජන	495,085	113,757	7,693	550,842	110,680	9,521	11.3%	-2.7%	23.8%

04 වගුව : ඉපැයීම් සහ ලාභදායීතාවය (රු. මිලියන)

දර්ශක	2024 වසරේ 4 වන කාර්තුව			2025 වසරේ 4 වන කාර්තුව			වෙනස % ලෙස (වසරින් වසර)		
	ඒවින රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය	ඒවින රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය	ඒවින රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය
උපයන ලද වාරිකය	176,401	110,816	3,832	218,436	118,048	3,819	23.83%	6.53%	-0.34%
ආයෝජන ආදායම	101,134	20,691	655	102,064	18,428	702	0.92%	-10.94%	7.25%
බදු පෙර ලාභය	32,521	22,983	1,538	32,315	20,715	(11,776)	-0.63%	-9.87%	-865.82%

05 වගුව : නුඹුන්වත්භාවය (ප්‍රතිශතයක් ලෙස)

දර්ශක	2024 වසරේ 4 වන කාර්තුව			2025 වසරේ 4 වන කාර්තුව			වෙනස % ලෙස (වසරින් වසර)		
	ඒවින රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය	ඒවින රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය	ඒවින රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය
ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන අනුපාතය (%)	338%	322%	36%	327%	231%	-161%	-3.25%	-28.26%	-547.22%
ප්‍රාග්ධනය සහ මුළු වත්කම් අතර අනුපාතය	0.19	0.44	0.10	0.18	0.37	-0.88	-5.26%	-15.91%	-980.00%
ප්‍රාග්ධනය සහ තාක්ෂණික සංචිත අතර අනුපාතය	-	1.44	0.13	-	1.10	-1.14	-	-23.61%	-976.92%
තාක්ෂණික සංචිත අනුපාතය (%)	-	131.55	43.50	-	106.14	38.40	-	-19.32%	-11.72%

06 වගුව : ද්‍රවශීලතාවය (ප්‍රතිශතයක් ලෙස)

දර්ශක	2024 වසරේ 4 වන කාර්තුව			2025 වසරේ 4 වන කාර්තුව			වෙනස % ලෙස (වසරින් වසර)		
	ජීවිත රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය	ජීවිත රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය	ජීවිත රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය
ද්‍රවශීලතා අනුපාතය	0.80	0.92	0.85	0.80	0.69	0.47	0%	-25%	-45%
අලාභ අනුපාතය (%)	47.46	56.62	54.79	47.93	58.26	405.88	1%	3%	641%

07 වගුව : ඉපැයීම් සහ ලාභදායීතාවය (ප්‍රතිශතයක් ලෙස)

දර්ශක	2024 වසරේ 4 වන කාර්තුව			2025 වසරේ 4 වන කාර්තුව			වෙනස % ලෙස (වසරින් වසර)		
	ජීවිත රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය	ජීවිත රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය	ජීවිත රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය
ලාභදායීතා අනුපාතය (%)	17.68	16.47	38.72	14.23	13.12	-315.14	-20%	-20%	-914%
ප්‍රාරක්ෂණ අනුපාතය (%)	-	21.17	30.61	-	19.32	-320.50	-	-9%	-1147%
වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය (%)	3.73	7.79	13.99	3.26	6.41	-96.57	-13%	-18%	-790%
හිමිකාරීත්වය මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය (%)	18.28	16.41	154.49	17.80	15.97	238.64	-3%	-3%	54%
ශුද්ධ ඒකාබද්ධ මෙහෙයුම් අනුපාතය (%)	88.94	102.88	78.07	89.12	104.24	429.17	0%	1%	450%
ආයෝජන ඵලදායීතා අනුපාතය (%)	12.78	10.77	1.88	11.31	9.43	8.16	-12%	-12%	334%
වාරික ස්ථාවරත්ව අනුපාතය (%)	20.39	11.65	51.08	23.47	13.10	-5.90	15%	12%	-112%

8 වගුව : ප්‍රතිරක්ෂණය (ප්‍රතිශතයක් ලෙස)

දර්ශක	2024 වසරේ 4 වන කාර්තුව			2025 වසරේ 4 වන කාර්තුව			වෙනස % ලෙස (වසරින් වසර)		
	ජීවිත රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය	ජීවිත රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය	ජීවිත රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය
රඳවා ගැනීමේ (ප්‍රතිරක්ෂණ) අනුපාතය (%)	95.90	81.87	100.00	96.63	82.13	100.00	0.76%	0.32%	0.00%

09 වගුව : වත්කම් ගුණාත්මකභාවය (ප්‍රතිශතයක් ලෙස)

දර්ශක	2024 වසරේ 4 වන කාර්තුව			2025 වසරේ 4 වන කාර්තුව			වෙනස % ලෙස (වසරින් වසර)		
	ජීවිත රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය	ජීවිත රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය	ජීවිත රක්ෂණය	සාමාන්‍ය රක්ෂණය	ප්‍රතිරක්ෂණය
ආයෝජිත වත්කම් සහ මුළු වත්කම් අතර අනුපාතය	0.91	0.64	0.66	0.91	0.55	0.75	0.84%	-15.01%	14.94%

2025 වසරේ 4 වන කාර්තුව වන විට රක්ෂණ අංශයේ මූල්‍ය ස්ථාවරත්ව දර්ශක

මූල්‍ය ක්‍රියාකාරීත්වයේ ඇතැම් අංශවල යම් ප්‍රගතියක් පෙන්නුම් කළද 2024 වසරේ සිව්වන කාර්තුවට සාපේක්ෂව 2025 වසරේ සිව්වන කාර්තුවේදී රක්ෂණ අංශයේ මූල්‍ය ක්‍රියාකාරීත්වයේ වේගය අඩු වීමක් පෙන්නුම් කරයි. එහිදී ජීවිත මෙන්ම සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශයන්හි ද ලාභදායීතාවය සහ ප්‍රතිලාභ කෙරෙහි බලපෑම් එල්ල වී ඇත. සමස්ත ඉපැයීම්වල සිදු වූ අඩු වීම පිළිබිඹු කරමින් අංශ දෙකෙහිම ලාභදායීතා අනුපාතය පහත වැටී ඇති අතර ජීවිත රක්ෂණ අංශයේ ලාභදායීතාවය 17.68% සිට 14.23% දක්වා ද සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශයේ ලාභදායීතාවය 16.47% සිට 13.12% දක්වා ද පහත වැටී ඇත.

මෙම කාලපරිච්ඡේදය තුළ ලද ප්‍රතිලාභ ද අඩු වී ඇති අතර ජීවිත රක්ෂණ අංශයේ වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය 3.73% සිට 3.26% දක්වා ද සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශයේ වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය 7.79% සිට 6.41% දක්වා ද පහත වැටී ඇත. එමෙන්ම, හිමිකාරීත්ව ප්‍රාග්ධනය මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය ද අංශ දෙකෙහිම සුළු පහත වැටීමක් වාර්තා කර ඇති අතර එමගින් පසුගිය වසරට සාපේක්ෂව හිමිකාරීත්වය වෙත ලැබුණු ප්‍රතිලාභ අඩු මට්ටමක පැවති බව පෙන්නුම් කරයි.

පවතින වෙළෙඳපොළ තත්ත්වයන්ගේ බලපෑම හේතුවෙන් ආයෝජන ඵලදායීතා අනුපාතයන් ජීවිත රක්ෂණ අංශයේ 12.78% සිට 11.31% දක්වා ද සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශයේ 10.77% සිට 9.43% දක්වා ද පහත වැටී ඇති අතර එයින් ආයෝජන ක්‍රියාකාරීත්වය ද පහත වැටීමේ ප්‍රවණතාවක් ඇති බව පිළිබිඹු වේ.

මෙම අභියෝග මධ්‍යයේ වුවද, ජීවිත රක්ෂණ අංශයේ වාරික ස්ථාවරත්ව අනුපාතය 20.39% සිට 23.47% දක්වා ද සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශයේ වාරික ස්ථාවරත්ව අනුපාතය 11.65% සිට 13.10% දක්වා ද වර්ධනය වෙමින් අංශ දෙකෙහිම වාරික ස්ථාවරත්වයේ ප්‍රගතියක් පෙන්නුම් කර ඇත. මෙමගින් වාරික වර්ධනයේ සහ ව්‍යාපාර රඳවා ගැනීමේ වඩාත් ශක්තිමත් සහ ස්ථාවර ප්‍රවණතාවක් පවතින බව ඇඟවෙයි.

සමස්තයක් ලෙස ගත් කල, මෙම ක්ෂේත්‍රය තවදුරටත් ස්ථාවර මට්ටමක පැවතුණද ලාභදායීතාවය සහ ප්‍රතිලාභවල සිදු වූ පහත වැටීම මගින් දිගුකාලීන කාර්යසාධනය අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාම සඳහා සුදුසු ප්‍රතිරක්ෂණ ව්‍යාපාර, පිරිවැය කළමනාකරණයක් සහ ආයෝජන ප්‍රශස්තකරණයක් කෙරෙහි අඛණ්ඩ අවධානය යොමු කිරීමේ අවශ්‍යතාව අවධාරණය කෙරේ.

ලාභදායීතාවය

ජීවිත සහ සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශයන්හි ඉපැයීම් සහ ලාභදායීතා විශ්ලේෂණය මගින් එකිනෙකට වෙනස් ප්‍රවණතා සහ අභියෝග අනාවරණය කරනු ලැබේ. ජීවිත සහ සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශ දෙකම, ඇතැම් ලාභදායීතා අනුපාතයන්හි සුළු පහත වැටීම් පැවතුණද උපයන ලද වාරිකවල ශක්තිමත් වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරමින් ලාභදායීතාවය ස්ථාවරව පවත්වා ගැනීමට සමත්ව ඇත. සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශය උපයන ලද වාරිකවල වර්ධනයක් පෙන්නුම් කළද එම අංශය ආයෝජන ආදායම් සහ ලාභදායීතාවය සම්බන්ධයෙන් සැලකිය යුතු අභියෝගවලට මුහුණ දී තිබේ. සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශයේ ශුද්ධ ඒකාබද්ධ මෙහෙයුම් අනුපාතය 102.88% සිට 104.24% දක්වා සුළු වශයෙන් ඉහළ ගොස් ඇති අතර එය සමායන මට්ටමට වඩා ඉහළ අගයක පවතී. එසේම, ජීවිත රක්ෂණ අංශය සිය මෙහෙයුම් කාර්යක්ෂමතාවයේ සාපේක්ෂ ස්ථාවරත්වයක් පවත්වා ගෙන ඇති අතර එහි ශුද්ධ ඒකාබද්ධ මෙහෙයුම් අනුපාතය 88.94% සිට 89.12% දක්වා ඉතා සුළු වශයෙන් ඉහළ ගොස් ඇත.

ක්ෂේත්‍ර දෙකෙහිම වාරික ස්ථාවරත්ව අනුපාතයන් ප්‍රගතියක් ලබා ඇති අතර එමගින් වාරික ආදායමෙහි ධනාත්මක ස්ථාවරත්වය සහ පුරෝකථනය කිරීමේ හැකියාව පිළිබිඹු වේ. පවතින අභියෝග මධ්‍යයේ වුවද, මෙම කර්මාන්තය අඛණ්ඩව ධනාත්මක ප්‍රතිලාභ උපයමින් ස්ථාවර ඉපැයීම් පදනමක් රඳවා තබා ගන්නා අතර එමගින් දිගුකාලීන ප්‍රාග්ධන සැකැස්ම සඳහා ශක්තිමත් දායකත්වයක් සපයයි.

ද්‍රවශීලතාවය

ජීවිත රක්ෂණ අංශයේ ද්‍රවශීලතා අනුපාතය 0.80 ක ස්ථාවර මට්ටමක පැවති අතර එහි අලාභ අනුපාතය ද 47% ක මට්ටමක ස්ථාවරව පැවතිණි. මෙමගින් වඩාත් යහපත් අවදානම් කළමනාකරණයක් සහ හිමිකම් හැසිරවීමක් පිළිබිඹු වේ. පොදු රක්ෂණ අංශයේ ද්‍රවශීලතා අනුපාතය 0.92 සිට 0.69 දක්වා පහත වැටීමක් දක්නට ලැබුණු අතර එහි අලාභ අනුපාතය ද 56.62% සිට 58.26% දක්වා අහිතකර ලෙස ඉහළ ගොස් ඇත. ප්‍රතිරක්ෂණ අංශයේ ද්‍රවශීලතා අනුපාතය 0.85 සිට 0.47 දක්වා සැලකිය යුතු ලෙස පහත වැටී ඇති අතර එහි අලාභ අනුපාතය 54.79% සිට 405.88% දක්වා කැපී පෙනෙන ලෙස ඉහළ ගොස් ඇත. මෙමගින් එම අංශයේ ද්‍රවශීලතාවය සහ අවදානම් කළමනාකරණය සම්බන්ධයෙන් බරපතල මට්ටමේ පිරිහීමක් පෙන්නුම් කරයි.

නුළුන්වත්භාවය

2025 වසරේ සිව්වන කාර්තුවේදී රක්ෂණ අංශය ශක්තිමත් ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධනයක් පවත්වා ගැනීමට සමත්ව ඇත. එහිදී ජීවිත රක්ෂණකරුවන් 327% ක සාමාන්‍ය ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන අනුපාතයක් සහ සාමාන්‍ය රක්ෂණකරුවන් 231% ක සාමාන්‍ය ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන අනුපාතයක් වාර්තා කර ඇති අතර මෙම අගයන් දෙකම නියාමන අවම අවශ්‍යතාව වන 120% සැලකිය යුතු මට්ටමකින් ඉක්මවා යයි. මෙමගින් ක්ෂේත්‍රය සතු ශක්තිමත් ප්‍රාග්ධන අවරෝධකයන් සහ කාර්යක්ෂම අවදානම් කළමනාකරණය පැහැදිලි වන අතර අහිතකර වෙළෙඳපොළ තත්ත්වයන්ට ඔරොත්තු දීමට සහ රක්ෂණ ඔප්පු හිමියන් කෙරෙහි ඇති දිගුකාලීන බැඳීම් අඛණ්ඩව ඉටු කිරීමට කර්මාන්තය සතු සුදානම් මෙමගින් මැනවින් පිළිබිඹු වේ.

වත්කම්වල ගුණාත්මකභාවය

ජීවිත රක්ෂණ අංශයේ ආයෝජිත වත්කම් 15.6% ක වර්ධනයක් වාර්තා කරමින් රුපියල් මිලියන 967,948.19 ක් දක්වා ඉහළ ගොස් ඇති අතර රජයේ ණය සුරැකුම්පත්වල ආයෝජන ද 11.3% කින් ඉහළ ගොස් ඇත. මෙමගින් වෙළෙඳපොළ උච්චාවචනයන්ට ඇති අවධානය අවම කිරීමට දායක වන ශක්තිමත් සහ වර්ධනය වන වත්කම් පදනමක් පිළිබිඹු වේ. සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශයේ ද ආයෝජිත වත්කම් 6.6% ක ප්‍රගතියක් පෙන්නුමින් රුපියල් මිලියන 196,829.74 ක් දක්වා ඉහළ ගොස් තිබේ. කෙසේ වෙතත්, එම අංශය රජයේ සුරැකුම්පත්වල සිදු කළ ආයෝජන 2.7% කින් පහත වැටී ඇති අතර එයින් ස්ථාවර මෙන්ම අඩු අවදානමක් සහිත මූල්‍ය උපකරණ සඳහා පවතින කැමැත්තෙහි යම් අඩුවීමක් පෙන්නුම්

කරයි. ප්‍රතිරක්ෂණ අංශය ද කැපී පෙනෙන වර්ධනයක් පෙන්වුම් කර ඇති අතර එහි ආයෝජිත වත්කම් 23.8% කින් ඉහළ ගොස් රුපියල් මිලියන 9,520.67 ක් දක්වා වර්ධනය වී ඇත. මෙහිදී විශේෂිත කරුණක් වන්නේ ප්‍රතිරක්ෂණ අංශයේ සියලුම ආයෝජන රජයේ ණය සුරැකුම්පත් වෙත යොමු කර තිබීමයි. එමගින් වඩාත් යහපත් ප්‍රාග්ධන යෙදවීමක් සහ අවදානම් අවම කිරීමේ උපාය මාර්ගයන් තහවුරු වන බව මැනවින් පැහැදිලි වේ.

ඉපැයීම් පැතිකඩ සහ පොලී අනුපාතික සංවේදීතාව

මෙම ක්ෂේත්‍රය ස්ථාවර ආදායම් මූල්‍ය උපකරණ මත රඳා පැවතීම එහි දිගුකාලීන බැරකම් ව්‍යුහය සමග මැනවින් අනුගත වේ. කෙසේ වෙතත්, එමගින් පොලී අනුපාතික වලනයන් සඳහා පවතින සංවේදීතාව ඉස්මතු කර පෙන්වයි. ආයෝජන ආදායම්හි සිදුවන වෙනස්වීම් ප්‍රාරක්ෂණ ධාරිතාවයන් සීමා කරන අතර මේ සඳහා විශේෂයෙන් සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් හේතු විය හැකිය. එසේ වුවද, කර්මාන්තයේ වත්මන් ස්ථානගත වීම වෙළෙඳපොළ බිඳවැටීම් හා කැළඹීම්වලට එරෙහිව සැලකිය යුතු මට්ටමක ආරක්ෂාවක් සපයයි.

කාර්යසාධනය සහ ස්ථාවරත්වය පිළිබඳ ගැටලු / අවදානම් / දුර්වලතා

මූල්‍ය ස්ථාවරත්වය

රක්ෂණකරුවන් සාමාන්‍යයෙන් තමන්ගේ මෙහෙයුම් කටයුතු සඳහා සහය වීම පිණිස ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන සහ ද්‍රවශීලතා මට්ටම් පවත්වාගෙන යනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. අවදානම් පාදක ප්‍රාග්ධනය, ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන අනුපාතය සහ ද්‍රවශීලතා අනුපාතයන් ප්‍රධාන මූල්‍ය ස්ථාවරත්වයේ දර්ශකයන් අතර වේ. සාමාන්‍ය මෙන්ම ආතති සහගත තත්ත්වයන් යටතේ වුවද ආර්ථික කම්පනයන්ට ඔරොත්තු දීමට සහ තම වගකීම් ඉටු කිරීමට රක්ෂණ අංශයට ඇති හැකියාව ඇගයීම සඳහා මෙම මිනුම් භාවිතා කරනු ලබයි.

ප්‍රධාන අවදානම් / දුර්වලතා

- නුඹුන්වත්භාවය පිළිබඳ ගැටලු - රක්ෂණකරුවන් කිහිපදෙනෙකු අවම ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන අනුපාත සීමාවට ආසන්නව තම මෙහෙයුම් කටයුතු සිදුකරන අතර ප්‍රාග්ධනය සපයා ගැනීමේදී සිදුවන ප්‍රමාදයන් සහ දුර්වල ඉපැයීම්, නුඹුන්වත් භාවයට පීඩනයන් එල්ල කිරීමට හේතු වේ. මෙම ආයතන සඳහා ඉහළ නැංවූ වාර්තාකරණ සහ අධීක්ෂණ මැදිහත්වීම් දැනටමත් ආරම්භ කර ඇත.
- ආයෝජන අවදානම් - රජයේ සුරැකුම්පත් සඳහා ඉහළ ප්‍රතිපාදන ප්‍රමාණයක් වෙන් කර තිබීම හේතුවෙන් ආයෝජන අවදානම මධ්‍යස්ථ මට්ටමක පවතී. කෙසේ වෙතත්, පොලී අනුපාතික උච්චාවචනයන්, සීමිත විවිධාංගීකරණය, වත්කම්-බැරකම් නොගැළපීම් සහ විදේශ විනිමය නිරාවරණයන් මූල්‍ය කාර්යසාධනය කෙරෙහි බලපෑම් ඇති කළ හැකිය.
- ප්‍රාරක්ෂණ අවදානම් - මෝටර්, වෛද්‍ය සහ ජීවිත රක්ෂණ අංශවල ඉහළ යන හිමිකම් පෑම් අනුපාතයන් සඳහා මිලකරණ සහ සංචිත රැස් කිරීමේ උපාය මාර්ග මගින් නිසි විසඳුම් ලබා නොදුන්නහොත් එමගින් ලාභදායීතාවයට සහ ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණවත්තාවයට බලපෑම් එල්ල විය හැක.
- ප්‍රතිරක්ෂණ අවදානම් - බාහිර ප්‍රතිරක්ෂණකරුවන් මත යැපීම හේතුවෙන් අනෙක් පාර්ශවයේ ණය අවදානම, ගිවිසුම්ගත ප්‍රතිරක්ෂණවල වෙනස්වීම් සහ නියාමන අභියෝගයන්ට රක්ෂණකරුවන්ට මුහුණදීමට සිදු වේ.
- මෙහෙයුම් / පාලන අවදානම් - තොරතුරු තාක්ෂණ දුර්වලතා, අභ්‍යන්තර පාලනයන්, සයිබර් ආරක්ෂණ තර්ජන, දුර්වල අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල අධීක්ෂණය, ප්‍රමාණවත් නොවන අවදානම් කළමනාකරණ රාමු සහ දුර්වල අනුකූලතා සංස්කෘතිය මෙයට ඇතුළත් වේ.
- වෙළෙඳපොළ සංකේන්ද්‍රණය - විශාලතම ජීවිත රක්ෂණ සමාගම් දෙක සමස්ත වත්කම්වලින් 53% ක් සහ විශාලතම සාමාන්‍ය රක්ෂණ සමාගම් තුන සමස්ත වත්කම්වලින් සියයට 52 ක් නියෝජනය කරනු ලබන අතර එමගින් තරඟකාරීත්වයට ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව සීමා වේ.
- දේශගුණික සහ ව්‍යාසන අවදානම - ගංවතුර, සුළි කුණාටු සහ දේශගුණික විපර්යාසයන්ට ආවරණය හේතුවෙන් එකිනෙකට සම්බන්ධිත හිමිකම් පෑම් බහුලවම තුළ විය හැකි අතර එය ප්‍රතිරක්ෂණ ආවරණ කෙරෙහි ද පීඩනයක් එල්ල කළ හැකිය.
- සාර්ව ආර්ථික බලපෑම - විනිමය අනුපාතික උච්චාවචනයන්, උද්ධමනය සහ ආර්ථික මන්දගාමීත්වය මගින් රක්ෂණ වාරික රැස් කිරීම, ආයෝජන ප්‍රතිලාභ සහ සමස්ත ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව කෙරෙහි බලපෑම් එල්ල කරනු ලැබේ.

අවදානම් / ගැටලු අවම කිරීම සඳහා ගෙන ඇති සහ ගැනීමට නියමිත ක්‍රියාමාර්ග

අධීක්ෂණ රාමුව සහ අවදානම් පාදක ප්‍රවේශය

- රක්ෂණකරුවන්ගේ අවදානම් පැතිකඩ මත පදනම්ව අධීක්ෂණ සම්පත් කාර්යක්ෂමව වෙන් කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ නියාමන කොමිෂන් සභාව අවදානම් පාදක ප්‍රවේශයක් අනුගමනය කරනු ලබයි.
- රක්ෂණකරුවන්ගේ අවදානම් මට්ටම සැලකිල්ලට ගනිමින් කාර්යාලීය සහ ක්ෂේත්‍රගත පරීක්ෂණ, පුළුල් මට්ටමින් හෝ විශේෂිත ක්ෂේත්‍ර කේන්ද්‍ර කරගනිමින් සිදු කරනු ලබයි.
- විධානයන්, තීරණ සහ වක්‍රලේඛ නිකුත් කිරීම මගින් නීතිය බලාත්මක කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග ගනු ලැබේ.

අවදානම් පැතිකඩකරණය සහ නිරීක්ෂණ මෙවලම්

- ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණවත්තාව, වත්කම් සංයුතිය, ලාභදායීතාවය, වෙළෙඳපොළ කොටස, ආයතනික පාලනය සහ අනුකූලතාවය වැනි ප්‍රධාන ක්ෂේත්‍ර ආවරණය වන පරිදි ව්‍යවස්ථාපිත වාර්තා සහ පවතින අනෙකුත් දත්ත භාවිතා කරමින් ව්‍යුහගත අවදානම් පැතිකඩකරණයක් සිදු කරනු ලබයි. ඉහළ අවදානමක් සහිත ආයතන සඳහා වඩාත් තීව්‍ර නිරීක්ෂණ සහ සමීප නියාමන සමාලෝචන ක්‍රියාත්මක කෙරෙන අතර එහිදී හඳුනාගත් අවදානම් නිරාවරණයන් සහ අනුකූල නොවීම් පිළිබඳව වැඩි අවධානයක් යොමු කෙරේ.
- පූර්ව අනතුරු ඇඟවීමේ අනුපාත සහ අවදානම් මිනුම් (ජීවිත/ සාමාන්‍ය) මගින් ප්‍රමාණාත්මක සහ ගුණාත්මක දර්ශක එකිනෙකා සමග ඒකාබද්ධ කරනු ලබයි.
- ඉපැයීම් සහ ලාභදායීතාවය, නුබුන්වත්භාවය, ද්‍රවශීලතාවය සහ මූල්‍ය තත්ත්වය අඛණ්ඩව නිරීක්ෂණය කරනු ලබයි.

නුබුන්වත්භාවය සහ ප්‍රාග්ධනය නිරීක්ෂණය කිරීම

- විධාන අංක 01 (Determination 01) යටතේ සිදු කෙරෙන මාසික අවදානම් පාදක ප්‍රාග්ධන වාර්තාකරණය මගින් ප්‍රාග්ධනය අඩු වීම පූර්ව අවධියේදීම හඳුනා ගැනීමට අවස්ථාව සැලසේ.
- අවම ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණවත්තා අනුපාත සීමාවට ආසන්නව පවතින රක්ෂණකරුවන් වඩාත් දැඩි නිරීක්ෂණයට සහ අඛණ්ඩ පසු විපරම් කිරීමට යටත් කරනු ලබයි.

ආයෝජන අධීක්ෂණය

- නියාමන සමාලෝචන මගින් ආයෝජන නියෝගයන්ට අනුකූල වීම සහ ප්‍රශස්ත මට්ටමේ වත්කම්-බැරකම් කළමනාකරණයක් පවත්වා ගැනීම සහතික කරනු ලබයි.
- වත්කම්වල ගුණාත්මකභාවය, විවිධාංගීකරණය සහ එක් අංශයක පමණක් අධික ලෙස ප්‍රාග්ධනය කේන්ද්‍රගත වීම වැළැක්වීම මූලික වශයෙන් අවධානය යොමු කෙරෙන ක්ෂේත්‍රයන් වේ.

ප්‍රතිරක්ෂණ නියාමනය

- රක්ෂණ කර්මාන්තය විධිමත් කිරීමේ පනතේ 31(1) වගන්තියට අනුකූල වීම අනිවාර්ය කෙරෙන අතර රක්ෂණකරුවන් විසින් ප්‍රතිරක්ෂණ කටයුතු සිදු කළ යුත්තේ බලයලත් ණය දීමට සුදුසු ආයතන සමග පමණි.
- වාර්ෂික වාර්තාකරණය සහ ගිවිසුම් ඉදිරිපත් කිරීම අනිවාර්ය වේ.

පාලනය සහ අභ්‍යන්තර පාලන

- ඇගයීම් මගින් අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ සංයුතිය, ස්වාධීනත්වය මෙන්ම විගණන සහ අවදානම් කම්පුටල සක්‍රීය කාර්යක්ෂමතාවය ආවරණය කරනු ලබයි.
- තොරතුරු තාක්ෂණ සහ සයිබර් ආරක්ෂණ යටිතල පහසුකම් ද මෙයට ඇතුළත් වේ.
- රක්ෂණකරුවන්ගේ ධාරිතාව සහ සංකීර්ණත්වය මත පදනම්ව වඩාත් විධිමත් සහ යහපත් ආයතනික පාලන ක්‍රමවේදයන් අනුගමනය කිරීම අනිවාර්ය වේ.

සාර්ව ආර්ථික අවදානම් සංකලනය

- අධිකශණ ඇගයීම්වලට උද්ධමනය, විනිමය අනුපාතික වලනයන් සහ දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රවණතා ඇතුළත් වේ.
- ආතති පරීක්ෂණ, පූර්ව අනතුරු ඇඟවීමේ පද්ධති සහ සමස්ත ක්ෂේත්‍රයම ආවරණය වන පරිදි සිදු කෙරෙන අවදානම් ඇගයීම් මගින් අහිතකර තත්ත්වයන් යටතේ වුවද ක්ෂේත්‍රයේ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ශක්තිමත් කරයි.

මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථාවරත්වයට බලපෑමක් ඇති කළ හෝ ඇති කළ හැකි ප්‍රතිපත්ති

වර්ධනය වන වෙළෙඳපොළ තත්ත්වයන්, ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතීන් සහ මතු වෙමින් පවතින අවදානම් සමග අනුගත වීම සඳහා රක්ෂණ නියාමන කොමිෂන් සභාව විසින් 2015 වසරේදී හඳුන්වා දෙන ලද නුචුන්වත් ආන්තික (අවදානම් පාදක ප්‍රාග්ධන) රීති මේ වන විට සංශෝධනය කරමින් පවතී. මෙම සංශෝධිත අවදානම් පාදක ප්‍රාග්ධන රාමුව මගින් ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණවත්තා ඇගයීම් ශක්තිමත් කිරීමටත් පද්ධතියට එල්ල වන ආර්ථික කම්පනයන්ට ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව වර්ධනය කිරීමටත් අපේක්ෂා කෙරෙන අතර එය දිගුකාලීන මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථාවරත්වය තහවුරු කිරීම සඳහා දායක වනු ඇත.